

A young child with short brown hair and blue eyes, wearing a blue and white striped shirt, is smiling slightly. A small globe of the Earth is balanced on their head. The globe is colorful, showing continents in various colors and oceans in blue. The background is a plain, light-colored wall.

Vastuullisen
huomisen
tekijä.

Vuosikertomus 2016

Kuntarahoitus
MUNICIPALITY FINANCE

Kuntarahoitus lyhyesti

Kuntarahoituksen tehtävänä on turvata Suomen paikallishallinnon ja valtion tukeman asuntotuotannon rahoitus kilpailukyisin ehdoin kaikissa markkinatilanteissa. Kuntarahoitus on osa suomalaisen yhteiskunnan taloudellista perusrakennetta, ja yhtiön kannattava toiminta on kaikkien kuntalaisten etu.

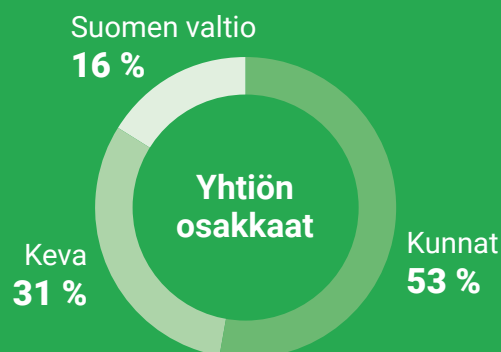
Kuntarahoitus on mukana jokaisen suomalaisen arjessa. Yhtiö on ainoa pelkästään paikallishallinnon ja valtion tukeman asuntotuotannon rahoittamiseen erikoistunut rahoituslaitos Suomessa. Kuntarahoituksella on keskeinen rooli suomalaisen yhteiskunnan rakentajana.

Kuntarahoituksen tarjoaman hinnaltaan kilpailukykyisen, luotettavan rahoituksen hyödyt näkyvät suoraan päiväkotien, koulujen, sairaaloiden ja muiden yhteiskunnallisesti tärkeiden investointien kustannuksissa. Yhtiö tekee varainhankintansa monipuolisesti ja laajasti hajautetusti kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta.

Luottoluokitukset:

Standard & Poor's AA+ (vakaat näkymät)
Moody's Aa1 (vakaat näkymät)

Kuntarahoituksen varainhankinnan taustalla on laki Kuntien takauskeskuksesta, mikä luo perustan Kuntien takauskeskuksen takaamalle varainhankinnalle. Kuntarahoitus on paikallishallinnon ja valtion tukeman asuntotuotannon selvästi merkittävin rahoittaja.

Sisältö

Kuntarahoitus lyhyesti	2	Likviditeetin hallinta	18
Vuosi 2016.....	3	Inspira	20
Toimitusjohtajan katsaus	4	Vihreä rahoitus	22
Toimintaympäristö.....	6	Henkilöstö	27
Strategia ja tavoitteet.....	8	Hallitus.....	30
Vaikutus yhteiskunnassa.....	10	Johtoryhmä	31
Liiketoiminta.....	12	Hyvä hallintotapa	32
Rahoitus.....	14	Verojalanjälki	33
Varainhankinta	16	Tilinpäätös 1.1.-31.12.2016	34

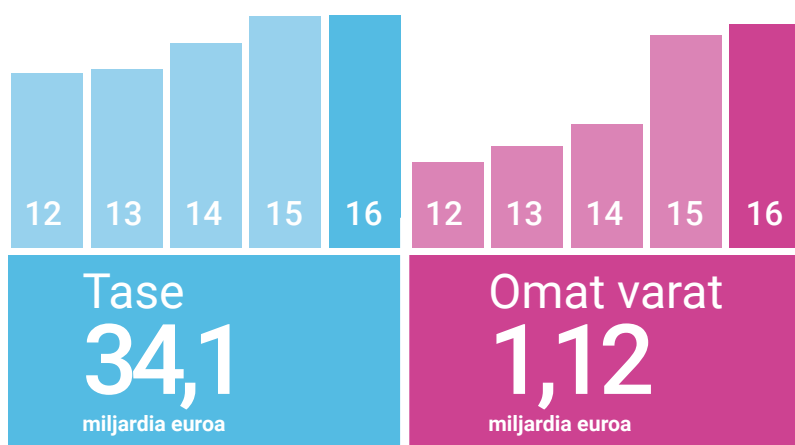
Vuosi 2016

Vuoden päätapahtumia

- Kiinnostus Kuntarahoituksen rahoituspalveluja kohtaan säilyi vuonna 2016 hyvällä tasolla. Nostettujen lainojen määrä kasvoi hieman edellisvuodesta ja Kuntarahoituksen markkinaosuus kasvoi. Uusi luotonanto oli 2,9 miljardia euroa ja lainakanta kasvoi 20,9 miljardiin euroon.
- Kuntarahoitus toi vuonna 2016 asiakkailleen uutena tuotteena vihreän lainan ja leasingin. Yhtiö on ensimmäinen suomalainen rahoitusalan toimija, joka toi markkinoille ympäristölle edullisiin investointeihin tarkoitetun edullisemmän rahoitustuotteen. Rahoitetut hankkeet hyväksyy ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva arviointiryhmä. Uusi rahoitustuote otettiin asiakaskunnassa hyvin vastaan.
- Yhtiön varainhankinta onnistui erinomaisesti. Vihreän rahoituksen lanseerauksen myötä Kuntarahoitus laski liikkeeseen myös ensimmäisen vihreän bondin eli joukkovelkakirjalainan. Se toi sijoittajakuntaan uusia, vastuullisiin sijoituksiin erikoistuneita sijoittajia. Yhtiö lisäsi ennestäänkin laajaa varainhankinnan hajautusta myös laskemalla liikkeeseen miljardin euron viitelainan julkisilla euromarkkinoilla. Euroviitelaina onnistui hyvin, samoin kuin vuoden toinen, miljardin Yhdysvaltain dollarin viitelaina.
- Kuntarahoituksen uuden Apollo-palvelun käyttäjäkunta laajentui vuoden aikana merkittävästi. Apollo on helppokäyttöinen, dynaaminen ja tietoturvallinen verkkopalvelu, jolla asiakas voi hallita ja analysoida omaa rahoitussalkkuaan.
- Kuntarahoitus siirtyi vuoden alussa Euroopan keskuspankin suoraan valvontaan. Yhtiö onnistui valvonnan vaatimuksiin vastaamisessa hyvin ja kehittää prosessejaan entistä sujuvammiksi ja tehokkaammiksi. Kuntarahoitus on kehittänyt vakavaraisuuttaan ennakoivasti jo vuosia, ja yhtiön vakavaraisuus ylittää moninkertaisesti pankkisääntelyn asettaman minimivaatimustason.
- Digitalisaatio ja sähköisten palveluiden kehittäminen etenivät voimakkaasti. Kuntarahoitus kehitti sisäisiä prosessejaan muun muassa siirtymällä varainhankinnan ja johdannaisten dokumenttien täysin sähköiseen käsittelyyn. Tehokkaat prosessit tuovat asiakkaille yhä parempia ja sujuvampia palveluita.
- Kuntarahoitus aloitti vastuullisuustoiminnan systemaattisen kehittämisen. Taloudellinen, sosiaalinen ja ekologinen vastuullisuus on yhtiön kaiken toiminnan peruskivi.
- Henkilöstömäärä kasvoi edelleen vuonna 2016.

Avainluvut (konserni)

	2016	2015	Muutos %
Korkokate (milj. euroa)	206,1	172,2	20 %
Liikevoitto (milj. euroa)	174,2	151,8	15 %
Lainakanta (milj. euroa)	20 910	20 088	4 %
Varainhankinnan kanta (milj. euroa)	28 662	28 419	1 %
Taseen loppusumma (milj. euroa)	34 052	33 889	0 %
Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	64,61	4 %
Omat varat yhteensä (milj. euroa)	1 124	1 069	5 %
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	3,54	3,15	12 %

Ensimmäinen askel uuteen aikaan

Vuosi 2016 merkitsi Kuntarahoitukselle uuden alkua. Euroopan keskuspankin valvontaan siirtyminen, epävarma markkinatilanne ja Suomen hallituksen valmistelemat suuret rakenteelliset uudistukset tekivät vuodesta työntäyteisen.

Jatkuvasta muutoksesta ja haastavista olosuhteista huolimatta Kuntarahoitus menestyi hyvin vuonna 2016. Pitkään maailmantaloutta leimannut epävarmuus ja yllätyksellisyys jatkuivat. Keskuspankkien harjoittamien aggressiivisten korkopolitiikkojen lisäksi Ison-Britannian päätös EU:sta eroamisesta ja Yhdysvaltojen presidentinvaalit loivat lisää epävarmuustekijöitä.

Hankalasta markkinatilanteesta huolimatta onnistuimme varainhankinnassamme jälleen erinomaisesti. Ydintehtävämme mukaisesti pystyimme tarjoamaan kuntasektorille ja valtion tukemaan asuntotuotantoon rahoitusta kilpailukykyisin ehdoin.

Takana on ensimmäinen vuosi EKP:n suorassa valvonnassa. Valvonnan vaatimuksiin vastaaminen on vaatinut meiltä huomattavan paljon työtä ja prosessien kehittämistä.

Onnistuimme vaatimuksiin vastaamisessa hyvin, ja jatkossa kehitämme prosessejamme ja raportointiamme yhä sujuvimaksi. Pitkäjänteisen työn ansiosta vakavaraisuutemme ylittää moninkertaisesti EKP:n asettaman minimivaatimustason.

EU:n komissio antoi marraskuussa 2016 ehdotuksen pankkisääntelyn keskeisten elementtien uudistamiseksi. Osana tätä ehdotusta komissio katsoo, että julkista sektoria palvelevien ja julkiselta sektorilta mandaattinsa saavien toimijoiden erityispiirteitä on tarpeen ottaa huomioon sääntelyssä. Linjaus on meille tärkeä ja tervetullut, mutta edellyttää vielä EU:n lainsäädäntöprosessin läpikäymistä ja implementointia lainsäädäntöön, jotta voimme varmistua siitä, että Kuntarahoitus voidaan katsoa tällaiseksi toimijaksi.

Vihreä rahoitus ja vihreät bondit ovat urauurtavia tuotteita. Jatkossa rahoituksen vastuullisuus tulee yleisesti korostumaan rahoitusmarkkinoilla.

Jo yli 25 vuoden ajan olemme varmistaneet kilpailukykyisen rahoituksen kunnille kaikissa markkinaolosuhteissa. Yhtiön toiminnan kehittäminen jatkuu, jotta voimme jatkossakin palvella asiakkaitamme joustavasti, tehokkaasti ja vastuullisesti.

Toimiva ja koeteltu järjestelmä

Kuntarahoitus on kuntien varainhankintajärjestelmän keskeinen toimija rahoituksen kanavoijana kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, samoin Kuntien takauskeskus varainhankinnan takaajana. Järjestelmä on jo yli 25 vuoden ajan varmistanut kilpailukykyisen rahoituksen kunnille kaikissa markkinaolosuhteissa.

Kotimaassa valmistellut julkisen sektorin rakennemuutokset saattavat vaikuttaa meihin huomattavastikin. Suunnitellussa muutoksessa näemme sekä uhkia että mahdollisuuksia.

Sote- ja maakuntauudistuksen toteutustavoissa on huolehdittava reunaehdoista, jotka vahvistavat kuntien ja maakuntien taloutta ja varmistavat tarpeellisten investointien jatkumisen. Esimerkiksi kuntien ja perustettavien itsehallintoalueiden suhde, muutokset verotulojen jaossa, kiinteistöomaisuuden siirrot sekä itsehallintoalueiden lainojen takauskäytännöt ovat keskeisiä kysymyksiä.

Maakunnilla tulisi jatkossa olla vastuu maakunnan talouden kokonaisuudesta, mukaan lukien oikeus päättää investoinneista ja pitkäaikaisesta lainanotosta. Maakuntien verotusoikeus tulisi ottaa käyttöön seuraavalla vaalikaudella.

Vastuullisuus korostuu

Vastuullisuus on Kuntarahoituksen kaiken toiminnan johtajatus. Vuonna 2016 toimimme ensimmäisenä Suomessa markkinoille ympäristöystävällisiin investointeihin kannustavan vihreän rahoituksen asiakkaillemme ja vihreän bondin sijoittajillemme, ja molemmat saivat erinomaisen vastaanoton. Uskon, että rahoituksen vastuullisuus tulee yleisesti korostumaan jatkossa muutenkin kuin ympäristövaikutusten kohdalla.

Henkilöstömäärämme kasvoi edelleen vuonna 2016, ja samalla työtehtävät muuttuivat yhä vaativimmiksi. Digitalisaatio muuttaa prosesseja, dokumentointia ja työnkuvia sekä tarjoaa uusia mahdollisuuksia palveluissa. Yhtiön toiminnan ja henkilöstön kehittäminen jatkuvat, jotta voimme jatkossakin palvella asiakkaitamme joustavasti, tehokkaasti ja vastuullisesti. Huolehdimme myös osaavan henkilöstömme hyvinvoinnista.

Haluan kiittää Kuntarahoituksen asiakkaita ja henkilökuntaa hyvästä kumppanuudesta ja yhteistyöstä. Sen ansiosta menestyimme jälleen haastavissa olosuhteissa.

Pekka Averio
toimitusjohtaja
Kuntarahoitus Oyj

Epävarmuus leimaa markkinoita edelleen

Yleinen epävarmuus määritteli vuotta 2016. Globaali talouskehitys, digitalisaatio ja ympäristöarvojen korostuminen vaikuttavat kaikkiin toimialoihin. Kotimaassa merkittävin yhtiön toimintaan vaikuttava tekijä on julkisen sektorin rakennemuutos.

Maailmantalouden kehitys vaikuttaa Kuntarahoituksen toimintaan, ja globaali toimintaympäristö oli voimakkaassa muutoksessa 2016. Maailmantalouden näkymät olivat ja ovat edelleen epävarmat. Keskuspankkien toimet, osakekurssien muutokset, kehittyvien talouksien tilanne ja maailmanlaajuisen turvallisuustilanteen kiristyminen vaikuttavat kaikki talouskehitykseen. Ison-Britannian EU-eron ja Yhdysvaltojen presidenttivalinnan tuomia talousvaikutuksia on pidemmällä tähtäimellä vielä vaikea arvioida.

Suomen talous palasi kasvu-uralle 2016, mutta kasvun ennakoitaan jäävän hitaaksi. Kotimaan talouden rakenteelliset ongelmat ja väestön ikääntyminen hidastavat elpymistä. Väestön vanhetessa ja keskittyessä palvelutarve kasvaa, ja hyvän palvelutason turvaaminen vaatii palvelutuotannon tehokkuuden lisäämistä.

Hidas kasvu ja väestön ikääntyminen tuovat paineita Suomen valtiolle ja kunnille, mikä vaikuttaa suoraan Kuntarahoituksen toimintaympäristöön. Maailmalla Kuntarahoituksen luottokelpoisuutta arvioidaan Suomen valtion ja kuntien luottokelpoisuuden kautta. Kuntarahoituksen erinomainen maine rahoitusmarkkinoilla antaa omalta osaltaan hyvät lähtökohdat yhtiön toiminnalle.

” EKP:n suoraan valvontaan siirtyminen on vaatinut meiltä paljon ja työllistänyt meitä paljon, ja sen seurauksena olemme kehittäneet prosessejamme ja raportointiamme.”

Mari Tyster, johtaja, hallinto ja lakiasiat

Globaali toimintaympäristö oli voimakkaassa muutoksessa 2016.

Sote vaikuttaa kaikkeen

Suomessa lähiaikojen ylivoimaisesti merkittävin Kuntarahoitukseen vaikuttava tekijä on sosiaali- ja terveysalan sekä aluehallinnon rakennemuutos. Sote- ja maakuntauudistuksen tarkkaan sisältöön, toteutustapaan ja vaikutuksiin liittyvä sumuisuus heijastuu koko kuntakenttään. Epävarmuuden vuoksi kunnissa on kasvava tarve neuvonantopalveluille. Kuntien virkamies- ja päättäjäkentässä on myös menossa mittava sukupolvenvaihdos.

Kuntarahoituksen liiketoimintaan asiakkaiden toimintaympäristön epävarmuus on vaikuttanut toistaiseksi yllättävän vähän. Vuonna 2016 yhtiön asema oman asiakaskuntansa keskuudessa vahvistui.

Digitalisaatio avaa mahdollisuuksia

Digitalisaation tuomien mahdollisuuksien hyödyntäminen on yksi keskeisiä menestystekijöitä. Kuntarahoituksen toiminnassa vakioidut, automatisoidut prosessit ja tietojärjestelmät ovat tärkeässä roolissa. Sähköiset palvelut tulevat olemaan yhä tärkeämpi tapa vastata asiakkaiden tarpeisiin.

Talousnäkymien epävarmuus, asiakkaiden muuttuvat tarpeet, tiukentuva pankkisääntely ja sijoittajien muuttuvat vaatimukset edellyttävät Kuntarahoitukselta nopeaa reagointia jatkossakin. Tämä edellyttää prosessien jatkuvaa tehostamista, mihin digitalisaatio tuo paljon uusia mahdollisuuksia.

Talousnäkymien epävarmuus, asiakkaiden ja sijoittajien muuttuvat tarpeet sekä tiukentuva pankkisääntely edellyttävät Kuntarahoitukselta nopeaa reagointia.

EKP:n valvonta muuttaa toimintatapoja

EKP:n suora valvonta merkitsi Kuntarahoituksen siirtymistä rahoituslaitosten kansainväliseen sarjaan. Tiukentunut pankkisääntely ja EKP:n valvonnan vaatimukset tarkoittavat yhtiön riskienhallinnalle, raportointitoiminnalle ja prosessien määrämuotoisuudelle uusia vaatimuksia. Suuren työmäärän lisäksi kiristynyt sääntely ja valvonta moninkertaistavat Kuntarahoituksen maksamat viranomaismaksut.

Haasteena säilyy EU-tason pankkisääntelyn muutosten valmistelun seuraaminen ja valmisteluun riittävän ajoissa tapahtuva vaikuttaminen. Kuntarahoituksen erityinen liiketoimintamalli ja siihen liittyvät erityispiirteet eivät tule automaattisesti EU-sääntelyssä huomioiduiksi, vaan vaativat jatkuvaa viestintää lainsäätäjiin ja valvoviin viranomaisiin nähden.

Asiakas on strategian keskipisteessä

Kuntarahoituksen strategiana on kehittyä asiakaskunnan ja toimintaympäristön muutoksia ennakoiden, mikä mahdollistaa asiakkaiden parhaan mahdollisen palvelun ja yhtiön kilpailukyvyyn säilyttämisen kaikissa olosuhteissa. Pitkäjänteinen kumppanuus tuo etuja asiakkaille.

Kuntarahoitus palvelee asiakkaitaan kokonaisvaltaisesti. Yhtiön tarjoamat palvelut kattavat asiakkaiden investointitarpeiden koko kaaren rahoituksen suunnittelusta rahoituksen hankkimiseen ja investoinnin elinkaaren hallintaan. Riskien hallinta otetaan huomioon kaikissa ratkaisuissa ja asiakkaille tarjotaan asiantuntemusta koko hänen rahoitussalkkunsaa hallintaan.

Palvelut ja rahoitusratkaisut räätälöidään asiakkaiden kulloistenkin tarpeiden mukaan, ja uusilla tuotteilla ja palveluilla Kuntarahoitus vastaa asiakkaiden muuttuviin tarpeisiin. Rahoituksessa asiakkailta on käytettävissä yhä laajempi valikoima erilaisia vaihtoehtoja, esimerkiksi jatkuvasti suosiotaan kasvattaneita leasingratkaisuja.

Tyytyväisten asiakkaiden merkitys korostuu jatkossa entisestään yhtiön kaikissa toiminnoissa.

Kilpailukykyistä rahoitusta kaikissa olosuhteissa

Kuntarahoitus hankkii asiakkailleen lainattavat varat kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta. Varainhankinta on hajautettu laajasti maantieteellisesti, eri markkinoille ja erityyppisten sijoittajien kesken. Laaja hajautus pienentää varainhankinnan riskiä ja varmistaa hinnaltaan kilpailukykyisen rahoituksen.

Yhtiön riskipolitiikka on hyvin konservatiivista, ja yhä jatkuvassa epävarmassa markkinatilanteessa riskien hallintaa tehostetaan edelleen. Kuntarahoituksen likvidit eli nopeasti rahaksi muutettavat sijoitukset varmistavat kilpailukykyisen rahoituksen jatkumisen vaikeissakin markkinaolosuhteissa.

Vastuullisuus korostuu

Vastuullisuus on Kuntarahoituksen toiminnan ytimessä jo siksi, että Kuntarahoituksen asiakkaat investoivat yhtiön rahoituksen avulla yhteiskunnan kannalta tärkeisiin kohteisiin. Yhtiö itse panostaa omassa toiminnassaan taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristövastuun toteutumiseen. Vuonna 2016 vastuullisuus lisättiin Kuntarahoituksen arvoihin.

Digitalisaatio varmistaa kilpailukykyä

Digitalisaatio lisättiin toimintavuoden aikana Kuntarahoituksen strategiaan yhtiön toiminnan kannalta keskeisiin megatrendeihin. Toimintaympäristö ja asiakkaiden tarpeet muuttuvat jatkuvasti, ja Kuntarahoitus vastaa muutokseen kehittämällä toimintaansa. Organisaationsa uudistamisella, henkilöstön jatkuvalla kouluttamisella ja uusilla rekrytoinneilla yhtiö pysyy kilpailukykyisenä. Digitalisaatio, tietojärjestelmien kehittäminen ja mahdollisimman pitkälle automatisoidut prosessit lisäävät toiminnan tehokkuutta ja luotettavuutta. Uudet sähköiset palvelut parantavat asiakkaiden palvelua ja syventävät Kuntarahoituksen ja asiakkaiden kanssakäymistä.

Kuntarahoituksen palvelut kattavat asiakkaiden investointitarpeiden koko kaaren rahoituksen suunnittelusta sen hankkimiseen ja investoinnin elinkaaren hallintaan.

Laaja vaikutus koko yhteiskuntaan

Sosiaalinen vastuu on osa Kuntarahoituksen toiminnan ydintä, koska yhtiön rahoittamat hankkeet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä ja tähtäävät suomalaisten hyvinvoinnin parantamiseen.

Kuntarahoitus on vahvasti läsnä suomalaisten jokapäiväisessä elämässä. Kuntasektorille ja sosiaalisen asuntotuotannon toimijoille Kuntarahoitus on luotettava ja pitkäaikainen kumppani, joka tuntee asiakkaansa. Asiakkaat odottavat yhtiöltä joustavia, monipuolisia ja kokonaiskustannuksiltaan kilpailukykyisiä rahoitusratkaisuja erilaisten investointien toteuttamiseen.

Vuoden 2016 aikana Kuntarahoitus panosti erityisesti ympäristövastuun kehittämiseen. Keväällä 2016 yhtiö lanseerasi ensimmäisenä suomalaisena rahoitusalan toimijana vihreän rahoituksen ja syksyllä vihreän bondin. Vihreä laina ja leasing on suunnattu ympäristövaikutuksiltaan myönteisten investointien rahoittamiseen.

Vaikutus yhteiskunnassa

Luotettava, taloudellisesti vahva ja joustava toimija

Kuntarahoitus on jo pitkään parantanut kannattavuuttaan ja sitä kautta varautunut kiristyvään pankkisääntelyyn. Yhtiön tehokas toiminta on suoraan asiakkaiden etu, koska se varmistaa edullisen rahoituksen tarjoamisen kaikissa oloissa.

Kuntarahoituksen toiminnan tavoitteet ovat pitkäjänteisiä. Liiketoiminta perustuu paikallishallinnon ja valtion tukeman asuntotuotannon kilpailukykyisen rahoituksen varmistamiseen kannattavasti, ei kuitenkaan voiton maksimointiin.

Kansainvälisillä pääomamarkkinoilla Kuntarahoitus on sijoittajille erittäin hyvin ja laajasti tunnettu luotettava, joustava ja ennakoitava vastapuoli. Suomen valtion ja suomalaisten kuntien korkea luottokelpoisuus antaa yhtiölle hyvät lähtökohdat rahoituksen hankkimiseen.

Siirrettävä päiväkotitilaelementeistä

Espoolainen Lipunkantajanpolun päiväkotiedustaa tilaelementtirakentamista.

Jos tilanne vaatii, rakennus on mahdollista siirtää alkuperäiseltä paikaltaan toisaalle. Siirtokelpoisuus ei vaikuta päiväkodin toiminnallisuuteen ja arkeen. Tilaelementtirakennus on joustava ja toimitusajaltaan nopea kiinteistövaihtoehto. Lipunkantajanpolun päiväkoti on rahoitettu Kuntarahoituksen leasingilla.

Yhteisöllistä asumista ikäihmisille

Jyväskylässä toimiva Jaso rakentaa yhteisöllisiä asumisoikeusasuntoja ikäihmisille. Jaso-talojen asukkaat asuvat omissa kodeissaan, mutta yhteisissä tiloissa oleskellaan joukolla. Asukkaat ovat olleet mukana talojen suunnittelussa ja he päättävät itse, miten yhteisöllisyyttä toteutetaan. Kolmas Jaso-talo valmistuu Jyväskylään vuonna 2017. Kuntarahoitus on toiminut Jaso-asuntojen rakentamisen päärahoittajana.

Kampus yhdistää eri oppilaitokset

Vaasassa yliopiston ja ammattikorkeakoulujen toiminta on kerätty yhteiselle Palosaaren kampukselle merellisen ympäristöön. Samalla kielimuuri on murrettu, koska kampus yhdistää suomen- ja ruotsinkieliset ammattikorkeakoulut. Yhteisen kampuksen kautta saadaan synergiaetuja ja toiminnallisia säästöjä. Kuntarahoitus vastaa 30 miljoonan euron hankkeen rahoituksesta.

Liiketoiminta

Sosiaalinen vastuu on osa Kuntarahoituksen toiminnan ydintä, koska yhtiön rahoittamat hankkeet ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä ja tähtäävät suomalaisten hyvinvoinnin parantamiseen.

Liiketoiminnan huomio asiakkaassa

Kuntarahoitus on sekä kotimaassa että kansainvälisillä markkinoilla toimiva monipuolinen rahoitustalo. Liiketoiminnan eri osat tukevat toisiaan ja varmistavat, että Kuntarahoitus pystyy toimimaan kaikissa olosuhteissa.

Kuntarahoitus tarjoaa rahoitusta kuntasektorin ja valtion tukeman asuntotuotannon investointeihin.

Kaikki liiketoiminnan osa-alueet tähtäävät siihen, että asiakkaan tarpeista ja eduista voidaan huolehtia erilaisissa tilanteissa. Kuntarahoitus on asiakkaan tukena investointien suunnittelusta alkaen, kun hankkeen erilaisten toteutustapojen ja rahoitusvaihtoehtojen vaikutuksia vasta harkitaan.

Kuntarahoitus tarjoaa rahoitusta kuntasektorin ja valtion tukeman asuntotuotannon investointeihin. Rahoituksessa on käytössä erilaisia tuotteita lyhytaikaisista rahoitusjärjestelyistä todella pitkäaikaisiin lainoihin ja leasingratkaisuihin. Rahoitusratkaisut räätälöidään asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan.

Kuntarahoitus hankkii asiakkailleen lainattavat varat kansainvälisiltä markkinoilta. Varainhankinta on hajautettu laajasti, minkä ansiosta varainhankinnan riskit ovat pienet ja rahoitusta voidaan aina hankkia kilpailukykyiseen hintaan. Sijoittajien näkökulmasta Kuntarahoitus on erittäin hyvin tunnettu luotettava, turvallinen ja joustava liikkeeseenlaskija.

Likvidit eli helposti rahaksi muutettavat sijoitukset varmistavat Kuntarahoituksen toiminnan kaikissa olosuhteissa. Likvidien sijoitusten avulla yhtiö varmistaa sen, että se voi tarjota rahoitusta asiakkailleen ja vastata sitoumuksistaan, vaikka markkinoilla koettaisiin vakavia häiriöitä.

Kuntarahoitus-konserniin kuuluva Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy tarjoaa kunnille ja muille julkisen sektorin toimijoille puolueettomia rahoituksen asiantuntija- ja neuvonantopalveluita. Inspira auttaa julkista sektoria tuottamaan palvelunsa edullisemmin ja laadukkaammin.

Kuntarahoituksen liiketoiminnan eri osa-alueet muodostavat kokonaisuuden, joka palvelee asiakasta kaikissa hänen investointiensä rahoituksen eri vaiheissa. Kuntarahoitus on kuntien kumppani, joka on mukana asiakkaidensa investoinneissa koko niiden elinkaaren ajan suunnittelusta toteutuneen investoinnin seurantaan.

Asiakkaiden tarpeiden ymmärtäminen ja asiakastyytyväisyys ovat keskiössä yhtiön kaikissa toiminnoissa.

Rahoitusta asiakkaan vaihteleviin tarpeisiin

Kuntarahoitus räätälöi laina-ajat ja lainojen lyhennysohjelmat joustavasti asiakkaan tarpeiden mukaan. Sopimusehdot ovat läpinäkyviä, mikä tekee yhtiön toiminnasta asiakkaalle luotettavaa ja ennakoitavaa. Kustannuksiltaan Kuntarahoituksen lainat ovat kilpailukykyisiä.

Kuntarahoitus tarjoaa pitkäaikaista rahoitusta talousarvio-, investointi- ja korkotukilainoina sekä vapaarahoitteisina asuntolainoina. Lyhytaikaisessa, alle vuoden mittaisessa rahoituksessa asiakkaille on tarjolla kuntatodistusohjelmia ja kuntayritystodistusohjelmia.

Monipuolisia leasingvaihtoehtoja

Kuntarahoituksen leasing sopii useiden erilaisten kohteiden rahoitukseen. Leasing on pääomavuokrausta, jossa asiakas hankkii jonkin kohteen käyttöönsä tietyksi ajanjaksoksi. Leasingisopimus tehdään ajaksi, joka vastaa kohteen todellista taloudellista ja teknistä käyttöaika.

Kuntarahoituksen tarjoamat leasingvaihtoehdot ovat rahoitusleasingin puitesopimus ja kiinteistöleasing. Rahoitusleasing on irtaimen käyttöomaisuuden, kuten erilaisten koneiden, lääketieteellisten laitteiden, kalusteiden, ajoneuvojen sekä IT- ja toimistolaitteiden pitkäaikaista vuokraamista. Kiinteistöleasingilla rahoitetaan esimerkiksi kouluja, päiväkoteja ja monitoimitaloja.

Kuntarahoituksen lainat ja leasingratkaisut ovat helposti ymmärrettäviä, ehdoiltaan läpinäkyviä ja hinnoiltaan kilpailukykyisiä rahoitusmuotoja.

Äänekoski uusii kouluverkkoaan leasingilla

Äänekosken kaupunkiin rakennetaan uusi lukio, ylä- ja alakoulu saavat uuden yhtenäiskoulun ja lisäksi kaupunkiin kuuluvaan Suolahteen tulee uusi yhtenäiskoulu. Mittava noin 40 miljoonan euron kouluhanke rahoitetaan Kuntarahoituksen leasingilla, jonka sopimusaika on 25 vuotta. Äänekoskella päädyttiin leasingiin, koska kertalainana investointi olisi ollut liian raskas pienelle kaupungille.

Leasing ei sido asiakkaan pääomia omistamiseen. Kohteen kustannukset ovat tarkasti ennakoitavissa koko elinkaaren ajan ja ne kohdistuvat selvästi nimenomaiseen kohteeseen. Kuntarahoituksen leasing on helposti ymmärrettävä ja kustannuksiltaan läpinäkyvä rahoitusratkaisu.

Asiakskuntansa ylivoimaisesti suurin rahoittaja

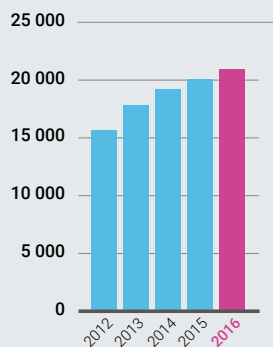
Kiinnostus Kuntarahoituksen rahoituspalveluja kohtaan säilyi vuonna 2016 hyvällä tasolla. Nostettujen lainojen määrä ja Kuntarahoituksen markkinaosuus kasvoivat edellisvuodesta. Uusi luotonanto oli 2,9 miljardia euroa ja lainakanta kasvoi 20,9 miljardiin euroon.

Leasingrahoitus kiinnostaa kuntia myös isoissa investoinneissa kuten kiinteistöissä. Kuntarahoituksen kiinteistöleasingin hinnoittelu on hyvin lähellä lainarahoituksen hintatasoa, ja leasing tarjoaa asiakkaille vaihtoehdoisen ja kilpailukykyisen rahoitusmuodon.

Kuntarahoitus tarjoaa kaikkien leasingasiakkaidensa käyttöön veloituksetta laiterekisteripalvelun, jonka avulla asiakkaat voivat seurata ja ylläpitää omiin leasinghankintoihinsa liittyviä taloudellisia ja teknisiä tietoja. Palvelu mahdollistaa rahoituskohteiden tarkan seurannan, joten asiakas pysyy koko ajan selvillä kohteen tilanteesta ja yksityiskohdista.

Kuntarahoitus tarjoaa asiakkailleen myös heidän lainasalkkunsua suojaustarpeisiin räätälöityjä johdannaispimuksia, joiden avulla asiakkaat voivat hallita sekä laina- että leasingrahoituksen korkoriskiä. Johdannaisia tarjotaan vain suojaustarkoitukseen.

Lainakannan kehitys 2012–2016, milj. €

Asuntoyhteisöt	44 %
Kunnat	38 %
Kuntien yhtiöt	14 %
Kuntayhtymät	4 %

Euribor	68 %
Pitkä viitekorko	19 %
Kiinteä	13 %

” Asiakkaiden oman rahoitussalkun hallintaan ja analysointiin kehitetty, vuonna 2015 lanseerattu Apollo-palvelumme on otettu erittäin hyvin vastaan ja palvelun käyttäjäkunta laajentui merkittävästi 2016. Kehitämme palvelun ominaisuuksia ja toiminnallisuuksia edelleen.”

Jukka Helminen, johtaja, rahoitus

Vuoden 2016 uusi lainananto

2,9

miljardia euroa

Varoja eri puolilta maailmaa

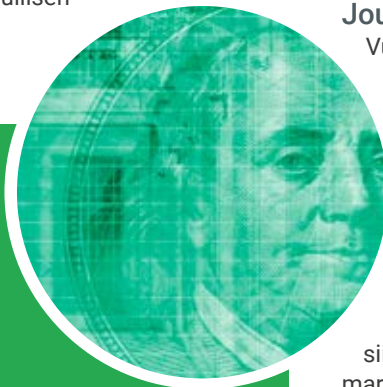
Kuntarahoituksen asiakkaiden rahoitukseen tarvittavat varat hankitaan maailmalta. Yhtiö tekee varainhankintaa hajautetusti kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, joilla Kuntarahoituksella on erinomainen tunnettuus ja maine.

Varainhankinta on hajautettu laajasti eri markkinoille, valuuttoihin, korkosidonnaisuuksiin ja maturiteetteihin. Laajan hajautuksen ansiosta Kuntarahoitus ei ole riippuvainen minkään yksittäisen markkinan muutoksista. Hajautus vähentää merkittävästi varainhankinnan jatkuvuuteen liittyviä jälleenrahoitusriskejä sekä varmistaa sen, että eri sijoittajatyypit kuten esimerkiksi keskuspankit, varainhoitajat ja pankit osallistuvat Kuntarahoituksen liikkeeseenlaskemiin joukkovelkakirjalainoihin.

Laajan hajauttamisen ansiosta Kuntarahoituksen varainhankinta on tehokasta, mikä mahdollistaa kilpailukykyisen rahoituksen tarjoamisen asiakkaille. Suomen valtion, kuntien ja Kuntarahoituksen hyvä luottokelpoisuus varmistaa edullisen varainhankinnan.

Miljardin dollarin viitelaina ylimerkittiin reilusti

Kuntarahoitus laski heinäkuussa 2016 liikkeeseen kolmen vuoden mittaisen Yhdysvaltain dollarimääräisen viitelainan. Laina ylimerkittiin nopeasti lähes kaksinkertaisesti. Sijoittajakunta jakautui maantieteellisesti ympäri maailman ja oli erittäin korkeatasoista. Keskuspankit ja monikansalliset yhteisöt ostivat noin 70 prosenttia koko järjestelystä. Sijoittajakysyntä Yhdysvalloista oli edellisiä USD-määräisiä viitelainoja vahvempaa.

Vuonna 2016 Global Capital palkitsi Kuntarahoituksen markkinoiden vaikuttavimpana SSA- eli julkisyhteisötaustaisena räätälöityjen joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijana.

Joustava ja luotettava toimija

Vuonna 2016 Kuntarahoituksen varainhankinta onnistui erittäin hyvin. Kuntarahoitus on yksi pääomamarkkinoiden joustavimmista, luotettavimmista ja nopeimmista kumppaneista sijoittajille ja välittäjäpankeille.

Varainhankintaprosessin tehokkuuden ja sujuvuuden säilyttäminen ja kehittäminen ovat avaintekijöitä, jotta sijoittajat näkevät Kuntarahoituksen jatkossakin houkuttelevana yhteistyötahona. Kuntarahoitusta on kiitetty erityisesti siitä, että liikkeeseenlaskijana sillä on hyvä ymmärrys markkinoiden vaatimuksista, yhtiö viestii selvästi, luotettavasti ja tehokkaasti ja sen henkilöstön osaaminen on korkealla tasolla.

Valtaosa varainhankintajärjestelyistä tehdään yksittäisinä liikkeeseenlaskuina eri velkaohjelmien alla. Velkaohjelmien avulla yhtiö pystyy reagoimaan nopeasti ja hyödyntämään markkinatilanteiden muutosten avaamat mahdollisuudet.

Esa Kallio, varatoimitusjohtaja

” Varainhankintamme onnistui erinomaisesti vaikka yleinen markkinatilanne vuonna 2016 oli edelleen haastava. Vuoden merkittävin tapahtuma varainhankinnassamme oli vihreän bondin tuominen markkinoille. Lisäksi viitelainamme onnistuivat hyvin. Pystyimme myöskin ylläpitämään hyvää kysyntää yhä haastavammilla japanilaisilla Uridashi-markkinoilla.”

Hajauttaminen suojaa rahoitusriskeiltä

Kuntarahoituksen pitkäjänteinen työ kansainvälisillä pääomamarkkinoilla ja hyvät suhteet sijoittajiin ovat tärkeitä menestystekijöitä. Määrätietoisien ja systemaattisen sijoittajatyön ansiosta yhtiöllä on vahva asema viitelainamarkkinoilla.

Kuntarahoituksen riskienhallintapolitiikka on tiukka myös varainhankinnan osalta. Keskeinen riskienhallinnan muoto on hajauttaminen: Kuntarahoituksen varainhankinta on hajautettu tehokkaasti eri markkinoille, valuuttoihin ja eri sijoittajakohderyhmille. Valuutariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaisilla kaikki varainhankinta euroiksi.

Kuntarahoitukseen luotetaan maailmalla, ja yhtiöllä on erinomainen maine sijoittajien keskuudessa. Kuntarahoitus sai 2016 palkinnon vaikuttavimpana SSA- eli julkisyhteisötaustaisena räätälöityjen joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijana Global Capitalin vuotuisessa palkinnonjakotilaisuudessa.

Miljardin euron viitelaina kiinnosti sijoittajia

Kuntarahoitus laski maaliskuussa 2016 liikkeeseen euromääräisen viitelainan, joka erääntyy lokakuussa 2021. Laina oli Kuntarahoituksen ensimmäinen euromääräinen viitelaina 13 vuoteen, ja emission lopullinen koko oli miljardi euroa.

Lainajärjestelyyn osallistui yli 50 sijoittajaa 15 eri maasta, merkittävin sijoittajakysyntä tuli Euroopasta. Sijoittajaryhmistä merkittävin oli pankit, joiden osuus oli noin 50 prosenttia.

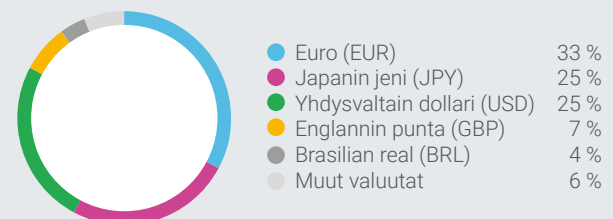
Tehty varainhankinta 2016 sijoittajatyypeittäin

Tehty varainhankinta 2016 alueittain

Tehty varainhankinta 2016 valuutoittain

Uuden pitkäaikaisen varainhankinnan määrä 2016

6,7

miljardia euroa

Likvidit sijoitukset varmistavat toiminnan jatkuvuuden

Likvideillä eli helposti rahaksi muutettavilla sijoituksilla Kuntarahoitus varmistaa toimintansa jatkuvuuden kaikissa olosuhteissa. Näin turvataan yhtiön asiakkaiden rahoitus sekä erääntyvän varainhankinnan jälleenrahoittaminen.

Kuntarahoituksen likviditeettipolitiikan mukaisesti kokonaislikviditeetin määrän on riitettävä keskeytymättömän liiketoiminnan jatkumiseen vähintään seuraavan kuuden kuukauden ajan. Lisäksi yhtiön tulee täyttää 70 prosentin vähimmäisvaade likviditeetin riittävyttä mittaavassa LCR-suhdeluvussa (vuoden 2017 alusta lähtien 80 prosenttia). Yhtiön likviditeettipolitiikka vähentää merkittävästi varainhankinnan jälleenrahoitusriskiä pääomamarkkinoiden häiriötilanteissa.

Kuntarahoituksella on likviditeetin jatkuvuuden varmistamiseksi käytössään myös reporahoitus sekä keskuspankista että pääomamarkkinoilta.

Kuntarahoituksen likvidit varat olivat vuoden 2016 lopussa 7,3 miljardia euroa. Likviditeettipuskuri kattoi noin 9,4 kuukauden rahoitustarpeet.

Selkeät linjaukset ohjaavat sijoitustoimintaa

Yhtiön treasury-osasto hallinnoi kokonaislikviditeettiä, joka jaetaan lyhyeen ja pitkään likviditeettiin. Lyhyt likviditeetti koostuu kassavaroista ja niihin verrattavissa olevista sijoituksista. Pitkä likviditeetti koostuu pääosin yli vuoden pituisista vaihtuvakorkoisista sekä kiinteäkorkoisista korkosuojatuista sijoituksista. Lyhyen ja pitkäaikaisen likviditeetin suhdetta allokoidaan kuukausittain ennakoitun likviditeettitarpeen mukaan. Vuodenvaihteessa lyhyen likviditeetin osuus oli 20,1 prosenttia ja pitkän 79,9 prosenttia.

Likviditeettisijoituksia tehdään globaaleille korkomarkkinoille tehokkaasti hajauttaen. Ensisijaisina tavoitteina on turvata sijoitusten pääomat sekä helppo rahaksi muutettavuus. Sijoitustoimintaa ohjaavat yhtiön hallituksen hyväksymät toimintapolitiikat, eettiset periaatteet sekä vuosittain määriteltävä luottoriskiallokaatio.

” Tehokas riskienhallinta on tärkeää Kuntarahoituksen toiminnan vastuullisuuden kannalta. Kannattava ja jatkuvuudeltaan turvattu liiketoiminta on taloudellista vastuullisuutta, jonka ansiosta voimme palvella asiakkaitamme mahdollisimman hyvin.”

Toni Heikkilä, johtaja, riskienhallinta

Likviditeetin hallinnan ensisijainen tavoite on turvata sijoitusten pääomat sekä niiden helppo muutettavuus rahaksi. Likviditeettisijoituksia tehdään globaaleille korkomarkkinoille.

Tehokkaasti hajautetuilla sijoituksilla on korkea luottoluokitus

Pitkän likviditeetin luotto- ja markkinariskejä sekä tuotto-odotusta hallinnoidaan omaisuusluokka ja maakohtaisella hajautuksella. Vuoden 2016 aikana sijoitusten omaisuusluokajakajakauma pidettiin ennallaan halutun riskitason sekä riittävän tuottotason turvaamiseksi.

Vuotta 2016 leimasi alhaisen korkotason lisäksi aiempaa heikompi jälkimarkkinalikviditeetti. Euroopan keskuspankin osto-ohjelma sekä lisääntynyt pankkisääntely heikensivät joukkovelkakirjalainojen likviditeettiä jälkimarkkinoilla.

Kuntarahoitus arvioi säännöllisesti sijoitustensa likviditeetin laatua sisäisellä menetelmällä sekä sijoitusten vakuuskelpoisuutta repomarkkinoilla. Vuoden 2016 lopussa 87 prosenttia kaikista pitkäaikaisista sijoituksista täytti keskuspankin repokelpoisuusehdot.

Kaikkien sijoitusten keskimaturiteetti vuoden 2016 lopussa oli 2,3 vuotta (2015: 2,3 vuotta). Sijoitusten keskimääräinen luottoluokitus oli AA (2015: AA).

Vastuullista sijoittamista

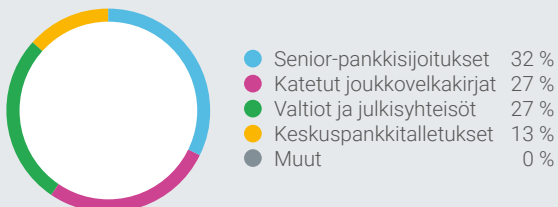
Kuntarahoitus noudattaa sijoituksissaan yhtiön hallituksen hyväksymiä eettisiä periaatteita. Vuonna 2015 yhtiö aloitti yksittäisten sijoitusten ESG-arvon (Environmental, Social and Governance) seurannan. ESG-arvolla arvioidaan likviditeettiportfoliossa olevien liikkeeseenlaskijoiden ympäristö- ja sosiaalivastuuta sekä hyvää hallintotapaa.

Kaikkien sijoitusten ESG-keskiarvoa verrataan markkinoiden keskiarvoon sekä lähimpään mahdolliseen vertailuarvoon. Liikkeeseenlaskijoiden ESG-analyysin ja arvon toteuttaa saksalainen varainhoitaja Union Investment.

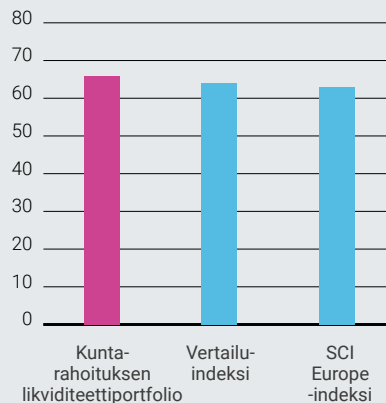
Vuoden 2016 lopussa Kuntarahoituksen likviditeettisijoitusten ESG-arvo oli 66,5 asteikolla 1-100. Tämä on 2,1 pistettä korkeampi kuin markkinoiden vertailuindeksi (64,4), joka on laskettu markkinaindekseistä käyttäen yhtiön likviditeettisijoituksia vastaavaa omaisuusluokajakajakaumaa. Kuntarahoituksen ESG-arvo nousi 1,5 pistettä edellisvuodesta, ja myös ero vertailuindeksiin kasvoi hieman.

Kokonaislikviditeetin omaisuusjakauma ja luottoluokitusjakauma

Kuntarahoituksen likviditeettisijoitusten ESG-arvo

Asiantuntevaa taloudellista **neuvontaa**

Kuntarahoitus-konserniin kuuluva Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy on erikoistunut rahoituksen asiantuntija- ja neuvonantopalveluihin. Inspiran toiminta-ajatuksena on auttaa julkista sektoria tuottamaan palvelunsa edullisemmin ja laadukkaammin.

Inspira tarjoaa kunnille ja muille julkisen sektorin toimijoille puolueettomia asiantuntijapalveluita. Inspiran palveluvalikoimaan kuuluu investointihankkeiden taloudellista mallintamista, rahoitus- ja toteutusvaihtoehtojen kartoittamista ja rahoitusneuvontaa sekä neuvonantoa kuntien investointien suunnitteluun ja toimintojen uudelleenjärjestelyyn.

Inspiran vahvuus on julkisen sektorin erityistarpeiden tunteminen, joka pohjautuu yhtiön pitkään ja monipuoliseen kokemukseen julkisen sektorin investoinneista kuten koulukeskuksista, palvelutaloista, uusiutuvan energian hankkeista ja moottoritiehankkeista. Inspira katsoo asiakkaidensa tarpeita kokonaisvaltaisesti ja toimii investointihankkeissa vastuullisena julkisen sektorin kumppanina. Yhtiössä on kokemusta julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä.

Kun hankkeiden edellytykset, mahdolliset toteutustavat ja kustannusvaikutukset esitetään selkeinä numeroina, kunnissa on hyvät edellytykset päätösten tekemiseen.

Riskienhallinta korostuu Torkinmäen elinkaarihankkeessa

Inspira toimi taloudellisena neuvonantajana Torkinmäen koulu- ja päiväkotihankkeessa, koska elinkaarimallin neuvotteluprosessi ja kilpailutusmenettely olivat Kokkolan kaupungille uusia. Kaupunki ostaa käytettävyyttä ja opetusolosuhteita: jos ne eivät ole sopimuksen edellyttämällä tasolla, korjaaminen on palveluntuottajan vastuulla. Kiinteistön kustannukset kaupungille ovat tiedossa koko 20 vuoden sopimuskaudelle.

Inspiran toimeksiantojen
määrä 2016

123

Selkeitä faktoja päätöksentekoon

Hankkeiden esiselvityksissä Inspira kartoittaa erilaisia rahoitusvaihtoehtoja ja auttaa asiakasta valitsemaan käsillä oleviin tarpeisiin parhaiten soveltuvan toteutusvaihtoehdon. Lisäksi Inspira laatii selkeät ehdotukset jatkotoimenpiteiksi.

Investointihankkeiden toteuttamisessa ja rahoittamisessa Inspira neuvoo hankkeiden koko elinkaaren osalta. Omaisuusjärjestelyiden palvelut liittyvät omaisuuden ja palvelutuotannon järjestelyihin. Sekä investointien että uudelleenjärjestelyiden kohdalla Inspira tuo asiakkailleen koeteltuja parhaita käytäntöjä.

Kun hankkeiden edellytykset, mahdolliset toteutustavat ja kustannusvaikutukset esitetään selkeinä numeroina, kunnissa on hyvät edellytykset päätösten tekemiseen.

Kasvua kysynnässä

Inspiran palveluiden kysyntä kasvoi vuonna 2016, mikä kertoo kuntien tarpeesta ennakoida ennen kaikkea sote-uudistuksen tuomia vaikutuksia. Kunnissa kiinnitetään kasvavaa huomiota investointien kannattavuuteen ja erilaisiin toteutusvaihtoehtoihin.

Koulujen sisäilmaongelmien kautta kuntien kiinnostus kiinteistöjen elinkaarihankkeisiin on edelleen lisääntynyt, mikä osaltaan näkyy Inspiran toimeksiannoissa. Lisäksi energiansäästöön ja uusiutuvaan energiaan liittyvät investointihankkeet korostuivat 2016.

Inspiran henkilöstömäärä kasvoi merkittävästi vuonna 2016. Henkilöstön lisäämisellä Inspira varautuu ennakolta kuntien toimintaympäristön muutokseen, joka tuo jatkossa lisää tarvetta neuvontapalveluille. Osaavien asiantuntijoiden avulla Inspira varmistaa sen, että yhtiö voi palvella asiakkaitaan laadukkaasti myös tulevaisuudessa.

” Vuonna 2016 teimme enemmän toimeksiantoja kuin koskaan aiemmin. Se kertoo asiakkaiden luottamuksesta, jonka olemme ansainneet pitkäjänteisellä työllä. Tarjoamme asiakkaille vastuullisia, toimivia ratkaisuja, ja haemme jatkuvasti myös uusia hyviä malleja.”

Kimmo Lehto, toimitusjohtaja

Vihreä rahoitus sai lanseerausvuonnaan 2016 asiakkailta erinomaisen vastaanoton. Rahoitettujen hankkeiden ilmastovaikutukset ovat rohkaisevia, ja epäsuorat vaikutukset niihin verrattuna moninkertaisia.

Vihreä rahoitus

Kohti **vihreämpää** **Suomea**

Kuntarahoitus on ensimmäinen suomalainen rahoitusalan toimija, joka tarjoaa asiakkailleen vihreää rahoitusta. Ympäristöystävällisiin investointeihin suunnatut vihreä laina ja leasing tulivat markkinoille 2016.

Vihreää rahoitusta voi hakea investointihankkeeseen, jossa syntyy selkeitä ja mitattavia ympäristölle hyödyllisiä vaikutuksia. Vihreän rahoituksen hinta on asiakkaalle aina edullisempi kuin tavallisen rahoituksen. Tällä tavoin yhtiö pyrkii omalta osaltaan kannustamaan asiakkaitaan huomioimaan investointiensä ympäristövaikutukset entistä paremmin.

Vihreää rahoitusta saavat hankkeet voivat kuulua useaan alueeseen. Investointihanke voi koskea uusiutuvaa energiaa, energiatehokkuutta, julkista liikennettä, kestävästä rakentamisesta, vedenpuhdistusta ja jätevesien käsittelyä, jätteenkäsittelyä sekä ympäristöhallintaa ja luonnonsuojelua.

Kiinnostus vihreään rahoitukseen on ollut suurta ja sen ennustetaan kasvavan jatkossa. Vihreä rahoitus tarjoaa uuden tavan edistää ympäristöystävällisiä hankkeita.

” Vihreä rahoituksemme on ainutlaatuista, koska antolainauksessa jokainen vihreää rahoitusta hakeva hanke käy läpi ulkopuolisen arviointiryhmän tarkastelun ja hankkeen vihreyden aste näkyy asiakkaalle rahoituksen hinnassa. Mitä vihreämpi hanke, sitä edullisempi rahoitus.”

Pekka Averio, toimitusjohtaja

Vihreän lainan ja leasingin hinta määräytyy hankkeen sisällön mukaan, mutta vihreän rahoituksen hinta on asiakkaalle aina hieman edullisempi kuin tavallisen rahoituksen. Vihreän rahoituksen muut ominaisuudet ja ehdot ovat samat kuin muussa rahoituksessa.

Erona useissa muissa maissa olevista vihreän rahoituksen järjestelmistä Kuntarahoituksen tapauksessa hankkeiden soveltuvuuden Kuntarahoituksen vihreän rahoituksen saajiksi arvioi puolueeton, ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva arviointiryhmä.

Läpinäkyvää rahoitusta

Vuonna 2016 Kuntarahoituksen myöntämän vihreän rahoituksen kokonaissumma oli 442,5 miljoonaa euroa. Kuntarahoitus julkistaa tiedot kaikista vihreää rahoitusta saaneista hankkeista, ja hankkeiden tuloksista raportoidaan vuosittain kansainvälisille

sijoittajille, medialle ja muille keskeisille sidosryhmille. Vihreä rahoitus on osoitus panostuksista ympäristön hyvinvointiin. Kunnille vihreä rahoitus tarjoaa uuden tavan edistää ympäristöystävällisiä hankkeitaan.

Vihreään rahoitukseen tarvittavat varat Kuntarahoitus hankkii laskemalla liikkeeseen vihreitä velkakirjoja eli bondeja kansainvälisillä pääomamarkkinoilla. Niitä ostavat sijoittajat tietävät, että heidän sijoittamansa varat käytetään ympäristöystävällisten hankkeiden rahoittamiseen. Yhtiö raportoikin Green Bond -sijoittajille varojen käytön.

Vihreän rahoituksen läpinäkyvyys on tärkeää, koska vihreisiin bondeihin sijoitettu raha on korvamerkitty vihreiden hankkeiden rahoittamiseen.

Läpinäkyvää rahoitusta

Vuonna 2016 Kuntarahoituksen myöntämän vihreän rahoituksen kokonaissumma oli 442,5 miljoonaa euroa. Kuntarahoitus julkistaa tiedot kaikista vihreää rahoitusta saaneista hankkeista, ja hankkeiden tuloksista raportoidaan vuosittain kansainvälisille

”Vihreän rahoituksen epäsuorat ilmastovaikutukset ovat moninkertaiset suoriin, helposti mitattaviin vaikutuksiin verrattuna.”
Antti Kontio, yritysvastuu

Vihreän rahoituksen vaikutukset 2016

Hiilidioksidipäästöt

-8 650

tCO₂ / vuosi

Energiankulutus

-35 000

MWh / vuosi

Typpivähennys

-19%

Fosforivähennys

-92%

Mitä tarkoittaa 35 000 MWh:n vuosittainen energiansäästö? Luku vastaa 17 500:n uuden, 50-neliöisen asunnon vuotuista lämmitysenergiatarvetta tai 133:n Suvilahden aurinkovoimalan vuotuista energiantuotantoa.

Luvut perustuvat Ramboll Finlandin tekemään vaikutusarvioon.

Laaja kirjo vihreitä hankkeita

Metro siirtää liikennettä yksityisautoilusta julkiseen liikenteeseen

Länsimetro luo infrastruktuuria, joka vähentää pitkäjänteisesti Helsingin metropolialueen liikenteen päästöjä. Uuden metrolinjan on arvioitu kuljettavan 170 000 henkilöä päivittäin, mikä vähentää merkittävästi yksityisautoilua ja bussiliikennettä ja leikkaa merkittävästi yksityisen ja julkisen liikenteen päästöjä. Uusi metrolinja myös keskittää ja tiivistää asumisrakennetta, mikä osaltaan tukee ympäristöystävällistä kaupunkikehitystä.

Länsimetro

Rahoituksen saaja: Länsimetro Oy
Projektikategoria: Julkinen liikenne
Lainan määrä: 220 000 000 €
Rahoitusaika: 30 vuotta

Rantaroustin koulu

Rahoituksen saaja: Tyrnävän kunta
Projektikategoria: Kestävä rakentaminen
Lainan määrä: 14 000 000 €
Rahoitusaika: 21 vuotta

Hyökännummen ja Riihenmäen koulut sekä Hyökännummen päiväkoti

Rahoituksen saaja: Mäntsälän kunta
Projektikategoria: Kestävä rakentaminen
Lainan määrä: 29 700 000 €
Rahoitusaika: 22 vuotta

Kuhmon vihreä puukoulu

Rahoituksen saaja: Kuhmon kaupunki
Projektikategoria: Kestävä rakentaminen

Lainan määrä: 12 000 000 €
Rahoitusaika: 20 vuotta

Kestävän koulun reseptinä energiatehokkuus ja puumateriaali

Joensuun kaupunki rakentaa Karhunmäen koulusta uudenlaista oppimisympäristöä nykyaikaisin opetusvälinein ja ympäristöin. Koulun rakentamisessa suositetaan puun käyttöä sekä haetaan kestäviä ja energiatehokkaita teknisiä ratkaisuja. Rakennuksen energialuokka on A ja sen energiatehokkuusluku 89kWh/m² alittaa lasten päiväkodeille määritellyn ylärajan noin 50 prosentilla. Rakennus rahoitetaan Kuntarahoituksen vihreällä leasingilla.

Karhunmäen koulu

Rahoituksen saaja: Joensuun kaupunki, Tilakeskus
Projektikategoria: Kestävä rakentaminen
Leasingrahoituksen määrä: 10 330 000 €
Rahoitusaika: 20 vuotta + 1 vuoden optio

Kiinteistö Oy Kuopion koulutilat

Rahoituksen saaja: Kuopion kaupunki
Projektikategoria: Kestävä rakentaminen
Lainan määrä: 27 150 000 €
Rahoitusaika: 25 vuotta

Heinsuon ja Kalliolan koulu

Rahoituksen saaja: Hollolan kunta
Projektikategoria: Kestävä rakentaminen
Leasingrahoituksen määrä: 39 089 760 €
Rahoitusaika: 20 vuotta

Turun sähkölinja-autot

Rahoituksen saajat: Turun kaupunki, Turun Kaupunkiliikenne Oy ja Turku Energia Oy
Projektikategoria: Julkinen liikenne
Leasingrahoituksen määrä: 4 000 000 €
Rahoitusaika: 10 vuotta

Nepenmäen koulu

Rahoituksen saaja: Joensuun kaupunki, Tilakeskus

Projektikategoria: Kestävä rakentaminen

Leasingrahoituksen määrä: 25 000 000 €

Rahoitusaika: 20 vuotta + 10 vuoden optio

Janakkalan palolaitos

Rahoituksen saaja: Janakkalan kunta

Projektikategoria: Kestävä rakentaminen

Leasingrahoituksen määrä: 6 126 000 €

Rahoitusaika: 25 vuotta

Vedenpuhdistamo vastaa tulevaisuuden tarpeisiin

Mikkelin Metsä-Sairilaan 2020 valmistuva jätevedenpuhdistamo nostaa kaupungin jätevesien käsittelyn uudelle tasolle. Kalvobioreaktoriteknikan ansiosta puhdistettu vesi on aikaisempaa puhtaampaa ja sen laatu on tasaista. Tavoitteena on parantaa Saimaan tilaa nykyisestä. Puhdistamo myös luo uutta ympäristöliiketoimintaa EcoSairilan alueelle. Hanke on rahoitettu Kuntarahoituksen vihreällä lainalla.

Metsäsairilan jätevedenpuhdistamo

Rahoituksen saaja: Mikkelin kaupunki

Projektikategoria: Vedenpuhdistus ja jätevesien käsittely

Lainan määrä: 20 000 000 €

Laina-aika: 23 vuotta

Palvelukeskus toimii elinkaariperiaatteella

Nummen palvelukeskuksessa Hämeenlinnassa rakennetaan uudenlaista lähipalvelujen mallia. Kaikkea toimintaa ohjaa selvä tavoite: lapsen ja nuoren hyvä päivä. Heille suunnattuja palveluja suunnitellaan kokonaisuutena ja palvelut järjestetään elinkaariperiaatteella. 2018 valmistuvan palvelukeskuskiinteistön energiatehokkuus on huippuluokkaa, ja hanke on rahoitettu Kuntarahoituksen vihreällä kiinteistöleasingilla.

Nummen palvelukeskus

Rahoituksen saaja: Hämeenlinnan kaupunki

Projektikategoria: Kestävä rakentaminen

Leasingrahoituksen määrä: 26 000 000 €

Rahoitusaika: 20 vuotta + 5 vuoden optio

Kotkan kaupungin katuvalojen uusiminen

Rahoituksen saaja: Kotkan kaupunki, tekniset palvelut

Projektikategoria: Energiatehokkuus

Leasingrahoituksen määrä: 400 000 €

Rahoitusaika: 10 vuotta

Vipusenkadun koulukampus

Rahoituksen saaja: Koulutuskeskus Salpaus

-kuntayhtymä

Projektikategoria: Kestävä rakentaminen

Lainan määrä: 8 000 000 €

Rahoitusaika: 10 vuotta

Henkilöstö

Kuntarahoitus liittyi vuonna 2016 yritysten yhteiskuntavastuuta edistävän FIBSin Monimuotoisuusverkostoon. Tavoitteena on tukea työyhteisön innovatiivisuutta, tuottavuutta ja vastuullisuutta.

Huippuosaajia läpi organisaation

Ammattitaitoinen ja motivoitunut henkilöstö on Kuntarahoituksen tärkein voimavara. Henkilöstön osaamisen ja hyvinvoinnin kehittäminen korostuu toimintaympäristön muuttuessa.

Osaamisen jatkuva kehittäminen on keskeisiä elementtejä Kuntarahoituksen kilpailukyvyn säilyttämisessä.

Osaamisen jatkuva kehittäminen on keskeisiä asioita Kuntarahoituksen kilpailukyvyn säilyttämisessä. Henkilöstön ammattitaito ja työhyvinvointi ovat yhtiön tärkeitä menestystekijöitä, joihin satsataan.

Kuntarahoituksen henkilöstö on kasvanut voimakkaasti 2010-luvulla, ja kasvu jatkui vuonna 2016. Työntekijöiden määrä on yli kaksinkertaistunut viimeksi kuluneen viiden vuoden aikana. Vuoden 2016 lopussa Kuntarahoitus-konsernissa oli 106 työntekijää. Henkilöstömäärän kasvu jatkuu myös vuonna 2017.

Työntekijöiden määrän kasvu, uudet digitaaliset ratkaisut ja EKP:n suoran valvonnan vaatimukset vaikuttavat Kuntarahoituksen sisäisiin prosesseihin ja lähes jokaisen kuntarahoituslaisen työnkuvaan. Prosesseja ja työnkuvia kehitetään jatkuvasti, ja henkilöstön osaamista syvennetään koulutuksella.

Digitalisaatio automatisoi prosesseja, jotka on aiemmin hoidettu manuaalisesti. Kehitys vapauttaa työntekijöiden resursseja asiantuntemusta kysyviin tehtäviin.

” Uudet tehtävät ja uudet datanhallinnan ratkaisut avaavat henkilöstölle uusia mahdollisuuksia, ja yhä useampi työntekijä on mukana toimintojen kehittämisessä. Yhteisen tekemisen meininki on avainasia niin sisäisesti kuin asiakkaiden kanssa toimiessa.”
Marjo Tomminen, johtaja, talous

Henkilöstö

Työhyvinvoinnista huolehditaan

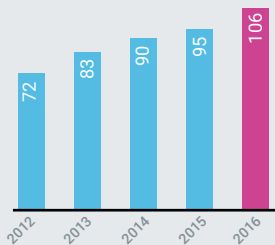
Toimintaympäristön muutoksen kautta syntyvien uusien vaatimusten vuoksi työnkuvat ovat laajentuneet ja syventyneet. Oma osaamisalue pitää tuntea entistä paremmin, ja toisaalta työntekijöiltä vaaditaan ketteryyttä ja valmiutta omaksua uutta.

Yhtiön kasvaessa mahdollisuus työtehtävien vaihtoon talon sisällä lisääntyy, mikä monipuolistaa henkilöstön osaamista.

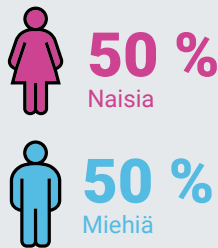
Vastuullisena työnantajana Kuntarahoitus huolehtii henkilöstönsä hyvinvoinnista. Yhtiön henkilöstön yhteishenki on hyvä, ja Kuntarahoituksen työntekijät viihtyvät työssään. Työurat yhtiössä ovat keskimäärin pitkiä ja työntekijöiden vaihtuvuus pientä.

Kuntarahoituksen henkilöstön määrä on kasvanut voimakkaasti 2010-luvulla, ja kasvu jatkui vuonna 2016.

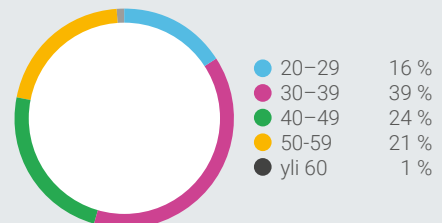
Kuntarahoitus-konsernin henkilöstön määrä 2012–2016

Henkilöstön sukupuolijakauma

Henkilöstön ikäjakauma

Hallitus

Hallituksen kokoonpano

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiön hallitukseen kuuluu vähintään viisi ja enintään kahdeksan jäsentä. Yhtiökokous valitsee hallituksen jäsenet ja jäsenten toimikausi päättyy vaalia seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä.

Vuoden 2016 varsinainen yhtiökokous valitsi omistajien nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti seuraavat henkilöt hallitukseen kaudelle 2016–2017 (varsinaisesta yhtiökokouksesta seuraavaan varsinaiseen yhtiökokoukseen):

Helena Walldén, 1953
puheenjohtaja
hallituksessa vuodesta 2016
Koulutus: Diplomi-insinööri
Päätoimi: hallitusammattilainen
Keskeiset muut luottamustoimet: -
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista

Tapani Hellstén, 1957
varapuheenjohtaja
hallituksessa vuodesta 2014
Koulutus: hallintotieteiden maisteri
Päätoimi: varatoimitusjohtaja, Keva
Keskeiset muut luottamustoimet: Kuuorojen palvelusäätiö, hallintoneuvoston puheenjohtaja; KuntaPro, hallituksen varapuheenjohtaja; Palkansaajasäätiö, hallituksen puheenjohtaja
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä

Fredrik Forssell, 1968
hallituksessa vuodesta 2011
Koulutus: kauppatieteiden maisteri
Päätoimi: johtaja, suorat arvopaperisijoitukset, Keva
Keskeiset muut luottamustoimet: Telan sijoitusneuvottelukunnan jäsen
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä

Teppo Koivisto, 1966
hallituksessa vuodesta 2011
Koulutus: valtiotieteiden maisteri
Päätoimi: toimialajohtaja, Valtiokonttori
Keskeiset muut luottamustoimet: Tiukulan Säätiön hallituksen puheenjohtaja
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä

Sirpa Louhevirta, 1964
hallituksessa vuodesta 2011
Koulutus: kauppatieteiden maisteri
Päätoimi: johtaja, rahoitus ja kiinteistöt, Sanoma Oyj
Keskeiset muut luottamustoimet: -
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista

Vivi Marttila, 1966
hallituksessa vuodesta 2016
Koulutus: kauppatieteiden maisteri
Päätoimi: kunnanjohtaja, Simon kunta
Keskeiset muut luottamustoimet: Rantakairan Sähkö Oy, hallituksen puheenjohtaja
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista

Tuula Saxholm, 1961
hallituksessa vuodesta 2013
Koulutus: kauppatieteiden maisteri
Päätoimi: rahoitusjohtaja, Helsingin kaupunki
Keskeiset muut luottamustoimet: Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, hallituksen jäsen; Länsimetro Oy, hallituksen jäsen; Helsingin kaupungin asunnot Oy, hallituksen jäsen; Helsingin Leijona Oy, hallituksen jäsen; Helsingin Satama Oy, hallituksen jäsen; Taloushallintopalveluliikelaitoksen johtokunnan puheenjohtaja; Pääkaupunkiseudun Junakalusto Oy, hallituksen puheenjohtaja; HYKSin Oy, hallituksen jäsen
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä (merkittävän asiakkaan palveluksessa)

Juha Yli-Rajala, 1964
hallituksessa vuodesta 2011
Koulutus: hallintotieteiden maisteri
Päätoimi: konsernijohtaja, Tampereen kaupunki
Keskeiset muut luottamustoimet: Tampereen kauppakamarin, Yhteishotelli Oy:n ja Pirkanmaan kansanterveys ry:n hallituksen jäsen
Riippumattomuus: riippumaton yhtiöstä sekä merkittävistä osakkeenomistajista (merkittävän asiakkaan palveluksessa)

Johtoryhmä

Toimitusjohtaja ja johtoryhmä

Yhtiöjärjestyksen mukaan yhtiöllä on hallituksen nimittämä toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen. Toimitusjohtajan tehtävänä on johtaa yhtiön toimintaa niin, että hallituksen tekemät päätökset toteutuvat ja että yhtiön toiminta on linjassa hallituksen asettaman strategian sekä riskienhallintaa koskevien

periaatteiden ja limiittien kanssa. Toimitusjohtaja huolehtii, johtoryhmän tukemana, yhtiön päivittäisen liiketoiminnan toimivuuden valvonnasta (sisältäen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan sekä sääntelyn noudattamisen valvonnan), organisaatorakenteen toimivuuden ylläpitämisestä ja raportoinnista hallitukselle.

Toimitusjohtaja ja johtoryhmä tilikauden 2016 päättyessä:

Pekka Averio

toimitusjohtaja

Kuntarahoituksessa vuodesta 1993

Koulutus: oikeustieteen kandidaatti, MBA

Syntymävuosi: 1956

Esa Kallio

toimitusjohtajan sijainen, varatoimitusjohtaja

Kuntarahoituksessa vuodesta 2005

Koulutus: kauppatieteiden maisteri

Syntymävuosi: 1963

Toni Heikkilä

johtaja, riskienhallinta

Kuntarahoituksessa vuodesta 1997

Koulutus: kauppatieteiden lisensiaatti, M.Sc.

Syntymävuosi: 1965

Jukka Helminen

johtaja, rahoitus

Kuntarahoituksessa vuodesta 2013

Koulutus: diplomi-insinööri

Syntymävuosi: 1964

Marjo Tomminen

johtaja, talous

Kuntarahoituksessa vuodesta 1992

Koulutus: yo-merkonomi MTT, EMBA

Syntymävuosi: 1962

Mari Tyster

johtaja, hallinto ja lakiasiat

Kuntarahoituksessa vuodesta 2009

Koulutus: oikeustieteen kandidaatti

Syntymävuosi: 1975

Hyvä hallintotapa ohjaa toimintaa

Viestinnässään Kuntarahoitus kertoo avoimesti toiminnastaan ja taloudellisesta tilanteestaan. Yhtiö toimii lainsäädännön vaatimukset täyttäen ja yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti vastuullisesti.

Kuntarahoituksen toimintaa säätelevät EU-tason asetukset ja kotimaiset luottolaitostoimintaa koskevat lait ja asetukset. Lainsäädännön lisäksi yhtiön toimintaa ohjaavat EU-viranomaisten ja Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet.

Kansallisesti merkittäväksi luottolaitokseksi nimetty Kuntarahoitus on ollut vuoden 2016 alusta alkaen Euroopan keskuspankin suorassa valvonnassa. Järjestelmiensä ja prosessiensa kehittämisen kautta Kuntarahoitus varmistaa, että yhtiö täyttää myös jatkossa lainsäädännön ja EKP:n valvonnan edellyttämät toimintaa ja raportointia koskevat vaatimukset.

Parhaat käytännöt osa arkea

Kuntarahoitus seuraa Helsingin pörssin hallinnointikoodia ja noudattaa ja soveltaa sen sisältöä yhtiön toiminnan luonteeseen sopivilta osin ottaen samalla huomioon sen, että Kuntarahoituksen osakkeet eivät ole julkisen kaupankäynnin kohteena. Finanssialan parhaita kansainvälisiä käytäntöjä tarkkaillaan ja sovelletaan jatkuvasti. Kuntarahoitus kehittää hallintoaan ja toimintatapojaan, jotta ne vastaavat entistä paremmin omistajien, asiakkaiden ja sijoittajien odotuksia sekä lisääntyvän pankkisääntelyn vaatimuksia.

Kuntarahoitus noudattaa kaikessa toiminnassaan vastuullisuuden periaatetta. Vastuullisuus tarkoittaa Kuntarahoituksessa yhteiskunnallista, taloudellista ja ekologista vastuullisuutta. Yhtiön toiminta on keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan rahoitusrakennetta. Tehtävän täyttäminen vaatii Kuntarahoitukselta jatkuvaa ammattimaista ja tulevaisuuden kehitysnäkymät huomioivaa toimintaa.

Tiukat periaatteet riskienhallinnassa

Kuntarahoituksen taloudellisesti vastuullinen liiketoiminta edellyttää tehokasta riskienhallintaa. Riskienhallintaan kuuluvat muun muassa vastapuoli- ja markkinariskien ja operatiivisten riskien hallinta. Riskienhallinnan linjaukset päättää yhtiön hallitus, ja linjaukset noudattavat erittäin tiukkoja periaatteita. Tehokkaalla toiminnalla ja matalalla kokonaisriskiasemalla Kuntarahoitus varmistaa hyvän luottoluokituksensa säilymisen.

Kuntarahoitus mahdollistaa toiminnallaan hankkeita, jotka kohdistuvat sosiaalisesti vastuullisiin ja ympäristöystävällisiin investointeihin. Vihreä rahoitus ja vihreät bondit kannustavat asiakkaita ja sijoittajia ympäristövastuulliseen toimintaan.

Kuntarahoituksella on Green Office -sertifikaatti, jonka kriteerien täyttymistä WWF auditoi. Yhtiön tekemissä hankinnoissa painotetaan ekotehokkuutta. Yhtiön sisäisessä toiminnassa hyödynnetään viestintäteknologiaa kuten videoneuvotteluja.

Verojalanjälki

Kuntarahoituksen strategia ja toimintaperiaatteet verotuksessa

Kuntarahoituksen veroasioiden hoitaminen ja johtaminen on organisoitu osaksi konsernin taloushallintoa. Tärkeimmät veroasioihin ja -riskeihin liittyvät havainnot ja toimenpiteet raportoidaan Kuntarahoituksen hallitukselle.

Kuntarahoitus-konserni noudattaa verolainsäädäntöä verojen ja maksujen maksamisessa, tilittämisessä ja ilmoittamisessa. Kuntarahoituksen verostrategiana on tukea liiketoimintaratkaisuja ja huomioida verotus liiketoimintaratkaisuihin liittyvässä suunnittelussa ja päätöksenteossa yhtenä vaikuttavana tekijänä. Verosuunnittelussa pyritään hallitsemaan verotukseen liittyviä epävarmuustekijöitä ja välttämään tulkintariskejä, minkä vuoksi Kuntarahoitus hakee tarvittaessa veroviranomaisilta ennakkoratkaisuja.

Maksetut ja tilitetyt verot sekä veronluonteiset maksut

Vaikka Kuntarahoitus hankkii rahoitustaan kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, se harjoittaa liiketoimintaa vain Suomessa. Siten Kuntarahoitus maksaa tuloveronsa kokonaisuudessaan Suomeen. Kuntarahoitus ei saa ulkomailta tuloja, joista maksettaisiin ulkomailla olennaisia lähdeveroja. Kuntarahoituksella ei ole sijoituksia tai toimintaa OECD:n määrittelemissä veroparatiisivaltioissa.

Vuonna 2016 Kuntarahoitus-konsernissa työskenteli 106 henkilöä, joista emoyhtiössä 90 henkilöä. Konsernin liikevaihto oli 183,7 miljoonaa euroa ja tulos ennen veroja 174,2 miljoonaa euroa. Kuntarahoitus on luottolaitos, minkä vuoksi se on voinut tehdä kirjanpidossaan ja verotuksessaan elinkeinoverolain mukaisen luottotappiovarauksen. Tehtyyn luottotappiovaraukseen liittyy laskennallinen verovelka.

Kuntarahoituksen toiminta on pääosin arvonlisäverotonta. Kuntarahoitus ei voi vähentää arvonlisäverottomaan toimintaansa liittyvien ostojen arvonlisäveroa, ja tämä arvonlisävero jää Kuntarahoituksen lopulliseksi kustannukseksi. Kuntarahoituksella on myös arvonlisäverollista leasingtoimintaa, jonka osalta Kuntarahoitus tilittää arvonlisäveroa ja vähentää ostoihin sisältyvän arvonlisäveron. Myös Kuntarahoituksen tytäryhtiön Inspiran liiketoiminta on arvonlisäverollista. Inspira vähentää ostojensa arvonlisäverot ja tilittää myynnistään arvonlisäveron. Maksetun ja tilitetyn arvonlisäveron määrät vaihtelevat liiketoiminnan volyymien mukaan, eikä arvonlisäveroja ole huomioitu maksetuissa ja tilitetyissä veroissa.

Maksetut verot ja veronluonteiset maksut (1000 €)

Tulovero	1 740
Työnantajan sosiaalivakuutusmaksut	2 296
Vakaumusmaksu EU:n kriisintarkkaisuun	2 613
Yhteensä	6 648

Tilitetyt verot ja veronluonteiset maksut (1000 €)

Ennakonpidätykset	3 718
Työntekijän sosiaalivakuutusmaksut	697
Yhteensä	4 415

Kuntarahoitus tilinpäätös

1.1.–31.12.2016

Sisältö	Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2016.....	35
	Konsernitilinpäätös (IFRS)	45
	Tase, konserni.....	46
	Tuloslaskelma, konserni.....	47
	Rahavirtalaskelma, konserni	48
	Laskelma oman pääoman muutoksista.....	49
	Konsernia koskevat liitetiedot	50
	Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot (konserni).....	85
	Emoyhtiön tilinpäätös (FAS)	99
	Tase, emoyhtiö.....	100
	Tuloslaskelma, emoyhtiö.....	101
	Rahavirtalaskelma, emoyhtiö.....	102
	Emoyhtiötä koskevat liitetiedot, FAS.....	103
	Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot (emoyhtiö).....	123
	Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset	126
	Tilintarkastusmerkintä.....	126
	Tilintarkastuskertomus	127

Toimintakertomus

Yhteenvedo vuodesta 2016:

- Konsernin korkokate kasvoi 19,7 % edelliseen vuoteen verrattuna ja oli 206,1 miljoonaa euroa (2015: 172,2 miljoonaa euroa).
- Konsernin liikevoitto oli 174,2 miljoonaa euroa (2015: 151,8 miljoonaa euroa). Kasvu edelliseen vuoteen oli 14,8 %.
- Taseen loppusumma oli 34 052 miljoonaa euroa (2015: 33 889 miljoonaa euroa). Tase kasvoi 0,5 % vuoden 2015 lopusta.
- Konsernin vakavaraisuus vahvistui edelleen, omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin olivat vuoden lopussa 66,89 % (2015: 64,61 %) ja ydinpääoma (CET1) riskipainotettuihin eriin oli 46,21 % (2015: 41,49 %).
- Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio) oli vuoden 2016 lopussa 3,54 % (2015: 3,15 %).
- Uusia luottoja nostettiin 2 924 miljoonaa euroa (2015: 2 687 miljoonaa euroa). Luotonannon kokonaismäärä kasvoi 20 910 miljoonaa euroon (2015: 20 088 miljoonaa euroa). Luotonannon kokonaismäärän kasvu oli 4,1 % vuoden 2015 lopusta.
- Leasingtoiminnan kanta oli vuoden lopussa 286 miljoonaa euroa (2015: 187 miljoonaa euroa). Kanta kasvoi vuoden aikana 52,9 %.
- Varainhankintaa tehtiin vuoden 2016 aikana 6 702 miljoonaa euroa (2015: 7 297 miljoonaa euroa). Lyhytaikaisia Kuntarahoituksen velkasitoumuksia (ECP) laskettiin liikkeeseen 7 045 miljoonaa euroa (2015: 4 824 miljoonaa euroa).
- Kokonaislikvideetti vuoden 2016 lopussa oli 7 505 miljoonaa euroa. Sijoitusten määrä oli vuoden 2015 lopussa 7 732 miljoonaa euroa. Määrä pieneni 2,9 % vuoden 2015 lopusta.
- Kuntarahoituksen tytäryhtiön Inspiran liikevaihto oli 2,2 miljoonaa euroa (2015: 2,3 miljoonaa euroa). Liikevoitto vuoden 2016 lopussa oli 0,1 miljoonaa euroa (2015: 0,2 miljoonaa euroa).

Avainluvut (konserni):

	31.12.2016	31.12.2015
Korkokate (milj. euroa)	206,1	172,2
Liikevoitto (milj. euroa)	174,2	151,8
Uusi luotonanto (milj. euroa)	2 924	2 687
Uusi varainhankinta (milj. euroa)	6 702	7 297
Taseen loppusumma (milj. euroa)	34 052	33 889
Ydinpääoma (CET1) (milj. euroa)	776,6	686,3
Ensisijainen pääoma Tier 1 (milj. euroa)	1 124,1	1 033,8
Omat varat yhteensä (milj. euroa)	1 124,1	1 068,8
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	46,21	41,49
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	62,49
Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	64,61
Vähimmäisomavaraisuusaste (leverage ratio), %	3,54	3,15
Oman pääoman tuotto (ROE), %	12,51	14,84
Kulu-tuotto-suhde	0,17	0,16
Henkilöstö	106	95

Tunnuslukujen laskentakaavat ovat sivulla 44. Tässä toimintakertomuksessa esitetyt luvut ovat Kuntarahoitus-konsernin lukuja ellei toisin ole mainittu.

Toimintaympäristö vuonna 2016

Kuntarahoituksen toimintaympäristöstä leimasivat vuonna 2016 edellisvuosien tapaan monet talouden epävarmuustekijät. Euroalueella markkinakorot laskivat ennätysalhaalle. Euroopan keskuspankin mittavat osto-ohjelmat ovat lisänneet markkinoiden likviditeettiä voimakkaasti ja jopa vääristäneet rahoitusmarkkinoiden toimintaa, mutta toivotun kaltaista talouskasvua vauhdittavaa vaikutusta niillä ei ollut vuonna 2016. Vuoden toisen neljänneksen lopussa Euroopan taloudellisia ja poliittisia rakenteita ravisteli Ison-Britannian päätös erota Euroopan unionista. Brexit-päätös on heikentänyt koko maanosan talouden näkymiä sekä lisännyt epävakautta. Kansainvälisten pääomamarkkinoiden volatiliiteettiin on vaikuttanut myös vahvasti Yhdysvaltain presidentinvaaleihin liittyneet poliittiset heilahdukset. Kotimaassa erityisesti pitkään valmisteilla ollut sosiaali- ja terveydenhuollon (sote) sekä maakuntaudistus ja sen toteutukseen liittyvät avoimet kysymykset ovat lisänneet asiakkaiden epävarmuutta tulevaisuudesta ja vaikuttaneet niiden investointihalukkuuteen. Yhtiö on aktiivisesti seurannut toimintaympäristössä tapahtuvia muutoksia suhteessa yhtiön toimintaan. Tämän vuoksi ei kuitenkaan ole toistaiseksi nähty tarvetta merkittäviin muutoksiin.

Kuntarahoitus on keskeinen osa suomalaisen yhteiskunnan taloudellista perusrakennetta, ja se on ainoa paikallis sektorin ja valtion tukeman asuntotuotannon rahoitukseen erikoistunut luottolaitos Suomessa. Asiakkaiden kiinnostus Kuntarahoituksen rahoituspalveluja kohtaan säilyi vuonna 2016 hyvällä tasolla. Nostettujen lainojen määrä kasvoi hieman edellisvuodesta ja yhtiö oli edelleen asiakaskuntansa ehdottomasti tärkein rahoittaja.

Kuntarahoitus siirtyi vuoden alussa Euroopan keskuspankin (EKP) suoraan valvontaan. Yhtiö vastasi valvonnan vaatimuksiin ja kehittää toimintaansa entistä sujuvammaksi viranomaisraportoinnin suhteen. Kuntarahoitus on parantanut vakavaraisuuttaan ennakoivasti jo vuosia.

Moody'sin ja Standard & Poor'sin luokitusten ja näkymien muutokset Kuntarahoitukselle olivat seurausta vastaavista muutoksista Suomen valtion luottoluokituksissa. Standard & Poor's muutti lokakuussa 2016 Kuntarahoituksen AA+ -luottoluokituksen näkymät negatiivisista vakaiksi. Sen sijaan Moody's laski Kuntarahoituksen luottoluokituksen parhaasta mahdollisesta Aaa-luokasta Aa1:een kesäkuussa 2016. Luokituksen näkymät ovat vakaat.

Konsernirakenne

Kuntarahoitus-konsernin (jäljempänä konserni) muodostavat Kuntarahoitus Oyj (jäljempänä Kuntarahoitus tai yhtiö) ja Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy (jäljempänä Inspira).

Kuntarahoituksen tehtävänä on kaikissa markkinatilanteissa varmistaa markkinaehtoisen rahoituksen saatavuus kunnille, kuntayhtymille ja kuntien määräysvallassa oleville yhteisöille sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) nimeämille yleishyödyllisille yhteisöille ja kohteille hankkimalla varoja pääomamarkkinoilta kilpailukykyisin ehdoin.

Inspira tarjoaa rahoituksen neuvontapalveluita julkiselle sektorille. Palveluihin kuuluvat valtionhallinnon, kuntien ja kaupunkien sekä yritysten ja yhteisöjen investointihankkeiden ja omaisuusjärjestelyiden suunnittelu sekä järjestelyiden toteutus. Inspira auttaa julkista sektoria järjestämään palveluitaan tehokkaammin ja toteuttamaan investointitarpeitaan taloudellisemmin.

Tulos ja tase

Kuntarahoitus-konserni

Konsernin liiketoiminta jatkui vahvana vuoden 2016 aikana. Konsernin tilikauden liikevoitto ennen veroja oli 174,2 miljoonaa euroa (2015: 151,8 miljoonaa euroa). Tulokseen sisältyy käypään arvoon arvostettavien rahoituserien realisoitumattomia arvomuutoksia yhteensä 2,7 miljoonaa euroa (2015: -2,7 miljoonaa euroa). Arvomuutokset liittyvät korkojen, johdannaisvastapuolien luottoriskin (CVA) sekä omien johdannaisvelkojen (DVA) markkinaolosuhteiden vaihteluihin. CVA- ja DVA-arvomuutosten määrä oli tästä -1,9 miljoonaa euroa (2015: -1,7 miljoonaa euroa). Kuntien nollariskisyydestä huolimatta CVA-arvostuslaskelmissa kuntien ja niiden takaamien yhteisöjen kanssa tehdyille johdannaissopeutuksille joudutaan varaamaan omia pääomia toisin kuin kunnille myönnettyssä rahoituksessa.

Korkokatteen kehitys on säilynyt hyvänä ja se kasvoi 19,7 %. Korkokate oli tilikauden lopussa 206,1 miljoonaa euroa (2015: 172,2 miljoonaa euroa). Korkokatteen parannus johtuu toiminnan volyymin kasvusta ja edullisesta varainhankinnasta. Korkokatteeseen sisältyy palkkioita omien joukkovelkakirjalainojen takaisinostoista 1,2 miljoonaa euroa (2015: 1,4 miljoonaa euroa). Konsernissa AT1-pääomallina käsitellään oman pääoman ehtoisena instrumenttina. Sen korkokulua ei huomioida konsernissa tulosaikateisesti, vaan ne käsitellään osingonjaon tavoin voittovarojen vähennyksenä omissa pääomassa vuosittain maksun toteutuessa.

Konsernin palkkiokulut olivat vuoden lopussa 4,0 miljoonaa euroa (2015: 3,8 miljoonaa euroa). Liiketoiminnan kulut kasvoivat 24,9 % vuoden 2016 aikana 31,1 miljoonaan euroon (2015: 24,9 miljoonaa euroa). Kulujen kasvu johtuu pääasiassa luottolaitostoimintaan liittyvistä valvontamaksuista Euroopan keskuspankille sekä Finanssivalvonnalle, vakuusmaksuista EU:n yhteiseen kriisinratkaisurahastoon sekä meneillään olevista järjestelmähankkeista. Hallintokulut olivat 18,8 miljoonaa euroa (2015: 16,7 miljoonaa euroa), josta henkilöstökulut olivat 11,9 miljoonaa euroa (2015: 10,9 miljoonaa euroa). Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden poistot olivat 1,8 miljoonaa euroa (2015: 1,6 miljoonaa euroa). Liiketoiminnan muut kulut olivat 10,5 miljoonaa euroa (2015: 6,6 miljoonaa euroa).

Konsernin taseen loppusumma oli vuoden 2016 lopussa 34 052 miljoonaa euroa, kun se edellisen vuoden lopussa oli 33 889 miljoonaa euroa. Konsernin omasta pääomasta maksettiin tilikauden aikana AT1-pääomainstrumentin kertyneitä korkoja 6,3 miljoonaa, sopimusehtojen mukaisesti.

Luokituslaitos	Pitkäaikainen varainhankinta	Näkymät	Lyhytaikainen varainhankinta	Näkymät
Moody's Investors Service	Aa1	Vakaat	P-1	Vakaat
Standard & Poor's	AA+	Vakaat	A-1+	Vakaat

Emoyhtiö

Kuntarahoituksen korkokate oli vuoden 2016 lopussa 189,9 miljoonaa euroa (2015: 168,2 miljoonaa euroa) ja liikevoitto oli 158,0 miljoonaa euroa (2015: 147,7 miljoonaa euroa). Vakavaraisuuslaskennassa ensisijaiseen lisäpääomaan kuuluvan AT1-pääomallainan korkokulut 16,3 miljoonaa euroa vuodelle 2016 on huomioitu emoyhtiön korkokatteessa täysimääräisesti (2015: 4,0 miljoonaa euroa). Emoyhtiössä AT1-pääomallaina on kirjattu tase-erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla.

Inspira

Kuntarahoituksen tytäryhtiön, Inspiran, liikevaihto vuodelta 2016 oli 2,2 miljoonaa euroa (2015: 2,3 miljoonaa euroa) ja liikevoitto oli 0,1 miljoonaa euroa (2015: 0,2 miljoonaa euroa).

Rahoitus ja muut asiakkaille tarjottavat palvelut

Kuntarahoituksen asiakkaita ovat kunnat ja kuntayhtymät, niiden määräysvallassa olevat yhteisöt sekä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen ARAn nimeämät yleishyödylliset yhteisöt ja kohteet. Yhtiö tarjoaa asiakkailleen monipuolisia rahoitukseen liittyviä palveluja. Se on asiakassegmentissään selvästi suurin yksittäinen rahoittaja.

Kuntarahoituksen asiakkaiden toimintaympäristössä oli vuoden aikana edelleen paljon epävarmuustekijöitä. Erityisesti pitkään valmisteilla ollut sote- ja maakuntauudistus ja sen toteutukseen liittyvät avoimet kysymykset ovat vaikuttaneet asiakkaiden investointihalukkuuteen.

Kuluvan vuoden aikana Kuntarahoitus toi markkinoille uuden, ympäristöinvestointien rahoittamiseen tarkoitettua rahoitustuotteen, joka herätti asiakkaisissa paljon kiinnostusta. Kuntarahoituksen vihreä rahoitus on monella tavoin edelläkävijä Suomen rahoitusmarkkinoilla ja sen uskotaan lisäävän kuntasektorin ympäristöpanostuksia. Hankkeiden soveltuvuuden vihreään rahoituksen viitekehukseen arvioi ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva arviointiryhmä. Vuoden loppuun mennessä vihreää rahoitusta oli myönnetty noin 500 miljoonan euron arvosta, mikä oli ennakoitua enemmän. Asiakkaiden rahoitussalkun hallintaan kehitetty monipuolinen ja joustava Apollo-palvelu yleistyi asiakkaiden käytössä vuoden 2016 aikana. Myös leasingrahoituksen kysyntä kasvoi edelleen erityisesti kiinteistöleasingin yleistymisen myötä.

Asiakkaiden kysyntä Kuntarahoituksen rahoituspalveluja kohtaan säilyi vuonna 2016 hyvällä tasolla. Nostettujen lainojen määrä kasvoi edellisvuodesta, ja yhtiö oli edelleen asiakkaidensa ehdottomasti tärkein rahoittaja.

Kuntarahoituksen saamiensa lainatarjouspyyntöjen kokonaismäärä laski vuoden 2016 aikana ollen 4 168 miljoonaa euroa (2015: 4 834 miljoonaa euroa). Uusia lainoja nostettiin vuonna 2016 enemmän kuin edellisvuonna, 2 924 miljoonaa euroa (2015: 2 687 miljoonaa euroa). Pitkäaikainen antolainakanta oli vuoden lopussa 20 910 miljoonaa euroa (2015: 20 088 miljoonaa euroa). Lainakanta kasvoi 4,1 % edellisestä vuodesta.

Myös Kuntarahoituksen lyhytaikaiselle rahoitukselle oli edelleen kysyntää. Vuoden 2016 lopussa asiakkaiden kanssa voimassaolevia kuntatodistus- ja kuntayritystodistushelmia oli yhteensä 4 368 miljoonaa euroa (2015: 4 087 miljoonaa euroa). Yhtiön taseessa oli kuntien ja kuntien yritysten liikkeeseen laskemia kunta- ja kuntayritystodistuksia vuoden lopussa 973 miljoonaa euroa (2015: 1 115 miljoonaa euroa), ja koko vuoden aikana asiakkaat hankkivat rahoitusta lyhytaikaisilla ohjelmilla yhteensä 7 942 miljoonaa euroa (2015: 9 231 miljoonaa euroa).

Lainojen lisäksi Kuntarahoitus tarjoaa kunnille, kuntayhtymille ja kuntayhtiöille niiden tarpeiden mukaisesti räätälöityjä johdannaissovimuksia korkoriskeiltä suojautumiseen. Korkeiden pysytellessä matalalla tasolla asiakkaat suojasivat velkojaan tulevaisuudessa mahdollisesti nousevia markkinakorkoja vastaan.

Kuntarahoitus on tarjonnut kunnille, kuntayhtymille sekä kuntien omistamille tai määräysvallassa oleville yhtiöille leasingrahoitusta vuodesta 2010 lähtien. Palvelumallia ja sen hinnoittelua on kehitetty pitkäjänteisesti mahdollisimman läpinäkyväksi, ja leasingratkaisujen kysyntä kasvoi vahvasti vuonna 2016. Erityisesti kiinteistöleasingrahoitus kiinnostaa asiakkaita. Leasingkanta kasvoi vuoden aikana 52,9 % ja oli vuoden lopussa 286 miljoonaa euroa (2015: 187 miljoonaa euroa).

Kuntarahoituksen tytäryhtiön, neuvonantopalveluja tarjoavan Inspiran yhteistyötä konsernin emoyhtiön kanssa tiivistettiin vuoden 2016 aikana osana konsernin asiakaspalvelumallia.

Inspiran palvelujen kysyntä on ollut vuoden 2016 aikana aiempia vuosia vilkkaampaa ja toimeksiantosopimuksia tehtiin 123 kappaletta (2015: 89). Liikevaihto vuonna 2016 oli 2,2 miljoonaa euroa (2015: 2,3 miljoonaa euroa). Tilikauden liikevoitto oli 0,1 miljoonaa euroa (2015: 0,2 miljoonaa euroa). Vuoden aikana Inspira toimi taloudellisena neuvonantajana useassa elinkaarihankkeessa. Myös energiansäästöön ja uusiutuvaan energiaan liittyvät investointihankkeet korostuivat vuonna 2016. Inspira toimi lisäksi vuoden aikana työ- ja elinkeinoministeriön neuvonantajana Euroopan strategisten investointien rahaston rahoituksen kohdentamisessa Suomeen ja oli arvioimassa kuntien ja kuntayhtymien toimintavaihtoehtoja sote-uudistuksessa.

Toiminta kansainvälisillä pääomamarkkinoilla

Vuonna 2016 kansainvälisillä pääomamarkkinoilla likviditeettitilanne on ollut hyvä, etenkin ensimmäisen vuosipuoliskon aikana ja Kuntarahoituksen varainhankinta onnistui erittäin hyvin. Laajan hajauttamisen ansiosta varainhankinta on tehokasta, mikä varmistaa kilpailukyisen rahoituksen Kuntarahoituksen asiakkaille. Kuntarahoituksen nimi onkin laajasti tunnettu kansainvälisillä pääomamarkkinoilla ja Kuntarahoitus on yksi pääomamarkkinoiden joustavimmista, luotettavimmista ja nopeimmista kumppaneista sijoittajille.

Pitkäaikaista varainhankintaa tehtiin vuoden aikana 6 702 miljoonaa euroa (2015: 7 297 miljoonaa euroa). Maaliskuussa Kuntarahoitus laski liikkeeseen ensimmäisen euromääräisen viitelainan 13 vuoteen hajauttaakseen edelleen varainhankintalähteitään. Yhden miljardin euron liikkeeseenlasku oli erittäin onnistunut ja se sai markkinoilla erittäin hyvän vastaanoton. Heinäkuussa yhtiö laski liikkeeseen yhden miljardin Yhdysvaltain dollarin viitelainan, joka ylimerkittiin lähes kaksinkertaisesti.

Alkuvuoden aikana Kuntarahoitus valmisteli historiansa ensimmäisen vihreän joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskua. Tätä varten yhtiö alkoi kerätä ympäristöhankkeiden portfolioa ja myöntää vihreän rahoituksen viitekehukseen sopiville ympäristöhankkeille edullisempaa laina- ja leasingrahoitusta. Vihreää rahoitusta saavat hankkeet valitsee ulkopuolisista asiantuntijoista koostuva arviointiryhmä. Kuntarahoituksen ja koko Suomen ensimmäinen vihreä joukkovelkakirjalaina, 500 miljoonaa Yhdysvaltain dollaria, laskettiin liikkeeseen syksyllä menestyksekkäästi ja Kuntarahoitus kasvatti entisestään sijoittajakuntaansa.

Lyhytaikaisia Kuntarahoituksen velkasitoumuksia (ECP) laskettiin liikkeeseen vuoden aikana 7 045 miljoonaa euroa (2015: 4 824 miljoonaa euroa), ja kannan määrä oli vuoden lopussa 1 139 miljoonaa euroa (2015: 1 230 miljoonaa euroa).

Koko varainhankinnan määrä oli vuoden 2016 lopussa 28 662 miljoonaa euroa (2015: 28 419 miljoonaa euroa). Tästä euromääräistä oli 21 % (2015: 18 %) ja valuuttamääräistä 79 % (2015: 82 %). Kaiken kaikkiaan vuoden aikana on laskettu liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja 13 eri valuutassa (2015: 12 valuuttaa).

Kaikki Kuntarahoituksen varainhankinta tehdään tällä hetkellä kansainvälisiltä pääomamarkkinoilta, missä yhtiö on tunnettu, arvostettu ja aktiivinen toimija. Vuoden 2016 aikana pitkäaikaisia varainhankintajärjestelyjä tehtiin yhteensä 204 kappaletta (2015: 315).

Varainhankinnan strategiana on varainhankinnan lähteiden hajautus, jolla Kuntarahoitus pyrkii varmistamaan varainhankinnan jatkuvuuden kaikissa markkinaolosuhteissa. Se on osoittautunut onnistuneeksi linjaukseksi. Kuntarahoitus hajauttaa varainhankintaansa eri tavoilla: markkinoittain, maantieteellisesti, laskemalla liikkeeseen erilaisille sijoittajaryhmille suunnattuja lainoja sekä laskemalla liikkeeseen lainoja eri maturiteeteissa. Aktiivinen ja pitkäjänteinen sijoittajayhteistyö on lisännyt Kuntarahoituksen tunnettuutta eri markkinoilla, ja sijoittajasuhteissa on voitu enenevässä määrin edetä tärkeiden sijoittajasuhteiden ylläpitämiseen.

Valtaosa varainhankinnasta tehdään vakioituina liikkeeseenlaskuina velkaohjelmien alla ja Kuntarahoituksella on käytössään seuraavat velkaohjelmat:

Medium Term Note (MTN) -ohjelma	25 000 milj. euroa
Euro Commercial Paper (ECP) -ohjelma	4 000 milj. euroa
AUD-velkaohjelma (Kangaroo)	2 000 milj. AUD
Kotimainen velkaohjelma	800 milj. euroa

Kuntarahoituksen varainhankinnan takaa Kuntien takauskeskus, jolla on Moody'silta ja Standard & Poor'silta samat luottoluokitukset kuin Kuntarahoituksella. Kuntien takauskeskus on antanut takauksen velkaohjelmille sekä ohjelmien ulkopuolisille varainhankintajärjestelyille, minkä vuoksi Kuntarahoituksen liikkeeseen laskemat velkasitoumukset lasketaan luottolaitosten vakavaraisuuslaskennassa nollariskiluokkaan EU-alueella.

Yhtiön likviditeettitilanne on säilynyt erinomaisena vuoden 2016 aikana. Kuntarahoituksen sijoitustoiminta on pääasiassa etukäteisvarainhankinnalla hankittujen varojen hallinnoimista. Varat sijoitetaan likvideihin, hyvän luottoluokituksen omaaviin rahoitusinstrumentteihin, joilla turvataan liiketoiminnan jatkuminen kaikissa markkinatilanteissa. Yhtiön likviditeettipolitiikan mukaisesti likviditeetin määrän tulee riittää keskeytymättömän liiketoiminnan jatkumiseen (uusi nettomääräinen antolainaus mukaan lukien) vähintään kuuden kuukauden ajan. Yhtiö sijoittaa johdannaisten vakuussopimusten

perusteella saadut käteisvakuudet pääasiassa lyhytaikaisiin rahamarkkinasijoituksiin. Näitä sijoituksia ei oteta huomioon yhtiön likviditeetin riittävyttä laskettaessa.

Vuoden 2016 lopussa likvidien varojen kokonaismäärä oli 7 505 miljoonaa euroa (2015: 7 732 miljoonaa euroa). Arvopaperisijoitusten kokonaismäärä oli 6 506 miljoonaa euroa (2015: 5 897 miljoonaa euroa) ja niiden keskimääräinen luottoluokitus AA (2015: AA). Arvopaperisalkun keskimääräinen maturiteetti oli vuoden lopussa 2,3 vuotta (2015: 2,3 vuotta). Tämän lisäksi muita sijoituksia oli 999 miljoonaa euroa (2015: 1 834 miljoonaa euroa), josta keskuspankkitalletuksia 989 miljoonaa euroa (2015: 1 814 miljoonaa euroa) ja rahamarkkinatalletuksia luottolaitoksiin 10 miljoonaa euroa (2015: 20 miljoonaa euroa).

Kuntarahoitus on vuodesta 2015 lähtien seurannut myös sijoitustensa ESG-arvoa (Environmental, Social and Governance). Vuoden 2016 lopussa Kuntarahoituksen likviditeettisijoitusten ESG-arvo oli 66,5 asteikolla 1–100 (2015: 65,0). Markkinoiden vertailuindeksi on 64,4.

Vakavaraisuus

Konsernin vakavaraisuus on pysynyt vahvana ja se ylittää selvästi lakisääteisen ja viranomaisten asettamat vähimmäisvakavaraisuusvaatimukset.

Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit

Luottolaitosten omien varojen määrää koskevat vähimmäisvaatimukset nousivat vuoden 2015 alusta lähtien. Tuolloin Suomessa otettiin käyttöön uuden luottolaitostoinnasta annetun lain mukainen kiinteä ja muuttuva lisäpääomavaatimus, ns. vastasyklinen puskuri, joka toi 2,5 prosentin lisäpääomavaatimuksen kokonaisriskin määrästä.

Heinäkuussa 2015 Finanssivalvonta määrittä Kuntarahoituksen yhdeksi Suomen rahoitusjärjestelmän kannalta merkittäväksi luottolaitokseksi (O-SII) ja asetti yhtiölle lisäpääomavaatimuksen. Lisäpääomavaatimus lasketaan kokonaisriskin määrästä ja se on täytettävä ydinpääomalla. Lisäpääomavaatimus voi vaihdella luottolaitoksen kokonaisriskistä riippuen 0–2 prosentin välillä. Kuntarahoitukselle asetettu 0,5 prosentin lisäpääomavaatimus tuli voimaan tammikuussa 2016.

Kuntarahoituksen ydinpääoma yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin täyttää molemmat asetetut lisäpääomavaatimukset selvästi.

Vähimmäispääomavaatimukset (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma (CET1)	4,5 %	4,5 %
Ensisijainen pääoma (T1)	6,0 %	6,0 %
Omat varat yhteensä	8,0 %	8,0 %

Pääomapuskurit (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	31.12.2016	31.12.2015
Kiinteä lisäpääomavaatimus ¹⁾	2,5 %	2,5 %
Muuttuva lisäpääomavaatimus ²⁾	0,0 %	0,0 %
Muu rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävän luottolaitoksen lisäpääomavaatimus (O-SII) ³⁾	0,5 %	0,0 %

1) Laki luottolaitostoinnasta (610/2014) luku 10:3 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Voimassa 1.1.2015 alkaen.

2) Laki luottolaitostoinnasta luku (610/2014) 10:4–5 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Finanssivalvonnan johtokunta on kokouksessaan 20.12.2016 päättänyt olla asettamatta muuttuvaa lisäpääomavaatimusta.

3) Laki luottolaitostoinnasta (610/2014) luku 10:8 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Lisäpääomavaatimus (O-SII) Kuntarahoitukselle on 0,5 %. Finanssivalvonnan päätös 6.7.2015, voimassa 7.1.2016 alkaen.

Osana SREP-prosessiin (Supervisory review and evaluation process) kuuluvaa vuosittaista arviota EKP asetti Kuntarahoituksen uuden ydinpääomaa koskevan 1,5 % lisäpääomavaatimuksen sekä ohjeluontoisen 4,2 % lisäpääomavaatimuksen. Nämä lisäpääomavaatimukset tulevat voimaan 1.1.2017. Kuntarahoitus ylittää selvästi myös nämä uudet vaatimukset moninkertaisesti.

Vakavaraisuuden tunnusluvut

Kuntarahoitus-konsernin omat varat olivat vuoden 2016 lopussa 1 124,1 miljoonaa euroa (2015: 1 068,8 miljoonaa euroa). Ydinpääoma (CET1) oli 776,6 miljoonaa euroa (2015: 686,3 miljoonaa euroa). Ensisijainen pääoma oli 1 124,1 miljoonaa euroa (2015: 1 033,8 miljoonaa euroa). Käypään arvoon arvostettujen varojen realisoitumattomat voitot (käyvän arvon rahasto) on sisällytetty ydinpääomaan (siirtymäsäännös voimassa 1.1.2015–31.12.2017). Toissijaista pääoma ei ollut vuoden 2016 lopussa (2015: 35 miljoonaa euroa).

Toissijaisessa pääomassa oli vuoden 2015 lopussa 35 miljoonan euron debentuurilaina, joka maksettiin pois EKP:n luvalla koronmaksun yhteydessä 9.8.2016.

Konsernin omissa varoissa ei ole huomioitu 2016 tytäryhtiön Rahoituksen neuvontapalvelut Inspiran varoja, sillä

Finanssivalvonnan tulkinnan (27.1.2016) mukaan osakkeita, joihin yhtiöjärjestyksessä on annettu yhtiölle osakeyhtiölain (624/2006) 3 luvun 7 §:n mukaisesti lunastusoikeus, ei voi luokitella ydinpääomainstrumenteiksi. Vuoden 2015 lopussa konsernin omissa varoissa oli huomioitu Inspiran vähemmistöosuudesta siirtymäsäännösten mukaisesti mukaan ydinpääomaan 60 %.

Emoyhtiön omat varat olivat 1 123,4 miljoonaa euroa (2015: 1 067,9 miljoonaa euroa). Ydinpääoma (CET1) oli 776,0 miljoonaa euroa (2015: 685,9 miljoonaa euroa) ja ensisijainen pääoma (T1) oli 1 123,4 miljoonaa euroa (2015: 1 032,9 miljoonaa euroa).

Konsernin omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin olivat 66,89 % (2015: 64,61 %). CET1-vakavaraisuus oli vuoden 2016 lopussa 46,21 % (2015: 41,49 %). Emoyhtiön vakavaraisuus oli 67,11 % (2015: 64,70 %) ja CET1-vakavaraisuus oli 46,35 % (2015: 41,56 %). Kuntarahoituksen vakavaraisuus on vahva suhteessa lakisääteiseen ja viranomaisen asettamiin vakavaraisuusvaatimuksiin. Lakisääteinen alaraja vakavaraisuudelle on 8 % ja CET1-vakavaraisuudelle 4,5 %. Kiinteää lisäpääomavaatimus 2,5 % ja ns. OSII-lisäpääomavaatimus 0,5 % nostaa CET1-vakavaraisuuden minimin 7,5 %:iin ja alarajan vakavaraisuussuhteelle 11 %:iin.

Omat varat, konserni

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	827 393	692 573
Vähennykset ydinpääomasta	-50 760	-6 244
YDINPÄÄOMA (CET1)	776 633	686 329
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	347 454	347 454
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
ENSISIJAINEN LISÄPÄÄOMA (AT1)	347 454	347 454
ENSISIJAINEN PÄÄOMA (T1)	1 124 086	1 033 782
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	-	35 000
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
TOISSIJAINEN PÄÄOMA (T2)	-	35 000
OMAT VARAT YHTEENSÄ	1 124 086	1 068 782

Omat varat, emoyhtiö

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma ennen vähennyksiä	826 865	692 341
Vähennykset ydinpääomasta	-50 865	-6 397
YDINPÄÄOMA (CET1)	776 000	685 945
Ensisijainen lisäpääoma ennen vähennyksiä	347 426	346 935
Vähennykset ensisijaisesta lisäpääomasta	-	-
ENSISIJAINEN LISÄPÄÄOMA (AT1)	347 426	346 935
ENSISIJAINEN PÄÄOMA (T1)	1 123 426	1 032 879
Toissijainen pääoma ennen vähennyksiä	-	35 000
Vähennykset toissijaisesta pääomasta	-	-
TOISSIJAINEN PÄÄOMA (T2)	-	35 000
OMAT VARAT YHTEENSÄ	1 123 426	1 067 879

Vakavaraisuuden tunnusluvut, konserni

	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	46,21	41,49
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	62,49
Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	64,61

Vakavaraisuuden tunnusluvut, emoyhtiö

	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	46,35	41,56
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	67,11	62,58
Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	67,11	64,70

Omien varojen vähimmäisvaatimus, konserni

(1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset
Luotto- ja vastapuoliriski, standardimenetelmä	107 756	1 346 956	107 434	1 342 928
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	778	9 725	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	379	4 735	368	4 598
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	965	12 068	1 367	17 089
Saamiset laitoksilta	79 937	999 213	69 645	870 561
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	4 275	53 435	3 320	41 501
Katetut joukkolainat	20 303	253 793	16 283	203 542
Arvopaperistetut erät	423	5 284	15 743	196 792
Sijoitusrahastosijoitukset	107	1 331	108	1 354
Muut erät	590	7 372	599	7 490
Markkinariski	794	9 930	47	594
Vastuun arvonokaisuriski (CVA VaR), standardimenetelmä	1 304	16 299	1 009	12 613
Operatiivinen riski, perusmenetelmä	24 589	307 364	23 851	298 143
Yhteensä	134 444	1 680 550	132 342	1 654 278

Omien varojen vähimmäisvaatimus, emoyhtiö

(1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset
Luotto- ja vastapuoliriski, standardimenetelmä	107 749	1 346 863	107 416	1 342 696
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	778	9 725	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	379	4 735	368	4 598
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	965	12 068	1 367	17 089
Saamiset laitoksilta	79 933	999 157	69 637	870 462
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	4 275	53 435	3 320	41 501
Katetut joukkolainat	20 303	253 793	16 283	203 542
Arvopaperistetut erät	423	5 284	15 743	196 792
Sijoitusrahastosijoitukset	107	1 331	108	1 354
Muut erät	587	7 334	589	7 356
Markkinariski	794	9 930	47	594
Vastuun arvonokaisuriski (CVA VaR), standardimenetelmä	1 304	16 299	1 009	12 613
Operatiivinen riski, perusmenetelmä	24 083	301 035	23 569	294 618
Yhteensä	133 930	1 674 128	132 042	1 650 520

Vakavaraisuuden hallinnan periaatteet ja tunnusluvut on kuvattu osana konsernin tilinpäätöstä hallituksen toimintakertomuksen jälkeen liitteessä 3. Vakavaraisuuden hallinnan periaatteet sekä liitteissä 43–59. Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot. Emoyhtiön vakavaraisuustiedot ovat osa emoyhtiön tilinpäätöstä liitteissä 46–49.

Kuntarahoitus julkistaa tästä toimintakertomuksesta ja tilinpäätöksestä erillisenä dokumenttina vakavaraisuusasetuksen (CRR) perusteella julkistettavien tietojen julkistamisperiaatteet. Dokumentti on saatavilla englanninkielisenä yhtiön internet-sivuilla.

Vähimmäisomavaraisuusaste ja maksuvalmiusvaatimus

Leverage ratiota koskevan ehdotuksen käsittely on kesken EU-tasolla. Kuntarahoituksen vähimmäisomavaraisuusaste vuoden 2016 lopussa oli 3,54 % (2015: 3,15 %) laskettuna tällä hetkellä voimassa olevia laskentaperiaatteita noudattaen.

Maksuvalmiusvaatimus (Liquidity Coverage Ratio, LCR) oli 149 % (2015: 297 %). Se ylittää selvästi tilinpäätöshetken 70 %:n sääntelyvaatimuksen. Vaatimus nousee asteittain niin, että vuoden 2018 alusta lähtien vakavaraisuussääntelyn mukainen maksuvalmiusvaatimus tulee olla 100 % tai yli.

Riskienhallinta

Yhtiön riskiasemassa ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2016 aikana. Yhtiön hallitus vakuuttaa, että käytössä olevat riskienhallintajärjestelmät ovat Kuntarahoitus-konsernin profiiliin ja strategiaan nähden riittävät. Riskit pysyivät tilikauden aikana asetettujen limiittien puitteissa, ja yhtiön arvion mukaan riskienhallinta on täytännyt sille asetetut vaatimukset. Lisäksi hallitus vakuuttaa parhaan tietämyksensä mukaisesti, että toimintakertomus ja tilinpäätös sisältävät oikeat ja riittävät tiedot tilinpäätöshetkellä sekä tilikauden aikaisesta kehityksestä yhdessä luottolaitokseen kohdistuvien riskien osalta.

Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema on kuvattu osana konsernitiilinpäätöstä liitteessä 2.

Hallinnointikäytäntö

Kuntarahoitus noudattaa yhtiölainsäädännön lisäksi luottolaitostoiminnasta annetun lain vaatimuksia hallinnon järjestämisestä, ja hallintoon liittyvät käytännöt on kuvattu tarkemmin yhtiön verkkosivuilla. Kuntarahoitus julkistaa vuosikertomuksen julkistamisen aikaan verkkosivuillaan tästä toimintakertomuksesta erillisen arvopaperimarkkinain 7 luvun 7 §:n mukaisen selvityksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästänsä sisältäen kuvauksen taloudelliseen raportointiprosessiin liittyvien sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestelmien pääpiirteistä. Selvitys pitää sisällään myös luottolaitostoiminnasta annetun lain edellyttämät kuvaukset hallinnosta sekä tiedot siitä, miten yhtiön noudattaa pörssiyhtiöitä koskevaa Arvopaperimarkkinayhdistys ry:n Suomen listayhtiöiden hallinnointikoodia. Koska Kuntarahoitus on yksinomaan listattujen joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskija, ja sen osakkeet eivät ole julkisen kaupankäynnin kohteena, Kuntarahoituksen kannalta ei ole tarkoituksenmukaista suoraan soveltaa kyseistä koodia. Yhtiö on tästä huolimatta laatinut omat sisäiset hallintoa koskevat ohjeensa kyseisen koodin pohjalta.

Yhtiökokous

Kuntarahoituksen varsinainen yhtiökokous pidettiin 22.3.2016. Yhtiökokous vahvisti tilinpäätöksen tilikaudelta 2015 ja myönsi vastuuvapauden hallituksen jäsenille, toimitusjohtajalle sekä toimitusjohtajan sijaiselle. Lisäksi yhtiökokous päätti hallituksen ehdotuksen mukaisesti, että osinkoa ei jaeta ja että voitonjakokelpoiset varat, 54 688 359,49 euroa, jätetään omaan pääomaan.

Varsinainen yhtiökokous päätti omistajien nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti, että toimikaudella 2016–2017 (vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen päättymisestä vuoden 2017 varsinaisen yhtiökokouksen päättymiseen) yhtiön hallituksen jäsenten lukumäärä on kahdeksan sekä nimitti hallituksen jäsenet. Yhtiökokous päätti myös omistajien nimitysvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti hallituksen jäsenille maksettavien palkkioiden määrät.

Yhtiökokous hyväksyi hallituksen ehdotukset, joiden mukaan yhtiön yhtiöjärjestystä muutetaan niin, että siitä poistetaan yhtiön oikeus osakkeiden lunastamiseen ja että kutsu yhtiökokoukseen voidaan jatkossa toimittaa tavallisena kirjeenä kirjatun kirjeen sijaan.

Kokouksessa valittiin lisäksi yhtiön tilintarkastajaksi tilintarkastusyhteisö KPMG Oy Ab päävastuullisena tilintarkastajana KHT Marcus Tötterman, joka toimi päävastuullisena tilintarkastajana myös edellisellä tilikaudella.

Hallitus

Varsinaisessa yhtiökokouksessa 22.3.2016 omistajien nimitysvaliokunta teki ehdotuksen yhtiökokoukselle yhtiön hallitukseen valittavista henkilöistä toimikaudelle 2016–2017, joka alkaa vuoden 2016 varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä ja päättyy seuraavan varsinaisen yhtiökokouksen päättyessä. Yhtiökokous päätti valita hallituksen jäseniksi seuraavat henkilöt: Helena Walldén (puheenjohtaja), Tapani Hellstén (varapuheenjohtaja), Fredrik Forssell, Teppo Koivisto, Sirpa Louhevirta, Vivi Marttila, Tuula Saxholm ja Juha Yli-Rajala.

Toimintaansa tehostaakseen hallitus on perustanut avustaviksi ja valmisteleviksi toimielimiksi tarkastus-, riski- ja palkitsemisvaliokunnat.

Tarkastusvaliokunnan jäseninä tilikauden päättyessä toimivat Tuula Saxholm (puheenjohtaja), Tapani Hellstén ja Vivi Marttila. Riskivaliokunnan jäseninä toimivat tilikauden päättyessä Fredrik Forssell (puheenjohtaja), Teppo Koivisto ja Sirpa Louhevirta. Palkitsemisvaliokunnan jäseninä toimivat tilikauden päättyessä Helena Walldén (puheenjohtaja), Teppo Koivisto ja Juha Yli-Rajala.

Vuoden 2015 varsinaisesta yhtiökokouksesta vuoden 2016 varsinaiseen yhtiökokoukseen asti hallitukseen kuuluivat seuraavat jäsenet: Eva Liljebloom (puheenjohtaja), Tapani Hellstén (varapuheenjohtaja), Fredrik Forssell, Teppo Koivisto, Sirpa Louhevirta, Tuula Saxholm, Asta Tolonen ja Juha Yli-Rajala.

Yhtiön hallituksen ja sen valiokuntien toimintaa on selostettu tarkemmin yhtiön verkkosivuilla saatavilla olevassa selvityksessä Kuntarahoituksen hallinto- ja ohjausjärjestelmästä.

Henkilöstö

Kuntarahoitus-konsernissa työskenteli vuoden 2016 lopussa 106 henkilöä (2015: 95), joista emoyhtiössä 90 henkilöä (2015: 83). Henkilöstölle maksetut palkat ja palkkiot olivat koko konsernissa 9,5 miljoonaa euroa (2015: 8,7 miljoonaa euroa).

Kuntarahoituksen toimitusjohtajana toimii Pekka Averio. Toimitusjohtajan sijaisena toimii varatoimitusjohtaja Esa Kallio. Tämän lisäksi Esa Kallio vastaa yhtiön Pääomamarkkinat-toiminnosta. Muut Kuntarahoituksen johtoryhmään kuuluvat ovat johtaja Toni Heikkilä (Riskienhallinta), johtaja Jukka Helminen (Rahoitus-toiminto), johtaja Marjo Tomminen (Talous) sekä johtaja Mari Tyster (Hallinto ja lakiasiat).

Kuntarahoituksen tytäryhtiön Inspiran toimitusjohtajana toimii Kimmo Lehto.

Palkat ja palkitseminen

Kuntarahoituksen johdon ja henkilöstön palkkiot muodostuvat kiinteästä palkkiosta (peruspalkka ja luontoisedut) ja muuttuvasta palkitsemisesta palkitsemisjärjestelmän ehtojen mukaan. Palkitsemisjärjestelmän periaatteet vahvistaa hallitus ja ne arvioidaan vuosittain. Palkitsemisjärjestelmiin ja palkkioihin liittyvässä työssä hallitusta avustaa hallituksen palkitsemisvaliokunta. Lisätietoja palkoista ja palkitsemisesta on konsernin liitetiedossa 29. Palkat ja palkitseminen sekä yhtiön verkkosivuilla osoitteessa www.kuntarahoitus.fi saatavilla olevassa Palkka- ja palkkioselvityksessä vuodelta 2016.

Sisäinen tarkastus

Sisäisen tarkastuksen tarkastustoiminta on ulkoistettu Deloitte & Touche Oy:lle, joka raportoi toiminnastaan suoraan hallitukselle ja sen tarkastusvaliokunnalle. Yhtiön toimitusjohtaja vastaa yhteistyön operatiivisesta koordinoinnista. Sisäisen tarkastuksen tehtäviin kuuluu valvoa Kuntarahoituksen taloudellisen ja muun johtamisinformaation luotettavuutta ja oikeellisuutta. Lisäksi sen tehtävänä on varmistaa, että yhtiöllä on toimintaa varten riittävät ja asianmukaisesti järjestetyt manuaaliset ja tietotekniset järjestelmät ja että toimintaan liittyvien riskien hallinta on riittävää. Sisäinen tarkastus raportoi hallitukselle ja sen tarkastusvaliokunnalle.

Osakepääoma ja omistajat

Tilikauden 2016 lopussa Kuntarahoituksen maksettu ja kauppakisteriin merkitty osakepääoma oli 43,0 miljoonaa euroa ja osakkeiden lukumäärä on 39 063 798. Yhtiössä on käytössä kaksi osakesarjaa (A- ja B-osakesarjat), joilla on yhtäläiset ääni- ja osinko-oikeudet. Kukin osake oikeuttaa yhtiökokouksessa yhteen ääneen.

Vuoden 2016 päättyessä Kuntarahoituksella oli 278 osakkeenomistajaa (31.12.2015: 281).

10 suurinta osakkeenomistajaa 31.12.2016

	kpl	%-osuus
1. Keva	11 975 550	30,66 %
2. Suomen valtio	6 250 000	16,00 %
3. Helsingin kaupunki	4 066 525	10,41 %
4. Espoon kaupunki	1 547 884	3,96 %
5. VAV Asunnot Oy (Vantaan kaupunki)	963 048	2,47 %
6. Tampereen kaupunki	919 027	2,35 %
7. Oulun kaupunki	903 125	2,31 %
8. Turun kaupunki	615 681	1,58 %
9. Kuopion kaupunki	573 350	1,47 %
10. Lahden kaupunki	537 926	1,38 %

Taulukossa esitetyt osakemäärät eivät sisällä näiden osakkeenomistajien konserniyhtiöiden mahdollisesti omistamia osakkeita.

Tilinpäätöksen jälkeiset tapahtumat

Yhtiön hallituksen tiedossa ei ole sellaisia seikkoja, jotka vaikuttaisivat olennaisesti yhtiön taloudelliseen asemaan tilikauden päättymisen jälkeiseltä ajalta.

Näkymät vuodelle 2017

Talouden globaalit näkymät ovat vaikeasti ennakoitavassa tilanteessa. Yhdysvaltojen ja Euroopan poliittinen epävarmuus heijastuu talouskehitykseen ja pääomamarkkinoiden toimintaan. Suomen talouskehityksen näkymät näyttävät kirkastuvan, mutta kasvuharppauksia ei edelleen ole luvassa. Nämä tekijät vaikuttavat Kuntarahoituksen toimintaan sekä varainhankinnan että rahoituksen osalta.

Sote- ja maakuntauudistuksen valmistelu etenee Suomessa. Kokonaisuudessa on edelleenkin valmistelussa Kuntarahoituksen kannalta merkittäviä osia, minkä vuoksi Kuntarahoituksen on vaikea arvioida uudistuksen kokonaisvaikutuksia yhtiön toimintaan. On mahdollista, että uudistuksella saattaa olla vaikutusta Kuntarahoituksen toiminnan volyymeihin, ei kuitenkaan vuonna 2017. Kuntarahoitus seuraa aktiivisesti uudistussuunnitelmia.

Valtion tukeman asuntotuotannon kysynnän oletetaan pysyvän vakaana. Syynä tähän on Suomen kasvukeskuksissa edelleen oleva suuri paine lisätä valtion tukemaa asuntotuotantoa.

Muuttavassa toimintaympäristössä Kuntarahoitus panostaa edelleen vahvasti asiakaskunnan muuttuviin tarpeisiin vastaamiseen. Yhtiö jatkaa asiakaspalvelun, palvelutarjonnan ja järjestelmien kehittämistä tehostaakseen toimintaansa entisestään ja digitalisoidakseen palveluitaan. Toiminnan vastuullisuutta kehitetään entistä suunnitelmallisemmin ja pitkäjänteisemmin.

Kuntarahoituksen toiminnan kannattavuuden odotetaan säilyvän vuonna 2017 hyvällä tasolla.

Hallituksen esitys tilikauden voittoa koskeviksi toimenpiteiksi

Kuntarahoitus Oyj:n voitonjakokelpoiset varat ovat 61 496 269,28 euroa, josta tilikauden voitto on 6 807 909,79 euroa. Hallitus esittää yhtiökokoukselle, että osinkoa ei jaeta ja että voitonjakokelpoiset varat, 61 496 269,28 euroa, jätetään omaan pääomaan.

Hallitus pitää perusteltuna tilikauden voiton jättämistä yhtiöön. Yhtiön on edelleen tarpeen varautua omia varoja koskevien vaatimusten tiukentumiseen kasvattamalla ensisijaista pääomaa tuloksen kautta.

Konsernin kehitys

	31.12.2016	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2013	31.12.2012
Liikevaihto (milj. euroa)	183,7	204,1	222,0	196,8	292,5
Korkokate (milj. euroa)	206,1	172,2	160,0	149,5	142,4
%-osuus liikevaihdosta	112,2	84,4	72,1	76,0	48,7
Liikevoitto (milj. euroa)	174,2	151,8	144,2	141,3	138,6
%-osuus liikevaihdosta	94,8	74,4	64,9	71,8	47,4
Kulu-tuotto-suhde	0,17	0,16	0,15	0,15	0,14
Lainakanta (milj. euroa)	20 910	20 088	19 205	17 801	15 700
Varainhankinnan kanta (milj. euroa)	28 662	28 419	26 616	23 108	22 036
Taseen loppusumma (milj. euroa)	34 052	33 889	30 009	26 156	25 560
Oman pääoman tuotto-% (ROE)	12,51	14,84	21,66	30,58	38,04
Koko pääoman tuotto-% (ROA)	0,41	0,38	0,41	0,48	0,42
Omavaraisuusaste-%	3,48	3,08	1,98	1,80	1,35
Ydinpääoma (CET1) (milj. euroa)	776,6	686,3	556,4	-	-
Ensisijainen pääoma (Tier 1) (milj. euroa)	1 124,1	1 033,8	557,2	454,2	331,9
Omat varat yhteensä (milj. euroa)	1 124,1	1 068,8	623,1	511,5	428,9
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	46,21	41,49	29,94	-	-
Ensisijainen pääoma suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	62,49	29,98	35,42	26,22
Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	64,61	33,53	39,88	33,87
Vähimmäisomavaraisuusaste, % (leverage ratio)	3,54	3,15	1,8	1,7	-
Henkilöstö	106	95	90	83	72

Vuoden 2016, 2015 ja 2014 vakavaraisuuden tunnusluvut on laskettu 1.1.2014 sovellettavaksi tulleen EU:n vakavaraisuusasetuksen mukaisesti.

Tunnuslukujen laskentaperusteet

Liikevaihto

Korkotuotot + palkkiotuotot + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot + myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot + suojauslaskennan nettotuotot + liiketoiminnan muut tuotot

Kulu-tuottosuhte

Palkkiokulut + hallintokulut + poistot + liiketoiminnan muut kulut

Korkokate + palkkiotuotot + arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
+ myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot + suojauslaskennan nettotuotot
+ liiketoiminnan muut tuotot

Oman pääoman tuotto, % (ROE)

Liikevoitto - verot

Oma pääoma ja määräysvallattomien omistajien osuus (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

× 100

Koko pääoman tuotto, % (ROA)

Liikevoitto - verot

Taseen loppusumma keskimäärin (vuoden alun ja lopun keskiarvo)

× 100

Omavaraisuusaste, %

Oma pääoma ja määräysvallattomien omistajien osuus

Taseen loppusumma

× 100

Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %

Ydinpääoma

Riskipainotetut saamiset

× 100

Ensisijainen pääoma suhteessa riskipainotettuihin eriin, %

Ensisijainen pääoma

Riskipainotetut saamiset

× 100

Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %

Omat varat yhteensä

Riskipainotetut saamiset

× 100

Vähimmäisomavaraisuusaste, %

Ensisijainen pääoma

Vastuiden kokonaismäärä

× 100

Kuntarahoitus-konsernin **tilinpäätös**

Tase

(1 000 €)	Liite	31.12.2016	31.12.2015
VARAT			
Käteiset varat	(8)	988 949	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta	(9)	438 811	614 294
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä		21 195 739	20 275 561
Saamistodistukset	(10)	7 469 437	7 003 318
Osakkeet ja osuudet	(11)	9 695	9 620
Johdannaissopimukset	(7, 12)	3 634 302	3 925 025
Aineettomat hyödykkeet	(13, 15)	6 776	5 812
Aineelliset hyödykkeet	(14, 15)	2 462	2 298
Muut varat	(16)	62 946	6 277
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	(17)	243 068	232 792
VARAT YHTEENSÄ	(4, 5, 6)	34 052 186	33 888 811

VELAT JA OMA PÄÄOMA

VELAT

Velat luottolaitoksille	(19)	5 362 317	4 893 270
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille		872 919	954 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	(20)	24 584 169	24 804 490
Johdannaissopimukset	(7, 12)	1 676 859	1 799 692
Muut velat	(21)	4 444	2 131
Siirtovelat ja saadut ennakot	(22)	194 860	217 768
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	(23)	-	35 542
Laskennalliset verovelat	(18)	172 185	138 576
VELAT YHTEENSÄ	(4, 5, 6)	32 867 753	32 845 497

OMA PÄÄOMA JA MÄÄRÄYSVALLATTOMIEN OMISTAJIEN OSUUS

Osakepääoma	(24)	42 583	42 583
Vararahasto	(24)	277	277
Käyvän arvon rahasto	(24)	19 519	11 354
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	(24)	40 366	40 366
Kertyneet voittovarot	(24)	734 107	601 065
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma	(24)	836 852	695 645
Määräysvallattomien omistajien osuus	(24)	127	216
Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit	(24)	347 454	347 454
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		1 184 433	1 043 314
VELAT JA OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	(4, 5, 6)	34 052 186	33 888 811

Tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12.2016	1.1.–31.12.2015
Korkotuotot	(30)	180 503	195 858
Korkokulut	(30)	25 625	-23 613
KORKOKATE	(30)	206 128	172 245
Palkkiotuotot	(31)	2 738	5 157
Palkkiokulut	(32)	-4 026	-3 776
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	(33, 34)	-1 759	-3 865
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	(35)	-468	6 336
Suojauslaskennan nettotulos	(36)	2 587	583
Liiketoiminnan muut tuotot	(37)	139	21
Hallintokulut	(38)	-18 820	-16 653
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	(15)	-1 818	-1 600
Liiketoiminnan muut kulut	(39)	-10 451	-6 646
LIIKEVOITTO		174 250	151 801
Tuloverot	(41)	-34 882	-30 307
TILIKAUDEN VOITTO		139 367	121 494
Tilikauden voiton jakautuminen			
Emoyrityksen omistajille		139 342	121 379
Määräysvallattomille omistajille		26	115

Laaja tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.–31.12.2016	1.1.–31.12.2015
Tilikauden voitto		139 367	121 494
Muut laajan tuloksen erät			
Myöhemmin tulosvaikutteiset erät			
Myytavissä olevat rahoitusvarat (käyvän arvon rahasto):			
Käyvän arvon muutoksista		10 281	-17 972
Tuloslaskelmaan siirretty erä	(35)	-98	-6 562
IAS 39 Luokittelun muutoksista	(10)	24	84
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot		-2 041	4 890
TILIKAUDEN LAAJA TULOS YHTEENSÄ		147 533	101 934
Tilikauden laajan tuloksen jakautuminen			
Emoyrityksen omistajille		147 507	101 820
Määräysvallattomille omistajille		26	115

Rahavirtalaskelma

(1 000 €)	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	-903 395	813 006
Pitkäaikaisen varainhankinnan nettomuutos	471 015	1 139 992
Lyhytaikaisen varainhankinnan nettomuutos	-101 832	-11 297
Pitkäaikaisten luottojen nettomuutos	-915 040	-1 021 891
Lyhytaikaisten luottojen nettomuutos	142 736	-270 112
Sijoitusten nettomuutos	-576 223	204 933
Vakuustalletusten nettomuutos	-84 168	609 050
Korkovirta rahoitusvaroista	130 574	187 169
Korkovirta rahoitusveloista	51 229	-18 290
Muut tuotot	32 318	39 097
Maksut liiketoiminnan kuluista	-56 335	-42 958
Maksetut verot	2 332	-2 687
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 845	-2 488
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin	-794	-533
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	-2 051	-1 955
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-42 989	346 188
Pääomalainojen muutokset	-35 000	-1 009
Muiden oman pääoman ehtoisten instrumenttien muutos	-	347 375
Osakepääoman muutos	-	19
AT1-pääomainstrumentin korot, pääomalainojen korot ja muu voitonjako	-7 989	-197
RAHAVAROJEN MUUTOS	-949 229	1 156 706
RAHAVARAT 1.1.	1 945 709	789 003
RAHAVARAT 31.12.	996 480	1 945 709

Rahavarioihin lasketaan mukaan seuraavat tase-erät: Käteiset varat ja vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta.

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Käteiset varat	988 949	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta	7 530	131 896
RAHAVARAT YHTEENSÄ	996 480	1 945 709

Laskelma oman pääoman muutoksista

Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma

(1 000 €)	Osake- pääoma	Vara- rahasto	Käyvän arvon rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarot	Yhteensä	Määräys- vallat- tomien omistajien osuus	Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit	Oma pääoma yhteensä
OMA PÄÄOMA 31.12.2014	42 583	277	30 914	40 366	479 686	593 825	279	-	594 104
Osakeanti	-	-	-	-	-	-	19	-	19
AT1-pääomalainan liikkeeseenlasku	-	-	-	-	-	-	-	347 454	347 454
Vuodelta 2014 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-197	-	-197
Tilikauden voitto	-	-	-	-	121 379	121 379	115	-	121 494
Muut laajan tuloksen erät									
Myöhemmin tulosvaikutteiset erät									
Myytävissä olevat rahoitusvarat (käyvän arvon rahasto):									
Käyvän arvon muutoksista	-	-	-17 972	-	-	-17 972	-	-	-17 972
Tuloslaskelmaan siirretty erä	-	-	-6 562	-	-	-6 562	-	-	-6 562
IAS 39 Luokittelun muutoksista	-	-	84	-	-	84	-	-	84
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	-	-	4 890	-	-	4 890	-	-	4 890
OMA PÄÄOMA 31.12.2015	42 583	277	11 354	40 366	601 065	695 645	216	347 454	1 043 314
AT1-pääomalainalle maksettu korko	-	-	-	-	-6 300	-6 300	-	-	-6 300
Vuodelta 2015 maksetut osingot	-	-	-	-	-	-	-114	-	-114
Tilikauden voitto	-	-	-	-	139 342	139 342	26	-	139 367
Muut laajan tuloksen erät									
Myöhemmin tulosvaikutteiset erät									
Myytävissä olevat rahoitusvarat (käyvän arvon rahasto):									
Käyvän arvon muutoksista	-	-	10 281	-	-	10 281	-	-	10 281
Tuloslaskelmaan siirretty erä	-	-	-98	-	-	-98	-	-	-98
IAS 39 Luokittelun muutoksista	-	-	24	-	-	24	-	-	24
Muihin laajan tuloksen eriin liittyvät verot	-	-	-2 041	-	-	-2 041	-	-	-2 041
OMA PÄÄOMA 31.12.2016	42 583	277	19 519	40 366	734 107	836 852	127	347 454	1 184 433

Konsernia koskevat liitetiedot

- Liite 1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet
- Liite 2. Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema
- Liite 3. Vakavaraisuuden hallinnan periaatteet

Tasetta koskevat liitetiedot ja muut liitetiedot

- Liite 4. Rahoitusvarat ja -velat
- Liite 5. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot
- Liite 6. Taseen maturiteettijakauma
- Liite 7. Rahoitusvarojen ja -velkojen netottaminen
- Liite 8. Rahavarat
- Liite 9. Saamiset luottolaitoksilta
- Liite 10. Saamistodistukset
- Liite 11. Osakkeet ja osuudet
- Liite 12. Johdannaissopimukset
- Liite 13. Aineettomat hyödykkeet
- Liite 14. Aineelliset hyödykkeet
- Liite 15. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- Liite 16. Muut varat
- Liite 17. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- Liite 18. Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- Liite 19. Velat luottolaitoksille
- Liite 20. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- Liite 21. Muut velat
- Liite 22. Siirtovelat ja saadut ennakot
- Liite 23. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- Liite 24. Oma pääoma
- Liite 25. Ehdolliset varat ja velat
- Liite 26. Pantatut varat
- Liite 27. Vuokravastuut
- Liite 28. Lähipiiritapahtumat
- Liite 29. Palkat ja palkitseminen

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

- Liite 30. Korkotuotot ja -kulut
- Liite 31. Palkkiotuotot
- Liite 32. Palkkiokulut
- Liite 33. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- Liite 34. Käyvän arvon optiolla kirjatut rahoitusvarat
- Liite 35. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- Liite 36. Suojauslaskennan nettotulos
- Liite 37. Liiketoiminnan muut tuotot
- Liite 38. Hallintokulut
- Liite 39. Liiketoiminnan muut kulut
- Liite 40. Arvonalentumistappiot muista rahoitusvaroista
- Liite 41. Tuloverot
- Liite 42. Raportointikauden jälkeiset tapahtumat

Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot

- Liite 43. Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit
- Liite 44. Omat varat
- Liite 45. Vakavaraisuuden tunnusluvut
- Liite 46. Omien varojen vähimmäisvaatimus
- Liite 47. Vastuiden määrä vastuuryhmittäin
- Liite 48. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin
- Liite 49. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin
- Liite 50. Vastuiden jakautuminen toimialoittain
- Liite 51. Vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita
- Liite 52. Vakavaraisuuslaskennassa tase-erien osalta hyödynnetyt vakuudet
- Liite 53. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski
- Liite 54. Arvopaperistetut erät
- Liite 55. Erääntyneet ja arvonalentuneet vastuut vastuuryhmittäin
- Liite 56. Omat varat siirtymäsäännösten mukaan
- Liite 57. Pääomainstrumenttien keskeiset ominaisuudet
- Liite 58. Varojen sitoutuneisuus
- Liite 59. Vähimmäisomavaraisuusaste

Liite 1. Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernin perustiedot

Kuntarahoitus-konsernin muodostavat Kuntarahoitus Oyj (Kuntarahoitus tai yhtiö) ja Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy (Inspira tai tytäryhtiö). Konsernin emoyhtiö on suomalainen, Suomen lakien mukaan perustettu julkinen osakeyhtiö, jonka kotipaikka on Helsinki. Yhtiön rekisteröity osoite on Jaakonkatu 3 A, 00100 Helsinki. Tytäryhtiön kotipaikka on Helsinki ja rekisteröity osoite Jaakonkatu 3 A, 00100 Helsinki. Jäljennös konsernitilinpäätöksestä on saatavissa Internet-osoitteesta www.kuntarahoitus.fi tai konsernin emoyhtiöstä osoitteesta Jaakonkatu 3 A, 00100 Helsinki.

Kuntarahoitus Oyj:n hallitus on hyväksynyt kokouksessaan 10.2.2017 tämän tilinpäätöksen julkistettavaksi. Suomen osakeyhtiölain mukaan osakkeenomistajilla on mahdollisuus hyväksyä tai hylätä tilinpäätös sen julkistamisen jälkeen pidettävässä yhtiökokouksessa. Yhtiökokouksella on myös mahdollisuus tehdä päätös tilinpäätöksen muuttamisesta.

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätös on laadittu kansainvälisten tilinpäätösstandardien (International Financial Reporting Standards, IFRS) mukaisesti ja sitä laadittaessa on noudatettu 31.12.2016 voimassa olevia IAS- ja IFRS-standardeja sekä SIC- ja IFRIC-tulkintoja. Kansainvälisillä tilinpäätösstandardeilla tarkoitetaan Suomen kirjanpitolaisissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä EU:n asetuksen (EY) N:o 1606/2002 säädetyn menettelyn mukaisesti EU:ssa sovellettaviksi hyväksytyt standardit ja niistä annettuja tulkintoja. Konsernitilinpäätöksen liitetiedot ovat myös suomalaisten, IFRS-säännöksiä täydentävien kirjanpito- ja yhteisölaainsäädännön vaatimusten mukaiset.

Konsernitilinpäätös on laadittu alkuperäisiin hankintamenoihin perustuen, lukuun ottamatta käypään arvoon tulosvaihteisesti kirjattavia rahoitusvaroja ja -velkoja, myytävissä olevia rahoitusvaroja, johdannaissopimuksia ja suojauskohteita käyvän arvon suojauslaskennassa suojatun riskin osalta.

Vakavaraisuusasetuksen (EU N:o 575/2013) kahdeksannen osan mukaiset vakavaraisuustiedot on esitetty osana tilinpäätöstä. Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaisesti edellyttää konsernin johdolta tiettyjen arvioiden tekemistä ja harkintaa laatimisperiaatteiden soveltamisessa. Laatimisperiaatteiden kohdassa ”Johdon harkintaa edellyttävät laatimisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät” esitetään tietoa niistä osa-alueista, joissa johdon harkinta tai epävarmuustekijät saattavat aiheuttaa eniten vaikutuksia esitettävään lukuihin.

Konsernin toimintavaluutta on euro ja tilinpäätöksen liitetiedot esitetään tuhansina euroina. Kaikki liitetietojen luvut on pyöristetty, joten yksittäisten lukujen yhteenlaskettu summa saattaa poiketa esitetyistä summaluvuista.

Konsolidointiperiaatteet

Konsernitilinpäätös sisältää Kuntarahoituksen, joka on emoyhtiö ja sen suoraan omistaman tytäryhtiön Inspiran tilinpäätökset. Keskinäinen osakkeenomistus on eliminoitu hankintamenomenetelmällä. Konsernin sisäiset liiketapahtumat sekä sisäiset saamiset ja velat on eliminoitu. Tilikauden tuloksen jakautuminen emoyhtiön osuuteen ja määräysvallattomien omistajien osuuteen on esitetty tuloslaskelmassa. Määräysvallattomille omistajille kuuluva osuus omista pääomista on esitetty omana eräänä taseessa oman pääoman osana.

Segmenttiraportointi

Kuntarahoitus-konsernin toimialana on luottolaitostoiminta ja rahoituspalveluiden tarjoaminen. Yhtiön toimintaa käsitellään yhtenä segmenttinä, jonka perusteella raportoidaan toimivalle johdolle. IFRS 8 -standardin mukaiset koko yhtiötason tiedot on esitetty tuotteita ja palveluita koskevien tietojen osalta liitetiedoissa 30. Korkotuottojen ja -kulujen erittely ja 31. Palkkiotuotot. Yhtiö ei ole jakanut tuotteita tai varoja maantieteellisten alueiden perusteella, sillä konsernin rahoitustoiminta rajoittuu Suomeen. Yhtiöllä ei ole yksittäistä asiakasta, joka muodostaisi yli 10 % yhteisön tuotoista.

Ulkomaan rahan määräisten erien muuntaminen

Ulkomaan rahan määräiset liiketapahtumat on kirjattu yhtiön toimintavaluutaksi, euroiksi, käyttäen liiketapahtumien toteutumispäivien kurssia. Tilinpäätöspäivänä valuuttamääräiset monetaariset saamiset ja velat muunnetaan euroiksi käyttäen Euroopan keskuspankin tilinpäätöspäivän keskiarvoa ja aiheutuvat valuuttakurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti erään Valuuttatoiminnan nettotuotot. Ulkomaan rahan määräisten, myytävissä oleviksi luokiteltujen arvopapereiden käyvän arvon muutokset jaotellaan arvopaperin jaksotetun hankintameno muutoksista johtuviin valuuttakurssieroihin ja muihin kirjanpitoarvon muutoksiin. Jaksotetun hankintameno muutoksiin liittyvät valuuttakurssierot kirjataan tulosvaikutteisesti, ja muut kirjanpitoarvon muutokset kirjataan muihin laajan tuloksen eriin.

Rahoitusinstrumenttien luokittelu ja arvostamisperiaatteet

IAS 39 -standardiin Rahoitusinstrumentit: kirjaaminen ja arvostaminen perustuen yhtiön rahoitusvarat on luokiteltu seuraaviin ryhmiin: lainat ja muut saamiset, myytävissä olevat rahoitusvarat, eräpäivään asti pidettävät sijoitukset ja käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavat rahoitusvarat. Luokittelu tapahtuu rahoitusvarojen hankinnan tarkoituksen perusteella alkuperäisen hankinnan yhteydessä. Ryhmät arvostetaan seuraavasti:

Lainat ja muut saamiset

Erään luokitellaan johdannaissaamisiin kuulumattomia varoja, joiden maksut ovat määritettävissä ja joita ei noteerata toimivilla markkinoilla, eikä konserni pidä niitä kaupankäyntitarkoituksessa tai alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä luokitellessa niitä käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi tai myytävissä oleviksi.

Erät arvostetaan alun perin kirjanpitoon merkittäessä käypään arvoon transaktiomenoilla oikaistuna ja myöhempi arvostaminen jaksotettuun hankintamenoon. Lainat ja muut saamiset sisältää Kuntarahoituksen antolainakannan, leasingsovimukset, rahamarkkinatalletukset sekä repo-ostosopimukset. Kuntarahoitus suojaa pääsääntöisesti kiinteäkorkoiset, pitkiin viitekorkoihin sidotut ja strukturoituja korkoehdot sisältävät antolainat, jolloin näihin sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa. Suojauslaskennan kohteena olevat antolainat arvostetaan suojatun riskin osalta käypään arvoon.

Myytävissä olevat rahoitusvarat

Myytävissä olevat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuuluttomia varoja, jotka on joko nimenomaisesti luokiteltu tähän ryhmään tai joita ei ole luokiteltu mihinkään muuhun ryhmään. Yhtiö luokittelee erään sijoitukset saamistodistuksiin sekä rahasto-osuuksiin.

Myytävissä olevat rahoitusvarat arvostetaan alun perin käypään arvoon ja myöhempi käyvän arvon muutos kirjataan muihin laajan tuloksen eriin ja esitetään käyvän arvon rahastossa laskennallisella verolla vähennettynä. Valuuttamääräisten saamistodistusten osalta valuuttakurssivoitto tai -tappio kirjataan tulosvaikutteisesti erään Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot. Saamistodistuksista saadut korot kirjataan tulosvaikutteisesti erään Korkotuotot. Rahasto-osuuksista saadut tuotomaksut sekä myytävissä olevista rahoitusvaroista realisoituneet myyntivoitot ja -tappiot kirjataan tuloslaskelman erään Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot.

Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset

Erään luokiteltavat rahoitusvarat ovat johdannaisvaroihin kuuluttomia rahoitusvaroja, joihin liittyvät maksusuoritukset ovat kiinteitä tai määritettävissä, jotka eräänntyvät määrätynä päivänä ja jotka yhteisöllä on vakaa aikomus ja kyky pitää eräpäivään asti. Nämä rahoitusvarat yhtiö arvostaa alkuperäisen kirjaamisen yhteydessä jaksotettuun hankintamenoon efektiivisen koron menetelmällä. Kuntarahoitus luokitteli vuonna 2008 uudestaan saamistodistuksia eräpäivään asti pidettäväksi. IAS 39 ja IFRS 7 -standardeihin tehtyjen muutosten perusteella siirrettiin sekä 1.1.2008 että 1.7.2008 mukaisiin käypiin arvoihin myytävissä olevien ryhmään kirjattuja saamistodistuksia eräpäivään asti pidettävien ryhmään. Erittely siirroista ja sen vaikutuksesta on esitetty liitetiedossa 10. Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset sisältää kuntatodistukset, kuntayritystodistukset sekä vuonna 2008 uudelleen luokitellut saamistodistukset.

Käypään arvoon tuloksen kautta arvostettavat rahoitusvarat ja -velat

Kaupankäyntitaroituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat

Kaupankäyntitaroituksessa pidettävät rahoitusvarat ja -velat luokkaan luokitellaan IFRS-tilinpäätöksessä kaikki yhtiön johdannaiset, jotka eivät ole suojauslaskennassa, vaikka ne olisi tehty riskienhallintataroituksessa suojaaviksi. Kuntarahoituksen osalta tähän ryhmään lukeutuvat käyvän arvon optiolla arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen suojaukseksi tehty johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdannaisten suojaksi tehdyt johdannaiset, taseen korkoriskin suojaukseksi tehty johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta sekä kytkettyjä johdannaisia sisältäviä rahoitusvelkoja suojaavat johdannaiset ja rahoitusveloista erotetut kytketyt johdannaiset.

Johdannaiset arvostetaan käypään arvoon tulosvaikutteisesti ja johdannaissopimukset kirjataan taseeseen. Johdannaissopimuksista taseeseen merkityt positiiviset käyvän arvon muutokset kirjataan taseen varoihin erään Johdannaissopimukset ja negatiiviset käyvän arvon muutokset taseen velkoihin erään Johdannaissopimukset. Kaupankäyntitaroituksessa pidettävien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan muun kuin valuuttakurssieron osalta tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan nettotuotot ja valuuttakurssiero esitetään tuloslaskelman erässä Valuuttatoiminnan nettotuotot.

Käyvän arvon optio

Yhtiö luokittelee tiettyjä rahoitusvaroja ja -velkoja käyvän arvon optiolla käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi. Rahoitusvaroista sijoitustodistukset, osa vaihtuvakorkoisista antolainoista ja osa saamistodistuksista, joiden korkoriskiä on suojattu korkojohdannaisilla, on luokiteltu käyvän arvon optiolla käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi. Käyvän arvon optiota sovelletaan sijoitustodistuksiin ja osaan antolainoista, sillä kyseisiä erä raportoidaan johdolle ja hallinnoidaan käypien arvojen perusteella. Saamistodistukset, joiden korkoriski on suojattu koronvaihtosopimuksilla, mutta joihin ei sovelleta suojauslaskentaa, on arvostettu käyvän arvon optiolla, jotta kirjanpidollinen epäsymmetria suojaavan johdannaisen ja suojauskohteen välillä saadaan eliminoitua.

Rahoitusveloista käyvän arvon optiota sovelletaan lyhytaikaisiin valuuttamääräisiin velkasitoumuksiin, joiden valuuttariski on suojattu valuutanvaihtosopimuksella. Käyvän arvon optiolla saadaan kirjanpidollinen epäsymmetria suojaavan johdannaisen ja suojauskohteen välillä eliminoitua. Käyvän arvon optiolla arvostettujen erien käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot. Käyvän arvon option tulosvaikutus on esitetty liitetiedoissa 33 ja 34.

Muut rahoitusvelat

Muihin rahoitusvelkoihin luokitellaan muut kuin yllä kuvatut käyvän arvon optiolla käypään arvoon tulosvaikutteisesti kirjattavaksi luokitellut rahoitusvelat. Muita rahoitusvelkoja ovat velat luottolaitoksille, velat yleisölle ja julkisyhteisöille sekä liikkeeseen lasketut velkakirjat ja velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla. Muut rahoitusvelat kirjataan taseeseen selvityspäivänä ja käsitellään kirjanpidossa alkuperäisen kirjaamisen jälkeen jaksotetun hankintameno määräisinä.

Liikkeeseen laskettuihin strukturoituihin velkoihin voi sisältyä kytketty johdannainen. Kytketyn johdannaisen taloudelliset ominaispiirteet eivät liity läheisesti pääsopimuksen taloudellisiin ominaispiirteisiin, jolloin se erotetaan pääsopimuksesta. Erotettu kytketty johdannainen arvostetaan taseessa käypään arvoon ja sen käyvän arvon muutokset kirjataan tulosvaikutteisesti. Yhtiö tekee varainhankinnassa jokaiseen erottamista vaatimaan kytkettyyn johdannaiseen täysin suojaavan johdannaissopimuksen. Kytketyn johdannaisen sekä suojaavan johdannaisen käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot.

Rahoitusvarojen arvonalentuminen

Yhtiö arvioi jokaisen raportointikauden päättyessä, onko olemassa objektiivista näyttöä yksittäisen rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvon alentumisesta. Rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvo on alentunut ja arvonalentumistappiota on syntynyt, jos arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä yhden tai useamman omaisuusarvon alkuperäisen kirjaamisen jälkeen toteutuneen tapahtuman seurauksena ja tällä tappion synnyttävällä tapahtumalla on luotettavasti arvioitavissa oleva vaikutus rahoitusvaroista tulevaisuudessa saataviin arvioituihin rahavirtoihin. Objektiivista näyttöä siitä, että rahoitusvaroihin kuuluvan erän tai varojen ryhmän arvo on alentunut, on esimerkiksi tieto seuraavista tappion synnyttävistä tapahtumista: liikkeeseenlaskijan tai velallisen merkittävät taloudelliset vaikeudet tai sopimusehtojen rikkominen, kuten koronmaksun tai lyhennysten viivästyminen tai maksamatta jääminen.

Jos on objektiivista näyttöä siitä, että jaksotettuun hankintameno taseeseen merkityistä lainoista ja muista saamisista tai eräpäivään asti pidettävistä sijoituksista on syntynyt arvonalentumistappiota, tappion suuruus määritetään omaisuuserän kirjanpitoarvon ja alkuperäisellä efektiivisellä korolla diskontattujen vastaisten rahavirtojen nykyarvon erotuksena. Tappion määrä kirjataan tulosvaikutteisesti. Mikäli arvonalentumistappion määrä myöhemmällä kaudella pienenee ja tämän vähennyksen voidaan objektiivisesti katsoa liittyvän arvonalentumisen kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan, peruutetaan aikaisemmin kirjattu arvonalentumistappio tulosvaikutteisesti.

Mikäli myytävissä oleviin rahoitusvaroihin kuuluvan erän arvonalentumisesta on objektiivista näyttöä, siirretään muihin laajan tuloksen eriin kirjattu kertynyt tappio omasta pääomasta tulosvaikutteiseksi. Jos myytävissä olevaksi luokitellun vieraan pääoman ehtoisen instrumentin käypä arvo nousee myöhemmällä kaudella ja nousun katsotaan objektiivisesti liittyvän arvonalentumistappion kirjaamisen jälkeiseen tapahtumaan, peruutetaan arvonalentumistappio tulosvaikutteisesti.

Rahoitusvara luokitellaan järjestämättömäksi (non-performing), silloin kun sen maksut ovat olleet yli 90 päivää erääntyneinä, rahoitusvara on tehty saamiskohtainen arvonalentuminen tai on jokin muu sellainen tilanne, jossa asiakkaan maksukyvyyn voidaan olettaa pysyvästi vaarantuneen. Muissa tilanteissa rahoitusvara luokitellaan terveeksi (performing), jolloin maksut saadaan ajallaan tai saaminen on erääntynyt enintään 90 päivää.

Mikäli lainan maksusuunnitelmaa muutetaan, muutoksen syy kirjataan ylös. Osa lainojen maksusuunnitelmien muutoksista tehdään asiakassuhteiden hoidon perusteella eivätkä ne johdu asiakkaan maksukyvyyn heikkenemisestä. Nämä muutokset eivät vaikuta arvonalentumisen kirjaamiseen. Mikäli sellaiseen lainaan, jonka täyttämiseen asiakas ei taloudellisten vaikeuksien vuoksi pysty, tehdään maksuohjelman muutos tai muu asiakasta taloudellisesti helpottava ehtomuutos, luokitellaan laina lainanhoitajoustoksi. Lainanhoitajoukset ovat asiakkaan aloitteesta sovittuja helpotuksia alkuperäiseen maksuohjelmaan ja niillä pyritään auttamaan asiakasta selviytymään väliaikaisista maksuvaikeuksista. Jos asiakas pysyy uudessa maksusuunnitelmassa eikä vastuista ole kirjattu arvonalennusta, laina poistuu lainanhoitajoustoista kahden vuoden kuluttua. Lainanhoitajoustoista ja maksuviiveistä raportoidaan säännöllisesti johdolle asiakkaiden maksukykyä ennakoivana mittarina.

Rahoitusvarojen ja -velkojen taseeseen kirjaaminen ja taseesta pois kirjaaminen

Lainat ja muut saamiset merkitään taseeseen asiakkaan nostatessa lainan, myytävissä olevat rahoitusvarat ja johdannais-sopimukset selvityspäivänä ja rahoitusvelat silloin, kun vastike saadaan.

Rahoitusvarat kirjataan pois taseesta, kun sopimusperusteinen oikeus varoihin lakkaa tai kun oikeudet on siirretty toiselle osapuolelle. Rahoitusvelat kirjataan pois taseesta, kun veloitteet on täytetty.

Rahoitusinstrumenttien netottaminen

Rahoitusvarat ja -velat vähennetään toisistaan ja esitetään taseessa nettomääräisenä silloin, kun kirjattujen määrien vähentämiseen toisistaan on laillisesti toimeenpantavissa oleva oikeus ja suoritus aiotaan toteuttaa nettomääräisesti tai omaisuuserä aiotaan realisoida ja velka suorittaa samanaikaisesti.

Rahavarat

Rahavarat koostuvat käteisistä varoista ja vaadittaessa maksettavista saamisista luottolaitoksilta. Erään voidaan lukea talletuksia ja sijoituksia, joiden maturiteetti hankinta-ajankohdasta on alle 3 kuukautta. Yhtiö tarkensi vuoden 2015 aikana rahavarojen määritelmää. Aiemmin rahavaroihin on luettu kaikki sijoitukset, jotka erääntyvät seuraavan 3 kuukauden aikana. Rahavarojen muutos on esitetty osana rahavirtalaskelmaa vertailuvuotena 2015.

Käyvän arvon määrytyminen

Rahoitusinstrumenttien käypä arvo määritetään joko toimivilta markkinoilta saatavien hintanoteerausten avulla tai jos toimivia markkinoita ei ole, arvostusmenetelmiä käyttäen. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos hintanoteerauksia on helposti ja säännönmukaisesti saatavissa ja ne kuvastavat todellisia ja säännönmukaisesti toistuvia, toisistaan riippumattomien osapuolten välisiä markkinatransaktioita.

Käypään arvoon arvostettavien saamistodistusten markkina-arvo on laskettu pääsääntöisesti markkinoilta saatavien hintanoteerauksien perusteella. Osalle sijoituksia käypä arvo on laskettu käyttämällä arvostusmalleja. Muiden rahoitusvarojen, -velkojen ja johdannais-sopimusten käyvän arvon laskennassa käytetään julkisesti noteerattuja korkoja ja kursseja sekä markkinoilla vakiintuneita arvostusmenetelmiä. Käyvän arvon tasot sekä arvostusmenetelmät on kuvattu liitetiedossa 5.

Suojauslaskenta

Kuntarahoituksen korko- ja valuuttariskejä hallitaan solmimalla johdannais-sopimuksia, joilla valuuttamääräiset erät muunnetaan euromääräisiksi ja kiinteäkorkoiset tai pitkiin viitekorkoihin sidotut korkoehdot vaihdetaan ehdoiltaan lyhempiin vaihtuviin korkoihin.

Käyvän arvon suojauslaskentaa sovelletaan euromääräisiin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, joissa suojauskohteen korkosidonnaisuus on johdannaisella muutettu vaihtuvakorkoiseksi. Käyvän arvon suojauslaskentaa sovelletaan myös valuuttamääräisiin rahoitusvaroihin ja -velkoihin, joissa johdannaisella vaihdetaan suojauskohteen pääoma euromääräiseksi ja sen korkosidonnaisuus vaihtuvakorkoiseksi. Kuntarahoitus ei sovelta rahavirran suojauslaskentaa. Suojauslaskennan piirissä olevat suojaussuhteet ovat asianmukaisesti dokumentoituja ja ne ovat yhteisön riskienhallinnan tavoitteiden ja strategian mukaiset.

Rahoitusvarojen osalta yhtiö soveltaa käyvän arvon suojauslaskentaa kiinteäkorkoiseen ja pitkiin viitekorkoihin sidottuun antolainaukseen ja rahoitusleasingsopimuksiin sekä kiinteäkorkoisiin euromääräisiin saamistodistuksiin, jolloin suojauskohteena on rahoitusvarojen korkoriski. Yhtiö soveltaa käyvän arvon suojauslaskentaa myös strukturoituihin korkoehdotuihin perustuvaan antolainaukseen, jolloin korkoriskin lisäksi suojauskohteena voi olla lainaan sisältyvä optionaalisuus tai muu korkoehdotuihin sisältyvä riski. Kiinteiden ja pitkiin viitekorkoihin sidottujen antolainojen sekä kiinteän leasingin osalta yhtiö soveltaa portfoliosuojausta.

Lainojen ja muiden saamisten osalta suojauskohde on jaksotetussa hankintamenoissa, lukuun ottamatta korkoriskin osuutta, johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa. Suojatun riskin arvonalentuminen kirjataan suojauskohteen kirjanpitoarvon oikaisuksi tulosvaikutteisesti. Lainoihin ja leasingiin sisältyvä asiakasmarginaali ei ole osa suojaussuhdetta.

Yhtiö soveltaa käyvän arvon suojauslaskentaa valuuttamääräisiin saamistodistuksiin. Suojauskohteena on korkoriskin lisäksi myös valuuttariski. Suojauskohteet on luokiteltu myytävissä oleviksi sijoituksiksi, suojatun korkoriskin lisäksi myös valuuttakurssiriskistä aiheutuva kurssiero kirjataan tulos-

vaikutteisesti. Myytävissä oleviksi sijoituksiksi luokiteltujen suojauskohteiden osalta rahoitusvara arvostetaan korkonai- suudessaan käypään arvoon, mutta suojauskohteena olevan riskin arvonmuutos kirjataan tulosvaikutteisesti.

Suojausinstrumentteina käytetään koronvaihtosopimuksia sekä valuutan- ja koronvaihtosopimuksia, joissa on rahoitusvara vastaavat korkoehdot.

Rahoitusveloista käyvän arvon suojauslaskentaa sovel- letaan kiinteäkorkoiseen euromääräiseen varainhankintaan, vaihtuva- ja kiinteäkorkoiseen valuuttamääräiseen varainhan- kintaan sekä strukturoituun varainhankintaan, joka ei sisällä kytkettyä johdannaista. Euromääräisen varainhankinnan osalta suojauskohteena on korkoriski. Suojauskohteena voi myös olla velkaan sisältyvä optionaalisuus. Valuuttamääräisten rahoitus- velkojen osalta suojauskohteena on korkoriski ja valuuttakurs- siriski. Strukturoituihin korkoehdoin perustuvan varainhankin- nan osalta korko- ja valuutariskin lisäksi suojauskohteena voi olla optionaalisuus tai muu korkoehdoin sisältyvä riski.

Muiden rahoitusvelkojen osalta suojauskohteena on jaksote- tussa hankintamenossa, lukuun ottamatta suojattavan riskin osuutta, johon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa. Kuntarahoituksen oma luottoriski ei ole osa suojaussuhdetta. Suojatun riskin arvonmuutos kirjataan suojauskohteen kirjan- pitoarvon oikaisuksi tulosvaikutteisesti. Suojauslaskennan toteuttamisen edellytyksenä vain korko- ja valuutariskien osalta on velkakirjan luottoriskiosuuden erottaminen käyvästä arvosta. Yhtiö siirtyi vuoden 2015 aikana käyttämään uutta teknistä toteutustapaa erottaa luottoriski velan käyvästä arvosta vaihtuvakorkoisten ja kiinteäkorkoisten plain-vanilla velkojen osalta. Uudistettu laskentatapa tarkentaa sovelletta- vaa arvostusmenetelmää mahdollistamalla luottoriskin erotta- misen velan käyvästä arvosta automaattisemmin, mutta sillä ei ole merkittävää vaikutusta arvostusmenetelmän laskennan tulokseen. Suojausinstrumentteina Kuntarahoitusta käyttää koronvaihtosopimuksia, valuutan- ja koronvaihtosopimuksia sekä korko-optioita.

Suojauslaskentaan sisältyvien johdannaisten käyvät arvot esitetään liitetiedossa 12. Suojauslaskennan piiriin kuuluvien johdannaissopimusten ja niillä suojattujen tase-erien käyvän arvon muutokset valuuttakurssieron osalta kirjataan tuloslas- kelman erään Valuuttatoiminnan nettotuotot. Muilta osin suojattujen tase-erien sekä suojaavien johdannaisten käyvän arvon muutokset kirjataan tuloslaskelman erään Suojauslas- kennan nettotulos. Suojaussuhteen tehoton osuus näkyy myös tällä tuloslaskelman rivillä. Johdannaissopimuksista saadut ja maksetut korot kirjataan suojattavien velkojen osalta korkoku- lujen oikaisuksi tai suojattavien saamisten osalta korkotuotto- jen oikaisuksi.

Suojaussuhteen tehokkuutta arvioidaan tekoheillä sekä myöhemmillä suojausperiodeilla. Suojauskohteen todetaan olleen tehokas mikäli suojattavan kohteen käypien arvojen tai rahavirtojen muutokset sekä suojaavaan instrumenttiin käypien arvojen tai rahavirtojen muutokset ovat muuttuneet suhteessa 80–125 % välillä. Suojauskohteen tehokkuus todennetaan merkit- täessä sopimus käyvän arvon suojauslaskennan kohteeksi tai osaksi portfoliosuojauslaskentaa ja sen jälkeen säännöllisesti, vähintään kuukausittain.

Vuokrasopimukset

Vuokrasopimukset luokitellaan rahoitusleasingsopimuksiin ja muihin vuokrasopimuksiin sen perusteella siirtyvätkö omista- miseen liittyvät olennaiset riskit ja edut vuokralle ottajalle.

Rahoitusleasingsopimukset, joissa Kuntarahoitusta on vuokralle antaja, merkitään taseeseen ja esitetään saamisena määrään, joka vastaa nettosijoitusta vuokrasopimukseen. Sopimuksista saatava vuokra jaetaan saamisen lyhennyk- seksi ja korkotuotoksi. Korkotuotto jaksotetaan vuokra-ajalle siten, että jäljellä oleva nettosijoitus tuottaa samansuuruisen tuottoosaston mukaisen tuoton vuokra-ajalta. Rahoitusleas- ingsopimukset luokitellaan rahoitusvaraluokkaan Lainat ja muut saamiset. Saadut korot esitetään tuloslaskelmassa erässä Korkotuotot.

Muiden vuokrasopimusten osalta Kuntarahoitusta on vuok- ralle ottaja. Muut vuokrasopimukset ovat lähinnä toimitiloihin liittyviä sopimuksia. Sopimusten perusteella suoritettavat vuokrat kirjataan kuluksi tuloslaskelmaan tasaerinä vuok- ra-ajan kuluessa.

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet kirjataan taseeseen alku- peräiseen hankintamenoon vähennettynä kertyneillä poistoilla ja arvonalentumisilla. Hyödykkeet poistetaan tasapoistoin arvi- oidun taloudellisen vaikutusajan kuluessa.

Koneet ja kalusto poistetaan suunnitelman mukaisesti tasapoistoina 5 vuodessa. Aktivoidut atk-laitteet poistetaan tasapoistoin 4 vuodessa ja aktivoidut ohjelmistot poistetaan arvioidun käyttöiän mukaisesti 4, 7 tai 10 vuodessa. Toimiston perusparannukset poistetaan toimiston määräaikaisen vuokrasopimuksen päättymiseen mennessä tasapoistoin. Kiin- teistö poistetaan tasapoistoina 25 vuodessa.

Hyödykkeiden jäännösarvo ja taloudellinen vaikutusaika tarkistetaan jokaisessa tilinpäätöksessä ja tarvittaessa oikais- taan kuvastamaan taloudellisen hyödyn odotuksissa tapahtu- neita muutoksia.

Aineettomien ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden arvonalentuminen

Jokaisena tilinpäätöspäivänä aineettomien hyödykkeiden ja aineellisten käyttöomaisuushyödykkeiden osalta arvioidaan, onko arvonalentumisesta viitteitä. Jos arvonalentumisesta on viitteitä, arvioidaan omaisuuserästä kerrytettävissä oleva raha- määrä. Mikäli omaisuuserän kirjanpitoarvo on suurempi kuin kerrytettävissä oleva rahamäärä, kirjataan tuloslaskelmaan arvonalentumistappio.

Varaukset ja ehdolliset velat

Velvoitteen perusteella kirjataan varaus, mikäli velvoite pe- rustuu aiempaan tapahtumaan ja sen toteutuminen on toden- näköistä, mutta toteutumisaikaa tai toteutuva määrä on epävarma. Velvoitteen pitää perustua joko tosiasialliseen tai oikeudelliseen velvoitteeseen ulkopuolista kohtaan. Ehdollinen velka on aikaisempien tapahtumien seurauksena syntynyt mahdollinen velvoite, jonka olemassaolo varmistuu vasta ryhmän määräysvallan ulkopuolella olevan epävarman tapah- tumen realisoituessa. Ehdolliseksi velaksi katsotaan myös sellainen olemassa oleva velvoite, joka ei todennäköisesti edel- lytä maksuvelvoitteen täyttämistä, tai jonka suuruutta ei voida määrittää luotettavasti.

Tilinpäätössiirrot

Emoyhtiön verotuksessa tehtyjen ja suunnitelman mukaisten poistojen erotus, poistoero, esitetään taseen erässä 'Tilinpäätössiirtojen kertymä'. Poistoeron muutos esitetään tuloslaskelman erässä Tilinpäätössiirrot. Suomalaisen tilinpäätöskäytännön mukaisesti erillistilinpäätökseen kirjattu vapaaehtoinen luottotappiovaraus tai tilinpäätössiirroissa esitettävä poistoero ei täytä IAS 37 -standardin Varaukset, ehdolliset velat ja ehdolliset varat kirjausedellytyksiä, joten tehty varaus ja poistoero puretaan konsernitiilinpäätöksessä omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan IAS 12 -standardin Tuloverot mukaisesti.

Oma pääoma

Oma pääoma koostuu osakepääomasta, kertyneistä voittovaroista ja oman pääoman rahastoista (vararahasto, käyvän arvon rahasto ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto). Omaan pääomaan voidaan luokitella yhtiön liikkeeseen laskemia muita instrumentteja niiden luonteen perusteella. Eräpäivättömät instrumentit, joiden koronmaksu on yksinomaan liikkeeseenlaskijan päätettävissä, luetaan omaksi pääomaksi konsernitiilinpäätöksessä.

Yhtiön liikkeeseen laskema AT1-pääomalaina on oman pääoman ehtoinen laina ja se sisältyy konsernin omaan pääomaan. AT1-pääomalaina on eräpäivätön ja koronmaksu sekä pääoman lunastaminen ovat Kuntarahoituksen määräysvallassa. AT1-pääomalaina on heikommassa etusija-asemassa kuin muut velkasitoumukset. Sen etusija on kuitenkin muita omaan pääomaan luettavia erää parempi. Lainan haltijoilla ei ole osakkeenomistajille kuuluvia oikeuksia, määräysvaltaa tai äänestys-oikeutta yhtiökokouksessa. Koronmaksu käsitellään oman pääoman vähennyksenä liikkeeseenlaskijan koronmaksupäätösten mukaisesti. Transaktiokulut on vähennetty pääomasta ja ne esitetään laskennallisella verolla vähennettynä AT1-pääomalainan pääomaa vähentävänä eränä omassa pääomassa. Laskennallinen verosaaminen tuloutuu transaktiokulujaksotuksen verovähennysten mukana. Konsernitiilinpäätöksen laskennalliset verosaamiset ja -velat on esitetty liitetiedossa 18.

Tuottojen ja kulujen kirjaaminen

Korkokate

Korkotuotot rahoitusvaroista ja korkokulut rahoitusveloista kirjataan korkokatteeseen. Efektiivisen koron laskemisessa otetaan huomioon saadut ja maksetut palkkiot, transaktiomenot sekä emissioerot. Emissioerot jaksotetaan vaihtuvakorkoisten rahoitusvelkojen osalta liikkeeseenlaskusta seuraavaan koronmaksupäivään ja kiinteäkorkoisten osalta eräpäivään. Rahoitusvarojen osalta Kuntarahoitusta on soveltanut aiemmin samaa käytäntöä. Vuoden 2015 aikana yhtiö muutti emissioeron jaksotusperiaatetta vaihtuvakorkoisten sijoitusten osalta, sillä vallitsevassa markkinatilanteessa rahoitusvaran emissioeron ei katsota johtuvan markkinakorkojen muutoksesta, vaan pääosin luottoriskistä. Sijoituksen arvo ei palaudu nimellisarvoon, kun sen korko tarkistetaan markkinakorkojen mukaiseksi, jolloin jaksottaminen seuraavaan koronmaksupäivään ei ole perusteltua. Sijoitusten osalta emissioerot jaksotetaan toistaiseksi eräpäivään asti. Yhtiö arvioi markkinatilanteen muutosten vaikutusta jaksottamisperiaatteeseen ja sen soveltamisen säännöllisesti.

Varoista syntyvät negatiiviset korkotuotot on esitetty korkokuluina ja veloista syntyvät negatiiviset korkokulut korkotuottoina. Korkotuottoihin kirjataan varoja suojaavien johdannaisten korkotuotot ja -kulut ja korkokuluihin kirjataan

velkoja suojaavien johdannaisten korkotuotot ja -kulut. Vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi vuoden 2015 korkotuottojen ja -kulujen jaottelu on muutettu vastaavalla tavalla huomioimaan negatiiviset korkotuotot korkokuluissa ja negatiiviset korkokulut korkotuotoissa.

Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot sisältää palkkiotuotot rahoituksen neuvonanto-palveluista ja muita saatuja palkkioita. Palkkiokulut sisältää maksetut takauspalkkiot, säilytyspalkkiot ja varainhankintaohjelmien päivityskulut. Palkkiotuotot ja -kulut kirjataan palvelun suorittamisen yhteydessä.

Suojauslaskennan nettotulos

Suojauslaskennan nettotulos sisältää suojauslaskennassa olevien rahoitusvarojen, -velkojen ja niitä suojaavien johdannaissopimusten nettotuloksen käypään arvoon arvostamisesta suojatun riskin osalta. Valuuttamääräisten suojauskohteiden ja niitä suojaavien johdannaisten osalta valuuttakurssiero on esitetty valuuttatoiminnan nettotuotoissa.

Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

Arvopaperikaupan nettotuotot sisältää käyvän arvon optiolla arvostettavien erien käyvän arvon muutoksen, suojauslaskentaan kuulumattomien johdannaisten käyvän arvon muutoksen sekä näiden erien myyntivoitot ja -tappiot. Valuuttatoiminnan nettotuotot sisältää kaikkien valuuttamääräisten erien osalta realisoitumattomat ja realisoituneet kurssierot. Myös suojauslaskennan suojauskohteiden ja suojausinstrumenttien valuuttakurssierot esitetään tässä erässä.

Työsuhde-etuedet

Yhtiön palkitsemisjärjestelmä on kokonaisuudessaan maksuperusteinen ja sen kuvaus on saatavissa Internet-osoitteesta www.kuntarahoitus.fi. Eläketurva on hoidettu ulkopuolisen eläkevakuutusyhtiön kautta. Eläkejärjestelyt luokitellaan maksupohjaisiksi järjestelyiksi. Eläkejärjestelyihin tehdyt suorituskirjataan tulosvaikeudesta siltä tilikaudella, jota veloitus koskee.

Tuloverot

Konsernin tuloslaskelman erään Tuloverot kirjataan konserni-yhtiöiden tulosten perusteella määräytyvät suoriteperusteiset verot sekä laskennallisten verojen muutokset IAS 12 -standardin Tuloverot mukaisesti. Verot merkitään tuloslaskelmaan, paitsi jos ne liittyvät muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan kirjattuihin eriin. Tällöin myös vero kirjataan vastaavasti muihin laajan tuloksen eriin tai suoraan omaan pääomaan. Kauden verotettavaan tuloon perustuvat verot lasketaan niiden verolakien perusteella, jotka on tilinpäätöspäivään mennessä säädetty tai käytännössä hyväksytyt.

Laskennalliset verot voivat muodostua väliaikaisista eroista kirjanpitoarvon ja verotuksellisen arvon välillä sekä verotuksessa vahvistetuista tappioista. Konsernissa laskennalliset verot muodostuvat emoyhtiössä tehdyn luottotappiovarauksen sekä poistoeron purkamisesta konsernitiilinpäätöksessä ja myytävissä olevien sijoitusten käypään arvoon arvostamisen arvonmuutoksista. Lisäksi AT1-pääomalainan ja siihen liittyvien liikkeeseenlasku- ja korkokulujen käsittelyerosta emon erillistilinpäätöksen ja konsernitiilinpäätöksen välillä aiheutuu laskennallisia veroja. Laskennalliset verot on esitetty liitetiedossa 18. Laskennalliset verovelat ja -saamiset lasketaan sen säädetyn verokannan mukaan, jonka ennakoidaan olevan

voimassa väliaikaisen eron purkautuessa. Mikäli laskennallinen vero aiheutuu tase-eristä, joiden muutokset eivät vaikuta tuloslaskelmaan, laskennallisen veron muutosta ei kirjata tuloslaskelmaan, vaan muihin laajan tuloksen eriin.

Kertaluonteiset erät

Tavanomaiseen liiketoimintaan kuulumattomat tapahtumat, jotka ovat kooltaan tai luonteeltaan poikkeuksellisia käsitellään kertaluonteisina erinä. Vuoden 2016 tai vertailuvuoden 2015 tuloslaskelmat tai rahoituslaskelmat eivät sisällä kertaluonteisia eriä.

Johdon harkintaa edellyttävät laatisperiaatteet ja arvioihin liittyvät keskeiset epävarmuustekijät

Tilinpäätöksen laatiminen IFRS-standardien mukaan edellyttää tiettyjä johdon tekemiä arvioita ja oletuksia, jotka ovat vaikuttaneet tilinpäätöksessä esitettäviin tuottoihin, kuluihin, varoihin ja velkoihin.

Konsernin keskeiset oletukset koskevat tulevaisuutta ja tilinpäätöspäivän arvioihin liittyviä keskeisiä epävarmuustekijöitä ja liittyvät mm. käyvän arvon arviointiin ja rahoitusvarojen arvon alentumisiin. Markkinahintatiedon ollessa rajoitettua julkisesti noteeraamattomien rahoitusvarojen tai muiden rahoitusvarojen arviointi edellyttää johdon harkintaa. Käypään arvoon arvostamisen periaatteet kuvataan liitetiedossa 5. Rahoitusvarojen ja velkojen käyvät arvot. Konsernissa arvioidaan kuukausittain, onko olemassa objektiivista näyttöä, että muiden kuin käypään arvoon tulosvaikuttavasti kirjattujen rahoitusvarojen arvo on alentunut. Riskienhallintaperiaatteet on kuvattu osana tilinpäätöstä.

Uusien standardien soveltaminen

Konsernitilinpäätös on laadittu noudattaen samoja laadintaperiaatteita kuin vuonna 2015, lukuun ottamatta seuraavia uusia standardeja, tulkintoja ja muutoksia olemassa oleviin standardeihin, joita konserni on soveltanut 1.1.2016 alkaen.

Vuosittaiset parannukset IFRS-standardeihin, muutoskokeelma 2012–2014 (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutokset koskevat neljää standardia. Muutoksilla ei ole ollut merkittävää vaikutusta Kuntarahoituksen konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IAS 1:een Tilinpäätöksen esittäminen - Tilinpäätöksessä esitettäviä tietoja koskeva hanke (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutokset selventävät IAS 1:n ohjeistusta olennaisuuteen, tuloslaskelmaa tase-erien yhdistämiseen, väliotsikoiden esittämiseen sekä tilinpäätöksen rakenteeseen ja laadintaperiaatteisiin liittyen. Muutoksella ei ole ollut merkittävää vaikutusta Kuntarahoituksen konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IAS 16:een Aineelliset käyttöomaisuushyödykkeet ja IAS 38:aan Aineettomat hyödykkeet – Hyväksyttävien poistomenetelmien selventäminen (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutoksilla kielletään aineettomien hyödykkeiden poistojen tekeminen myyntituottoihin perustuen. Poikkeuksellisesti poistot voidaan tehdä myyntituottoihin perustuen ainoastaan, jos myyntituottojen ja aineettoman hyödykkeen taloudellisen hyödyn kulumisen korreloivat erittäin paljon toisiinsa. Aineellisiin hyödykkeisiin ei voida soveltaa myyntituottoihin perustuvaa poistomenetelmää. Muutoksella ei ole ollut vaikutusta Kuntarahoituksen konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IAS 27:ään Erillistilinpäätös – Pääomaosuusmenetelmä erillistilinpäätöksessä (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Standardimuutosten myötä yhteisöjen on mahdollista käsitellä tytär-, yhteis- ja osakkuusyhtiöihin tehdyt sijoitukset erillistilinpäätöksissään pääomaosuusmenetelmää käyttäen. Muutoksella ei ole ollut vaikutusta Kuntarahoituksen konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IFRS 10:een Konsernitilinpäätös, IFRS 12:een Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot osuuksista muissa yhteisöissä ja IAS 28:aan Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyhtiöihin - Sijoitusyhteisöt: Konsernitilinpäätökseen yhdistelemistä koskevan poikkeuksen soveltaminen (Sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Muutokset selventävät helpotusta konsernitilinpäätöksen laadintapakosta tilanteessa, jossa konserniin sisältyy sijoitusyhteisöjä. Muutokset tuovat helpotuksia myös ei-sijoitusyhteisömuotoisten sijoittajien sellaisten osakkuus- ja yhteisyhtysijoitusten käsittelyyn, jotka itsessään ovat sijoitusyhteisöjä. Muutoksella ei ole ollut vaikutusta Kuntarahoituksen konsernitilinpäätökseen..

Muutokset IFRS 11:een Yhteisjärjestelyt - Kirjanpitoäsitteily hankittaessa osuuksia yhteisissä toiminnoissa (sovellettava 1.1.2016 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Standardimuutokset edellyttävät liiketoimintojen yhdistämisen kirjanpitoperiaatteiden soveltamista yhteisten toimintojen hankintoihin silloin kun kyseessä on liiketoiminta. Muutoksella ei ole ollut vaikutusta Kuntarahoituksen konsernitilinpäätökseen.

Muilla vuonna 2016 voimaan tulleilla tai muutetuilla standardeilla ei ollut vaikutusta konsernitilinpäätökseen.

Tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevat uudet ja muutetut standardit sekä tulkinnat

Yhtiö ei ole vielä soveltanut seuraavia, IASB:n jo julkistamia uusia tai uudistettuja standardeja ja tulkintoja. Standardit ja tulkinnat otetaan käyttöön kunkin standardin ja tulkinnan voimaantulopäivästä lähtien, tai mikäli voimaantulopäivä on muu kuin tilikauden ensimmäinen päivä, voimaantulopäivää seuraavan tilikauden alusta lukien. IASB julkistamat säännökset, jotka tulevat voimaan myöhemmin kuin 1.1.2016:

IFRS 15 Myyntituotot asiakassopimuksista (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Uusi standardi korvaa nykyiset IAS 18- ja IAS 11-standardit ja niihin liittyvät tulkinnat. IFRS 15 sisältää viisivaiheisen ohjeistuksen myyntituottojen kirjaamisesta: mihin määrään ja milloin myyntituotot kirjataan. Myynti kirjataan määräysvallan siirtymisen perusteella joko ajan kuluessa tai yhtenä ajankohtana. Standardi lisää myös esitettävien liitetietojen määrää. Muutoksilla ei ennakoida olevan merkittävää vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IFRS 15:een Myyntituotot asiakassopimuksista - Clarifications to IFRS 15 Revenue from Contracts with Customers (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Selvennykset on sisällytetty edellä kuvattuun IFRS 15 vaikutusten arviointiin.

IFRS 9 Rahoitusinstrumentit ja siihen tehdyt muutokset (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): IFRS 9 korvaa nykyisen IAS 39-standardin. Uuteen standardiin sisältyy uudistettu ohjeistus rahoitusinstrumenttien kirjaamisesta ja arvostamisesta. Tämä kattaa myös uuden, odotettuja luottotappioita koskevan kirjanpitoäsitteilyn mallin, jota sovelletaan rahoitusvaroista kirjattavien arvon alentumisten määrittämiseen. Standardin yleistä suojauslaskentaa koskevat säännökset on myös uudistettu. IAS 39:n säännökset rahoitusinstrumenttien taseeseen kirjaamisesta ja taseesta pois kirjaamisesta on säilytetty. Uudella standardilla tulee olemaan vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen. Vuoden 2016

aikana yhtiössä käynnistettiin IFRS 9 -projekti, joka keskittyi vuoden 2016 loppupuolella vaikutusten laajuuden arviointiin. Vaikutusanalyysiin osallistui laajasti yhtiön Laskenta ja raportointi -osasto, Riskienhallinta sekä edustajat kaikista liiketoiminta-alueista. Varojen luokittelulla ei odoteta oleva suurta vaikutusta Kuntarahoituksen tuloslaskelmaan ja taseeseen. Yhtiö liiketoimintamallit eri rahoitusvarojen hallinnassa vastaavat melko hyvin nykyistä luokittelua, joten nykyiset myytävissä olevat sijoitukset ovat pääosin luokiteltavissa liiketoimintamallin perusteella vastaavasti käypään arvoon laajan tuloksen kautta arvostettavaksi (FVOCI) ja lainat ja saamiset luokiteltavissa jaksotettuun hankintamenuon. Velkaerien osalta yhtiö analysoi mahdollisuutta hyödyntää käyvän arvon optiota aiempaa laajemmin.

Uuden IFRS 9 -standardin ei odoteta aiheuttavan merkittäviä uudelleenluokituksia käypään arvoon arvostettavien erien ja jaksotettuun hankintamenuon arvostettavien erien välillä varojen osalta. Arviointi on edelleen kesken velkojen osalta ja mahdollisesti käyvän arvon option laajemmalla käyttöönottolaa saattaa olla vaikutusta uudelleenluokitteluun. Uudelleenluokittelun ei odoteta vaikuttavan merkittävästi vakavaraisuuteen.

Suojauslaskennan osalta vaikutusanalyysi on edelleen kesken.

IFRS 9 -standardin arvonalentumista koskevat vaatimukset perustuvat malliin odotetuista tappioista nykyisen toteutuneisiin tappioihin perustuvan mallin sijaan. Yleisesti odotuksena on, että IFRS 9 -standardin mukaisesti lasketut odotetut tappiot kasvattavat standardin käyttöönoton yhteydessä arvonalentumisten määrää ja näin ollen pienentävät omaa pääomaa ja heikentävät vakavaraisuutta. Arvonalentumistesti tehdään IFRS 9 -standardin mukaisesti kaikille käypään arvoon laajan tuloksen kautta ja jaksotettuun hankintamenuon arvostettaville rahoitusvaroilta, rahoitusleasingsaamisille sekä taseen ulkopuolisille sitoville luottolupauksille. Alustavan vaikutusanalyysin perusteella Kuntarahoitus arvioi, että odotettujen tappioiden mallilla on vaikutusta Kuntarahoituksen tulokseen ja arvonalentumiskirjausten määrä tulee kasvamaan, mutta vaikutus ei ole merkittävä. Tämän hetkisen analyysin perusteella suurin osa varoista sisältyy tasoon 1 (varat, joiden luottoriski ei ole kasvanut merkittävästi). Yhtiö tulee kehittämään vuoden 2017 aikana asiakasanalyysityökalujaan, jotta kaikki tarvittavat syöttötiedot odotettujen tappioiden malliin saadaan huomioitua.

IFRS 9 -standardin lopullisten vaikutusten analysointi on kesken Kuntarahoituksessa ja implementointiprojekti jatkuu vuoden 2017 ajan. Kuntarahoituskonsernissa IFRS 9 -standardi otetaan käyttöön, kun se tulee pakolliseksi 1.1.2018.

IFRS 16 Vuokrasopimukset (sovellettava 1.1.2019 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Uusi standardi korvaa IAS 17 -standardin ja siihen liittyvät tulkinnot. IFRS 16 -standardi edellyttää vuokralle ottajilta vuokrasopimusten merkitsemistä taseeseen vuokranmaksuvelvoitteena sekä siihen liittyvänä omaisuuseränä. Taseeseen merkitseminen muistuttaa paljon IAS 17:n mukaista rahoitusleasingin kirjanpitoikäisyyttä. Taseeseen merkitsemisestä on kaksi helpotusta, jotka koskevat lyhytaikaisia enintään 12 kuukautta kestäviä vuokrasopimuksia sekä arvoltaan enintään USD 5 000 olevia hyödykkeitä. Vuokralle antajien kirjanpitoikäisyyttä tulee säilymään suurelta osin nykyisen IAS 17:n mukaisena. Muutoksilla ei ole odoteta olevan merkittävää vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Muutos IAS 7:ään Rahavirtalaskelmat- Disclosure Initiative (sovellettava 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutoksilla pyritään siihen, että tilinpäätöksen käyttäjät voisivat arvioida rahoitustoiminnasta syntyvien rahavirtavaiikutteisten ja ei-rahavirtavaiikutteisten velkojen muutoksia. Muutoksella ei ole odoteta olevan merkittävää vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Muutos IAS 12:een Tuloverot - Recognition of Deferred Tax Assets for Unrealised Losses (sovellettava 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät, että vähennyskelpoisen väliaikaisen eron olemassa olo riippuu yksinomaan omaisuuserän ja sen verotusarvon vertaamisesta tilinpäätöshetkellä, eikä siihen vaikuta mahdolliset tulevat muutokset omaisuuserän kirjanpitoarvossa tai siinä tavassa, kuinka kirjanpitoarvoa vastaava määrä kertyy tulevaisuudessa. Muutoksella ei ennakoida olevan vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IFRS 2:een Osakeperusteiset maksut - Clarification and Measurement of Sharebased Payment Transactions (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät tietyn tyyppisten järjestelyjen kirjanpitoikäisyyttä. Ne koskevat kolmea osa-aiuetta: käteisvaroina maksettavien maksujen arvostaminen, osakeperusteiset maksut, joista on vähennetty lähdevero sekä osakeperusteisten maksujen muuttaminen käteisvaroina maksettavasta omana pääomana maksettavaksi. Muutoksella ei ennakoida olevan vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IFRS 10:een Konsernitilinpäätös ja IAS 28:een Sijoitukset osakkuus- ja yhteisyrityksiin - Sale or Contribution of Assets between an Investor and its Associate or Joint Venture (voimaantuloa on toistaiseksi lykätty eikä voimaantulon ajankohtaa ole päätetty). Standardimuutoksella tarkennetaan ohjeistusta, kun kyseessä on omaisuuserien myynti tai panos sijoittajan ja sen osakkuus- tai yhteisyrityksen välillä. Muutoksella ei ennakoida olevan vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Tulkinta IFRIC 22 Foreign Currency Transactions and Advance Consideration (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Kun ulkomaanrahan määräinen - omaisuuserään, kuluun tai tuottoon liittyvä - ennakkosuoritus maksetaan tai vastaanotetaan, IAS 21 Valuuttakurssien muutosten vaikutukset ei ota kantaa siihen, miten kyseisen erän muuttamisen toteutumispäivä määritetään. Tulkinta selventää, että toteutumispäivä on se päivä, jolloin yhteisö alun perin kirjaa ennakkosuorituksesta ennakkomaksun tai tuloennakon. Liiketoimen muodostuessa useista ennakkosuorituksista, toteutumispäivä määritetään erikseen kullekin yksittäiselle suoritukselle. Muutoksella ei ennakoida olevan vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Muutokset IAS 40:ään Sijoituskiinteistöt - Transfers of Investment Property (sovellettava 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla). Muutokset selventävät, että johdon aikomusten muuttuminen ei yksinään osoita sijoituskiinteistön käyttötarkoituksen muuttumista. Käyttötarkoituksen muutosta osoittavat esimerkit standardissa on myös muutettu niin, että ne viittaavat myös rakenteilla olevaan kiinteistöön samoin kuin valmiiseen kiinteistöön. Muutoksella ei ennakoida olevan vaikutusta yhtiön konsernitilinpäätökseen.

Vuosittaiset parannukset IFRS-standardeihin, muutoskoelma 2014-2016 (sovellettava IFRS 12:n osalta 1.1.2017 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla, IFRS 1:n ja IAS 28:n osalta 1.1.2018 tai sen jälkeen alkavilla tilikausilla): Annual Improvements -menettelyn kautta standardeihin tehtävät pienet ja vähemmän kiireelliset muutokset kerätään yhdeksi kokonaisuudeksi ja toteutetaan kerran vuodessa. Muutokset koskevat kolmea standardia. Muutosten vaikutukset vaihtelevat standardeittain, mutta ne eivät ole merkittäviä.

Muilla tulevilla tilikausilla sovellettaviksi tulevilla standardeilla ja tulkinnoilla ei arvioida olevan vaikutusta konsernin tilinpäätökseen.

Liite 2. Riskienhallinnan periaatteet ja konsernin riskiasema

Riskienhallinnan yleiset periaatteet

Kuntarahoituksen liiketoiminta edellyttää riittäviä riskienhallintamekanismeja, joilla varmistetaan yhtiön riskiaseman säilyminen hallituksen vahvistamisessa puitteissa. Kuntarahoitus soveltaa riskienhallinnassaan hyvin konservatiivisia periaatteita. Tavoitteena on kokonaisriskiaseman säilyttäminen niin matalalla tasolla, että yhtiön hyvää luottoluokitusta (Aa1/AA+) ei vaaranneta.

Kuntarahoitus kartoittaa säännöllisesti toimintaansa liittyviä riskejä ja kehittää jatkuvasti menetelmiä riskien tunnistamiseksi ja hallitsemiseksi. Riskejä arvioidaan säännöllisesti toteutettavien riskianalyyysien avulla. Analyyysien tavoitteena on tunnistaa toimintaympäristön muutosten mukanaan tuomia uusia haasteita ja riskejä sekä priorisoida riskit ja niiden hallinta analyyysien tulosten perusteella. Yhtiö suojautuu ja vähentää tunnistamia riskejä vakuuksilla, takauksilla, johdannaisilla, vakuutuksilla ja aktiivisella riskien hallinnalla. Kuntarahoituksella ei ole arvionsa mukaan vastuuta, joihin sisältyy wrong-way-riskiä (vastapuolen maksukyvyttömyyden todennäköisyydellä on positiivinen korrelaatio yleisten markkinariskitekijöiden kanssa).

Kuntarahoitus kehitti riskienhallinnan menetelmiään vahvistamalla aiempaa yksityiskohtaisemman ja selkeämmän Riskinottohalukkuuden viitekehyksen (Risk Appetite Framework) kokonaisuuden vuoden 2016 ensimmäisen vuosipuoliskon aikana. Hallitus hyväksyi viitekehyksen elokuussa 2016 sen jälkeen, kun toimiva johto ja hallitus olivat suorittaneet perusteellisen läpikäynnin. Riskinottohalukkuuden viitekehyksen tarkoituksena on auttaa yhtiötä:

1. Tehokkaasti tunnistamaan, arvioimaan ja hallitsemaan strategiasta lähtöisin olevia riskejä sekä sisäisiä riskejä
2. Määrittelemään ja päättämään riskin määräästä, jonka yhtiö kykenee ja haluaa kantaa toteuttaessaan liiketoimintastrategiaansa, sekä aktiivisesti kommunikoimaan siitä,
3. Edistämään keskustelua yhtiön riskinottohalukkuudesta ja luomaan vaikuttavaa ja uskottavaa keskustelua ja päätösten haastamista koskien liiketoimintaa ja riskien ottamiseen liittyviä päätöksiä.

Viitekehys on linkitetty sekä lyhyen että pitkän aikavälin strategisiin suunnitelmiin, pääomaan ja talouteen liittyviin suunnitelmiin, elvytysuunnitelmaan (recovery plan) ja palkitsemispolitiikkaan. Viitekehys on täysin linjassa ICAAP:n (Internal Capital Adequacy Process) ja ILAAP:n (Internal Liquidity Adequacy Process) kanssa. Viitekehystä päivitetään vähintään vuosittain.

Kuntarahoitus tekee vuosittain kokonaisvaltaisen stressitestauksen, joka toteutetaan yhteistyössä riippumattoman ulkopuolisen tahon kanssa. Yhtiön riskienhallinta ja liiketoimintayksiköt osallistuvat stressitestiskenaarioiden suunnitteluun. Syksyllä 2016 suoritettujen testauksen päätavoitteina oli analysoida Kuntarahoituksen vakavaraisuuden kehitystä ajanjaksolla 2016–2022. Testauksen kohteina olivat liiketoiminta-, markkina- ja luottoriskit ja näiden arvioidut taloudelliset vaikutukset eri olosuhteissa. Testi sisälsi myös ns. käänteisen stressitestin, jossa analysoitiin poikkeuksellisten olosuhteiden kehityskulkuja, joissa yhtiön pääomatilanne voisi pudota kriittisen alhaiselle tasolle. Testin tulokset osoittivat aiempien vuosien tapaan, että nykyisillä vakavaraisuusvaatimuksilla

yhtiön oman pääoman taso on tarkastellun ajanjakson aikana riittävä myös erittäin epäsuotuisien olosuhteiden vallitessa. Lisäksi yhtiön omien varojen osuus täytti myös 3 prosentin vähimmäisomavaraisuusvaatimuksen (leverage ratio).

Yhtiön riskiasemassa ei tapahtunut olennaisia muutoksia vuoden 2016 aikana. Riskit pysyivät asetettujen limiittien puitteissa, ja yhtiön arvion mukaan riskienhallinta on täyttänyt sille asetetut vaatimukset. Yhtiön riskiasemasta raportoidaan säännöllisesti hallitukselle osana kuukausittaista riskiraportointia. Lisäksi riskienhallintajohtaja esittää vähintään puolivuosittain hallituksen riskivaliokunnalle laajemman kokonaiskatsauksen yhtiön riskiasemasta suhteessa eri riskialueisiin.

Riskien- ja vakavaraisuudenhallinnan organisointi

Kuntarahoituksen riskienhallinnan yleisistä periaatteista, limiiteistä ja mittaamistavoista päättää yhtiön hallitus. Hallituksen riskivaliokunnan tehtävänä on avustaa hallitusta yhtiön riskistrategiaa ja riskinottoa koskevissa asioissa sekä sen valvonnassa, että yhtiössä noudatetaan hallituksen päättämää riskistrategiaa. Riskienhallinnan tarkoituksena on varmistaa, että antolainauksen, varainhankinnan ja sijoitustoiminnan sekä muun liiketoiminnan riskit ovat yhtenevät Kuntarahoituksen matalan riskiprofiilin kanssa, joka on määritelty Risk Appetite Frameworkissa ja muissa riskienhallinnan politiikoissa. Hallitus katsoo, että yhtiöllä on toimintansa luonteen ja riskisyyden edellyttämät riittävät riskienhallintajärjestelyt.

Kuntarahoituksella on yhtiön koko toiminnan kattava riskienhallintaorganisaatio, joka pitää sisällään eri osastojen ja päätöksentekovelinten selkeät tehtävät ja vastuut.

Liiketoimintayksiköistä riippumaton Riskienhallintatoiminto, joka toimii toisena puolustuslinjana (2nd line of defence), vastaa riskienhallinnan periaatteista ja prosesseista riskienhallintajohtajan johdolla. Yhtiön Pääomamarkkinat-toiminto (ensimmäinen puolustuslinja) vastaa konsernin taseen riskiaseman hallinnasta toteuttamalla markkinatransaktioita hallituksen asettamien limiittien puitteissa. Riskiasema ja limiittien käyttöasteet raportoidaan säännöllisesti yhtiön johtoryhmälle ja hallitukselle. Vakavaraisuutta koskevista periaatteista ja omien varojen rakenteesta vastaa yhtiön Laskenta ja raportointi-osasto talousjohtajan johdolla. Sääntelyn noudattamista (compliance) valvoo Compliance –toiminto (toinen puolustuslinja). Sisäinen tarkastus (kolmas puolustuslinja) tarkastaa säännöllisesti toiminnan eri osa-alueita.

Strategiset riskit

Strategisella riskillä tarkoitetaan sitä, että Kuntarahoitus valitsi väärän strategian pyrkiessään taloudellisesti tulokselliseen toimintaan tai että yhtiö ei pystyisi sopeuttamaan valittua strategiaa toimintaympäristön muutoksiin. Konsernin strategisten riskien hallinta perustuu jatkuvaan seurantaan ja analyysiin asiakkaiden tarpeista, ennusteisiin markkinoiden kehityksestä sekä kilpailutilanteen ja toimintaympäristön muutosten analysointiin. Riskejä ja niiden merkittävyyttä arvioidaan vuosittain osana strategiaprosessia sekä johtoryhmän toteuttaman vuosittaisen arvioinnin yhteydessä. Nykyinen strategia ulottuu vuoteen 2022, ja sitä päivitetään vähintään vuosittain.

Taseen ja sitovien luottolupausten vastuuarvot

31.12.2016 (1 000 €)	Yhteensä	Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Saamiset luottolaitoksilta	Saamis-todistukset	Sitovat luottolupaukset
Julkisyhteisöt	13 535 122	9 770 593	-	2 960 638	803 891
Yritykset ja asuntoyhteisöt	12 192 342	11 051 611	-	91 012	1 049 719
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	403 243	373 535	-	-	29 708
Luottolaitokset	4 830 180	-	438 811	4 391 369	-
Muut	26 419	-	-	26 419	-
Yhteensä	30 987 306	21 195 739	438 811	7 469 437	1 883 319

31.12.2015 (1 000 €)	Yhteensä	Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	Saamiset luottolaitoksilta	Saamis-todistukset	Sitovat luottolupaukset
Julkisyhteisöt	12 696 738	9 472 488	-	3 027 928	196 323
Yritykset ja asuntoyhteisöt	11 637 959	10 486 332	-	88 300	1 063 327
Voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	393 971	316 742	-	-	77 230
Luottolaitokset	4 439 926	-	614 294	3 825 632	-
Muut	61 458	-	-	61 458	-
Yhteensä	29 230 054	20 275 561	614 294	7 003 318	1 336 880

Luottoriski

Luottoriskillä tarkoitetaan sitä mahdollisuutta, että sopimusvastapuoli ei suoriudu sitoumuksistaan yhtiölle. Kuntarahoitus voi myöntää luottoja ja leasingrahoitusta ilman erillistä vakuutusta ainoastaan suoraan kunnalle tai kuntayhtymälle. Muille luottoille vakuudeksi hyväksytään vain kunnan tai kuntayhtymän omavelkainen takaus, niiden täytetäkaus tai valtion täytetäkaus. Kun lainassa on kunnan tai valtion täytetäkaus edellytetään luotolle ensisijainen kiinnitys. Ensisijaisen kiinnityksen määrän on oltava 1,2 kertaa luoton määrä. Näiden takauksen käyttö luottoriskiä pienentävänä menetelmänä mahdollistaa sen, että kaikki myönnetty luotot luetaan vakavaraisuuslaskennassa nollariskiluokkaan. Yhtiö ei kanna leasingkohteiden jäännösarvoriskiä. Kuntarahoituksella ei ole ollut toimintansa aikana luottotappioita asiakkaidensa rahoituksessa. Yhtiöllä ei ole asiakaskohtaisia limiittejä, koska kaikki luotonanto on vakavaraisuuslaskennassa nollariskiluokan asiakkaille. Yhtiö kuitenkin analysoi säännöllisesti asiakkaidensa luottoriskiä ja maksukäyttäytymistä.

Luottoriskiä Kuntarahoitukselle aiheutuu myös etukäteisvarainhankintasuojituksista ja johdannaisinstrumenteista. Vastapuolten valinnassa sovelletaan luottoriskin arvioinnin osalta yhtiön hallituksen hyväksymiä, ulkoiseen luottoluokitukseen perustuvia periaatteita ja limiittejä. Luottoriskin seurannassa käytetään saamistodistusten nimellisarvoja ja johdannaisten luottovasta-arvoja (käyvän arvon menetelmä).

Kuntarahoitus rajoittaa johdannaissopimuksista syntyvää luottoriskiä solmimalla lisävakuussopimuksia (ISDA/Credit Support Annex) johdannaistodistusten kanssa. Yhtiöllä on 49 voimassa olevaa lisävakuussopimusta, joista 26 vaatii päivittäistä vakuuksien vaihtoa. Lisäksi yhtiöllä on Kuntien takauskeskuksen myöntämiä takauksia joidenkin vastapuolten johdannaissopimusten vastapuoliriskien pienentämiseksi.

Johdannaiskaupan vastapuoliin sovelletaan luottokelpoisuuden huomioon ottavia vastapuoliriskikorjauksia (Credit Valuation Adjustment, CVA) ja Kuntarahoituksen omaa luottoriskikorjausta (Debt Valuation Adjustment, DVA). CVA lasketaan johdannaistodistustodistuksien avulla Kuntarahoituksen odotettua positiivista vastuuta koko portfolion juoksuajalle ottaen huomioon vastapuolen maksukyvyttömyyden todennäköisyyden ja tappio-osuuden, joka arvioidaan me-

Johdannaissopimusten nimellisarvon jakautuminen vastapuolen luottoluokituksen mukaan

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Suomalaiset kunnat	2 110 387	2 192 748
Keskusvastapuoli	2 877 791	-
AAA	-	-
AA	14 512 222	18 619 734
A	36 513 128	40 757 782
BBB	5 464 418	1 993 544
Yhteensä	61 477 946	63 563 808

CSA-sopimusten perusteella annetut ja saadut käteisvakuudet

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Annetut vakuudet	-425 399	-461 900
Keskusvastapuolille annetut vakuudet	-46 038	-
Saadut vakuudet	2 157 680	2 232 310
Nettovakuus	1 686 243	1 770 410

netettävän mahdollisessa tappiutilanteessa. Vastapuolen luottoriskin oikaisun laskennassa käytetään syöttötietoina mm. CSA-sopimuksien tietoja, markkinoilla yleisesti käytössä olevia oletuksia maksukyvyttömyydestä aiheutuvan todennäköisen tappion osalta sekä historialliseen luottoluokitusmatriisiin perustuvia odotettavissa olevia maksukyvyttömyyden todennäköisyyksiä. Vastaavasti määritellään DVA perustuen Kuntarahoituksen odotettuihin negatiivisiin vastuisiin ottaen huomioon Kuntarahoituksen maksukyvyttömyyden todennäköisyyden ja tappio-osuuden.

Kuntarahoitus siirtyi toukokuussa 2016 ns. EMIR-asetuksen mukaiseen OTC-johdannaissopimusten keskusvastapuoliselvitykseen. Toimintamallissa johdannaisten vastapuoleksi muuttuu päivittäisen selvitysprosessin päätteeksi keskusvastapuoli. Järjestelyn tarkoituksena on vähentää yksittäisiin vastapuoliin liittyviä riskejä. Kuntarahoitus käyttää kahta globaalia pankkia keskusvastapuoliselvityksessä määritysosapuolena eli clearing broker -palveluiden tarjoajana.

Varainhankinnan jakautuminen kotimaan ja ulkomaan rahan määräisiin eriin

31.12.2016 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	5 268 229	94 088	5 362 317
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	590 874	282 045	872 919
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 377 486	22 206 683	24 584 169
Yhteensä	8 236 590	22 582 816	30 819 406

Velkojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus

31.12.2016 (1 000 €)	USD	JPY	GBP	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Pitkäaikainen varainhankinta	9 790 352	4 106 564	1 579 468	1 702 558	4 264 525	21 443 467
Lyhytaikainen varainhankinta	1 139 348	-	-	-	-	1 139 348
Valuuttariski yhteensä	10 929 701	4 106 564	1 579 468	1 702 558	4 264 525	22 582 816
Suojaavat johdannaiset	-10 929 701	-4 106 564	-1 579 468	-1 702 558	-4 264 525	-22 582 816
Suojaamaton valuuttariski	0	0	0	0	0	0

Varainhankinnan jakautuminen kotimaan ja ulkomaan rahan määräisiin eriin

31.12.2015 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 567 304	93 656	2 660 960
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	685 153	268 873	954 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 963 064	22 841 427	24 804 490
Yhteensä	5 215 521	23 203 956	28 419 477

Velkojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus

31.12.2015 (1 000 €)	USD	JPY	GBP	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Pitkäaikainen varainhankinta	11 476 621	3 018 775	2 035 696	1 909 066	3 789 060	22 229 218
Lyhytaikainen varainhankinta	974 738	-	-	-	-	974 738
Valuuttariski yhteensä	12 451 359	3 018 775	2 035 696	1 909 066	3 789 060	23 203 956
Suojaavat johdannaiset	-12 451 359	-3 018 775	-2 035 696	-1 909 066	-3 789 060	-23 203 956
Suojaamaton valuuttariski	0	0	0	0	0	0

Rahoitusvarojen jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin

31.12.2016 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Käteiset varat	988 949	-	988 949
Saamiset luottolaitoksilta	432 402	6 131	438 533
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	21 195 739	-	21 195 739
Saamistodistukset	7 237 952	231 486	7 469 437
Osakkeet ja osuudet	9 695	-	9 695
Muut varat	58 816	3 799	62 615
Yhteensä	29 923 553	241 416	30 164 969

Varojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus

31.12.2016 (1 000 €)	USD	JPY	GBP	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Saamiset luottolaitoksilta	5 466	7	240	379	40	6 131
Saamistodistukset	117 753	48 625	17 536	37 102	10 470	231 486
Muut varat	3 799	-	-	-	-	3 799
Valuuttariski yhteensä	127 018	48 632	17 776	37 481	10 509	241 416
Suojaavat johdannaiset	-117 753	-48 625	-17 536	-37 102	-10 470	-231 486
Suojaamaton valuuttariski	9 265	7	240	379	40	9 930

Rahoitusvarojen jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määriin eriin

31.12.2015 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Käteiset varat	1 813 813	-	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta	613 701	594	614 294
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	20 275 561	-	20 275 561
Saamistodistukset	6 796 328	206 990	7 003 318
Osakkeet ja osuudet	9 620	-	9 620
Yhteensä	29 509 022	207 584	29 716 606

Varojen valuuttajakauma tasearvoilla ja suojaus

31.12.2015 (1 000 €)	USD	GBP	CHF	Muut valuutat	Yhteensä
Saamiset luottolaitoksilta	35	159	376	24	594
Saamistodistukset	127 187	47 781	32 022	-	206 990
Valuuttariski yhteensä	127 223	47 940	32 398	24	207 584
Suojaavat johdannaiset	-127 187	-47 781	-32 022	-	-206 990
Suojaamaton valuuttariski	35	159	376	24	594

Markkinariski

Markkinariski tarkoittaa sitä, että yhtiölle syntyisi tappio, jos markkinahinta tai sen volatiliiteetti muuttuvat yhtiön kannalta epäedulliseen suuntaan. Markkinariskejä ovat korko-, valuuttakurssi-, osakekurssi- tai muu hintariski. Kuntarahoitus hallitsee liiketoiminnasta syntyvää korkoriskiä johdannaissopimusten avulla. Korkoriskiä syntyy pääasiassa euribor-korkojen korkosidonnaisuuden eroista taseen saamisten ja velkojen välillä. Valuuttakurssiriskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissopimuksilla kaikki valuuttamääräinen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi. Yhtiöllä ei käytännössä ole valuuttakurssiriskiä. Myös muilta markkinariskeiltä suojaudutaan johdannaissopimuksilla. Johdannaissopimuksia voidaan solmia vain suojaustarkoituksessa.

Yhtiössä on asetettu limiitit seuraaville markkinariskeille:

- valuuttapositionariski
- korkoriski
 - duraatio
 - Value-at-Risk
 - taseen korkoherkkyys (Economic Value)
- tuloriski
- etukäteisvarainhankintasijoitusten hintariski

Valuuttapositio

Valuuttapositio lasketaan eri valuutoissa olevien saamisten ja velkojen erotuksena euromääräisenä.

(1 000 €)	Nettopositio
31.12.2016	9 930
31.12.2015	594

Duraatio

Duraatiolla tarkoitetaan ajallista korkoriskiä, joka kuvaa saamisten ja velkojen keskimääräisten jäljellä olevien juoksuajojen erotusta nykyisellä korkotasolla.

	Saamiset	Velat	Erotus
31.12.2016	2,187 vuotta	2,172 vuotta	4 vrk
31.12.2015	2,094 vuotta	2,026 vuotta	25 vrk

Value-at-Risk

VaR-luku kuvaa 99 %:n todennäköisyydellä laskettua 10 vuorokauden aikana tapahtuvaa taseen negatiivista markkina-arvon enimmäismuutosta euroina. Yhtiön käyttämä VaR-malli mittaa taseen markkinariskejä eli käytännössä korkoherkkyyttä, koska yhtiö suojautuu kaikelta muulta markkinariskiltä. Malli ei mitata taseen luottoriskiä.

(1 000 €)	31.12.	Vuoden keskiarvo	Vuoden alin	Vuoden ylin
2016	3 290	4 128	3 290	5 860
2015	4 900	2 447	770	5 940

Economic Value

Economic Value kuvaa taseen nykyarvon korkoherkkyyttä. Sitä mitataan laskemalla korkoherkkien kassavirtojen nykyarvon muutosta korkokäyrän erilaisilla muutoksilla. Perusskenaarioina käytetään koko korkokäyrän 200 korkopisteen nousua ja laskua (korkolattia 0%).

(1 000 €)	Vaikutus	Suhteessa omiin varoihin
31.12.2016	6 200	0,56 %
31.12.2015	0	0,0 %

Tuloriski

Tuloriskillä tarkoitetaan koronmuutosten epäedullista vaikutusta yhtiön korkokatteeseen. Perusskenaarioina käytetään koko korkokäyrän 100 korkopisteen muutosta. Vaikutusta tarkastellaan suhteessa yhtiön kannattavuuteen ja omien varojen määrään.

(1 000 €)	Vaikutus	Suhteessa korko- katteeseen
31.12.2016	0	0,0 %
31.12.2015	-8 594	5,4 %

Hintariski

Hintariskillä tarkoitetaan mahdollisuutta etukäteisvarainhankintasijoitusten markkina-arvojen muutokselle markkinoiden lisätuottovaateen muuttuessa sijoituskohteen riskin tai markkinoiden riskiherkkyyden muutoksen seurauksena. Tuottovaateen muutos lasketaan 99 %:n luottamustasolla.

(1 000 €)	Tuottovaateen muutos	Vaikutus	Suhteessa omiin varoihin
31.12.2016	0,50 %-yks	-83 399	7,4 %
31.12.2015	0,43 %-yks	-67 540	6,3 %

Maksuvalmiusriski

Maksuvalmiusriski tarkoittaa sitä, että yhtiö ei eräpäivänä kykenisi selviytymään maksuvelvoitteistaan, joita rahoitusoppimusten toteuttaminen tai muu rahoitustoiminta aiheuttaa. Yhtiö hallitsee maksuvalmiusriskiä rajoittamalla asiakasrahoituksen ja varainhankinnan välistä keskimaturiteettia. Lisäksi yhtiö on asettanut käytettävissä olevalle likviditeetille vähimmäismäärän (survival horizon), jonka tulee riittää vähintään kuuden kuukauden likviditeettitarpeisiin. Kuntarahoituksen hallitus on asettanut maksuvalmiusriskille seuraavat limiitit: jälleerahoitus-gap ja vähimmäisaika likvidien varojen riittävyydelle.

Rahoitusvelkojen nimellisarvot ja tulevat korkokassavirrat on muunnettu euroiksi tilinpäätöskurssiin. Velat, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Erä Velat luottolaitoksille sisältää CSA-vakuustalletuksia 2 157 680 tuhatta, jotka on esitetty maturiteettiluokassa 0–3 kk, vaikka niiden tosiasiallinen ulosvirtauspäivä ei ole tiedossa ja riippuu johdannaisten markkina-arvojen kehityksestä. Osa seuraavan 12 kuukauden aikana erääntyväksi esitetystä määrästä on call-ehtoista ja tämän hetkisen call-ennusteen mukaan tästä määrästä ennakoidaan erääntyvän noin 40–60 %.

Yhtiö suojaa kaiken varainhankinnan euromääräiseksi ja vaihtuvakorkoiseksi. Vastaavasti antolainaus suojataan vaihtuvakorkoiseksi. Johdannaisten kokonaisvaikutuksen arvioimiseksi, johdannaissaamisten ja -velkojen korot on esitetty yhdellä rivillä.

Likvideillä varoilla voidaan maksaa tulevia eräännyksiä. Lisäksi yhtiöllä on myös hyvin hajautetut varainhankintälähteet, jolloin uutta varainhankintaa on mahdollista tehdä eri markkinoilla joustavasti ja erääntyvän varainhankinnan kattamiseksi yhtiö voi tehdä uutta varainhankintaa.

Yhtiö on myös Suomen Pankin rahapolitiikan vastapuoli. Yhtiö on pantannut velkakirjoja Suomen Pankille ja voi näitä vakuuksia vastaan saada keskuspankista luottoa (konsernin liitetieto 26.)

Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma

31.12.2016 (1 000 €)	0–3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 274 489	78 721	563 980	1 169 587	1 764 812	5 851 589
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	36 571	176 232	376 097	220 595	113 152	922 647
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 676 960	6 147 547	12 614 496	2 091 948	683 321	26 214 272
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	6 988 020	6 402 501	13 554 573	3 482 130	2 561 285	32 988 508

Johdannaisten maturiteettijakauma

31.12.2016 (1 000 €)	0–3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Johdannaissaamiset	58 149	551 579	1 824 114	742 671	457 789	3 634 302
Johdannaisvelat	-47 774	-185 837	-1 014 586	-183 305	-245 356	-1 676 859
Johdannaissaamisten ja -velkojen korot	160 611	355 263	1 016 462	342 200	987 519	2 862 055
Yhteensä	170 986	721 005	1 825 989	901 566	1 199 952	4 819 498

Rahoitusvelkojen maturiteettijakauma

31.12.2015 (1 000 €)	0–3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 245 597	66 267	358 029	1 220 027	1 849 509	5 739 428
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	51 359	29 854	539 391	228 030	252 159	1 100 792
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 526 157	6 451 011	12 875 274	1 565 845	1 017 883	26 436 170
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	36 575	-	-	-	36 575
Yhteensä	6 823 113	6 583 706	13 772 693	3 013 902	3 119 551	33 312 966

Johdannaisten maturiteettijakauma

31.12.2015 (1 000 €)	0–3 kk	3–12 kk	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Johdannaissaamiset	245 007	750 537	1 918 127	378 925	632 428	3 925 025
Johdannaisvelat	-25 966	-130 021	-1 224 992	-220 058	-198 655	-1 799 692
Johdannaissaamisten ja -velkojen korot	115 422	316 995	755 563	330 505	140 617	1 659 102
Yhteensä	334 463	937 511	1 448 699	489 372	574 390	3 784 435

Yhtiö suojaa kaiken varainhankinnan euromääräiseksi ja vaihtuvakorkoiseksi. Vastaaavasti antolainaus suojataan vaihtuvakorkoiseksi. Johdannaisten kokonaisvaikutuksen arvioimiseksi johdannais-saamisten ja -velkojen korot on esitetty yhdellä rivillä.

Likviditeetin hallinta

Yhtiö on esittänyt rahoitusvarojen maturiteettijakauman erääntymisen perusteella liitetiedossa 6. Maturiteettijakaumassa esitetystä erääntymisestä riippumatta, yhtiöllä on seuraavat varat maksuvalmiuden hallitsemiseen, jotka voidaan sopimuksen mukaisesta erääntymisestä huolimatta myydä likviditeettitarpeiden hallitsemiseksi.

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Käteiset varat (sisältäen vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa)	988 949	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta		
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	7 530	131 896
Talletukset	-	11 500
Repot	-	-
Saamistodistukset		
Myytavissä oleviksi rahoitusvaroiksi määritellyt saamistodistukset	6 024 134	5 322 733
Käyvän arvon optiolla kirjatut saamistodistukset	449 445	507 716
Rahasto-osuudet	9 695	9 592
Yhteensä	7 479 754	7 797 250

Kuntien takauskeskuksen maaliskuussa 2016 tekemän päätöksen mukaisesti Kuntarahoituksen ei enää tarvitse pantata likviditeettisalkkuun sisältyviä saamistodistuksia. Vuoden 2015 lopussa saamistodistukset olivat pantattuina Kuntien takauskeskukselle.

Saamistodistukset on esitetty liikkeeseenlaskijoiden perusteella jaoteltuna liitetiedossa 10.

Markkinoiden likviditeettiriski

Markkinoiden likviditeettiriski tarkoittaa sitä, että yhtiö ei kykenisi realisoimaan tai kattamaan positioitaan markkinahintaan, koska markkinoilla ei ole riittävästi likviditeettiä tai markkinat eivät toimi jonkin häiriön takia.

Yhtiö seuraa markkinoiden ja sijoitustuotteiden likviditeettiä jatkuvasti. Lisäksi johdannaissopimuksia solmittaessa noudatetaan markkinoiden vakiintuneita standardeja. Lähes kaikki käypään arvoon arvostettavien saamistodistusten markkina-arvot lasketaan markkinoilta saatavien hintanoteerauksien perusteella. Lopuille saamistodistuksista lasketaan markkina-arvo käyttäen muuta markkinainformaatiota.

Operatiiviset riskit

Operatiivinen riski tarkoittaa taloudellista tappion vaaraa tai muuta haitallista seuraamusta, joka aiheutuu riittämättömistä tai epäonnistuneista sisäisistä prosesseista, puutteellisista tai epäonnistuneista menettelytavoista, järjestelmistä tai ulkoisista tekijöistä. Operatiivisiin riskeihin sisältyy myös sisäisen ja ulkoisen sääntelyn noudattamatta jättämisestä aiheutuva riski (ns. compliance-riski), oikeudelliset riskit ja maineriski. Operatiiviset riskit voivat toteutua esim. kustannuksina, korvauksina, maineen menetyksenä, vääriä positiivisia, riski- ja tulostietona tai toiminnan keskeytymisenä.

Operatiiviset riskit on tunnistettu osana yhtiön toimintoja ja prosesseja. Tämä on toteutettu vuosittaisella operatiivisten riskien

kartoitusprojektilla, joka tehdään osastojen itsearviointina. Operatiivisten riskien hallinta on toimintojen ja osastojen vastuulla, minkä lisäksi yhtiön Riskienhallintatoiminto ja Lakiasiat ja Compliance -osastot tukevat toimintoja ja osastoja tässä työssä ja huolehtivat operatiivisten riskien hallinnan koordinoimisesta yhtiötasolla.

Kuntarahoituksessa on käytössä useita menetelmiä operatiivisten riskien hallitsemiseksi. Yhtiössä on voimassa toimintaa ohjaavia hallituksen vahvistamia sisäisiä ohjeita ja näitä täydentäviä toimivan johdon hyväksymää sisäistä ohjeistusta. Operationaalisia riskejä käsitellään myös hallituksen hyväksymässä Risk Appetite Frameworkissa. Keskeiset työtehtävät ja prosessit on kartoitettu ja kuvattu. Sisäiset ohjeet ja prosessit päivitetään säännöllisesti, ja niiden noudattamista valvotaan. Liiketoimintayksiköiden, riskienhallinnan, back-office -toimintojen, dokumentoinnin ja kirjanpidon työtehtävät on eriytetty. Yhtiöllä on riittävät varamiehitysjärjestelmät keskeisten tehtävien jatkuvuuden turvaamiseksi. Henkilöstön ammattitaidon ylläpitämisestä ja kehittämisestä huolehditaan säännöllisten kehityskeskustelujen ja koulutussuunnitelmien avulla. Kuntarahoituksella on toimintaansa liittyvät vakuutukset ja vakuutusturvan taso arvioidaan säännöllisesti. Kuntarahoituksella on liiketoiminnan jatkuvuus-suunnitelma, jolla varaudutaan liiketoiminnan keskeytyksiin siten, että yhtiö pystyy jatkamaan toimintaansa ja rajoittamaan tappioita erilaisissa liiketoimintaa kohtaavissa häiriötilanteissa. Vuosittainen operatiivisten riskien kartoitus ja operatiivisten riskitapahtumien vahinkoilmoitusprosessi tukevat yhtiön jatkuvuus-suunnittelua. Jatkuvuus-suunnitelmaa uudistettiin merkittävästi vuoden 2016 aikana.

Kuntarahoituksen compliance-toiminto seuraa jatkuvasti yhtiön toimintaan vaikuttavan lainsäädännön ja viranomaissääntelyn kehitystä ja valvoo, että sääntelyssä tapahtuneet muutokset otetaan asianmukaisesti huomioon yhtiön toiminnassa. Luottolaitosten toimintaan liittyvä lainsäädäntö ja viranomaissääntely ovat olleet viime vuodet ja ovat myös tulevaisuudessa suurien muutosten kohteena, mikä asettaa haasteita yhtiön compliance-toiminnalle. Tähän liittyviä riskejä yhtiössä on pyritty minimoimaan aktiivisella yhteydenpidolla viranomaisiin ja etujärjestöihin sekä yhtiön sisäisillä compliance-toiminnan järjestelyillä (ml. raportointi, vaikutusarviointi).

Yhtiössä on meneillään mittavia tietojärjestelmähankkeita ja liiketoimintaprosesseihin liittyviä hankkeita, joiden avulla pyritään parantamaan laatua ja viranomaisvaatimusten noudattamista sekä tehostamaan toimintaa. Näiden projektien laajuuden vuoksi niihin liittyy operatiivisia riskejä, joita on pyritty minimoimaan kehittämällä projektien hallintaan ja seurantaan liittyviä malleja (ml. säännöllinen raportointi) sekä huolehtimalla riittävästä resursoinnista. Kehitysprojekteihin liittyviä riskejä kartoitetaan ja seurataan säännöllisesti. Lisäksi projektit ovat olleet sisäisen tarkastuksen kohteena.

Yhtiössä on käytössä uusien tuotteiden ja palvelujen hyväksymistä koskeva sisäinen prosessi, jonka tavoitteena on huolehtia, että uusien tuotteiden ja palveluiden kehittämisessä otetaan huomioon kaikki uuteen tuotteeseen ja palveluun liittyvät olennaiset riskit ja operatiivista toimintaa koskevat vaatimukset. Yhtiöllä ei ole merkittäviä toiminnan ulkoistamista koskevia järjestelyjä. Olennaisimmat ulkoistusjärjestelyt koskevat arvopapereiden säilyttämistä, tietohallinnon tukipalveluja ja varakonesalijärjestelyjä sekä sisäistä tarkastusta.

Operatiivisten riskien toteutumista seurataan systemaattisella vahinkoilmoitusraportoinnilla, jonka pohjalta tarvittaessa muutetaan toimintatapoja tai toteutetaan muita operatiivista riskejä pienentäviä toimenpiteitä. Vahinkotapahtumista raportoidaan johtoryhmälle ja hallitukselle. Operatiivisista riskeistä ei realisoitunut olennaisia tappioita vuoden 2016 aikana.

Liite 3. Vakavaraisuuden hallinnan periaatteet

Kuntarahoituksen omaa pääomaa koskevat tavoitteet suhteessa yhtiön riskinottoon ja toimintaympäristöön määritellään vuosisuunnittelun yhteydessä. Suunnitteluhorisontti ulottuu seuraavaan viiteen vuoteen, jotta pystytään ennustamaan liiketoiminnan tuloskehitystä ja omien varojen riittävyyttä suhteessa muuttuvasta sääntelystä tuleviin kasvaviin pääomavaateisiin sekä reagoimaan riittävän ajoissa mahdollisiin lisäpääomitarpeisiin. Hallitus hyväksyy vakavaraisuuden hallintasuunnitelman ja valvoo sitä. Yhtiö päivittää vakavaraisuuden hallintasuunnitelmansa kerran vuodessa.

Vakavaraisuuden hallinta on jatkuva ja olennainen osa yhtiön strategisen suunnittelun prosessia, joka kattaa strategisten tavoitteiden asettamisen, kehityshankkeiden määrittämisen sekä taloudelliset ennusteet seuraaville vuosille. Tämä tehdään yhteistyössä toimivan johdon ja hallituksen kanssa, ja lopullisen strategian hyväksyy yhtiön hallitus. Toimiva johto huolehtii siitä, että yhtiön operatiiviset toimenpiteet vastaavat hallituksen vahvistaman strategian mukaisia linjauksia. Toimiva johto laatii vuosisuunnittelun yhteydessä liiketoimintasuunnitelman tulevalle vuodelle ja liiketoimintaennusteet sitä seuraaville vuosille. Tässä yhteydessä arvioidaan myös yhtiön riskiasemaa ja sen vaikutusta yhtiön taloudelliseen asemaan. Riskien arvioinnissa ja mittaamisessa käytetään apuna säännöllisin väliajoin toteutettavia riskianalyyskejä sekä erilaisia stressitestiskenaarioita. Näiden pohjalta päivitetään vuosittain vakavaraisuuden hallinnan suunnitelma ja päätetään mahdolliset toimenpiteet omien varojen vahvistamiseksi. Omien varojen riittävyyttä seurataan myös kuukausittain liiketoiminnan analysoinnin yhteydessä.

Konserni laskee vakavaraisuuden EU:n vakavaraisuusasetuksen (EU 575/2013) ja luottolaitosdirektiivin (2013/36/EU) säännöksiin perustuen. Luottoriskin vakavaraisuusvaade lasketaan standardimenetelmällä ja operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade perusmenetelmällä. Markkinariskin vakavaraisuuslaskennassa huomioidaan vain valuuttariskit, koska konsernilla ei ole kaupankäyntivarastoa eikä osake- ja hyödykepositioita. Koska valuuttariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissopimuksilla kaikki valuuttapohjainen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi, on yhtiön valuuttapositio hyvin pieni. Vakavaraisuuslaskennassa käytettävien riskipainojen määrittämisessä käytetään Standard & Poor'sin, Moody's Investor Servicen sekä Fitch Ratingsin antamia luokitustietoja. Edellä mainitut yhtiöt ovat vakavaraisuuslaskennassa Finanssivalvonnan hyväksymiä luottoluokituslaitoksia. Kuntarahoitus käyttää luottoriskin vakavaraisuuslaskennassa luottoriskin vähentämistekniikoita, kuten antolainatoiminnassa kuntien antamia takauksia sekä Suomen valtion antamia täytetakauksia. Johdannaisten osalta käytetään vähentämistekniikkana nettoutussopimuksia, lisävakuussopimuksia (ISDA/Credit Support Annex) sekä Kuntien takauskeskuksen myöntämiä takauksia joidenkin johdannaistapuolien vastapuoliriskin vakavaraisuusvaateen pienentämiseksi.

Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot on esitetty konsernin liitetiedoissa 43–59 ja emon varavaraisuustiedot emon liitetiedoissa 46–49.

Tasetta koskevat liitetiedot

Liite 4. Rahoitusvarat ja -velat

Rahoitusvarat

	Lainat ja muut saamiset	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Käyvän arvon optio	Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	Johdannaiset suojauslaskennassa	Yhteensä	Käypä arvo
31.12.2016 (1 000 €)								
Käteiset varat	988 949	-	-	-	-	-	988 949	988 949
Saamiset luottolaitoksilta	438 811	-	-	-	-	-	438 811	438 811
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	21 009 974	-	-	185 765	-	-	21 195 739	23 246 456
Saamistodistukset	-	6 024 134	995 858	449 445	-	-	7 469 437	7 469 787
Osakkeet ja osuudet	-	9 695	-	-	-	-	9 695	9 695
Johdannaissopimukset	-	-	-	-	392 715	3 241 587	3 634 302	3 634 302
Yhteensä	22 437 735	6 033 829	995 858	635 209	392 715	3 241 587	33 736 934	35 788 002

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sisältää leasing sopimuksiin perustuvia saamisia 285 987 tuhatta euroa.

Vuonna 2016 Myytävissä olevista saamistodistuksista 4 052 339 tuhanteen euroon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sisältää 6 819 068 tuhatta euroa lainoja ja muita saamisia, jotka ovat käyvän arvon suojauslaskennassa.

Rahoitusvelat

	Rahoitusvelat jaksotettuun hankintameno	Käyvän arvon optio	Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	Johdannaiset suojauslaskennassa	Yhteensä	Käypä arvo
31.12.2016 (1 000 €)						
Velat luottolaitoksille	5 362 317	-	-	-	5 362 317	5 531 362
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	872 919	-	-	-	872 919	888 677
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	23 444 821	1 139 348	-	-	24 584 169	24 650 226
Johdannaissopimukset	-	-	362 154	1 314 705	1 676 859	1 676 859
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	29 680 057	1 139 348	362 154	1 314 705	32 496 265	32 747 124

Vuonna 2016 rahoitusveloista jaksotettuun hankintameno 23 907 845 tuhanteen euroon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Rahoitusvarat

	Lainat ja muut saamiset	Myytavissä olevat rahoitusvarat	Eräpäivään asti pidettävät sijoitukset	Käyvän arvon optio	Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät	Johdannaiset suojauslaskennassa	Yhteensä	Käypä arvo
31.12.2015 (1 000 €)								
Käteiset varat	1 813 813	-	-	-	-	-	1 813 813	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta	614 294	-	-	-	-	-	614 294	614 306
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	20 068 421	-	-	207 141	-	-	20 275 561	21 652 231
Saamistodistukset	-	5 322 733	1 172 869	507 716	-	-	7 003 318	6 999 366
Osakkeet ja osuudet	-	9 620	-	-	-	-	9 620	9 620
Johdannaissopimukset	-	-	-	-	388 485	3 536 539	3 925 025	3 925 025
Yhteensä	22 496 528	5 332 353	1 172 869	714 857	388 485	3 536 539	33 641 630	35 014 360

Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sisältää leasing sopimuksiin perustuvia saamisia 187 108 tuhatta euroa.

Vuonna 2015 Myytävissä olevista saamistodistuksista 3 491 854 tuhanteen euroon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sisältää 6 453 692 tuhatta euroa lainoja ja muita saamisia, jotka ovat käyvän arvon suojauslaskennassa.

Rahoitusvelat

31.12.2015 (1 000 €)	Rahoitus- velat jaksotettuun hankinta- menoon	Käyvän arvon optio	Kaup- käynti- tarkoituk- sessa pidettävät	Johdannai- set suojaus- laskennassa	Yhteensä	Käypä arvo
Velat luottolaitoksille	4 893 270	-	-	-	4 893 270	4 981 987
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	954 026	-	-	-	954 026	958 744
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	23 829 753	974 738	-	-	24 804 490	24 820 262
Johdannaissopimukset	-	-	367 183	1 432 509	1 799 692	1 799 692
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	35 542	-	-	-	35 542	35 572
Yhteensä	29 712 591	974 738	367 183	1 432 509	32 487 021	32 596 258

Vuonna 2015 rahoitusveloista jaksotettuun hankintamenuun 24 329 750 tuhanteen euroon sovelletaan käyvän arvon suojauslaskentaa.

Liite 5. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot

31.12.2016 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat					
Myytavissä olevat rahoitusvarat					
Saamistodistukset	1 971 795	1 968 603	3 193	-	1 971 795
Rahasto-osuudet	9 695	9 695	-	-	9 695
Käyvän arvon optiolla arvostetut					
Saamistodistukset	449 445	15 573	433 872	-	449 445
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	185 765	-	185 765	-	185 765
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät					
Johdannaissopimukset	392 715	-	325 262	67 453	392 715
Johdannaiset suojauslaskennassa	3 241 587	-	3 241 587	-	3 241 587
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat yhteensä	6 251 002	1 993 871	4 189 678	67 453	6 251 002
Käyvän arvon suojauslaskennassa					
Lainat ja muut saamiset					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	6 819 068	-	7 271 774	-	7 271 774
Myytavissä olevat rahoitusvarat					
Saamistodistukset	4 052 339	4 052 339	-	-	4 052 339
Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä	10 871 407	4 052 339	7 271 774	-	11 324 113
Jaksotettuun hankintamenuon arvostetut rahoitusvarat					
Lainat ja muut saamiset					
Käteiset varat	988 949	988 949	-	-	988 949
Saamiset luottolaitoksilta	438 811	438 811	-	-	438 811
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	14 190 906	-	15 788 918	-	15 788 918
Eräpäivään asti pidettävät					
Saamistodistukset	995 858	-	996 208	-	996 208
Jaksotettuun hankintamenuon arvostetut rahoitusvarat yhteensä	16 614 525	1 427 760	16 785 126	-	18 212 887
Rahoitusvarat yhteensä	33 736 934	7 473 970	28 246 578	67 453	35 788 002

31.12.2016 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat					
Käyvän arvon optiolla arvostetut					
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 139 348	-	1 139 348	-	1 139 348
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät					
Johdannaissopimukset	362 153	-	294 700	67 453	362 153
Johdannaiset suojauslaskennassa	1 314 705	-	1 314 705	-	1 314 705
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat yhteensä	2 816 207	-	2 748 754	67 453	2 816 207
Käyvän arvon suojauslaskennassa					
Velat luottolaitoksille	3 162 981	-	3 332 007	-	3 332 007
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	693 109	-	710 025	-	710 025
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	20 051 756	-	20 063 292	-	20 063 292
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	-	-
Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä	23 907 846	-	24 105 324	-	24 105 324
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvelat					
Velat luottolaitoksille	2 199 337	-	2 199 355	-	2 199 355
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	179 811	-	178 652	-	178 652
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	3 393 064	-	3 447 585	-	3 447 585
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvelat yhteensä	5 772 211	-	5 825 592	-	5 825 592
Rahoitusvelat yhteensä	32 496 265	-	32 679 671	67 453	32 747 124

31.12.2015 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			Yhteensä
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat					
Myytavissä olevat rahoitusvarat					
Saamistodistukset	1 830 879	1 826 852	4 026	-	1 830 879
Rahasto-osuudet	9 620	9 620	-	-	9 620
Käyvän arvon optiolla arvostetut					
Saamistodistukset	507 716	141 642	366 074	-	507 716
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	207 141	-	207 141	-	207 141
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät					
Johdannaissopimukset	388 485	-	266 765	121 720	388 485
Johdannaiset suojauslaskennassa	3 536 539	-	3 536 539	-	3 536 539
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvarat yhteensä	6 480 379	1 978 113	4 380 545	121 720	6 480 379
Käyvän arvon suojauslaskennassa					
Lainat ja muut saamiset					
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	6 453 692	-	6 792 933	-	6 792 933
Myytavissä olevat rahoitusvarat					
Saamistodistukset	3 491 854	3 428 251	63 604	-	3 491 854
Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä	9 945 546	3 428 251	6 856 537	-	10 284 787
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvarat					
Lainat ja muut saamiset					
Käteiset varat	1 813 813	1 813 813	-	-	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta	614 294	614 306	-	-	614 306
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	13 614 729	-	14 652 157	-	14 652 157
Eräpäivään asti pidettävät					
Saamistodistukset	1 172 869	-	1 168 918	-	1 168 918
Jaksotettuun hankintamenoön arvostetut rahoitusvarat yhteensä	17 215 705	2 428 119	15 821 075	-	18 249 194
Rahoitusvarat yhteensä	33 641 630	7 834 483	27 058 157	121 720	35 014 360

31.12.2015 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo			
		Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat					
Käyvän arvon optiolla arvostetut					
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	974 738	-	974 738	-	974 738
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät					
Johdannaissopimukset	367 183	-	245 463	121 720	367 183
Johdannaiset suojauslaskennassa	1 432 509	-	1 432 509	-	1 432 509
Käypään arvoon arvostetut rahoitusvelat yhteensä	2 774 430	-	2 652 710	121 720	2 774 430
Käyvän arvon suojauslaskennassa					
Velat luottolaitoksille	2 640 335	-	2 729 043	-	2 729 043
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	765 158	-	772 128	-	772 128
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	20 888 716	-	20 899 100	-	20 899 100
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	35 542	-	35 572	-	35 572
Käyvän arvon suojauslaskennassa yhteensä	24 329 750	-	24 435 844	-	24 435 844
Jaksotettuun hankintameroon arvostetut rahoitusvelat					
Velat luottolaitoksille	2 252 935	-	2 252 944	-	2 252 944
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	188 869	-	186 616	-	186 616
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 941 037	-	2 946 424	-	2 946 424
Jaksotettuun hankintameroon arvostetut rahoitusvelat yhteensä	5 382 841	-	5 385 984	-	5 385 984
Rahoitusvelat yhteensä	32 487 021	-	32 474 538	121 720	32 596 258

Taso 1

Tasolle 1 on kirjattu sellaiset rahoitusvarat ja -velat, joiden arvostus on perustunut aktiivisilla toimivilla markkinoilla täysin samanlaisille varoille tai veloille noteerattuihin käyriin arvoihin. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos kauppaa käydään usein ja hintatietoja on saatavilla säännöllisesti. Tason 1 rahoitusvarat koostuvat sijoituksista saamista-distuksiin.

Taso 2

Arvostus on määritelty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja. Hinnat ovat todennettavissa joko suoraan tai välillisesti. Tason 2 rahoitusinstrumenteilla ei käydä aktiivisesti kauppaa toimivilla markkinoilla ja käypä arvo määritetään yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä.

Jos rahoitusvaralle tai -velalle on määrätty voimassaoloaika, tulee tason 2 syöttötieto olla havainnoitavissa olennaisilta osin rahoitusvaran tai -velan koko voimassaoloaikana. Käypä arvo perustuu vastaavanlaisten varojen tai velkojen noteerauksiin toimivilla markkinoilla tai täysin samanlaisten tai vastaavanlaisten varojen tai velkojen noteerattuihin hintoihin markkinoilla, jotka eivät ole toimivat. Käypä arvo voi perustua myös muihin syöttötietoihin kuin noteerattuihin hintoihin, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle ovat havainnoitavissa, kuten esimerkiksi korkokannat ja tuottokäyrät, jotka ovat havainnoitavissa tavanomaisesti noteeratuin väliajoin, implisiittiset volatiliiteetit tai luottomarginaalit.

Arvostus perustuu menetelmään, jossa sopimuskohtaiset tulevat kassavirrat mallinnetaan niin sanottujen forward-käyrien avulla ja lopuksi kassavirrat diskontataan valuutta- ja korkoperustekohtaisilla diskonttokäyrillä. Optioita sisältävien sopimuksien hinnoittelussa käytetään lisäksi markkinoilla yleisesti käytössä olevia korko- ja optiohinnoittelumalleja. Näissä arvostusmenetelmissä käytetään markkinoilta havainnoitavissa olevia syöttötietoja. Tason 2 rahoitusinstrumentit koostuvat pääosin OTC-johdannaisista, yhtiön omista liikkeeseenlaskuista sekä antolainauksesta.

OTC-johdannaisten käypä arvo määritetään arvostusmalleilla. Diskonttaukseen käytetään markkinoilta todennettavia korkoja. Lisäksi arvostus perustuu muihin syöttötietoihin sopimuksen ominaisuuksista riippuen. Strukturoitujen tuotteiden arvostamisessa käytetään apuna

Numerixia (hinnoittelumallikirjasto), jonka mallit vastaavat markkinoilla yleisesti käytössä olevia malleja. OTC-johdannaiset luokitellaan tasolle 2, mikäli mallien kaikki merkittävimmät syöttötiedot ovat todennettavissa toimivilta markkinoilta.

Taso 3

Arvostus on määritelty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja tai tason 2 arvostusmenetelmissä syöttötietoina käytettävää havainnoitavaa markkinadataa. Arvostus perustuu menetelmään, jossa sopimuskohtaiset tulevat kassavirrat mallinnetaan niin sanottujen forward-käyrien avulla ja lopuksi kassavirrat diskontataan valuutta- ja korkoperustekohtaisilla diskonttokäyrillä. Optioita sisältävien sopimuksien hinnoittelussa käytetään lisäksi markkinoilla yleisesti käytössä olevia korko- ja optiohinnoittelumalleja. Näissä arvostusmenetelmissä saatetaan käyttää syöttötietoja, jotka eivät ole suoraan havainnoitavissa markkinoilta ja ei-todennettavissa olevilla tekijöillä on merkittävä vaikutus käypään arvoon. Tason 3 rahoitusinstrumentit koostuvat pääosin OTC-johdannaisista sekä yhtiön omista liikkeeseenlaskuista erotetuista kytketyistä johdannaisista. Tasolle 3 luokitellaan sellaiset sopimukset, joiden arvostamisessa käytetään historiallista volatiliiteettiä.

Muiden kuin havainnoitavissa olevien syöttötietojen tulee kuvastaa oletuksia, joita markkinaosapuolet käyttäisivät rahoitusvaran tai -velan hinnoittelussa, riskiä koskevat oletukset mukaan lukien. Yhtiö muodostaa muut kuin havainnoitavissa olevat syöttötiedot perustuen parhaaseen informaatioon, joka on kyseisessä olosuhteissa saatavilla. Siihen voi myös sisältyä yhtiön omaa tietoa. Mikäli tällaista tietoa käytetään, niin yhtiö oikaisee kyseisiä tietoja, jos kohtuullisesti saatavissa oleva informaatio viittaa siihen, että muut markkinaosapuolet käyttäisivät erilaista tietoa.

Kaikkissa arvostusmalleissa hyödynnetään markkinasyöttötietoja, kuten korkoja, volatiliiteetteja ja korrelaatioita. Osa syöttötiedoista on todennettavissa, kun taas osa ei ole todennettavissa. Kaikkien päävaluuttojen korot ovat todennettavissa, kuten myös korot, volatiliiteetit ja korrelaatiot tiettyyn ajanhetkeen saakka. Jos ei-todennettavissa olevien parametrien vaikutus arvostukseen on merkittävä, niin instrumentti luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3.

Siirrot käyvän arvon hierarkian tasojen välillä

Tilikausien 2016 ja 2015 aikana ei ole tapahtunut siirtoja tasojen 1 ja 2 välillä.

Tilikaudella 2016 ei ole siirretty rahoitusvaroja tai -velkoja tasolle 3. Arvostuksessa käytettävien syöttötietojen muutoksesta johtuen tasolta 3 tasolle 2 siirrettiin vuoden 2016 aikana johdannaisia sekä varainhankinnasta erotettuja kytkettyjä johdannaisia, siirrot on esitetty 31.12.2015 käyvin arvoin.

2016 (1 000 €)	Johdannais- saamiset	Johdannais- velat	Yhteensä
	Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät	Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät	
01.01.2016	121 720	-121 720	0
Arvonmuutos tuloslaskelmassa	-13 078	13 078	0
Ostot	18 843	-18 843	0
Myynnit	-32 510	32 510	0
Siirrot tasolle 3	-	-	-
Siirrot pois tasolta 3	-27 521	27 521	0
31.12.2016	67 454	-67 454	0

Tilinpäätöksessä 2015 on siirretty 117 varainhankintaa suojaavaa johdannaista tasolta 2 tasolle 3 johtuen arvostuksessa käytettävissä syöttötiedoista, jotka eivät perustu suoraan markkinoilta havainnoitavissa oleviin tietoihin.

2015 (1 000 €)	Johdannais- saamiset	Johdannais- velat	Yhteensä
	Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät	Kaupankäynti- tarkoituksessa pidettävät	
01.01.2015	-	-	-
Arvonmuutos tuloslaskelmassa	-	-	-
Ostot	-	-	-
Myynnit	-	-	-
Siirrot tasolle 3	121 720	-121 720	0
Siirrot pois tasolta 3	-	-	-
31.12.2015	121 720	-121 720	0

Siirto tasolta 2 tasolle 3 on tehty 31.12.2015 käyvin arvoin. Kaikki siirretyt johdannaiset suojaavat varainhankintaa, josta yhtiö on tunnistanut kytketyn johdannaisen. Tasolle 3 siirretty arvo sisältää johdannaisen käyvän arvon ja varainhankinnasta erotetun kytketyn johdannaisen.

Ei-havainnoitavien syöttötietojen herkkyyshanalyysi

Ei-havainnoitavia syöttötietoja ovat osake- ja indeksivolatiliteetit, joille ei ole saatavissa noteerauksia likvideiltä optiomarkkinoilta. Ei-havainnoitaville parametreille on laskettu vaihteluvälit perustuen historiallisiin markkinanoteerauksiin vuosilta 2015 ja 2016. Syöttötietojen vaihteluvälin perusteella on arvioitu sopimusten markkina-arvoja korkean volatiliteetin ja alhaisen volatiliteetin skenaarioissa. Alhaisen volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo nousee 47,2 miljoonaa euroa (2015: 46 miljoonaa euroa) ja vastaavasti velkainstrumenttien kytketyn johdannaisen käypä arvo laskee 47,2 miljoonaa euroa (2015: 46 miljoonaa euroa). Korkean volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo laskee 33,8 miljoonaa euroa (2015: 38 miljoonaa euroa) ja vastaavasti velkainstrumenttien kytketyn johdannaisen käypä arvo nousee 33,8 miljoonaa euroa (2015: 38 miljoonaa euroa).

Liite 6. Taseen maturiteettijakauma

31.12.2016 (1 000 €)	0-3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	5-10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Käteiset varat	988 949	-	-	-	-	988 949
Saamiset luottolaitoksilta	429 130	-	-	-	9 681	438 811
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	256 276	1 406 061	6 656 690	4 107 314	8 769 398	21 195 739
Saamistodistukset	1 690 641	948 826	3 788 300	1 038 477	3 193	7 469 437
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	9 695	9 695
Johdannaissopimukset	58 149	551 579	1 824 114	742 671	457 789	3 634 302
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	6 776	-	6 776
Aineelliset hyödykkeet	-	-	1 709	-	753	2 462
Muut varat	62 946	-	-	-	-	62 946
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	134 173	106 225	2 644	19	7	243 068
Yhteensä	3 620 265	3 012 691	12 273 457	5 895 257	9 250 516	34 052 186

31.12.2016 (1 000 €)	0-3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	5-10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 258 289	47 421	363 254	977 491	1 715 862	5 362 317
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	28 902	162 231	363 593	232 531	85 662	872 919
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 463 726	5 697 652	11 755 878	2 013 916	652 997	24 584 169
Johdannaissopimukset	47 774	185 837	1 014 586	183 305	245 356	1 676 859
Muut velat	4 444	-	-	-	-	4 444
Siirtovelat ja saadut ennakot	93 608	90 524	9 851	869	7	194 860
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	-	-	-	-
Laskennalliset verovelat	172 185	-	-	-	-	172 185
Oma pääoma	-	-	-	-	1 184 433	1 184 433
Yhteensä	7 068 929	6 183 666	13 507 162	3 408 112	3 884 317	34 052 186

Velat, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2017 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 40-60 %. Vuoden 2016 aikana erääntyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 40 %.

31.12.2015 (1 000 €)	0-3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	5-10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Käteiset varat	1 813 813	-	-	-	-	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta	604 794	9 500	-	-	-	614 294
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	370 505	1 524 344	5 809 248	4 196 255	8 375 210	20 275 561
Saamistodistukset	1 580 197	1 222 516	2 892 733	1 280 645	27 227	7 003 318
Osakkeet ja osuudet	-	-	-	-	9 620	9 620
Johdannaissopimukset	245 007	750 537	1 918 127	378 925	632 428	3 925 025
Aineettomat hyödykkeet	-	-	-	5 812	-	5 812
Aineelliset hyödykkeet	-	-	1 865	-	434	2 298
Muut varat	6 277	-	-	-	-	6 277
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	121 371	111 421	-	-	-	232 792
Yhteensä	4 741 964	3 618 318	10 621 973	5 861 638	9 044 918	33 888 811

31.12.2015 (1 000 €)	0-3 kuukautta	3-12 kuukautta	1-5 vuotta	5-10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 232 310	41 660	122 860	820 286	1 676 154	4 893 270
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	43 597	14 666	499 564	214 029	182 171	954 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 289 979	5 992 095	12 074 575	1 484 364	963 477	24 804 490
Johdannaissopimukset	25 966	130 021	1 224 992	220 058	198 655	1 799 692
Muut velat	2 131	-	-	-	-	2 131
Siirtovelat ja saadut ennakot	104 185	93 228	19 334	1 020	-	217 768
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	35 542	-	-	-	35 542
Laskennalliset verovelat	138 576	-	-	-	-	138 576
Oma pääoma	-	-	-	-	1 043 314	1 043 314
Yhteensä	6 836 745	6 307 212	13 941 325	2 739 758	4 063 770	33 888 811

Velat, joissa on ennenaikaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2016 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 40 - 60 %. Vuoden 2015 aikana erääntyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 60 %.

Liite 7. Rahoitusvarojen ja -velkojen netottaminen

Seuraaviin rahoitusvaroihin ja -velkoihin liittyy täytäntöön pantavissa olevia yleisiä netotussopimuksia:

Vakuudeksi annettu käteinen sisältyy tase-erään Saamiset luottolaitoksilta. Vakuudeksi saatu käteinen sisältyy tase-erään Velat luottolaitoksille.

31.12.2016 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo, brutto	Taseessa netotetut, brutto	Kirjanpitoarvo, netto	Rahamäärät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Vakuudeksi saatu käteinen	Vakuudeksi annettu käteinen*	Netto
Rahoitusvarat						
Johdannaissopimukset	3 634 302	-	3 634 302	-2 157 680	-	1 476 622
Rahoitusvarat yhteensä	3 634 302	-	3 634 302	-2 157 680	-	1 476 622
Rahoitusvelat						
Johdannaissopimukset	1 676 859	-	1 676 859	-	-471 438	1 205 421
Rahoitusvelat yhteensä	1 676 859	-	1 676 859	-	-471 438	1 205 421

Yhtiö ei ole esittänyt rahoitusvaroja tai -velkoja netotettuna taseessa vuonna 2016.

*Sisältää keskusvastapuolelle annettua vakuutta 43 038 tuhatta euroa.

31.12.2015 (1 000 €)	Kirjanpitoarvo, brutto	Taseessa netotetut, brutto	Kirjanpitoarvo, netto	Rahamäärät, joita ei ole netotettu taseessa		
				Vakuudeksi saatu käteinen	Vakuudeksi annettu käteinen	Netto
Rahoitusvarat						
Johdannaissopimukset	3 925 025	-	3 925 025	-2 232 310	-	1 692 715
Rahoitusvarat yhteensä	3 925 025	-	3 925 025	-2 232 310	-	1 692 715
Rahoitusvelat						
Johdannaissopimukset	1 799 692	-	1 799 692	-	-461 900	1 337 792
Rahoitusvelat yhteensä	1 799 692	-	1 799 692	-	-461 900	1 337 792

Yhtiö ei ole esittänyt rahoitusvaroja tai -velkoja netotettuna taseessa vuonna 2015.

Liite 8. Rahavarat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Kassa	7	6
Vaadittaessa maksettavat talletukset keskuspankeissa	988 943	1 813 807
Käteiset varat	988 949	1 813 813
Vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta	7 530	131 896
Rahavarat yhteensä	996 480	1 945 709

Liite 9. Saamiset luottolaitoksilta

31.12.2016 (1 000 €)	Yhteensä	Vaadittaessa maksettavat	Muut kuin vaadittaessa maksettavat
Kotimaisilta luottolaitoksilta	125 231	6 450	118 781
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	313 580	1 080	312 500
Yhteensä	438 811	7 530	431 281

Muut kuin vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta ei sisällä repo-ostosopimuksia per 31.12.2016.

31.12.2015 (1 000 €)	Yhteensä	Vaadittaessa maksettavat	Muut kuin vaadittaessa maksettavat
Kotimaisilta luottolaitoksilta	196 673	131 175	65 498
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	417 622	722	416 900
Yhteensä	614 294	131 896	482 398

Muut kuin vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta ei sisällä repo-ostosopimuksia per 31.12.2015.

Liite 10. Saamistodistukset

Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset			
31.12.2016 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	881 620	881 620
Kuntatodistukset	-	881 620	881 620
Myytävissä olevat	2 010 365	-	2 010 365
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	527 317	-	527 317
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 483 048	-	1 483 048
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	-	68 652	68 652
Valtion velkasitoumukset	-	48 625	48 625
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	-	-
Muiden julkisyhteisöjen sijoitustodistukset	-	20 028	20 028
Yhteensä	2 010 365	950 273	2 960 638
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	1 839 015	20 028	1 859 042
Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset			
31.12.2016 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	114 238	114 238
Yritystodistukset	-	91 012	91 012
Muut saamistodistukset	-	23 226	23 226
Myytävissä olevat	4 010 577	3 193	4 013 769
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	4 010 577	-	4 010 577
Muut saamistodistukset	-	3 193	3 193
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	15 573	365 219	380 792
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	365 219	365 219
Pankkien sijoitustodistukset	15 573	-	15 573
Yhteensä	4 026 149	482 650	4 508 799
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	3 516 932	90 048	3 606 980
Saamistodistukset yhteensä 31.12.2016	6 036 514	1 432 923	7 469 437

Saamistodistukset ei sisällä per 31.12.2016 saamistodistuksia, jotka olisi annettu repomyntisopimusten vakuudeksi.

Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset			
31.12.2015 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	1 027 138	1 027 138
Kuntatodistukset	-	1 027 138	1 027 138
Myytävissä olevat	1 871 751	22 809	1 894 560
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	439 602	-	439 602
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 432 149	22 809	1 454 958
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	20 216	86 014	106 230
Valtion velkasitoumukset	-	15 000	15 000
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	20 216	-	20 216
Muiden julkisyhteisöjen sijoitustodistukset	-	71 014	71 014
Yhteensä	1 891 967	1 135 961	3 027 928
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	1 805 483	86 014	1 891 497
Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset			
31.12.2015 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	145 732	145 732
Yritystodistukset	-	88 300	88 300
Muut saamistodistukset	-	57 432	57 432
Myytävissä olevat	3 383 352	44 821	3 428 173
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	3 383 352	40 794	3 424 146
Muut saamistodistukset	-	4 026	4 026
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	121 426	280 060	401 486
Pankkien sijoitustodistukset	-	280 060	280 060
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	121 426	-	121 426
Yhteensä	3 504 778	470 613	3 975 390
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	3 121 021	66 155	3 187 176
Saamistodistukset yhteensä 31.12.2015	5 396 744	1 606 574	7 003 318

Saamistodistukset ei sisällä per 31.12.2015 saamistodistuksia, jotka olisi annettu repomyntisopimusten vakuudeksi.

Luokittelun muutokset (1 000 €)	Siirtopäivä	Sijoitusten käypä arvo siirtohetkellä
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	01.01.2008	171 935
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	01.07.2008	34 967
	Yhteensä	206 902

(1 000 €)	Vaikutus käyvän arvon rahastoon ilman luokittelun muutosta	Arvostuseroa purettu käyvän arvon rahastosta
2016	4 194	24
2015	2 018	84
2014	7 001	92
2013	1 139	167
2012	2 182	272
2011	5 238	652
2010	3 903	765
2009	-3 487	953
2008	-22 319	852
	-131	3 861

Liite 11. Osakkeet ja osuudet

31.12.2016 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Joista luottolaitoksissa
Myytavissä olevat	9 668	27	9 695	-
Yhteensä	9 668	27	9 695	-

31.12.2015 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Joista luottolaitoksissa
Myytavissä olevat	9 592	27	9 620	-
Yhteensä	9 592	27	9 620	-

Liite 12. Johdannais sopimukset

31.12.2016 (1 000 €)	Kohde-etuuden nimellisarvo			Käypä arvo		
	Jäljellä oleva juoksu-aika			Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen
	Alle 1 vuotta	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta			
Suojauslaskennassa olevat sopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihotosopimukset	4 388 063	14 736 546	12 677 923	31 802 532	650 615	-470 835
joista keskusvasta-puoliselvittävät*	10 000	2 337 940	144 100	2 492 040	11 776	-5 749
Korko-optiot	6 006	-	-	6 006	0	0
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	4 654 761	11 890 445	2 260 638	18 805 844	2 590 972	-843 870
Yhteensä	9 048 830	26 626 991	14 938 561	50 614 382	3 241 587	-1 314 705
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät sopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihotosopimukset	482 176	3 077 964	2 771 390	6 331 530	190 920	-193 443
joista keskusvasta-puoliselvittävät*	-	300 000	85 752	385 752	2 575	-172
Korko-optiot	-	245	42 000	42 245	546	-550
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuuttavaihtosopimukset	-	9 708	-	9 708	841	-841
Terminisopimukset	1 032 416	161 275	-	1 193 691	35 502	-2 412
Osakejohdannaiset	571 265	2 659 624	-	3 230 889	158 284	-158 284
Muut johdannaiset	-	55 500	-	55 500	6 622	-6 622
Yhteensä	2 085 857	5 964 316	2 813 390	10 863 563	392 715	-362 153
Kaikki yhteensä	11 134 687	32 591 307	17 751 951	61 477 945	3 634 302	-1 676 859

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät ryhmä sisältää kaikki yhtiön johdannaiset, jotka eivät ole suojauslaskennassa, vaikka ne olisi tehty riskienhallintatarkoituksessa suojaaviksi. Tähän ryhmään lukeutuvat käyvän arvon optiolla arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen suojaukseksi tehdyt johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdannaisten suojaksi tehdyt johdannaiset, taseen korkoriskin suojaukseksi tehdyt johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta sekä kytkettyjä johdannaisia sisältäviä rahoitusvelkoja suojaavat johdannaiset ja rahoitusveloista erotetut kytketyt johdannaiset.

*Kuntarahoitus siirtyi toukokuussa 2016 ns. EMIR-asetuksen mukaiseen OTC-johdannaissopimusten keskusvastapuoliselvitykseen.

31.12.2015 (1 000 €)	Kohde-etuuden nimellisarvo			Yhteensä	Käypä arvo	
	Jäljellä oleva juoksuaika				Positiivinen	Negatiivinen
	Alle 1 vuotta	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta			
Suojauslaskennassa olevat sopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	4 309 588	16 054 679	13 072 232	33 436 498	553 489	-402 602
Korko-optiot	4 582	6 006	-	10 588	-	-99
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	4 989 570	13 231 613	2 129 328	20 350 511	2 983 050	-1 029 808
Yhteensä	9 303 739	29 292 298	15 201 560	53 797 597	3 536 539	-1 432 509
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät sopimukset						
Korkojohdannaiset						
Koronvaihtosopimukset	383 861	2 784 303	2 987 696	6 155 860	149 993	-153 949
Korko-optiot	10 071	315	42 000	52 386	512	-518
Valuuttajohdannaiset						
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	5 169	10 577	-	15 746	1 241	-1 240
Termiinisopimukset	975 475	-	-	975 475	25 263	-
Osakejohdannaiset	269 715	2 222 471	5 500	2 497 686	202 551	-202 551
Muut johdannaiset	49 058	20 000	-	69 058	8 925	-8 925
Yhteensä	1 693 349	5 037 666	3 035 196	9 766 211	388 485	-367 183
Kaikki yhteensä	10 997 088	34 329 964	18 236 756	63 563 808	3 925 025	-1 799 692

Liite 13. Aineettomat hyödykkeet

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
IT-järjestelmät	6 776	5 812
Yhteensä	6 776	5 812

Liite 14. Aineelliset hyödykkeet

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Kiinteistöt	753	793
Toimitilojen peruseräparannukset	106	153
Muut aineelliset hyödykkeet	1 603	1 352
Yhteensä	2 462	2 298

Liite 15. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

31.12.2016 (1 000 €)	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet		
	Yhteensä	Muut kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	10 491	1 207	4 513	5 719
+ Lisäykset	2 051	-	1 096	1 096
- Vähennykset	-	-	-509	-509
Hankintameno 31.12.	12 542	1 207	5 100	6 306
Kertyneet poistot 1.1.	4 679	413	3 008	3 421
- Vähennysten kertyneet poistot	-	-	-308	-308
+ Tilikauden poisto	1 087	40	691	731
Kertyneet poistot 31.12.	5 766	453	3 391	3 844
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 776	753	1 709	2 462

31.12.2015 (1 000 €)	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet		
	Yhteensä	Muut kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	8 547	1 207	4 271	5 477
+ Lisäykset	1 955	-	533	533
- Vähennykset	-11	-	-291	-291
Hankintameno 31.12.	10 491	1 207	4 513	5 719
Kertyneet poistot 1.1.	3 790	373	2 639	3 012
- Vähennysten kertyneet poistot	-11	-	-289	-289
+ Tilikauden poisto	900	40	658	698
Kertyneet poistot 31.12.	4 679	413	3 008	3 421
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 812	793	1 505	2 298

Liite 16. Muut varat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Leasingvuokrasaamiset	4 387	4 592
Johdannaissopimuksiin liittyvät vakuussaamiset keskusvastapuolelta	49 838	-
Muut	8 721	1 685
Yhteensä	62 946	6 277

Liite 17. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Korot	240 780	226 796
Muut	2 287	5 996
Yhteensä	243 068	232 792

Liite 18. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Laskennalliset verosaamiset (1 000 €)	31.12.2015	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu laajaan tulokseen	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2016
Muista väliaikaisista eroista					
Käyvän arvon rahastosta	-	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	-	-

Laskennalliset verovelat (1 000 €)	31.12.2015	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu laajaan tulokseen	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2016
Muista väliaikaisista eroista					
Käyvän arvon rahastosta	2 838	-	2 041	-	4 880
Poistoeron muutoksesta	172	288	-	-	460
Vapaaehtoisten varausten muutoksesta	135 396	29 600	-	-	164 996
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomallain korkojaksotuksen purusta	783	3 156	-	-1 575	2 364
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomallain transaktiokulujaksotuksen purusta	-613	98	-	-	-515
Yhteensä	138 576	33 142	2 041	-1 575	172 185

Laskennallisia veroja syntyy AT1-pääomallain käsittelyerosta konsernitilinpäätöksen ja emoyhtiön erillistilinpäätöksen välillä.

Laskennalliset verosaamiset (1 000 €)	31.12.2014	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu laajaan tulokseen	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2015
Muista väliaikaisista eroista					
Käyvän arvon rahastosta	-	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	-	-

Laskennalliset verovelat (1 000 €)	31.12.2014	Kirjattu tulos-laskelmaan	Kirjattu laajaan tulokseen	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2015
Muista väliaikaisista eroista					
Käyvän arvon rahastosta	7 728	-	-4 890	-	2 838
Poistoeron muutoksesta	-	172	-	-	172
Vapaaehtoisten varausten muutoksesta	106 396	29 000	-	-	135 396
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomallain korkojaksotuksen purusta	-	783	-	-	783
Emon erillistilinpäätöksessä tehdyn AT1-pääomallain transaktiokulujaksotuksen purusta	-	24	-	-637	-613
Yhteensä	114 124	29 979	-4 890	-637	138 576

Laskennallisia veroja syntyy AT1-pääomallain käsittelyerosta konsernitilinpäätöksen ja emoyhtiön erillistilinpäätöksen välillä.

Liite 19. Velat luottolaitoksille

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Velkakirjat luottolaitoksille	3 204 637	2 660 960
Saadut johdannaisvakuudet	2 157 680	2 232 310
Yhteensä	5 362 317	4 893 270

Liite 20. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

(1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo
Joukkovelkakirjalainat	23 444 821	25 456 304	23 574 719	27 838 525
Muut	1 139 348	1 141 258	1 229 771	1 230 475
Yhteensä	24 584 169	26 597 562	24 804 490	29 069 000

Kaikki emoyhtiön varainhankinta on Kuntien takauskeskuksen takaamaa.

Liite 21. Muut velat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Muut	4 444	2 131
Yhteensä	4 444	2 131

Liite 22. Siirtovelat ja saadut ennakot

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Korot	185 518	208 581
Muut	9 342	9 187
Yhteensä	194 860	217 768

Liite 23. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

31.12.2016 ei raportoitavaa.

31.12.2015 (1 000 €)	Valuutta	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Korkosidonta	Takaisinmaksu aikaisintaan
1) Debentuurilaina 1/06	EUR	35 000	35 542	Kiinteä	9.5.2016
Yhteensä		35 000	35 542		

Lainojen ehdot:

- 1) Lainan eräpäivä on 9.5.2021. Yhtiöllä on oikeus maksaa lainan pääoma kertyneine korkoineen ennaikaisesti takaisin koronmaksupäivänä alkaen 9.5.2016, aikaisemmin vain Finanssivalvonnan kirjallisella suostumuksella. Debentuurilaina ja sille kertynyt korko voidaan maksaa yhtiön purkautuessa ja konkurssissa vain kaikkia muita velkoja huonommalla etuoikeudella. Laina on ollut kiinteäkorkoinen lainaehdojen mukaisesti 9.5.2016 saakka, jonka jälkeen korkosidonta on muuttunut vaihtuvakorkoiseksi. Laina on etuoikeusasemaltaan vähintään samassa asemassa kuin yhtiön tulevaisuudessa mahdollisesti liikkeeseen lasketut tai ottamat debentuurilainat, joilla on eräpäivä ja vastaavanehtoiset sitoumukset. Kuntarahoitus on hakenut lupaa debentuurilainan takaisinmaksuun Euroopan keskuspankilta. EKP myönsi luvan 18.7.2016 ja Kuntarahoitus maksoi debentuurilainan pois koronmaksun yhteydessä 9.8.2016. Lainan tarkempi kuvaus on liitteessä 57.

Liite 24. Oma pääoma

(1 000 €)	Osakkeiden lukumäärä (kpl)	Osakepääoma
1.1.2015	39 063 798	42 583
31.12.2015	39 063 798	42 583
31.12.2016	39 063 798	42 583

Osakkeiden lukumäärässä ei ole tapahtunut muutoksia tilikauden aikana:

Emoyhtiöllä on kaksi osakesarjaa A ja B, jotka eivät kuitenkaan eroa toisistaan äänivallan tai voitonjaon osalta, vaan jokainen osake oikeuttaa yhteen ääneen. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeiden hankintaa on rajoitettu yhtiöjärjestyksen suostumus- ja lunastuslausekkein. Kaikki liikkeeseen lasketut osakkeet on maksettu täysimääräisesti.

Oman pääoman rahastot

Vararahasto on osakeyhtiölain 8 luvun 1 §:ssä tarkoitettua sidottua omaa pääomaa. Käyvän arvon rahastoon kirjataan myytävissä olevien rahoitusvarojen arvonmuutokset. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon merkitään se osa osakkeista maksettavasta vastikkeesta, jota ei kirjata osakepääomaan. Emoyhtiön vuoden 2009 osakeannin ehtojen mukaisesti osakeannilla kerätyt varat on kirjattu sijoitetun vapaan oman pääomaan rahastoon.

Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit

Erä sisältää ensisijaiseen lisäpääomaan luettavan erityisehtoisen ja vakuudettoman joukkovelkakirjalainan, jonka ehdot on laadittu täyttämään Vakavaraisuusasetuksessa (EU 575/2013) asetetut niin sanotun AT1-pääomalainan vaatimukset. Lainalla ei ole eräpäivää. Lainalle voidaan maksaa korkoa vain jakokelpoisista varoista Vakavaraisuusasetuksessa asetetuista edellytyksin, ja yhtiö päättää, maksetaanko lainalle korkoa koronmaksupäivänä. Koron maksun peruutus on lopullinen, eikä maksamatta jäänyttä korkoa lisätä lainan pääomaan. Yhtiöllä on oikeus, muttei velvollisuutta 1.4.2022 ja sen jälkeen vuosittain koronmaksupäivänä lunastaa laina takaisin, mikäli valvova viranomaisella on etukäteen hyväksynyt takaisinmaksun. Yllä mainittujen ehtojen perusteella AT1-pääomalainaa luetaan konsernitilinpäätöksessä omaan pääomaan.

Oman pääoman instrumenttien ehdot on kuvattu liitetiedossa 57.

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Osakepääoma	42 583	42 583
Vararahasto	277	277
Käyvän arvon rahasto	19 519	11 354
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	40 366	40 366
Kertyneet voittovarot	734 107	601 065
Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma	836 852	695 645
Määräysvallattomien omistajien osuus	127	216
Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit	350 000	350 000
Liikkeeseen lasketuista oman pääoman ehtoisista instrumenteista vähennetyt transaktiokulut	-2 546	-2 546
Liikkeeseenlasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit yhteensä	347 454	347 454
Oma pääoma yhteensä	1 184 433	1 043 314

Liite 25. Ehdolliset varat ja velat

Yhtiön liikkeeseen laskeman AT1-pääomalainan kertynyt korko muodostaa 9,5 miljoonan euron suuruisen ehdollisen velan tilanteessa 31.12.2016. Ehdollinen velka realisoituu oman pääoman vähennyksenä Kuntarahoituksen päättäessä koronmaksusta. Vertailuajankohtana 31.12.2015 yhtiöllä oli 3,1 miljoonan euron ehdollinen velka, joka realisoitui koronmaksun yhteydessä 1.4.2016. Konsernilla ei ole ehdollisia varoja vuonna 2016 tai vertailuvuonna 2015.

Liite 26. Pantatut varat

Vastuut ja vakuudet (1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Pantatut velkakirjat keskuspankille	2 284 380	2 456 918
Pantatut velkakirjat Kuntien takauskeskukselle	18 364 852	17 385 787
Pantatut saamistodistukset Kuntien takauskeskukselle	-	5 455 469
Yhteensä	20 649 231	25 298 174

Pantatut varat:

- 1) Kuntarahoitus on keskuspankin hyväksymä rahapolitiikan vastapuoli ja tätä tarkoitusta varten keskuspankkiin on pantattu riittävä määrä vakuuksia kyseiseen asemaan liittyviä mahdollisia operaatioita varten.
- 2) Kuntarahoitus on pantannut Kuntien takauskeskukselle taulukossa esitetyn määrän antolainaukseensa liittyviä velkakirjoja. Kuntien takauskeskus takaa Kuntarahoituksen varainhankinnan ja Kuntarahoitus antaa takauskeskuksen takauksille vastavakuuksia siten kuin laissa Kuntien takauskeskuksesta on määritelty.
- 3) Kuntien takauskeskuksen maaliskuussa 2016 tekemän päätöksen mukaisesti Kuntarahoituksen ei enää tarvitse pantata likviditeettisalkkuun sisältyviä saamistodistuksia. Vuoden 2015 lopussa saamistodistukset olivat pantattuina Kuntien takauskeskukselle.

Taseen ulkopuoliset sitoumukset (1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Sitovat luottolopaukset	1 883 319	1 336 880
Yhteensä	1 883 319	1 336 880

Liite 27. Vuokravastuut

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	1 593	1 273
Yli vuoden enintään viiden vuoden kuluessa erääntyvät	2 410	2 979
Yli viiden vuoden kuluessa erääntyvät	-	-
Yhteensä	4 003	4 251

Liite 28. Lähipiiritapahtumat

Kuntarahoituksen lähipiiriin kuuluvat yhtiön osakkeenomistajat, joilla on yli 20 %:n omistusosuus ja vastaava äänivalta yhtiössä, toimitusjohtaja, toimitusjohtajan sijainen, muut johtoryhmän jäsenet ja hallituksen jäsenet sekä näiden henkilöiden puoliset, alaikäiset lapset ja määräysvalta yhteisöt. Kuntarahoituksen toimintaa rajaa Kuntien takauskeskuksesta annettu laki ja Kuntien takauskeskuksen kanssa allekirjoitettu puitesopimus, joiden perusteella yhtiö voi myöntää rahoitusta ainoastaan lain mukaisille tahoille (kunnat, kuntayhtymät, kuntien määräysvallassa olevat yhtiöt sekä valtion viranomaisten nimeämät asuntojen vuokraamista tai tuottamista ja ylläpitoa sosiaalisin perustein harjoittavat yhteisöt). Kuntarahoitus ei ole toteuttanut liiketoimia tämän lähipiirin kanssa pois lukien työsuhteperäisen palkan- ja palkkiomaksun eikä Kuntarahoituksella ole laina- tai rahoitussaamisia mainitulta lähipiiriltä.

Kuntarahoituksen lähipiiriin kuuluu myös tytäryhtiö Inspira, jonka kanssa toteutetut liiketapahtumat käsittävät hallintopalveluihin liittyviä veloituksia.

Tytäryrityksen kanssa toteutuneet liiketoimet sekä saamiset ja velat

(1 000 €)	2016	2015
Myynnit	46	38
Ostot	96	-

Tytäryrityksen kanssa toteutuneet liiketoimet sekä saamiset ja velat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Saamiset	-	-
Velat	7	-

Liite 29. Palkat ja palkitseminen

Johdon työsuhte-etuudet

Toimitusjohtajalle, varatoimitusjohtajalle sekä muille johtoryhmän jäsenille maksetut palkat ja palkkiot:

Palkat ja palkkiot (1 000 €)	2016	2015
Toimitusjohtaja	489	489
Varatoimitusjohtaja	388	387
Johtoryhmän muut jäsenet yhteensä	1 043	1019
Yhteensä	1 920	1 895

Taulukossa ilmoitetut palkat ja palkkiot sisältävät kiinteät palkat ja maksetut muuttuvat palkkiot. Voimassa olevan sääntelyn edellyttämällä tavalla ansaittuja muuttuvia palkkioita viivästetään maksettavaksi tuleville vuosille, jos palkkion määrä ylittää 50 000 euroa. Lisätietoja yhtiön palkka- ja palkitsemisperiaatteista on saatavilla yhtiön internet-sivuilla.

Johtoryhmän jäsenillä on yhtiön ottama maksuperusteinen ryhmäeläkevakuutus. Vakuutuksesta voidaan maksaa eläkettä 63 vuotta täyttäneelle.

Irtisanomisen yhteydessä, mikäli irtisanominen tapahtuu yhtiön puolesta, se suorittaa toimitus- ja varatoimitusjohtajalle erokorvauksen, joka vastaa johtajan kokonaiskuukausipalkkaa kerrottuna kuudella. Toimitus- ja varatoimitusjohtajan irtisanomisaika on yhtiön puolesta 6 kuukautta. Toimitus- ja varatoimitusjohtajan työsuhte-etuudet päättyvät irtisanomisajan päättyessä.

Toimitus- ja varatoimitusjohtajan eläkeikä määräytyy työntekijän eläkelain mukaan.

Yhtiö on maksanut toimitusjohtajan, varatoimitusjohtajan ja johtoryhmän muiden jäsenten osalta seuraavat lakisääteiset eläkemaksut:

Lakisääteiset eläkkeet (1 000 €)	2016	2015
Toimitusjohtaja	82	82
Varatoimitusjohtaja	70	71
Johtoryhmän muut jäsenet yhteensä	187	186
Yhteensä	339	339

Hallituksen palkkiot

Hallituksen jäsenille maksetaan yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti vuosipalkkio ja kokouspalkkiot. Hallituksen puheenjohtajan vuosipalkkio on 30 000 euroa, varapuheenjohtajan vuosipalkkio 18 000 euroa ja jäsenen vuosipalkkio 15 000 euroa. Kokouspalkkio hallituksen ja valiokuntien kokouksista on puheenjohtajille 800 euroa kokousta kohden ja jäsenille 500 euroa kokousta kohden.

Palkat ja palkkiot (1 000 €)	2016	2015
Hallituksen jäsenet		
Eva Liljeblom, hallituksen puheenjohtaja 22.3.2016 asti	24	41
Helena Walldén, hallituksen puheenjohtaja 22.3.2016 alkaen	22	-
Tapani Hellstén, hallituksen varapuheenjohtaja	23	25
Fredrik Forssell	27	22
Teppo Koivisto	26	22
Sirpa Louhevirta	25	21
Vivi Marttila, jäsen 22.3.2016 alkaen	13	-
Tuula Saxholm	26	21
Asta Tolonen, jäsen 22.3.2016 asti	12	22
Juha Yli-Rajala	26	23
Yhteensä	221	197

Palkat ja palkitseminen

Kuntarahoituksen johdon ja henkilöstön palkkiot muodostuvat kiinteästä palkkiosta (peruspalkka ja luontoisedut) ja muuttuvasta palkitsemisesta palkitsemisjärjestelmän ehtojen mukaan. Palkitsemisjärjestelmän periaatteet vahvistaa hallitus ja ne arvioidaan vuosittain. Palkitsemisjärjestelmiin ja palkkioihin liittyvässä työssä hallitusta avustaa hallituksen palkitsemisvaliokunta. Lisätietoja palkoista ja palkitsemisesta on yhtiön internet-sivuilla osoitteessa www.kuntarahoitus.fi.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liite 30. Korkotuotot ja -kulut

31.12.2016 (1 000 €)	Korkotuotot	Korkokulut	Netto
Varat			
Saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	40	-9 838	-9 798
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	213 034	-	213 034
Saamistodistuksista	9 586	-1 092	8 494
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-99 302	-	-99 302
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset	50 131	-28 411	21 719
Muut korkotuotot	1 046	-	1 046
Korot varoista	174 535	-39 341	135 194
Velat			
Veloista luottolaitoksille	5 935	-56 572	-50 636
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-18 185	-18 185
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	33	-442 773	-442 739
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-	583 243	583 243
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-559	-559
Muut korkokulut	-	-188	-188
Korot veloista	5 968	64 966	70 934
Yhteensä	180 503	25 625	206 128

Varoista syntyvät negatiiviset korkotuotot on esitetty korkokuluina sekä veloista syntyvät negatiiviset korkokulut korkotuottoina. Vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi vuoden 2015 korkotuottojen ja -kulujen jaottelu on muutettu vastaavalla tavalla.

Korkokulut saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta koostuu keskuspankkitalletuksista ja vakuustalletuksista maksetuista koroista. Korkokulut saamistodistuksista muodostuu sijoitustodistusten koroista. Korkotuottoja oikaisevana eränä esitetyt suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset suojaavat saamia yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sekä saamistodistuksia.

Korkotuotot veloista luottolaitoksille koostuu vakuustalletuksista saaduista koroista. Korkokuluja oikaisevana eränä esitetyt suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset suojaavat velkoja luottolaitoksille, velkoja yleisölle ja julkisyhteisöille ja yleiseen liikkeeseen laskettuja velkakirjoja.

31.12.2015 (1 000 €)	Korkotuotot	Korkokulut	Netto
Varat			
Saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	123	-3 479	-3 356
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	234 961	-	234 961
Saamistodistuksista	82 970	-316	82 654
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-153 466	-19	-153 485
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset	28 719	-25 855	2 864
Muut korkotuotot	1 393	-	1 393
Korot varoista	194 700	-29 669	165 031
Velat			
Veloista luottolaitoksille	904	-47 170	-46 265
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-20 276	-20 276
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	254	-652 927	-652 673
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-	728 323	728 323
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-1 572	-1 572
Muut korkokulut	-	-322	-322
Korot veloista	1 158	6 055	7 214
Yhteensä	195 858	-23 613	172 245

Liite 31. Palkkiotuotot

(1 000 €)	2016	2015
Rahoituksen neuvonantopalveluista	2 138	2 311
Muusta toiminnasta	600	2 846
Yhteensä	2 738	5 157

Liite 32. Palkkiokulut

(1 000 €)	2016	2015
Maksetut toimitusmaksut	205	183
Muut	3 822	3 592
Yhteensä	4 026	3 776

Erä Muut sisältää mm. maksetut takauspalkkiot, säilytyspalkkiot ja varainhankintaohjelmien päivityskulut.

Liite 33. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

2016 (1 000 €)	Myyntivoitot	Myyntitappiot	Käyvän arvon muutos	Yhteensä
Käyvän arvon optiolla kirjatut erät				
Antolainat	-	-	644	644
Saamistodistukset	-	-2 293	-1 071	-3 363
Sijoitustodistukset	-	0	-45	-45
Velkasitoumukset	-	-	-239	-239
Käyvän arvon optiolla kirjatut erät yhteensä	-	-2 293	-711	-3 004
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset	-	-13	858	845
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-	-2 306	147	-2 159
Valuuttatoiminnan nettotuotot	434	-450	415	400
Yhteensä	434	-2 756	562	-1 759

2015 (1 000 €)	Myyntivoitot	Myyntitappiot	Käyvän arvon muutos	Yhteensä
Käyvän arvon optiolla kirjatut erät				
Antolainat	-	-	-125	-125
Saamistodistukset	446	-1 455	-8 581	-9 590
Sijoitustodistukset	3	-	35	38
Velkasitoumukset	-	-	100	100
Käyvän arvon optiolla kirjatut erät yhteensä	449	-1 455	-8 571	-9 577
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset	9 638	-9 277	5 319	5 680
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	10 086	-10 732	-3 252	-3 897
Valuuttatoiminnan nettotuotot	-	-29	62	33
Yhteensä	10 086	-10 761	-3 190	-3 865

Liite 34. Käyvän arvon optiolla kirjatut rahoitusvarat ja -velat

2016 (1 000 €)	Tasearvo	Käyvän arvon muutos	Luottoriskin osuus	Markkinariskin osuus
Rahoitusvarat				
Antolainat	185 765	644	0	644
Saamistodistukset	15 573	-1 071	-159	-912
Sijoitustodistukset	433 872	-45	0	-45
Rahoitusvarat yhteensä	635 209	-472	-159	-313

2016 (1 000 €)	Tasearvo	Käyvän arvon muutos	Luottoriskin osuus	Markkinariskin osuus
Rahoitusvelat				
Velkasitoumukset	1 139 348	-239	0	-239
Rahoitusvelat yhteensä	1 139 348	-239	0	-239

2015 (1 000 €)	Tasearvo	Käyvän arvon muutos	Luottoriskin osuus	Markkinariskin osuus
Rahoitusvarat				
Antolainat	207 141	-125	0	-125
Saamistodistukset	141 642	-8 581	-1 232	-7 348
Sijoitustodistukset	366 074	35	0	35
Rahoitusvarat yhteensä	714 857	-8 671	-1 232	-7 438

2015 (1 000 €)	Tasearvo	Käyvän arvon muutos	Luottoriskin osuus	Markkinariskin osuus
Rahoitusvelat				
Velkasitoumukset	974 738	100	0	100
Rahoitusvelat yhteensä	974 738	100	0	100

Käyvän arvon optiolla kirjattujen saamis- ja sijoitustodistusten osalta luottoriskille alttiina oleva enimmäismäärä on vuosina 2016 ja 2015 tase-arvon suuruinen. Käyvän arvon optiolla kirjatuissa antolainoissa yrityksille ja voittoa tavoittelemattomille yhteisöille on vakuutena kunnan tai kuntayhtymän omavelkainen takaus, niiden täytetäkaus tai valtion täytetäkaus.

Liite 35. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

(1 000 €)	2016	2015
Tuotot rahasto-osuuksista	94	206
Rahoitusvarojen myyntivoitot	338	79
Rahoitusvarojen myyntitappiot	-999	-511
Arvostusvoittojen siirroista käyvän arvon rahastosta	685	6 566
Arvostustappioiden siirroista käyvän arvon rahastosta	-586	-4
Yhteensä	-468	6 336

Liite 36. Suojauslaskennan nettotulos

(1 000 €)	2016	2015
Suojausinstrumenttien arvostusvoitot	262 336	85 759
Suojausinstrumenttien arvostustappiot	-14 748	-373 591
Suojausinstrumenttien nettotulos	247 588	-287 833
Suojauskohteiden arvostusvoitot	16 577	372 099
Suojauskohteiden arvostustappiot	-261 579	-83 683
Suojauskohteiden nettotulos	-245 001	288 416
Suojauslaskennan nettotulos	2 587	583

Arvostusvoitot ja -tappiot muodostuvat käyvän arvon suojauslaskennan kohteena olevista riskeistä, lukuunottamatta suojauskohteiden ja suojausinstrumenttien valuuttakurssimuutoksia, jotka on esitetty Valuuttatoiminnan nettotuotoissa liitetiedossa 33.

Liite 37. Liiketoiminnan muut tuotot

(1 000 €)	2016	2015
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat tuotot	139	21
Yhteensä	139	21

Liite 38. Hallintokulut

(1 000 €)	2016	2015
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	9 483	8 745
Eläkekulut	1 905	1 728
Muut henkilösivukulut	516	417
Yhteensä	11 904	10 891
Muut hallintokulut	6 917	5 762
Yhteensä	18 820	16 653

Henkilöstö	2016		2015	
	Keskimäärin	Tilikauden lopussa	Keskimäärin	Tilikauden lopussa
Vakituinen kokoaikainen	97	99	88	90
Vakituinen osa-aikainen	2	3	3	2
Määräaikainen	5	4	3	3
Yhteensä	104	106	94	95

Liite 39. Liiketoiminnan muut kulut

(1 000 €)	2016	2015
Viranomaismaksut		
Vakauserämaksu	2 613	1 053
Muut hallinto- ja valvontamaksut	1 212	810
Vuokratulot	2 038	2 009
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat kulut	4 587	2 775
Yhteensä	10 451	6 646

Liite 40. Arvon alentumistappiot muista rahoitusvaroista

Kuntarahoitus ei ole kirjannut arvonalentumistappioita tai niiden peruutuksia vuonna 2016 tai vertailuvuonna 2015.

Liite 41. Tuloverot

(1 000 €)	2016	2015
Tilikauden tulokseen perustuva vero	1 740	408
Edellisten tilikausien verot	-	-80
Laskennalliset verot	33 142	29 979
Yhteensä	34 882	30 307
Tulos ennen veroja	174 250	151 801
Verot kotimaan verokannalla	34 850	30 360
Verovapaat tuotot	-3	-2
Muut vähennykset	-5	-6
Vähennyskelvottomat kulut	40	34
Verot aikaisemmilta vuosilta	-	-80
Verot tuloslaskelmassa	34 882	30 307

Liite 42. Raportointikauden jälkeiset tapahtumat

Raportointikauden päättämispäivän jälkeen ei ole tapahtumia, joilla olisi olennaista vaikutusta tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin.

Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot

Liitteissä 43–59 on esitetty EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) mukaiset tiedot vakavaraisuudesta.

Liite 43. Vähimmäispääomavaatimukset ja pääomapuskurit

Vähimmäispääomavaatimukset (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma (CET1)	4,5 %	4,5 %
Ensisijainen pääoma (T1)	6,0 %	6,0 %
Omat varat yhteensä	8,0 %	8,0 %

Pääomapuskurit (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	31.12.2016	31.12.2015
Kiinteä lisäpääomavaatimus ¹⁾	2,5 %	2,5 %
Muuttuva lisäpääomavaatimus ²⁾	0,0 %	0,0 %
Muu rahoitusjärjestelmän kannalta merkittävän luottolaitoksen lisäpääomavaatimus (O-SII) ³⁾	0,5 %	0,0 %

- 1) Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014) luku 10:3 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Voimassa 1.1.2015 alkaen.
- 2) Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014) luku 10:4–5 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Finanssivalvonnan johtokunta on kokouksessaan 20.12.2016 päättänyt olla asettamatta muuttuvaa lisäpääomavaatimusta.
- 3) Laki luottolaitostoiminnasta (610/2014) luku 10:8 § ja EU:n vakavaraisuusasetus (575/2013) ja -direktiivi (2013/36/EU). Lisäpääomavaatimus (O-SII) Kuntarahoitukselle on 0,5 %. Finanssivalvonnan päätös 6.7.2015, voimassa 7.1.2016 alkaen.

Osana SREP-prosessiin (Supervisory review and evaluation process) kuuluvaa vuosittaista arviota EKP asetti Kuntarahoitukselle uuden ydinpääomaa koskevan 1,5 % lisäpääomavaatimuksen sekä ohjeluontoisen 4,2 % lisäpääomavaatimuksen. Nämä lisäpääomavaatimukset tulevat voimaan 1.1.2017.

Liite 44. Omat varat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Osakepääoma	42 583	42 583
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	40 366	40 366
Kertyneet voittovarat	734 107	601 065
Käyvän arvon rahasto, siirtymäsäännös alkaen 1.1.2015	19 519	11 354
Muut rahastot	277	277
Vähemmistöosuus, siirtymäsäännös	-	129
Ennakoitu voitonjako vähemmistölle	-	-68
Oman pääoman ehtoisen AT1-pääomallainan kertynyt korko laskennallisella verolla vähennettynä	-9 459	-3 133
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	827 393	692 573
Aineettomat hyödykkeet	-6 776	-5 812
Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset	-43 985	-432
Ydinpääoma (CET1)	776 633	686 329
Muihin ensisijaisiin omiin varoihin luettavat instrumentit	347 454	347 454
Pääomallainat, joihin sovelletaan siirtymäsäännöstä	-	-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	347 454	347 454
Ensisijainen pääoma (T1)	1 124 086	1 033 782
Debentuurilainat	-	35 000
Toissijainen pääoma (T2)	-	35 000
Omat varat yhteensä	1 124 086	1 068 782

EU:n vakavaraisuusasetuksen ja Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 25/2013 perusteella käypään arvoon arvostettujen varojen realisoitumattomat voitot (käyvän arvon rahasto) on sisällytetty ydinpääomaan (ajalla 1.1.2015–31.12.2017). Ydinpääomaan on sisällytetty tilikauden voitto, joka on ollut tilintarkastuksen kohteena, ja näin ollen tilikauden voitto voidaan lukea ydinpääomaan Euroopan keskuspankin myöntämän vakavaraisuusasetuksen mukaisen luvan perusteella. Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset koostuvat Kuntarahoituksen omasta luottoriskikorjauksesta (DVA) sekä muista arvonokaisista (AVA).

Ensisijaisessa lisäpääomassa on 1.10.2015 liikkeeseen laskettu 350 miljoonan euron AT1-pääomallainat.

Konsernin omissa varoissa ei ole huomioitu 31.12.2016 tytäryhtiön Rahoituksen neuvontapalvelut Inspiran omia varoja, sillä Finanssivalvonnan tulkinnan (27.1.2016) mukaan osakkeita, joihin yhtiöjärjestyksessä on annettu yhtiölle osakeyhtiölain (624/2006) 3 luvun 7 §:n mukaisesti lunastusoikeus, ei voi luokitella ydinpääomainstrumenteiksi. Vuoden 2015 lopussa konsernin omissa varoissa oli huomioitu Inspiran vähemmistöosuudesta siirtymäsäännösten mukaisesti mukaan ydinpääomaan 60 %.

Toissijaisessa omissa pääomassa oli vuoden 2015 lopussa 35 miljoonan euron debentuurilaina, jonka takaisinmaksuun Kuntarahoitus on hakenut lupaa Euroopan keskuspankilta. EKP myönsi luvan 18.7.2016 ja debentuurilaina maksettiin takaisin koronmaksun yhteydessä 9.8.2016

Tarkemmat kuvaukset omiin varoihin luetuista pääoma- ja debentuurilainoista ovat liitteessä 23.

Liite 45. Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuuden tunnusluvut, konserni	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	46,21	41,49
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	62,49
Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	66,89	64,61

Liite 46. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskentaan on käytetty luottoriskin standardimenetelmää. Markkinariskin vakavaraisuuslaskennassa huomioidaan vain valuuttariskit, koska konsernilla ei ole kaupankäyntivarastoa eikä osake- ja hyödykepositioita. Koska valuuttariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissojimuksilla kaikki valuuttamääräinen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi, on yhtiön valuuttapositio hyvin pieni. Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade lasketaan käyttämällä perusmenetelmää.

(1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset
Luotto- ja vastapuoliriski, standardimenetelmä	107 756	1 346 956	107 434	1 342 928
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	778	9 725	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	379	4 735	368	4 598
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	965	12 068	1 367	17 089
Saamiset laitoksilta	79 937	999 213	69 645	870 561
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	4 275	53 435	3 320	41 501
Katetut joukkolainat	20 303	253 793	16 283	203 542
Arvopaperistetut erät	423	5 284	15 743	196 792
Sijoitusrahastosijoitukset	107	1 331	108	1 354
Muut erät	590	7 372	599	7 490
Markkinariski	794	9 930	47	594
Vastuun arvonoi-kaisuriski (CVA VaR), standardimenetelmä	1 304	16 299	1 009	12 613
Operatiivinen riski, perusmenetelmä	24 589	307 364	23 851	298 143
Yhteensä	134 444	1 680 550	132 342	1 654 278

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 4 826 tuhatta euroa (2015: 3 001 tuhatta euroa).

Liite 47. Vastuiden määrä vastuuryhmittäin

31.12.2016 (1 000 €) Vastuuryhmä	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Vastuiden kokonaismäärä	Vastuiden keski- määräinen arvo kaudella	Riskipainotetut saamiset
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	1 564 884	-	-	1 564 884	2 381 066	9 725
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 126 880	716 850	223 150	11 066 880	10 945 192	4 735
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	133 691	-	-	133 691	149 090	-
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	256 452	-	-	256 452	270 561	12 068
Saamiset laitoksilta	3 670 578	-	741 487	4 412 065	4 588 931	999 213
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	267 177	-	-	267 177	263 780	53 435
Saamiset yrityksiltä	4 832 744	337 577	-	5 170 321	5 126 996	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	7 208 747	828 892	-	8 037 639	7 863 384	-
Katetut joukkolainat	2 055 196	-	-	2 055 196	1 987 623	253 793
Arvopaperistettut erät	26 419	-	-	26 419	35 593	5 284
Sijoitusrahastosijoitukset	9 668	-	-	9 668	9 820	1 331
Muut erät	92 442	-	-	92 442	95 673	7 372
Yhteensä	30 244 877	1 883 319	964 637	33 092 833	33 717 708	1 346 956

31.12.2015 (1 000 €) Vastuuryhmä	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Vastuiden kokonaismäärä	Vastuiden keski- määräinen arvo kaudella	Riskipainotetut saamiset
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	2 268 410	-	-	2 268 410	2 131 775	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 198 342	156 156	141 441	10 495 939	10 478 794	4 598
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	195 593	-	-	195 593	228 276	-
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	310 064	-	-	310 064	280 475	17 089
Saamiset laitoksilta	3 466 241	-	937 401	4 403 642	4 790 929	870 561
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	207 504	-	-	207 504	201 041	41 501
Saamiset yrityksiltä	4 465 042	331 705	-	4 796 747	4 696 044	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	6 727 614	849 019	-	7 576 633	7 441 182	-
Katetut joukkolainat	1 806 712	-	-	1 806 712	1 920 674	203 542
Arvopaperistettut erät	61 458	-	-	61 458	78 990	196 792
Sijoitusrahastosijoitukset	9 592	-	-	9 592	9 658	1 354
Muut erät	98 785	-	-	98 785	156 449	7 490
Yhteensä	29 815 359	1 336 880	1 078 843	32 231 081	32 414 287	1 342 928

Liite 48. Vastuiden maantieteellinen jakautuminen vastuuryhmittäin

31.12.2016 (1 000 €)	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muut EU-maat	Muut maat
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	1 103 026	-	413 233	48 625
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 350 030	-	-	-
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	-	-	133 691	-
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	-	-	256 452	-
Saamiset laitoksilta	347 481	556 130	2 408 592	1 099 862
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	34 489	-	201 590	31 098
Saamiset yrityksiltä	4 832 744	-	-	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	7 208 747	-	-	-
Katetut joukkolainat	378 279	559 637	634 546	482 734
Arvopaperistetut erät	-	-	26 419	-
Sijoitusrahastosijoitukset	-	-	9 668	-
Muut erät	61 178	7 052	17 682	6 529
Taseen ulkopuoliset erät	1 883 319	-	-	-
Yhteensä	26 199 292	1 122 820	4 101 873	1 668 847

31.12.2015 (1 000 €)	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muut EU-maat	Muut maat
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	1 947 597	-	320 813	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 339 783	-	-	-
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	-	-	195 593	-
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	-	24 947	199 669	85 447
Saamiset laitoksilta	343 966	547 256	2 574 407	938 013
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	34 177	-	150 518	22 809
Saamiset yrityksiltä	4 465 042	-	-	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	6 727 614	-	-	-
Katetut joukkolainat	268 938	725 666	583 396	228 712
Arvopaperistetut erät	-	-	61 458	-
Sijoitusrahastosijoitukset	-	-	9 592	-
Muut erät	61 545	9 618	20 876	6 746
Taseen ulkopuoliset erät	1 336 880	-	-	-
Yhteensä	25 525 544	1 307 487	4 116 322	1 281 728

Liite 49. Vastuiden jäljellä oleva juoksuaika vastuuryhmittäin

31.12.2016 (1 000 €)						
Vastuuryhmä	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	1 067 732	77 304	272 190	147 658	-	1 564 884
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	1 045 327	1 121 333	4 122 878	2 443 219	1 617 272	10 350 030
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	-	58 129	31 652	43 910	-	133 691
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	10 453	10 038	182 564	53 397	-	256 452
Saamiset laitoksilta	1 014 469	653 493	2 289 159	263 912	191 033	4 412 065
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	60 096	-	124 171	82 910	-	267 177
Saamiset yrityksiltä	119 197	291 341	1 159 669	1 312 678	1 949 860	4 832 744
Kiinteistövakuudelliset saamiset	21 245	98 206	676 963	506 737	5 905 595	7 208 747
Katetut joukkolainat	167 256	82 354	1 335 975	469 611	-	2 055 196
Arvopaperistetut erät	-	-	-	23 226	3 193	26 419
Sijoitusrahastosijoitukset	-	-	-	-	9 668	9 668
Muut erät	55 280	34 142	2 266	-	753	92 442
Taseen ulkopuoliset erät	1 883 319	-	-	-	-	1 883 319
Yhteensä	5 444 375	2 426 341	10 197 486	5 347 258	9 677 373	33 092 833

31.12.2015 (1 000 €)						
Vastuuryhmä	Alle 3 kk	3–12 kk	1–5 v	5–10 v	Yli 10 v	Yhteensä
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	1 828 807	-	216 163	223 439	-	2 268 410
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	1 246 176	1 253 732	3 960 925	3 295 749	583 201	10 339 783
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	14 000	47 576	78 262	55 755	-	195 593
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	10 056	30 448	121 394	148 165	-	310 064
Saamiset laitoksilta	999 421	802 409	2 119 894	286 740	195 178	4 403 642
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	-	-	127 974	79 530	-	207 504
Saamiset yrityksiltä	62 993	233 299	1 176 521	1 242 229	1 750 001	4 465 042
Kiinteistövakuudelliset saamiset	98 052	117 184	686 389	508 447	5 317 542	6 727 614
Katetut joukkolainat	113 307	347 536	821 383	524 487	-	1 806 712
Arvopaperistetut erät	-	-	-	34 231	27 227	61 458
Sijoitusrahastosijoitukset	-	-	-	-	9 592	9 592
Muut erät	55 939	40 548	1 865	-	434	98 785
Taseen ulkopuoliset erät	1 336 880	-	-	-	-	1 336 880
Yhteensä	5 765 631	2 872 732	9 310 770	6 398 773	7 883 175	32 231 081

Liite 50. Vastuiden jakautuminen toimialoittain

Ei ole julkistettu Kuntarahoituksen rajatun asiakaskunnan vuoksi.

Liite 51. Vastuut riskipainoittain ennen ja jälkeen luottoriskin vähentämistekniikoita

31.12.2016 (1 000 €) Riskipaino-%	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut saamiset
0	12 979 372	27 620 549	-
2	59 929	59 929	1 199
10	1 585 016	1 585 016	158 502
20	3 300 656	2 416 230	483 246
50	1 946 318	1 397 526	698 763
100	13 211 875	3 916	3 916
Muut riskipainot	9 668	9 668	1 331
Yhteensä	33 092 833	33 092 833	1 346 956

31.12.2015 (1 000 €) Riskipaino-%	Vastuuarvo ennen luottoriskin vähentämistekniikoita	Vastuuarvo luottoriskin vähentämistekniikoiden jälkeen	Riskipainotetut saamiset
0	13 252 785	27 298 583	-
10	1 596 490	1 596 490	159 649
20	3 204 705	2 209 629	441 926
50	1 775 926	1 098 586	549 293
100	12 376 583	3 202	3 202
Muut riskipainot	24 593	24 593	188 858
Yhteensä	32 231 081	32 231 081	1 342 928

Liite 52. Vakavaraisuuslaskennassa tase-erien osalta hyödynnetyt vakuudet

31.12.2016 (1 000 €) Vastuuryhmä					Vastuun määrä
	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitusvakuus	Muu vakuus	hyödynnetyjen vakuuksien jälkeen
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	11 066 880	-171 426	-	-	10 895 453
Saamiset laitoksilta	4 412 065	-845 756	-	-	3 566 309
Saamiset yrityksiltä *	5 170 321	-4 832 744	-	-	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset *	8 037 639	-7 208 747	-	-	-
Yhteensä	28 686 904	-13 058 673	-	-	14 461 762

* Saamiset yrityksiltä ja Kiinteistövakuudelliset saamiset erät sisältää takauksen lisäksi muuta vakuutta.

31.12.2015 (1 000 €) Vastuuryhmä					Vastuun määrä
	Vastuun määrä	Takaukset	Rahoitusvakuus	Muu vakuus	hyödynnetyjen vakuuksien jälkeen
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 198 342	-164 353	-	-	10 033 989
Saamiset laitoksilta	3 466 241	-833 026	-	-	2 633 215
Saamiset yrityksiltä *	4 465 042	-4 465 042	-	-	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset *	6 727 614	-6 727 614	-	-	-
Yhteensä	24 857 240	-12 190 036	-	-	12 667 204

* Saamiset yrityksiltä ja Kiinteistövakuudelliset saamiset erät sisältää takauksen lisäksi muuta vakuutta.

Liite 53. Johdannaissopimukset ja vastapuoliriski

31.12.2016 (1 000 €)	Bruttovastuuarvo	Nettoutuksesta saatavat hyödyt	Riskipositio nettoutuksen jälkeen	Saadut vakuudet	
				Vastuuarvo	Vastuuarvo
Johdannaissopimukset	4 626 574	-1 508 886	3 117 688	-2 153 051	964 637
Yhteensä	4 626 574	-1 508 886	3 117 688	-2 153 051	964 637

31.12.2015 (1 000 €)	Bruttovastuuarvo	Nettoutuksesta saatavat hyödyt	Riskipositio nettoutuksen jälkeen	Saadut vakuudet	
				Vastuuarvo	Vastuuarvo
Johdannaissopimukset	5 014 088	-1 707 831	3 306 257	-2 227 414	1 078 843
Yhteensä	5 014 088	-1 707 831	3 306 257	-2 227 414	1 078 843

Liite 54. Arvopaperistetut erät

(1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät	Vastuun määrä	Riskipainotetut erät
Kaupankäyntivaraston ulkopuoliset				
Aaa	24 230	4 846	6 656	1 331
Aa1-Aa3	2 189	438	39 802	7 960
A1-A3	-	-	-	-
Baa1-Baa3	-	-	-	-
Ba1-Ba3	-	-	-	-
B1 tai alempi	-	-	15 000	187 500
Yhteensä	26 419	5 284	61 458	196 792

Luokittelussa on käytetty Moody'sin luottoluokitusta.

Riskipainolla 1 250 % olevia arvopaperistettuja erä ei ollut vuonna 2016 (15 miljoonaa vuonna 2015).

Arvopaperistetuissa erissä ei ole erääntyneitä eikä arvonalentumisia vuoden 2016 ja 2015 aikana.

Liite 55. Erääntyneet ja arvonalentuneet vastuut vastuuryhmittäin

Raportointitietokellä tai vertailuvuonna ei ole ollut erääntyneitä tai arvonalentuneita saamia.

Liite 56. Omat varat siirtymäsäännösten mukaan

	Määrä julkistamis- päivänä	Asetuksen (EU) N:o 575/2013 artikla, johon viitataan	Määrät, joihin sovelletaan asetusta (EU) N:o 575/2013 edeltänyttä kohtelua, tai asetuksessa säädetty jäljellä oleva määrä
31.12.2016 (1 000 €)			
Ydinpääoma (CET1): pääomainstrumentit ja rahastot			
1. Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	42 583	26 artiklan 1 kohta, 27, 28 ja 29 artikla	-
2. Kertyneet voittovarot	594 765	26 artiklan 1 koh- dan c alakohta	-
3. Kertyneet muut laajan tuloksen erät (ja muut rahastot)	60 162	26 artiklan 1 kohta	-
5. Vähemmistöosuudet (määrä, joka voidaan sisällyttää konsolidoituun ydinpääomaan (CET1))	-	84 artikla	-
5a. Riippumattoman tahon tarkastamat kesken tilikauden kertyneet voitot, joista on vähennetty kaikki ennakoitavissa olevat kulut tai osingot	129 883	26 artiklan 2 kohta	-
6. Ydinpääoma (CET1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	827 393		-
Ydinpääoma (CET1): lakisääteiset oikaisut			
7. Muut arvon oikaisut (negatiivinen määrä)	-43 661	34 artikla, 105 artikla	-
8. Aineettomat hyödykkeet (joista vähennetty niihin liittyvät verovelat) (negatiivinen määrä)	-6 776	36 artiklan 1 koh- dan b alakohta, 37 artikla	-
14. Käypään arvoon arvostettuihin velkoihin liittyvät voitot tai tappiot, jotka aiheutuvat laitoksen oman luottokelpoisuuden muutoksesta	-323	33 artiklan 1 koh- dan b alakohta	-
28. Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-50 760		-
29. Ydinpääoma (CET1)	776 633		-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): instrumentit			
30. Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	347 454	51 ja 52 artikla	-
31. josta: luokitellaan sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisesti omaksi pääomaksi	347 454		-
36. Ensisijainen lisäpääoma (AT1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	347 454		-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): lakisääteiset oikaisut	-		-
43. Ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-		-
44. Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	347 454		-
45. Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	1 124 086		-
58. Toissijainen pääoman (T2)	-		-
59. Pääoma yhteensä (TC = T1 + T2)	1 124 086		-
60. Riskipainotetut varat yhteensä	1 680 550		-
Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
61. Ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	46,21 %	92 artiklan 2 koh- dan a alakohta	
62. Ensisijainen pääoma (T1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	66,89 %	92 artiklan 2 koh- dan b alakohta	
63. Kokonaispääoma (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	66,89 %	92 artiklan 2 koh- dan c alakohta	
64. Laitoskohtainen puskurivaatimus (92 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen CET1:n vaatimus plus yleistä pääomapuskuria ja vastasyklisiä puskuria koskevat vaatimukset plus järjestelmäpuskuri plus järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen liittyvä puskuri ilmaistuna prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	2,50 %	Vakavaraisuusdi- rektiivin 128, 129, 130, 131 ja 133 artikla	
65. josta: yleistä pääomapuskuria koskeva vaatimus	2,50 %		
66. josta: vastasyklisiä puskuria koskeva vaatimus	0,00 %		

67. josta: järjestelmäriskipuskuria koskeva vaatimus	0,00 %	
67a. Josta: maailmanlaajuisen järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (G-SII) tai muuhun järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (O-SII) liittyvä puskuri	0,50 %	
68. Puskureita koskevien vaatimusten täyttämiseen käytettävissä oleva ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	38,30 %	Vakavaraisuusdi- rektiivin 128 artikla

31.12.2015 (1 000 €)	Määrä julkistamis- päivänä	Asetuksen (EU) N:o 575/2013 artikla, johon viitataan	Määrät, joihin sovelletaan asetusta (EU) N:o 575/2013 edeltänyttä kohtelua, tai asetuksessa säädetty jäljellä oleva määrä
Ydinpääoma (CET1): pääomainstrumentit ja rahastot			
1. Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	42 583	26 artiklan 1 kohta, 27, 28 ja 29 artikla	-
2. Kertyneet voittovarot	479 686	26 artiklan 1 kohdan c alakohta	-
3. Kertyneet muut laajan tuloksen erät (ja muut rahastot)	51 997	26 artiklan 1 kohta	-
5. Vähemmistöosuudet (määrä, joka voidaan sisällyttää konsolidoituun ydinpääomaan (CET1))	129	84 artikla	0
5a. Riippumattoman tahon tarkastamat kesken tilikauden kertyneet voitot, joista on vähennetty kaikki ennakoitavissa olevat kulut tai osingot	118 178	26 artiklan 2 kohta	-
6. Ydinpääoma (CET1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	692 573		0
Ydinpääoma (CET1): lakisääteiset oikaisut			
8. Aineettomat hyödykkeet (joista vähennetty niihin liittyvät verovelat) (negatiivinen määrä)	-5 812	36 artiklan 1 kohdan b alakohta, 37 artikla	-
14. Käypään arvoon arvostettuihin velkoihin liittyvät voitot tai tappiot, jotka aiheutuvat laitoksen oman luottokelpoisuuden muutoksesta	-432	33 artiklan 1 kohdan b alakohta	-
28. Ydinpääomaan (CET1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-6 244		-
29. Ydinpääoma (CET1)	686 329		-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): instrumentit			
30. Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	347 454	51 ja 52 artikla	-
31. josta: luokitellaan sovellettavien tilinpäätösstandardien mukaisesti omaksi pääomaksi	347 454		-
36. Ensisijainen lisäpääoma (AT1) ennen lakisääteisiä oikaisuja	347 454		-
Ensisijainen lisäpääoma (AT1): lakisääteiset oikaisut	-		-
43. Ensisijaiseen lisäpääomaan (AT1) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-		-
44. Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	347 454		-
45. Ensisijainen pääoma (T1 = CET1 + AT1)	1 033 782		-
Toissijainen pääoma (T2): instrumentit ja varaukset			
46. Pääomainstrumentit ja niihin liittyvät ylikurssirahastot	35 000	62 ja 63 artikla	-
51. Toissijainen pääoma (T2) ennen lakisääteisiä oikaisuja	35 000		-
Toissijainen pääoma (T2): lakisääteiset oikaisut			
57. Toissijaiseen pääomaan (T2) tehtävät lakisääteiset oikaisut yhteensä	-		-
58. Toissijainen pääoman (T2)	35 000		-
59. Pääoma yhteensä (TC = T1 + T2)	1 068 782		-
60. Riskipainotetut varat yhteensä	1 654 278		-
Vakavaraisuussuhteet ja puskurit			
61. Ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	41,49 %	92 artiklan 2 kohdan a alakohta	
62. Ensisijainen pääoma (T1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	62,49 %	92 artiklan 2 kohdan b alakohta	
63. Kokonaispääoma (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	64,61 %	92 artiklan 2 kohdan c alakohta	

64. Laitoskohtainen puskurivaatimus (92 artiklan 1 kohdan a alakohdan mukainen CET1:n vaatimus plus yleistä pääomapuskuria ja vastasyklisiä puskuria koskevat vaatimukset plus järjestelmäpuskuri plus järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen liittyvä puskuri ilmaistuna prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	2,50 %	Vakavaraisuusdirektiivin 128, 129, 130, 131 ja 133 artikla
65. josta: yleistä pääomapuskuria koskeva vaatimus	2,50 %	
66. josta: vastasyklisiä puskuria koskeva vaatimus	0,00 %	
67. josta: järjestelmäriskipuskuria koskeva vaatimus	0,00 %	
67a. Josta: maailmanlaajuisen järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (G-SII) tai muuhun järjestelmän kannalta merkittävään laitokseen (O-SII) liittyvä puskuri	0,00 %	
68. Puskureita koskevien vaatimusten täyttämiseen käytettävissä oleva ydinpääoma (CET1) (prosenttiosuutena kokonaisriskin määrästä)	34,29 %	Vakavaraisuusdirektiivin 128 artikla

Liite 57. Pääomainstrumenttien keskeiset ominaisuudet

(1 000 €)	Ydinpääoma (CET1)	Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	Toissijainen pääoma (T2)
	Osakepääoman osakesarjat A ja B, Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto, voittovarot ja vararahasto	EUR 350,000,000 Perpetual Fixed Rate Resettable Additional Tier 1 Securities	Debentuurilaina (maksettu pois 9.8.2016)
1. Liikkeeseenlaskija	Kuntarahoitus Oyj	Kuntarahoitus Oyj	Kuntarahoitus Oyj
2. Yksilöllinen tunniste	Ei sovellu	ISIN: XS1299724911 Englannin laki, paitsi maksunsaantijärjestystä (ehtojen kohta 3) ja pakotäytäntöönpanotilanteita (ehtojen kohta 10) koskevat ehdot, joihin sovelletaan Suomen	ISIN: FI00002002403
3. Instrumenttiin sovellettava lainsäädäntö	Suomen laki	lakia	Suomen laki
Sääntely			
4. Vakavaraisuusasetuksen säännöt siirtymäkaudella	Ydinpääoma (CET1)	Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	Toissijainen pääoma (T2)
5. Vakavaraisuusasetuksen säännöt siirtymäkauden jälkeen	Ydinpääoma (CET1)	Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	Toissijainen pääoma (T2)
6. Käytettävissä yksittäisen yrityksen tasolla tai konsolidoinnin perusteella / yksittäisen yrityksen tasolla ja konsolidoinnin perusteella	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella Osakepääoma, kuten määritetty EU-asetuksen numero 575/2013 artiklassa 28	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella Ensisijainen lisäpääoma (AT1), kuten määritetty EU-asetuksen numero 575/2013 artiklassa 52	Yksittäinen yritys ja konsolidoinnin perusteella Toissijainen pääoma (AT1), kuten määritetty EU-asetuksen numero 575/2013 artiklassa 63
7. Instrumentin laji			
8. Lakisääteiseen pääomaan kirjattu määrä	816 039	347 454	35 000
9. Instrumentin nimellinen määrä	Ei sovellu	350 000	35 000
9a. Liikkeeseenlaskuhinta	Ei sovellu	100 %	100,452 %
9b. Lunastushinta	Yhtiöjärjestyksen mukainen lunastushinta	100 %	100 %
10. Kirjanpidollinen luokittelu	Emoyrityksen omistajille kuuluva oma pääoma	Liikkeeseen lasketut oman pääoman ehtoiset instrumentit	Vastuu, jaksotettu hankintameno
11. Alkuperäinen liikkeeseenlaskupäivä	Ei sovellu	1.10.2015	9.5.2006
12. Eräpäivätön tai päivätty	Eräpäivätön	Eräpäivätön	Päivätty
13. Alkuperäinen maturiteetti	Ei maturiteettia	Ei maturiteettia	9.5.2021
14. Liikkeeseenlaskijan toteuttama takaisinlunastus edellyttää valvontaviranomaisen ennakkohyväksyntää	Kyllä	Kyllä	Kyllä

15. Mahdollinen takaisinlunastuspäivä, ehdolliset takaisinlunastuspäivät ja lunastusmäärä	Ei sovellu	1) Oikeus takaisinlunastaa 1.4.2022 ja sitä seuraavina vuosittaisina koronmaksupäivinä; 2) Oikeus takaisinlunastaa mikäli toteutuu ehtojen mukainen pääoma- tai verotapahtuma. Lunastushinta 100%.	Liikkeeseenlaskijalla voi maksaa lainan pääoman ennenaikaisesti takaisin jokaisena koronmaksupäivänä aikaisintaan 10 vuoden kuluttua liikkeeseenlaskusta.
16. Mahdolliset myöhemmät takaisinlunastuspäivät Kupongit/osingot	Ei sovellu	1.4. vuosittain ensimmäisen takaisinmaksupäivän jälkeen	9.8.2016 alkaen 9.8., 9.11., 9.2. ja 9.5
17. Kiinteä tai vaihtuva osinko/kuponki	Ei sovellu	Kiinteä kuponki 1.4.2022 asti, tämän jälkeen vaihtuva	Kiinteä kuponki 9.5.2016 asti, tämän jälkeen vaihtuva
18. Kupongin korko ja siihen liittyvät indeksit	Ei sovellu	4,5 % ensimmäiseen takaisinmaksupäivään 1.4.2022 saakka. 1.4.2022 lähtien korko on 5 vuoden swap korko lisättyä 3,960 %:n marginaalilla ja se vahvistetaan aina seuraavaksi viideksi vuodeksi kerrallaan.	Kiinteä vuosittainen kuponki 4,5 % ja 9.5.2016 jälkeen kolmen kuukauden Euribor-korko lisättyä 0,25 prosenttiyksiköllä
19. Dividend stopper -lausekkeen olemassaolo	Ei	Ei	Ei
20a. Täysin harkinnanvarainen, osittain harkinnanvarainen, pakollinen (ajoituksen osalta)	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen	Pakollinen
20b. Täysin harkinnanvarainen, osittain harkinnanvarainen, pakollinen (ajoituksen osalta)	Täysin harkinnanvarainen	Täysin harkinnanvarainen	Pakollinen
21. Step-up-ehdon tai muun lunastuskannustimen olemassaolo	Ei sovellu	Ei	Ei
22. Ei-kumulatiivinen tai kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen	Ei-kumulatiivinen
23. Vaihdeettava tai sidottu	Ei sovellu	Sidottu	Sidottu
24. Jos instrumentti on vaihdettava, mitkä tekijät vaikuttavat vaihtoon?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
25. Jos instrumentti on vaihdettava, onko se vaihdettava kokonaisuudessaan vai osittain?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
26. Jos instrumentti on vaihdettava, mikä on vaihtokurssi?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
27. Jos instrumentti on vaihdettava, onko vaihto pakollinen vai valinnainen?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
28. Jos instrumentti on vaihdettava, tarkenna, minkälaiseen instrumenttiin se voidaan vaihtaa?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
29. Jos instrumentti on vaihdettava, tarkenna, minkä liikkeeseenlaskijan instrumenttiin se voidaan vaihtaa?	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu
30. Kirjanpitoarvon alentamisen ominaisuudet	Ei sovellu	Kyllä	Ei
31. Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, mitkä tekijät laukaisevat sen?	Ei sovellu	Liikkeeseenlaskijan ja / tai konsernin ydinpääoma (CET1) alle 5,125 %	Ei sovellu
32. Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, tehdäänkö se kokonaan vai osittain?	Ei sovellu	Osittain tai kokonaan	Ei sovellu
33. Jos kirjanpitoarvon alentaminen on mahdollista, onko se pysyvää vai väliaikaista?	Ei sovellu	Väliaikainen	Ei sovellu
34. Jos kirjanpitoarvon alentaminen on väliaikaista, kuvaile kirjanpitoarvon korotuksen mekanismi	Ei sovellu	Täysin harkinnanvarainen	Ei sovellu

35. Hierarkkinen asema selvitystilassa (tarkenna instrumenttilaji, joka on välittömästi etuoikeudeltaan parempi)	Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	Tier 2	Senior-lainat
36. Vaatimustenvastaiset ominaisuudet	Ei	Ei	Ei
37. Tarkenna mahdolliset vaatimustenvastaiset ominaisuudet	Ei sovellu	Ei sovellu	Ei sovellu

Kuntarahoitus on hakenut lupaa Euroopan keskuspankilta debentuurilainan takaisinmaksuun. EKP myönsi luvan 18.7.2016 ja Kuntarahoitus maksoi pois debentuurilainan koronmaksun yhteydessä 9.8.2016.

Liite 58. Varojen sitoutuneisuus

Seuraavissa taulukoissa esitetään tiedot varojen sitoutuneisuudesta ja sidottuihin varoihin liittyvistä veloista. Sidotut varat liittyvät pääasiassa antolainasaamisiin, jotka on pantattu Kuntien takauskeskukselle sen Kuntarahoituksen varainhankinnalle antamien takauksien vastavakuudeksi, johdannaisiin liittyviin vakuuksiin sekä repokauppojen vakuuksiin. Luvut on ilmoitettu mediaanilukuna laskettuna kvartaalien lopusta viimeisen 12 kuukauden ajalta.

Varat 2016 (1 000 €)	Sidottujen varojen kirjanpitoarvo	Sidottujen varojen käypä arvo	Sitomattomien varojen kirjanpitoarvo	Sitomattomien varojen käypä arvo
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-	9 844	9 844
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	-	-	7 584 900	7 594 268
Muut varat	20 873 222	-	6 819 519	-
Yhteensä	20 873 222	-	14 414 263	7 604 112

Varat 31.12.2015 (1 000 €)	Sidottujen varojen kirjanpitoarvo	Sidottujen varojen käypä arvo	Sitomattomien varojen kirjanpitoarvo	Sitomattomien varojen käypä arvo
Oman pääoman ehtoiset rahoitusvälineet	-	-	9 789	9 783
Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit	-	-	7 622 103	7 827 311
Muut varat	19 632 830	-	6 530 724	-
Yhteensä	19 632 830	-	14 162 616	7 837 094

Vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit koostuvat saamistodistuksista. Saamistodistukset ovat olleet pantattuina 31.12.2015 Kuntien takauskeskukselle, mutta yhtiö on käsitellyt niitä sitomattomina, sillä tosiasiallisesti Kuntien takauskeskuksen kanssa sovittujen käytönten ja ylivakuustilanteen perusteella varat ovat olleet yhtiön vapaassa käytössä.

Kuntien takauskeskuksen maaliskuussa 2016 tekemän päätöksen mukaisesti Kuntarahoituksen ei enää tarvitse pantata likviditeettisalkkuun sisältyviä saamistodistuksia.

	2016		31.12.2015	
Saadut vakuudet (1 000 €)	Saatujen sidottujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo	Vakuuskäyttöön soveltuvien saatujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo	Saatujen sidottujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo	Vakuuskäyttöön soveltuvien saatujen vakuuksien tai liikkeeseen laskettujen vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien käypä arvo
Muut saadut vakuudet	-	1 978 350	-	389 200
Yhteensä	-	1 978 350	-	389 200

	2016		31.12.2015	
Sidotut varat/saadut vakuudet ja niihin liittyvät velat (1 000 €)	Vakuussidonnaisia omaisuuseriä vastaan saatu rahoitus (velat), ehdolliset velat tai lainatut arvopaperit	Varat, saadut vakuudet ja vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi vakuuskäytössä olevat katetut joukkolainat ja omaisuusvakuudelliset arvopaperit	Vakuussidonnaisia omaisuuseriä vastaan saatu rahoitus (velat), ehdolliset velat tai lainatut arvopaperit	Varat, saadut vakuudet ja vieraan pääoman ehtoiset arvopaperit, paitsi vakuuskäytössä olevat katetut joukkolainat ja omaisuusvakuudelliset arvopaperit
Johdannaiset	2 106 503	551 032	1 517 577	389 200
Muut vakuussidonnaisuuden lähteet	-	20 278 103	-	19 632 830

Liite 59. Vähimmäisomavaraisuusaste

Vastuut (1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Taseessa olevat vastuut (ilman johdannaisia ja aineettomia hyödykkeitä)	29 773 440	29 815 359
Johdannaisvastuut	1 022 941	1 239 463
Taseen ulkopuoliset vastuut	941 659	1 715 877
Yhteensä	31 738 039	32 770 698

Vähimmäisomavaraisuusaste (1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Ensisijainen pääoma (T1)	1 124 086	1 033 782
Vastuut yhteensä	31 738 039	32 770 698
Vähimmäisomavaraisuusaste, %	3,54	3,15

Taseessa olevien vastuiden jako (1 000 €)	31.12.2016 Vähimmäis- omavaraisuus- asteen vastuiden arvot	31.12.2015 Vähimmäis- omavaraisuus- asteen vastuiden arvot
Katetut joukkolainat	2 055 196	1 806 712
Valtiovastuiksi katsotut vastuut	9 341 332	9 482 614
Aluehallinnon, kansainvälisten kehityspankkien, kansainvälisten organisaatioiden, julkisyhteisöjen ja julkisoikeudellisten laitosten vastuut	15 895 000	15 722 982
Laitokset	2 363 052	2 642 807
Muut vastuut	118 861	160 244
Yhteensä	29 773 440	29 815 359

Kuntarahoitus Oyj emoyhtiön **tilinpäätös**

Tase

(1 000 €)	Liite	31.12.2016	31.12.2015
VASTAAVAA			
Käteiset varat		988 949	1 813 813
Kassa		7	6
Vaadittaessa maksettavat saamiset keskuspankilta		988 943	1 813 807
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	(4)	5 466 022	5 078 673
Valtion velkasitoumukset		527 317	454 603
Muut		4 938 706	4 624 071
Saamiset luottolaitoksilta	(2, 20)	438 533	613 799
Vaadittaessa maksettavat		7 252	131 401
Muut		431 281	482 398
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	(3)	20 909 752	20 088 453
Leasingkohteet	(5)	285 987	187 108
Saamistodistukset	(4)	2 003 415	1 924 645
Julkisyhteisöiltä		944 043	1 027 138
Muilta		1 059 372	897 507
Osakkeet ja osuudet	(6)	9 695	9 620
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	(6)	112	112
Johdannaissopimukset	(7)	3 634 302	3 925 025
Aineettomat hyödykkeet	(8, 10)	6 881	5 965
Aineelliset hyödykkeet	(9, 10)	2 349	2 145
Muut aineelliset hyödykkeet		2 349	2 145
Muut varat	(11)	62 615	6 029
Siirtosaamiset ja maksetut ennakot	(12)	243 005	232 700
VASTAAVAA YHTEENSÄ	(18, 19, 21)	34 051 617	33 888 086
VASTATTAVAA			
VIERAS PÄÄOMA			
Velat luottolaitoksille ja keskuspankeille	(20)	5 362 317	4 893 270
Luottolaitoksille		5 362 317	4 893 270
Muut		5 362 317	4 893 270
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille		872 919	954 026
Muut velat		872 919	954 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	(14)	24 584 169	24 804 490
Joukkovelkakirjalainat		23 444 821	23 574 719
Muut		1 139 348	1 229 771
Johdannaissopimukset	(7)	1 676 859	1 799 692
Muut velat	(15)	4 264	2 008
Siirtovelat ja saadut ennakot	(16)	206 463	221 375
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	(17)	347 426	382 477
Laskennalliset verovelat	(13)	4 880	2 838
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	(18, 19, 21)	33 059 297	33 060 177
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ			
Poistoero		2 298	859
Vapaaehtoiset varaukset		824 980	676 980
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ YHTEENSÄ		827 278	677 839
OMA PÄÄOMA	(23, 24, 25)		
Osakepääoma		43 008	43 008
Muut sidotut rahastot		19 796	11 630
Vararahasto		277	277
Käyvän arvon rahasto		19 519	11 354
Käypään arvoon arvostamisesta		19 519	11 354
Vapaat rahastot		40 743	40 743
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		40 743	40 743
Edellisten tilikausien voitto		54 688	53 158
Tilikauden voitto		6 808	1 530
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ		165 043	150 070
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	(18, 19)	34 051 617	33 888 086
TASEEN ULKOPUOLISET SITOUKSET	(41)		
Asiakkaan hyväksi annetut peruuttamattomat sitoumukset		1 883 319	1 336 880

Tuloslaskelma

(1 000 €)	Liite	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
Korkotuotot	(26)	178 206	193 619
Leasingtoiminnan nettotuotot	(27)	2 297	2 239
Korkokulut	(26)	9 352	-27 647
KORKOKATE		189 855	168 211
Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista		63	129
Samaan konserniin kuuluvista yrityksistä	(28)	63	129
Palkkiotuotot	(29)	601	2 847
Palkkiokulut	(29)	-4 023	-3 773
Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot	(30)	-1 759	-3 865
Arvopaperikaupan nettotuotot		-2 159	-3 897
Valuuttatoiminnan nettotuotot		400	33
Myytavissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot	(31)	-468	6 336
Suojauslaskennan nettotulos	(32)	2 587	583
Liiketoiminnan muut tuotot	(33)	185	59
Hallintokulut		-17 134	-15 066
Henkilöstökulut		-10 481	-9 532
Palkat ja palkkiot	(42)	-8 319	-7 657
Henkilöstösivukulut		-2 162	-1 875
Eläkekulut		-1 669	-1 512
Muut henkilösivukulut		-493	-363
Muut hallintokulut		-6 653	-5 534
Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä	(35)	-1 815	-1 598
Liiketoiminnan muut kulut	(34)	-10 122	-6 192
LIIKEVOITTO		157 971	147 672
Tilinpäättösiirrot		-149 438	-145 859
Tuloverot		-1 725	-283
TILIKAUDEN VOITTO		6 808	1 530

Rahavirtalaskelma

(1 000 €)	1.1.-31.12.2016	1.1.-31.12.2015
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA	-911 177	812 996
Pitkäaikaisen varainhankinnan nettomuutos	471 015	1 139 992
Lyhytaikaisen varainhankinnan nettomuutos	-101 832	-11 297
Pitkäaikaisten luottojen nettomuutos	-915 040	-1 021 891
Lyhytaikaisten luottojen nettomuutos	142 736	-270 112
Sijoitusten nettomuutos	-576 223	204 767
Vakuustalletusten nettomuutos	-84 168	609 050
Korkovirta rahoitusvaroista	130 575	187 169
Korkovirta rahoitusveloista	43 354	-18 290
Muut tuotot	30 114	36 716
Maksut liiketoiminnan kuluista	-54 087	-40 500
Maksetut verot	2 378	-2 609
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA	-2 834	-2 500
Investoinnit aineellisiin hyödykkeisiin	-669	-533
Investoinnit aineettomiin hyödykkeisiin	-2 165	-1955
Muutos osakkeissa ja osuuksissa	-	-12
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA	-35 000	346 366
Pääomalainojen muutokset	-35 000	346 366
RAHAVAROJEN MUUTOS	-949 012	1 156 862
RAHAVARAT 1.1.	1 945 214	788 352
RAHAVARAT 31.12.	996 202	1 945 214

Rahavaroihin lasketaan mukaan seuraavat tase-erät: Käteiset varat ja vaadittaessa maksettavat saamiset luottolaitoksilta.

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Käteiset varat	988 949	1 813 813
Saamiset luottolaitoksilta	7 252	131 401
RAHAVARAT YHTEENSÄ	996 202	1 945 214

Emoyhtiötä koskevat liitetiedot, FAS

Liite 1. Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Tasetta koskevat liitetiedot

- Liite 2. Saamiset luottolaitoksilta
- Liite 3. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä
- Liite 4. Saamistodistukset
- Liite 5. Rahoitusleasingosimuksin vuokralle annettu omaisuus
- Liite 6. Osakkeet ja osuudet
- Liite 7. Johdannaissopimukset
- Liite 8. Aineettomat hyödykkeet
- Liite 9. Aineelliset hyödykkeet
- Liite 10. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana
- Liite 11. Muut varat
- Liite 12. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot
- Liite 13. Laskennalliset verosaamiset ja -velat
- Liite 14. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat
- Liite 15. Muut velat
- Liite 16. Siirtovelat ja saadut ennakot
- Liite 17. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla
- Liite 18. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma
- Liite 19. Tase-erien jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin
- Liite 20. Arvopapereiden takaisinostosopimukset
- Liite 21. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot
- Liite 22. Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen hierarkia
- Liite 23. Oman pääoman erät
- Liite 24. Osakepääoma
- Liite 25. Suurimmat osakkeenomistajat

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

- Liite 26. Korkotuotot ja -kulut
- Liite 27. Leasingtoiminnan nettotuotot
- Liite 28. Tuotot oman pääoman ehtoista sijoituksista
- Liite 29. Palkkiotuotot ja -kulut
- Liite 30. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot
- Liite 31. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot
- Liite 32. Suojauslaskennan nettotulos
- Liite 33. Liiketoiminnan muut tuotot
- Liite 34. Liiketoiminnan muut kulut
- Liite 35. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä
- Liite 36. Arvonalentumistappiot muista rahoitusvaroista
- Liite 37. Liiketoiminta-alueita ja maantieteellisiä markkina-alueita koskevat tiedot

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

- Liite 38. Annetut vakuudet
- Liite 39. Eläkevastuut
- Liite 40. Leasing- ja muut vuokravastuut
- Liite 41. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

Henkilöstöä ja johtoa koskevat liitetiedot

- Liite 42. Henkilöstö

Lähipiiritoimet

- Liite 43. Lähipiiriin kuuluvilta olevat laina- ja rahoitussaamiset sekä muut vastuut

Omistukset muissa yrityksissä

- Liite 44. Omistukset muissa yrityksissä

Muut liitetiedot

- Liite 45. Tilintarkastusyhteisölle maksetut tilintarkastus- ja muut palkkiot

Pilari III:n mukaiset vakavaraisuustiedot

- Liite 46. Omat varat
- Liite 47. Vakavaraisuuden tunnusluvut
- Liite 48. Omien varojen vähimmäisvaatimus
- Liite 49. Vastuiden määrä vastuuryhmittäin

Emoyhtiön tilinpäätöksen liitetiedot, FAS

Liite 1. Emoyhtiön tilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Kuntarahoitus-konsernin emoyhtiö Kuntarahoitus Oyj laatii tilinpäätöksen luottolaitostoiminnasta annettua lakia sekä valtiovarainministeriön asetusta ja Finanssivalvonnan antamaa määräystä ja ohjetta 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus noudattaen. Yhtiö raportoi toiminnastaan säännöllisesti Finanssivalvonnalle, Suomen Pankille, Euroopan keskuspankille, Kuntien ta-
kauskeskukselle ja Tilastokeskukselle.

Vuonna 2008 Kuntarahoitus luokitteli uudestaan osan etukäteisvarainhankinnan saamistodistuksista IAS 39 ja IFRS 7 -standardeihin tehtyjen muutosten perusteella. Finanssivalvonta hyväksyi IFRS-standardeihin tehdyt muutokset myös kansallisiin kirjanpitoperiaatteisiin. Erittely siirroista on esitetty liitetiedossa 4.

Luottotappiovaraukset on emoyhtiössä tehty verolain säädösten puitteissa.

Muut arvostus- ja jaksotusperiaatteet on kuvattu konsernitilinpäätöksen liitetiedoissa.

Tasetta koskevat liitetiedot

Yhtiö ei ole yhdistellyt taseen eriä VMA:n 2 luvun 14 §:n 4 momentin perusteella.

Liite 2. Saamiset luottolaitoksilta

31.12.2016 (1 000 €)	Yhteensä	Vaadittaessa maksettavat	Muut kuin vaadittaessa maksettavat
Kotimaisilta luottolaitoksilta	124 953	6 172	118 781
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	313 580	1 080	312 500
Yhteensä	438 533	7 252	431 281

31.12.2015 (1 000 €)	Yhteensä	Vaadittaessa maksettavat	Muut kuin vaadittaessa maksettavat
Kotimaisilta luottolaitoksilta	196 177	130 679	65 498
Ulkomaisilta luottolaitoksilta	417 622	722	416 900
Yhteensä	613 799	131 401	482 398

Liite 3. Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Yritykset ja asuntoyhteisöt	11 051 611	10 482 100
Julkisyhteisöt	9 493 314	9 289 611
Kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	364 827	316 742
Yhteensä	20 909 752	20 088 453

Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä ei ole kirjattu arvonalentumistappioita.

Vuoden 2016 lopussa lainanhoitojoustoja oli myönnetty 6 790 tuhatta euroa saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä (2015: -).

Liite 4. Saamistodistukset

Julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2016 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	881 620	881 620
Kuntatodistukset	-	881 620	881 620
Myytavissä olevat	2 010 365	-	2 010 365
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	527 317	-	527 317
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 483 048	-	1 483 048
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	-	68 652	68 652
Valtion velkasitoumukset	-	48 625	48 625
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	-	-
Muiden julkisyhteisöjen sijoitustodistukset	-	20 028	20 028
Yhteensä	2 010 365	950 273	2 960 638
Joista keskuspankkirahoituksen oikeuttavat	1 839 015	20 028	1 859 042

Muiden kuin julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat saamistodistukset 31.12.2016 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	114 238	114 238
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	-	-
Yritystodistukset	-	91 012	91 012
Muut saamistodistukset	-	23 226	23 226
Myytavissä olevat	4 010 577	3 193	4 013 769
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	4 010 577	-	4 010 577
Muut saamistodistukset	-	3 193	3 193
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	15 573	365 219	380 792
Pankkien sijoitustodistukset	-	365 219	365 219
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	15 573	-	15 573
Yhteensä	4 026 149	482 650	4 508 799
Joista keskuspankkirahoituksen oikeuttavat	3 516 932	90 048	3 606 980
Saamistodistukset yhteensä 31.12.2016	6 036 514	1 432 923	7 469 437

Saamistodistukset ei sisällä per 31.12.2016 saamistodistuksia, jotka olisi annettu repomyyntisopimusten vakuudeksi.

Luokittelun muutokset (1 000 €)	Siirtopäivä	Sijoitusten käypä arvo siirtohetkellä
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	1.1.2008	171 935
Myytavissä olevista siirretty eräpäivään asti pidettäviin	1.7.2008	34 967
Yhteensä		206 902

Mikäli luokittelun muutosta ei olisi tehty, sijoitusten käyvän arvon muutoksilla olisi ollut 4 194 tuhannen euron vaikutus käyvän arvon rahastoon vuonna 2016. Eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin siirrettyjen saamistodistusten arvostuseroa on purettu käyvän arvon rahastosta 24 tuhatta euroa vuonna 2016.

Mikäli luokittelun muutosta ei olisi tehty, sijoitusten käyvän arvon muutoksilla olisi ollut 2 018 tuhannen euron vaikutus käyvän arvon rahastoon vuonna 2015. Eräpäivään asti pidettäviin sijoituksiin siirrettyjen saamistodistusten arvostuseroa on purettu käyvän arvon rahastosta 84 tuhatta euroa vuonna 2015.

**Julkisyhteisöjen liikkeeseenlaskemat
saamistodistukset
31.12.2015 (1 000 €)**

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	1 027 138	1 027 138
Kuntatodistukset	-	1 027 138	1 027 138
Myytäviksi olevat	1 871 751	22 809	1 894 560
Valtion liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	439 602	-	439 602
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	1 432 149	22 809	1 454 958
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	20 216	86 014	106 230
Valtion velkasitoumukset	-	15 000	15 000
Muiden julkisyhteisöjen liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	20 216	-	20 216
Muiden julkisyhteisöjen sijoitustodistukset	-	71 014	71 014
Yhteensä	1 891 967	1 135 961	3 027 928
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	1 805 483	86 014	1 891 497

**Muiden kuin julkisyhteisöjen
liikkeeseen laskemat saamistodistukset
31.12.2015 (1 000 €)**

	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä
Eräpäivään asti pidettävät	-	145 732	145 732
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	-	-	-
Yritystodistukset	-	88 300	88 300
Muut saamistodistukset	-	57 432	57 432
Myytäviksi olevat	3 383 352	44 821	3 428 173
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	3 383 352	40 794	3 424 146
Muut saamistodistukset	-	4 026	4 026
Käyvän arvon optiolla arvostettavat	121 426	280 060	401 486
Pankkien sijoitustodistukset	-	280 060	280 060
Pankkien liikkeeseen laskemat joukkovelkakirjat	121 426	-	121 426
Yhteensä	3 504 778	470 613	3 975 390
Joista keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat	3 121 021	66 155	3 187 176

Saamistodistukset yhteensä 31.12.2015 **5 396 745** **1 606 574** **7 003 318**

Liite 5. Rahoitusleasingsopimuksin vuokralle annettu omaisuus

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Ennakkomaksut	102 870	43 762
Koneet ja kalusto	137 859	121 008
Kiinteä omaisuus ja rakennukset	43 342	18 899
Muu omaisuus	1 916	3 439
Yhteensä	285 987	187 108

Liite 6. Osakkeet ja osuudet

31.12.2016 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Joista luotto-laitoksissa
Osakkeet ja osuudet				
Myytäviksi olevat	9 668	27	9 695	-
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	-	112	112	-
Yhteensä	9 668	139	9 807	-
joista hankintameno	-	139	139	-

31.12.2015 (1 000 €)	Julkisesti noteeratut	Muut	Yhteensä	Joista luotto-laitoksissa
Osakkeet ja osuudet				
Myytäviksi olevat	9 593	27	9 620	-
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	-	112	112	-
Yhteensä	9 593	139	9 732	-
joista hankintameno	-	139	139	-

Liite 7. Johdannaissopimukset

31.12.2016 (1 000 €)	Kohde-etuuden nimellisarvo				Käypä arvo		
	Jäljellä oleva juoksuaika				Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen
	Alle 1 vuotta	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta				
Suojauslaskennassa olevat sopimukset							
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	4 388 063	14 736 546	12 677 923	31 802 532	650 615	-470 835	
joista keskusvasta-puoliselvittävät*	10 000	2 337 940	144 100	2 492 040	11 776	-5 749	
Korko-optiot	6 006	-	-	6 006	0	0	
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	4 654 761	11 890 445	2 260 639	18 805 844	2 590 972	-843 870	
Yhteensä	9 048 830	26 626 990	14 938 562	50 614 382	3 241 587	-1 314 705	
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät							
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	482 176	3 077 964	2 771 390	6 331 530	190 920	-193 443	
joista keskusvasta-puoliselvittävät*	-	300 000	85 752	385 752	2 575	-172	
Korko-optiot	-	245	42 000	42 245	546	-550	
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	-	9 708	-	9 708	841	-841	
Terminisopimukset	1 032 416	161 275	-	1 193 691	35 502	-2 412	
Osakejohdannaiset	571 265	2 659 624	-	3 230 889	158 284	-158 284	
Muut johdannaiset	-	55 500	-	55 500	6 622	-6 622	
Yhteensä	2 085 857	5 964 317	2 813 390	10 863 563	392 715	-362 153	
Kaikki yhteensä	11 134 687	32 591 307	17 751 952	61 477 946	3 634 302	-1 676 859	

Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät ryhmä sisältää kaikki yhtiön johdannaiset, jotka eivät ole suojauslaskennassa, vaikka ne olisi tehty riskienhallintatarkoituksessa suojaaviksi. Kuntarahoituksen osalta tähän ryhmään lukeutuvat käyvän arvon optiolla arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen suojaukseksi tehdyt johdannaiset, kuntien kanssa tehdyt johdannaiset, kuntajohdannaisten suojaksi tehdyt johdannaiset, taseen korkoriskin suojaukseksi tehdyt johdannaiset, joille ei ole määritelty yksilöityä suojauskohdetta sekä kytkettyjä johdannaissopimuksia sisältäviä rahoitusvelkoja suojaavat johdannaiset ja rahoitusveloista erotetut kytketyt johdannaiset.

*Kuntarahoitus siirtyi toukokuussa 2016 ns. EMIR-asetuksen mukaiseen OTC-johdannaissopimusten keskusvastapuoliselvitykseen.

31.12.2015 (1 000 €)	Kohde-etuuden nimellisarvo				Käypä arvo		
	Jäljellä oleva juoksuaika				Yhteensä	Positiivinen	Negatiivinen
	Alle 1 vuotta	1–5 vuotta	Yli 5 vuotta				
Suojauslaskennassa olevat sopimukset							
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	4 309 588	16 054 679	13 072 232	33 436 498	553 489	-402 602	
Korko-optiot	4 582	6 006	-	10 588	-	-99	
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	4 989 570	13 231 613	2 129 328	20 350 511	2 983 050	-1 029 808	
Yhteensä	9 303 739	29 292 298	15 201 560	53 797 597	3 536 539	-1 432 509	
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät							
Korkojohdannaiset							
Koronvaihtosopimukset	383 861	2 784 303	2 987 696	6 155 860	149 993	-153 949	
Korko-optiot	10 071	315	42 000	52 386	512	-518	
Valuuttajohdannaiset							
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	5 169	10 577	-	15 746	1 241	-1 240	
Terminisopimukset	975 475	-	-	975 475	25 263	-	
Osakejohdannaiset	269 715	2 222 471	5 500	2 497 686	202 551	-202 551	
Muut johdannaiset	49 058	20 000	-	69 058	8 925	-8 925	
Yhteensä	1 693 349	5 037 666	3 035 196	9 766 211	388 485	-367 183	
Kaikki yhteensä	10 997 088	34 329 964	18 236 756	63 563 808	3 925 025	-1 799 692	

Liite 8. Aineettomat hyödykkeet

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
IT-järjestelmät	6 776	5 812
Muut aineettomat hyödykkeet	105	152
Yhteensä	6 881	5 965

Liite 9. Aineelliset hyödykkeet

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Kiinteistöt		
Rakennukset	319	359
Maa-alueet	135	135
Kiinteistöosakkeet	299	299
Muut aineelliset hyödykkeet	1 596	1 352
Yhteensä	2 349	2 145

Liite 10. Aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden muutokset tilikauden aikana

	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet		
		Muut kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
31.12.2016 (1 000 €)	Yhteensä			
Hankintameno 1.1.	11 824	1 207	3 173	4 379
+ Lisäykset tilikautena	2 166	-	970	970
- Vähennykset tilikautena	-	-	-509	-509
Hankintameno 31.12.	13 990	1 207	3 634	4 840
Kertyneet poistot 1.1.	5 859	413	1 821	2 234
- Vähennysten kertyneet poistot	-	-	-308	-308
+ Tilikauden poisto	1 250	40	524	564
Kertyneet poistot 31.12.	7 109	453	2 038	2 491
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 881	753	1 596	2 349

	Aineettomat hyödykkeet	Aineelliset hyödykkeet		
		Muut kiinteistöt ja kiinteistöosakkeet	Muut aineelliset hyödykkeet	Yhteensä
31.12.2015 (1 000 €)	Yhteensä			
Hankintameno 1.1.	9 874	1 207	2 936	4 142
+ Lisäykset tilikautena	1 961	-	528	528
- Vähennykset tilikautena	-11	-	-291	-291
Hankintameno 31.12.	11 824	1 207	3 173	4 379
Kertyneet poistot 1.1.	4 743	373	1 680	2 053
- Vähennysten kertyneet poistot	-11	-	-289	-289
+ Tilikauden poisto	1 127	40	430	470
Kertyneet poistot 31.12.	5 859	413	1 821	2 234
Kirjanpitoarvo 31.12.	5 965	793	1 351	2 145

Liite 11. Muut varat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Leasingvuokrasaamiset	4 387	4 592
Johdannaissopimuksiin liittyvät vakuussaamiset keskusvastapuolelta	49 838	-
Muut	8 390	1 437
Yhteensä	62 615	6 029

Liite 12. Siirtosaamiset ja maksetut ennakot

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Korot	240 780	226 796
Muut	2 224	5 904
Yhteensä	243 005	232 700

Liite 13. Laskennalliset verosaamiset ja -velat

Laskennalliset verosaamiset (1 000 €)	31.12.2015	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2016
Muista väliaikaisista eroista				
Käyvän arvon rahastosta	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	-

Laskennalliset verovelat (1 000 €)	31.12.2015	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2016
Muista väliaikaisista eroista				
Käyvän arvon rahastosta	2 838	-	2 041	4 880
Yhteensä	2 838	-	2 041	4 880

Vapaaehtoisiin varauksiin ja poistoeroon sisältyy kirjaamatonta laskennallista verovelkaa yhteensä 165 456 tuhatta euroa.

Laskennalliset verosaamiset (1 000 €)	31.12.2014	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2015
Muista väliaikaisista eroista				
Käyvän arvon rahastosta	-	-	-	-
Yhteensä	-	-	-	-

Laskennalliset verovelat (1 000 €)	31.12.2014	Kirjattu tuloslaskelmaan	Kirjattu omaan pääomaan	31.12.2015
Muista väliaikaisista eroista				
Käyvän arvon rahastosta	7 728	-	-4 890	2 838
Yhteensä	7 728	-	-4 890	2 838

Vapaaehtoisiin varauksiin ja poistoeroon sisältyy kirjaamatonta laskennallista verovelkaa yhteensä 135 568 tuhatta euroa.

Liite 14. Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat

(1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Nimellisarvo
Joukkovelkakirjalainat	23 444 821	25 456 304	23 574 719	27 838 525
Muut	1 139 348	1 141 258	1 229 771	1 230 475
Yhteensä	24 584 169	26 597 562	24 804 490	29 069 000

Kaikki emoyhtiön varainhankinta on Kuntien takauskeskuksen takaamaa.

Liite 15. Muut velat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Muut	4 264	2 008
Yhteensä	4 264	2 008

Liite 16. Siirtovelat ja saadut ennakot

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Korot	197 342	212 497
Muut	9 121	8 878
Yhteensä	206 463	221 375

Liite 17. Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla

31.12.2016 (1 000 €)	Valuutta	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Korkosidonta	Takaisinmaksu aikaisintaan
2) AT1-pääomalaina	EUR	350 000	347 426	Kiinteä	1.4.2022
Yhteensä		350 000	347 426		

31.12.2015 (1 000 €)	Valuutta	Nimellisarvo	Kirjanpitoarvo	Korkosidonta	Takaisinmaksu aikaisintaan
1) Debentuurilaina 1/06	EUR	35 000	35 542	Kiinteä	9.5.2016
2) AT1-pääomalaina	EUR	350 000	346 935	Kiinteä	1.4.2022
Yhteensä		385 000	382 477		

Lainojen ehdot:

- Lainan eräpäivä on 9.5.2021. Yhtiöllä on oikeus maksaa lainan pääoma kertyneine korkoineen ennenaikaisesti takaisin koronmaksupäivänä alkaen 9.5.2016, aikaisemmin vain Finanssivalvonnan kirjallisella suostumuksella. Debentuurilaina ja sille kertynyt korko voidaan maksaa yhtiön purkauksessa ja konkurssissa vain kaikkia muita velkoja huonommalla etuoikeudella. Laina on ollut kiinteäkorkoinen lainaehdojen mukaisesti 9.5.2016 saakka, jonka jälkeen korkosidonta on muuttunut vaihtuvakorkoiseksi. Laina on etuoikeusasemaltaan vähintään samassa asemassa kuin yhtiön tulevaisuudessa mahdollisesti liikkeeseen laskemat tai ottamat debentuurilainat, joilla on eräpäivä ja vastaavan ehtoiset sitoumukset. Kuntarahoitus on hakenut lupaa debentuurilainan takaisinmaksuun Euroopan keskuspankilta. EKP myönsi luvan 18.7.2016 ja Kuntarahoitus maksoi debentuurilainan pois koronmaksun yhteydessä 9.8.2016. Lainan tarkempi kuvaus on konsernin liitteessä 57.
- Laina on ensisijaiseen lisäpääomaan luettava erityisehtoinen ja vakuudeton joukkovelkakirjalaina, jonka ehdot on laadittu täyttämään Vakavaraisuusasetuksessa (EU 575/2013) asetetut niin sanotun AT1-pääomalainan vaatimukset. Lainalla ei ole eräpäivää. Lainalle voidaan maksaa korkoa vain jakokelpoisista varoista Vakavaraisuusasetuksessa asetetuin edellytyksin, ja yhtiö päättää, maksetaanko lainalle korkoa koronmaksupäivänä. Koron maksun peruutus on lopullinen, eikä maksamatta jäänyttä korkoa lisätä lainan pääomaan. Lainan pääoma kirjataan alas, jos yhtiön ydinpääoman (CET1) suhde riskipainotettuihin saamisiin on pienempi kuin 5,125 %. Yhtiö voi päättää lainan pääoman takaisinkirjaamisesta osaksi tai kokonaan, jos Vakavaraisuusasetus tämän mahdollistaa yhtiön taloudellisen tilan parantumisen perusteella. Yhtiöllä on oikeus, muttei velvollisuutta 1.4.2022 ja sen jälkeen vuosittain koronmaksupäivänä lunastaa laina takaisin, mikäli valvova viranomaislainen on etukäteen hyväksynyt takaisinmaksun. Valvovalla viranomaisella on mahdollisuus antaa lupa lainan takaisinmaksuun myös erityisestä syystä, esimerkiksi jos lainsäädäntö tai viranomaiskäytäntö muuttuisi niin, että korkojen täysi vähennysoikeus menetetään tai mikäli yhtiö joutuisi maksamaan lainan ehdoissa mainittuja lisäsuorituksia. Viranomaislainen voi myöntää luvan takaisinmaksuun myös, jos lainan viranomaisluokituksessa tapahtuu muutos, jonka johdosta laina todennäköisesti suljettaisiin omien varojen ulkopuolelle tai luokiteltaisiin uudelleen laadultaan alempiarvoiseksi omiksi varoiksi. Lainan pääoma, korko ja muu hyvitys maksetaan takaisin yrityksen purkauksessa ja konkurssissa kaikkia muita ylempitasoisia velkoja huonommalla etuoikeudella. AT1-pääomalaina on konsernissa oman pääoman ehtoinen instrumentti ja emoyhtiön kirjanpidossa se on kirjattu velaksi tase-erään Velat, joilla on huonompi etuoikeus.

Liite 18. Rahoitusvarojen ja -velkojen maturiteettijakauma

31.12.2016 (1 000 €)	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	540 431	691 657	3 258 656	975 278	-	5 466 022
Saamiset luottolaitoksilta	428 852	-	-	-	9 681	438 533
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	247 407	1 379 858	6 478 029	4 072 226	8 732 233	20 909 752
Saamistodistukset	1 150 210	257 169	529 645	63 199	3 193	2 003 415
Johdannaissopimukset	58 149	551 579	1 824 114	742 671	457 789	3 634 302
Yhteensä	2 425 050	2 880 263	12 090 443	5 853 374	9 202 895	32 452 025

31.12.2016 (1 000 €)	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 258 289	47 421	363 254	977 491	1 715 862	5 362 317
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	28 902	162 231	363 593	232 531	85 662	872 919
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 463 726	5 697 652	11 755 878	2 013 916	652 997	24 584 169
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-	347 426	-	-	347 426
Johdannaissopimukset	47 774	185 837	1 014 586	183 305	245 356	1 676 859
Yhteensä	6 798 692	6 093 141	13 844 737	3 407 242	2 699 877	32 843 690

Velat, joissa on ennakaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2017 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 40–60 %. Vuoden 2016 aikana eräntyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 40 %.

31.12.2015 (1 000 €)	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	366 582	966 021	2 525 326	1 219 599	1 146	5 078 673
Saamiset luottolaitoksilta	604 299	9 500	-	-	-	613 799
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	370 505	1 518 249	5 789 905	4 106 845	8 302 950	20 088 453
Saamistodistukset	1 213 615	256 496	367 408	61 047	26 080	1 924 645
Johdannaissopimukset	245 007	750 537	1 918 127	378 925	632 428	3 925 025
Yhteensä	2 800 008	3 500 802	10 600 766	5 766 416	8 962 604	31 630 595

31.12.2015 (1 000 €)	0–3 kuukautta	3–12 kuukautta	1–5 vuotta	5–10 vuotta	yli 10 vuotta	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	2 232 310	41 660	122 860	820 286	1 676 154	4 893 270
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	43 597	14 666	499 564	214 029	182 171	954 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	4 289 979	5 992 095	12 074 575	1 484 364	963 477	24 804 490
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	35 542	-	346 935	-	382 477
Johdannaissopimukset	25 966	130 021	1 224 992	220 058	198 655	1 799 692
Yhteensä	6 591 852	6 213 984	13 921 991	3 085 672	3 020 456	32 833 956

Velat, joissa on ennakaisen eräännyttämisen mahdollisuus, ovat taulukossa sen mukaisessa maturiteettiluokassa, jolloin eräännyttäminen olisi ensimmäisen kerran mahdollista. Yhtiön arvio on, että velkoja tullaan vuoden 2016 aikana eräännyttämään ennenaikaisesti 40 - 60 %. Vuoden 2015 aikana eräntyi tällaisia velkoja ennenaikaisesti 60 %.

Liite 19. Tase-erien jakautuminen koti- ja ulkomaan rahan määräisiin eriin

31.12.2016 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	5 448 487	17 536	5 466 022
Saamiset luottolaitoksilta	432 402	6 131	438 533
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	20 909 752	-	20 909 752
Saamistodistukset	1 789 465	213 950	2 003 415
Johdannaissopimukset	3 634 302	-	3 634 302
Muu omaisuus ml. "Käteiset varat"	1 595 793	3 799	1 599 593
Yhteensä	33 810 201	241 416	34 051 617

31.12.2016 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	5 268 229	94 088	5 362 317
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	590 874	282 045	872 919
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	2 377 486	22 206 683	24 584 169
Johdannaissopimukset	1 676 859	-	1 676 859
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	347 426	-	347 426
Muut velat	1 207 927	-	1 207 927
Yhteensä	11 468 802	22 582 816	34 051 617

31.12.2015 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Keskuspankkirahoitukseen oikeuttavat saamistodistukset	5 030 893	47 781	5 078 673
Saamiset luottolaitoksilta	613 206	594	613 799
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	20 088 453	-	20 088 453
Saamistodistukset	1 765 435	159 209	1 924 645
Johdannaissopimukset	3 925 025	-	3 925 025
Muu omaisuus ml. "Käteiset varat"	2 257 491	-	2 257 491
Yhteensä	33 680 503	207 584	33 888 086

31.12.2015 (1 000 €)	Kotimaan raha	Ulkomaan raha	Yhteensä
Velat luottolaitoksille	4 799 614	93 656	4 893 270
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	685 153	268 873	954 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	1 963 064	22 841 427	24 804 490
Johdannaissopimukset	1 799 692	-	1 799 692
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	382 477	-	382 477
Muut velat	1 054 131	-	1 054 131
Yhteensä	10 684 130	23 203 956	33 888 086

Liite 20. Arvopapereiden takaisinostosopimukset

Ei raportoitavaa.

Liite 21. Rahoitusvarojen ja -velkojen käyvät arvot ja kirjanpitoarvot

Rahoitusvarat (1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Käteiset varat	988 949	988 949	1 813 813	1 813 813
Keskuspankkirahoituksen oikeuttavat saamistodistukset	5 466 022	5 466 022	5 078 673	5 078 673
Saamiset luottolaitoksilta	438 533	438 533	613 799	613 811
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	20 909 752	22 957 711	20 088 453	21 462 659
Saamistodistukset	2 003 415	2 003 896	1 924 645	1 920 693
Osakkeet ja osuudet	9 695	9 695	9 620	9 620
Osakkeet ja osuudet samaan konserniin kuuluvissa yrityksissä	112	112	112	112
Johdannaissopimukset	3 634 302	3 634 302	3 925 025	3 925 025
Yhteensä	33 450 782	35 499 222	33 454 140	34 824 406

Rahoitusvelat (1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo	Kirjanpitoarvo	Käypä arvo
Velat luottolaitoksille	5 362 317	5 531 362	4 893 270	4 981 987
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	872 919	888 677	954 026	958 744
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 584 169	24 650 226	24 804 490	24 820 262
Johdannaissopimukset	1 676 859	1 676 859	1 799 692	1 799 692
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	347 426	430 947	382 477	385 572
Yhteensä	32 843 691	33 178 071	32 833 956	32 946 257

Liite 22. Rahoitusvarojen ja -velkojen käypien arvojen hierarkia

31.12.2016 (1 000 €)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon arvostetut varat				
Käypään arvoon tuloksen kautta arvostetut erät				
Saamistodistukset	15 573	433 872	-	449 445
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä *	-	7 271 774	-	7 271 774
Johdannaissopimukset	-	325 262	67 453	392 715
Suojaavat johdannaiset	-	3 241 587	-	3 241 587
Myytavissä olevat varat				
Saamistodistukset	6 020 942	3 193	-	6 024 134
Rahasto-osuudet	9 668	-	-	9 668
Yhteensä	6 046 182	11 275 687	67 453	17 389 323

31.12.2016 (1 000 €)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon arvostetut velat				
Käypään arvoon tuloksen kautta arvostetut erät				
Velat luottolaitoksille *	-	3 162 981	-	3 162 981
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille *	-	693 109	-	693 109
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat *	-	20 051 756	-	20 051 756
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla *	-	-	-	-
Johdannaissopimukset	-	294 700	67 453	362 153
Suojaavat johdannaiset	-	1 314 705	-	1 314 705
Yhteensä	-	25 517 251	67 453	25 584 704

31.12.2015 (1 000 €)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon arvostetut varat				
Käypään arvoon tuloksen kautta arvostetut erät				
Saamistodistukset	141 642	366 074	-	507 716
Saamiset yleisöltä ja julkisyhteisöiltä *	-	7 000 074	-	7 000 074
Johdannaissopimukset	-	266 765	121 720	388 485
Suojaavat johdannaiset	-	3 536 539	-	3 536 539
Myytävikissä olevat varat				
Saamistodistukset	5 255 103	67 630	-	5 322 733
Rahasto-osuudet	9 620	-	-	9 620
Yhteensä	5 406 364	11 237 082	121 720	16 765 166

31.12.2015 (1 000 €)	Taso 1	Taso 2	Taso 3	Yhteensä
Käypään arvoon arvostetut velat				
Käypään arvoon tuloksen kautta arvostetut erät				
Velat luottolaitoksille*	-	2 729 043	-	2 729 043
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille*	-	772 128	-	772 128
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat*	-	21 873 838	-	21 873 838
Velat, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla*	-	35 572	-	35 572
Johdannaissopimukset	-	245 463	121 720	367 183
Suojaavat johdannaiset	-	1 432 509	-	1 432 509
Yhteensä	-	27 088 553	121 720	27 210 273

* Kyseiset rivit sisältävät eriä, jotka on kirjanpidossa arvostettu käypään arvoon vain suojatun riskin osalta. Näiden osalta kirjanpitoarvo eroaa käyväästä arvosta yllä olevassa taulukossa.

Taso 1

Tasolle 1 on kirjattu sellaiset rahoitusvarat ja -velat, joiden arvostus on perustunut aktiivisilla toimivilla markkinoilla täysin samanlaisille varoille tai veloille noteerattuihin käypiin arvoihin. Markkinoiden katsotaan olevan toimivat, jos kauppaa käydään usein ja hintatietoja on saatavilla säännöllisesti. Tason 1 rahoitusvarat koostuvat sijoituksista saamistodistuksiin.

Taso 2

Arvostus on määritelty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja. Hinnat ovat todennettavissa joko suoraan tai välillisesti. Tason 2 rahoitusinstrumenteilla ei käydä aktiivisesti kauppaa toimivilla markkinoilla ja käypä arvo määritetään yleisesti hyväksytyillä arvostusmalleilla ja -menetelmillä.

Jos rahoitusvaralle tai -velalle on määrätty voimassaoloaika, tulee tason 2 syöttötieto olla havainnoitavissa olennaisilta osin rahoitusvaran tai -velan koko voimassaoloaikana. Käypä arvo perustuu vastaavanlaisten varojen tai velkojen noteerauksiin toimivilla markkinoilla tai täysin samanlaisten tai vastaavanlaisten varojen tai velkojen noteerattuihin hintoihin markkinoilla, jotka eivät ole toimivat. Käypä arvo voi perustua myös muihin syöttötietoihin kuin noteerattuihin hintoihin, jotka kyseiselle omaisuuserälle tai velalle ovat havainnoitavissa, kuten esimerkiksi korkokannat ja tuottokäyrät, jotka ovat havainnoitavissa tavanomaisesti noteeratuin väliajoin, implisiittiset volatiliitteetit tai luottomarginaalit.

Arvostus perustuu menetelmään, jossa sopimuskohtaiset tulevat kassavirrat mallinnetaan niin sanottujen forward-käyrien avulla ja lopuksi kassavirrat diskontataan valuutta- ja korkoperustekohtaisilla diskonttokäyrillä. Optioita sisältävien sopimuksien hinnoittelussa käytetään lisäksi markkinoilla yleisesti käytössä olevia korko- ja optiohinnoittelumalleja. Näissä arvostusmenetelmissä käytetään markkinoilla havainnoitavissa olevia syöttötietoja. Tason 2 rahoitusinstrumentit koostuvat pääosin OTC-johdannaisista, yhtiön omista liikkeeseenlaskuista sekä antolainauksesta.

OTC-johdannaisten käypä arvo määritetään arvostusmalleilla. Diskonttaukseen käytetään markkinoilta todennettavia korkoja. Lisäksi arvostus perustuu muihin syöttötietoihin sopimuksen ominaisuuksista riippuen. Strukturoitujen tuotteiden arvostamisessa käytetään apuna Numerixia (hinnoittelumallikirjasto), jonka mallit vastaavat markkinoilla yleisesti käytössä olevia malleja. OTC-johdannaiset luokitellaan tasolle 2, mikäli mallien kaikki merkittävimmät syöttötiedot ovat todennettavissa toimivilta markkinoilta.

Taso 3

Arvostus on määritelty käyttäen syöttötietoina muita kuin tason 1 noteerattuja hintoja tai tason 2 arvostusmenetelmissä syöttötietoina käytettävää havainnoitavaa markkinadataa. Arvostus perustuu menetelmään, jossa sopimuskohtaiset tulevat kassavirrat mallinnetaan niin sanottujen forward-käyrien avulla ja lopuksi kassavirrat diskontataan valuutta- ja korkoperustekohtaisilla diskonttokäyrillä. Optioita sisältävien sopimuksien hinnoittelussa käytetään lisäksi markkinoilla yleisesti käytössä olevia korko- ja optiohinnoittelumalleja. Näissä arvostusmenetelmissä saatetaan käyttää syöttötietoja, jotka eivät ole suoraan havainnoitavissa markkinoilta ja ei-todennettavissa olevilla tekijöillä on merkittävä vaikutus käypään arvoon. Tason 3 rahoitusinstrumentit koostuvat pääosin OTC-johdannaisista sekä yhtiön omista liikkeeseenlaskuista erotetuista kytketyistä johdannaisista. Tasolle 3 luokitellaan sellaiset sopimukset, joiden arvostamisessa käytetään historiallista volatiliitteettiä.

Muiden kuin havainnoitavissa olevien syöttötietojen tulee kuvastaa oletuksia, joita markkinaosapuolet käyttäisivät rahoitusvaran tai -velan hinnoittelussa, riskiä koskevat oletukset mukaan lukien. Yhtiö muodostaa muut kuin havainnoitavissa olevat syöttötiedot perustuen parhaaseen informaatioon, joka on kyseisessä olosuhteissa saatavilla. Siihen voi myös sisältyä yhtiön omaa tietoa. Mikäli tällaista tietoa käytetään, niin yhtiö oikaisee kyseisiä tietoja, jos kohtuullisesti saatavissa oleva informaatio viittaa siihen, että muut markkinaosapuolet käyttäisivät erilaista tietoa.

Kaikissa arvostusmalleissa hyödynnetään markkinasyöttötietoja, kuten korkoja, volatiliitteetteja ja korrelaatioita. Osa syöttötiedoista on todennettavissa, kun taas osa ei ole todennettavissa. Kaikkien päävaluuttojen korot ovat todennettavissa, kuten myös korot, volatiliitteetit ja korrelaatiot tiettyyn ajanhetkeen saakka. Jos ei-todennettavissa olevien parametrien vaikutus arvostukseen on merkittävä, niin instrumentti luokitellaan käyvän arvon hierarkian tasolle 3.

Siirrot käyvän arvon hierarkian tasojen välillä

Tilikausien 2016 ja 2015 aikana ei ole tapahtunut siirtoja tasojen 1 ja 2 välillä.

Tilikaudella 2016 ei ole siirretty rahoitusvaroja tai -velkoja tasolle 3. Arvostuksessa käytettävien syöttötietojen muutoksesta johtuen tasolta 3 tasolle 2 siirrettiin vuoden 2016 aikana johdannaisia sekä varainhankinnasta erotettuja kytkettyjä johdannaisia, siirrot on esitetty 31.12.2015 käyvin arvoin.

	Johdannaissaamiset	Johdannaivelat	
	Kaupankäynti-tarkoituksessa pidettävät	Kaupankäynti-tarkoituksessa pidettävät	Yhteensä
2016 (1 000 €)			
01.01.2016	121 720	-121 720	0
Arvonmuutos tuloslaskelmassa	-13 078	13 078	0
Ostot	18 843	-18 843	0
Myyntit	-32 510	32 510	0
Siirrot tasolle 3	-	-	-
Siirrot pois tasolta 3	-27 521	27 521	0
31.12.2016	67 454	-67 454	0

Tilinpäätöksessä 2015 on siirretty 117 varainhankintaa suojaavaa koronvaihtosopimusta tasolta 2 tasolle 3 johtuen arvostuksessa käytettävissä syöttötiedoista, jotka eivät perustu suoraan markkinoilta havainnoitavissa oleviin tietoihin.

	Johdannaissaamiset	Johdannaivelat	
	Kaupankäynti-tarkoituksessa pidettävät	Kaupankäynti-tarkoituksessa pidettävät	Yhteensä
2015 (1 000 €)			
01.01.2015			
Arvonmuutos tuloslaskelmassa	-	-	-
Ostot	-	-	-
Myyntit	-	-	-
Siirrot tasolle 3	121 720	-121 720	0
Siirrot pois tasolta 3	-	-	-
31.12.2015	121 720	-121 720	0

Siirto tasolta 2 tasolle 3 on tehty 31.12.2015 käyvin arvoin. Kaikki siirretyt johdannaiset suojaavat varainhankintaa, josta yhtiö on tunnistanut kytketyn johdannaisen. Tasolle 3 siirretty arvo sisältää johdannaisen käyvän arvon ja varainhankinnasta erotetun kytketyn johdannaisen.

Ei-havainnoitavien syöttötietojen herkkyyshanalyysi

Ei-havainnoitavia syöttötietoja ovat osake- ja indeksivolatiliteetit, joille ei ole saatavissa noteerauksia likvideiltä optiomarkkinoilta. Ei-havainnoitaville parametreille on laskettu vaihteluvälit perustuen historiallisiin markkinanoteerauksiin vuosilta 2015 ja 2016. Syöttötietojen vaihteluvälin perusteella on arvioitu sopimusten markkina-arvoja korkean volatiliteetin ja alhaisen volatiliteetin skenaarioissa. Alhaisen volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo nousee 47,2 miljoonaa euroa (2015: 46 miljoonaa euroa) ja vastaavasti velkainstrumenttien kytketyn johdannaisen käypä arvo laskee 47,2 miljoonaa euroa (2015: 46 miljoonaa euroa). Korkean volatiliteetin skenaariossa johdannaissopimusten käypä arvo laskee 33,8 miljoonaa euroa (2015: 38 miljoonaa euroa) ja vastaavasti velkainstrumenttien kytketyn johdannaisen käypä arvo nousee 33,8 miljoonaa euroa (2015: 38 miljoonaa euroa).

Liite 23. Oman pääoman erät

31.12.2016 (1 000 €)	Osakepääoma	Vararahasto	Käyvän arvon rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarat	Yhteensä
Kirjanpitoarvo tilikauden alussa 1.1.2016	43 008	277	11 354	40 743	54 688	150 070
+ lisäykset	-	-	8 165	-	6 808	14 973
- vähennykset	-	-	-	-	-	-
Kirjanpitoarvo 31.12.2016	43 008	277	19 519	40 743	61 496	165 043

31.12.2015 (1 000 €)	Osakepääoma	Vararahasto	Käyvän arvon rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	Kertyneet voittovarat	Yhteensä
Kirjanpitoarvo tilikauden alussa 1.1.2015	43 008	277	30 914	40 743	53 158	168 100
+ lisäykset	-	-	-	-	1 530	1 530
- vähennykset	-	-	-19 560	-	-	-19 560
Kirjanpitoarvo 31.12.2015	43 008	277	11 354	40 743	54 688	150 070

Liite 24. Osakepääoma

Kuntarahoitus Oyj:llä on kaksi osakesarjaa A ja B, jotka eivät kuitenkaan eroa toisistaan äänivallan tai voitonjaon osalta, vaan kumpikin osake oikeuttaa yhteen ääneen. Osakkeilla ei ole nimellisarvoa. Osakkeiden hankintaa on rajoitettu yhtiöjärjestyksen suostumus- ja lunastuslausekkein. Vuoden 2016 lopussa yhtiön maksettu ja kaupparekisteriin merkitty osakepääoma oli 43 008 tuhatta euroa. Yhtiön osakkeiden lukumäärä on 39 063 798, josta A-sarjan osakkeita 26 331 646 kappaletta ja B-sarjan osakkeita 12 732 152 kappaletta.

Liite 25. Suurimmat osakkeenomistajat

Kymmenen äänivallaltaan suurinta osakkeenomistajaa sekä heidän omistamiensa osakkeiden lukumäärä ja niiden osuus luottolaitoksen kaikista osakkeista ja kaikkien osakkeiden äänimäärästä sekä osakkeenomistajien yhteenlaskettu lukumäärä:

31.12.2016	kpl	%-osuus
1. Keva	11 975 550	30,66 %
2. Suomen valtio	6 250 000	16,00 %
3. Helsingin kaupunki	4 066 525	10,41 %
4. Espoon kaupunki	1 547 884	3,96 %
5. VAV Asunnot Oy (Vantaan kaupunki)	963 048	2,47 %
6. Tampereen kaupunki	919 027	2,35 %
7. Oulun kaupunki	903 125	2,31 %
8. Turun kaupunki	615 681	1,58 %
9. Kuopion kaupunki	573 350	1,47 %
10. Lahden kaupunki	537 926	1,38 %

Osakkeenomistajia on yhteensä 278 (2015: 281).

Taulukossa esitetyt osakemäärät eivät sisällä näiden osakkeenomistajien konserniyhtiöiden mahdollisesti omistamia osakkeita.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Yhtiö ei ole yhdistellyt tuloslaskelman eriä VMA:n päätöksen 2 luvun 14 §:n 4 momentin perusteella.

Liite 26. Korkotuotot ja -kulut

31.12.2016 (1 000 €)	Korkotuotot	Korkokulut	Netto
Varat			
Saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	40	-9 838	-9 798
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	210 737	-	210 737
Saamistodistuksista	9 586	-1 092	8 494
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-99 302	-	-99 302
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset	50 131	-28 411	21 719
Muut korkotuotot	1 046	0	1 046
Korot varoista	172 238	-39 341	132 897
Velat			
Veloista luottolaitoksille	5 935	-56 571	-50 636
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-18 185	-18 185
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	33	-442 773	-442 739
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-	583 243	583 243
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-16 833	-16 833
Muut korkokulut	-	-188	-188
Korot veloista	5 968	48 693	54 661
Yhteensä	178 206	9 352	187 558

Finanssivalvonnan antaman määräyksen ja ohjeen 2/2016 Rahoitussektorin kirjanpito, tilinpäätös ja toimintakertomus kohtaa 99 ja 104 noudattaen varoista syntyvät negatiiviset korkotuotot on esitetty korkokuluina sekä veloista syntyvät negatiiviset korkokulut korkotuotoina. Vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi vuoden 2015 korkotuottojen ja -kulujen jaottelu on muutettu vastaavalla tavalla.

Korkokulut saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta koostuu keskuspankkitalletuksista ja vakuustalletuksista maksetuista koroista. Korkokulut saamistodistuksista muodostuu sijoitustodistusten koroista. Korkotuottoja oikaisevana eränä esitetyt suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset suojaavat saamia yleisöltä ja julkisyhteisöiltä sekä saamistodistuksia.

Korkotuotot veloista luottolaitoksille koostuu vakuustalletuksista saaduista koroista. Korkokuluja oikaisevana eränä esitetyt suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset suojaavat velkoja luottolaitoksille, velkoja yleisölle ja julkisyhteisölle ja yleiseen liikkeeseen laskettuja velkakirjoja.

31.12.2015 (1 000 €)	Korkotuotot	Korkokulut	Netto
Varat			
Saamisista luottolaitoksilta ja keskuspankeilta	123	-3 479	-3 356
Saamisista yleisöltä ja julkisyhteisöiltä	232 722	-	232 722
Saamistodistuksista	82 970	-316	82 654
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-153 466	-19	-153 485
Kaupankäyntitarkoituksessa pidettävät johdannaissopimukset	28 719	-25 855	2 864
Muut korkotuotot	1 393	-	1 393
Korot varoista	192 461	-29 669	162 792
Velat			
Veloista luottolaitoksille	904	-47 170	-46 265
Veloista yleisölle ja julkisyhteisöille	-	-20 276	-20 276
Yleiseen liikkeeseen lasketuista velkakirjoista	254	-652 927	-652 673
Suojauslaskennassa olevat johdannaissopimukset	-	728 323	728 323
Veloista, joilla on huonompi etuoikeus kuin muilla veloilla	-	-5 606	-5 606
Muut korkokulut	-	-322	-322
Korot veloista	1 158	2 022	3 180
Yhteensä	193 619	-27 647	165 972

Liite 27. Leasingtoiminnan nettotuotot

(1 000 €)	2016	2015
Vuokratuotot	27 239	24 000
Leasingomaisuuden suunnitelman mukaiset poistot	-24 945	-21 951
Palkkiotuotot	3	190
Yhteensä	2 297	2 239

Liite 28. Tuotot oman pääoman ehtoisista sijoituksista

(1 000 €)	2016	2015
Samaan konserniin kuuluvilta yrityksiltä saadut osinkotuotot	63	129
Yhteensä	63	129

Liite 29. Palkkiotuotot ja -kulut

Palkkiotuotot (1 000 €)	2016	2015
Muu toiminta	601	2 847
Yhteensä	601	2 847

Palkkiokulut (1 000 €)	2016	2015
Maksetut toimitusmaksut	202	180
Muut	3 822	3 593
Yhteensä	4 023	3 773

Erä Muut sisältää mm. maksetut takauspalkkiot, säilytyspalkkiot ja ohjelmien päivityskulut.

Liite 30. Arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan nettotuotot

2016 (1 000 €)	Myyntivoitot ja -tappiot (netto)	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Johdannaissopimuksista	-13	858	845
Käyvän arvon optiolla kirjatusta eristä	-2 293	-711	-3 004
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-2 306	147	-2 159
Valuuttatoiminnan nettotuotot	-16	415	400
Yhteensä	-2 322	562	-1 759

2015 (1 000 €)	Myyntivoitot ja -tappiot (netto)	Käyvän arvon muutokset	Yhteensä
Johdannaissopimuksista	361	5 319	5 680
Käyvän arvon optiolla kirjatusta eristä	-1 006	-8 571	-9 577
Arvopaperikaupan nettotuotot yhteensä	-645	-3 252	-3 897
Valuuttatoiminnan nettotuotot	-29	62	33
Yhteensä	-674	-3 190	-3 865

Liite 31. Myytävissä olevien rahoitusvarojen nettotuotot

(1 000 €)	2016	2015
Tuotot rahasto-osuuksista	94	206
Rahoitusvarojen luovutuksista	-661	-432
Siirroista käyvän arvon rahastosta	99	6 562
Yhteensä	-468	6 336

Liite 32. Suojauslaskennan nettotulos

(1 000 €)	2016	2015
Suojausinstrumenttien nettotulos	247 588	-287 833
Suojauskohteiden nettotulos	-245 001	288 416
Yhteensä	2 587	583

Liite 33. Liiketoiminnan muut tuotot

(1 000 €)	2016	2015
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat tuotot	185	59
Yhteensä	185	59

Liite 34. Liiketoiminnan muut kulut

(1 000 €)	2016	2015
Viranomaismaksut		
Vakauserä	2 613	1 053
Muut hallinto- ja valvontamaksut	1 212	810
Vuokrat	1 865	1 860
Muut luottolaitoksen varsinaisesta toiminnasta johtuvat kulut	4 432	2 469
Yhteensä	10 122	6 192

Liite 35. Poistot ja arvonalentumiset aineellisista ja aineettomista hyödykkeistä

Erä muodostuu suunnitelman mukaisista poistoista.

Liite 36. Arvonalentumistappiot muista rahoitusvaroista

Kuntarahoitus ei ole kirjannut arvonalentumistappioita tai niiden peruutuksia vuonna 2016 tai vertailuvuonna 2015.

Liite 37. Liiketoiminta-alueita ja maantieteellisiä markkina-alueita koskevat tiedot

Kuntarahoitus Oyj:n toimialana on luottolaitostoiminta ja luotonannon markkina-alueena on Suomi.

Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liite 38. Annetut vakuudet

Omasta velasta annetut pantit (1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Velat luottolaitoksille	5 362 317	4 893 270
Velat yleisölle ja julkisyhteisöille	872 919	954 026
Yleiseen liikkeeseen lasketut velkakirjat	24 584 169	24 804 490
Yhteensä	30 819 405	30 651 787

Annetut vakuudet on esitetty tasearvoilla tilikauden lopussa.

Vastuut ja vakuudet (1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Pantatut velkakirjat keskuspankille	2 284 380	2 456 918
Pantatut velkakirjat Kuntien takauskeskukselle	18 364 852	17 385 787
Pantatut saamistodistukset Kuntien takauskeskukselle	-	5 455 469
Yhteensä	20 649 231	25 298 174

Pantatut varat:

- 1) Kuntarahoitus on keskuspankin hyväksymä rahapolitiikan vastapuoli ja tätä tarkoitusta varten keskuspankkiin on pantattu riittävä määrä vakuuksia kyseiseen asemaan liittyviä mahdollisia operaatioita varten.
- 2) Kuntarahoitus on pantannut Kuntien takauskeskukselle taulukossa esitetyn määrän antolainaukseensa liittyviä velkakirjoja. Kuntien takauskeskus takaa Kuntarahoituksen varainhankinnan ja Kuntarahoitus antaa takauskeskuksen takauksille vastavakuuksia siten kuin laissa Kuntien takauskeskuksesta on määritelty.
- 3) Kuntien takauskeskuksen maaliskuussa 2016 tekemän päätöksen mukaisesti Kuntarahoituksen ei enää tarvitse pantata likviditeettisalkkuun sisältyviä saamistodistuksia. Vuoden 2015 lopussa saamistodistukset olivat pantattuina Kuntien takauskeskukselle.

Liite 39. Eläkevastuut

Eläketurva on hoidettu ulkopuolisen eläkevakuutusyhtiön kautta.

Liite 40. Leasing- ja muut vuokravastuut

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Yhden vuoden kuluessa erääntyvät	1 425	1 134
Yli vuoden enintään viiden vuoden kuluessa erääntyvät	2 205	2 759
Yli viiden vuoden kuluessa erääntyvät	-	-
Yhteensä	3 630	3 893

Liite 41. Taseen ulkopuoliset sitoumukset

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Sitovat luottolupaukset	1 883 319	1 336 880
Yhteensä	1 883 319	1 336 880

Henkilöstöä ja johtoa koskevat liitetiedot

Liite 42. Henkilöstö

	2016		2015	
	Keskimäärin	Tilikauden lopussa	Keskimäärin	Tilikauden lopussa
Vakituinen kokoaikainen henkilöstö	82	84	75	78
Vakituinen osa-aikainen henkilöstö	2	2	3	2
Määräaikainen henkilöstö	5	4	3	3
Yhteensä	89	90	81	83

Johdon työsuhte-etuudet

Toimitusjohtajalle, varatoimitusjohtajalle ja muille johtoryhmän jäsenille maksetut ennakonpidätyksen alaiset palkat ja palkkiot:

Palkat ja palkkiot (1 000 €)	2016	2015
Toimitusjohtaja	489	489
Varatoimitusjohtaja	388	387
Johtoryhmän muut jäsenet yhteensä	1 043	1 019
Yhteensä	1 920	1 895

Hallituksen palkkiot

Hallituksen jäsenille maksetaan yhtiökokouksen päätöksen mukaisesti vuosipalkkio ja kokouspalkkiot. Hallituksen puheenjohtajan palkkio on 30 000 euroa, varapuheenjohtajan vuosipalkkio 18 000 euroa ja jäsenen vuosipalkkio 15 000 euroa. Kokouspalkkio hallituksen ja valiokuntien kokouksista on puheenjohtajille 800 euroa kokousta kohden ja jäsenille 500 euroa kokousta kohden.

Palkat ja palkkiot (1 000 €) Hallituksen jäsenet

	2016	2015
Eva Liljeblom, hallituksen puheenjohtaja 22.3.2016 asti	24	41
Helena Walldén, hallituksen puheenjohtaja 22.3.2016 alkaen	22	-
Tapani Hellstén, hallituksen varapuheenjohtaja	23	25
Fredrik Forssell	27	22
Teppo Koivisto	26	22
Sirpa Louhevirta	25	21
Vivi Marttila, jäsen 22.3.2016 alkaen	13	-
Tuula Saxholm	26	21
Asta Tolonen, jäsen 22.3.2016 asti	12	22
Juha Yli-Rajala	26	23
Yhteensä	221	197

Lähipiiriliiketoimet

Liite 43. Lähipiiriin kuuluvilta olevat laina- ja rahoitussaamiset sekä muut vastuut

Kuntarahoituksella ei ole luottolaitostoiminnasta annetun lain 140 §:n 2 momentin mukaisia laina- tai rahoitussaamisia tai muita vastuuta lähipiiriltä.

Omistukset muissa yrityksissä

Liite 44. Omistukset muissa yrityksissä

(1 000 €)	2016		2015	
	Osuus kaikista osakkeista (%)	Kirjanpitoarvo	Osuus kaikista osakkeista (%)	Kirjanpitoarvo
Tytäryritykset				
Rahoituksen Neuvontapalvelut Inspira Oy	64,4	112	64,4	112
Yhteensä	64,4	112	64,4	112

Muut liitetiedot

Liite 45. Tilintarkastusyhteisölle maksetut tilintarkastus- ja muut palkkiot

(1 000 €)	2016	2015
Tilintarkastus	222	268
Veroneuvonta	17	14
Muut palvelut	252	243
Yhteensä	491	525

Pilari III mukaiset vakavaraisuustiedot

Liitteissä 46–49 on esitetty kooste EU:n vakavaraisuusasetuksen N:o 575/2013 (CRR) mukaiset tiedot vakavaraisuudesta. Täydelliset Pilari III vakavaraisuustiedot on julkaistu osana Kuntarahoitus-konsernin liitetietoja.

Liite 46. Omat varat

(1 000 €)	31.12.2016	31.12.2015
Osakepääoma	43 008	43 008
Sijoitetun vapaan pääoman rahasto	40 743	40 743
Kertyneet voittovarot	61 496	54 688
Käyvän arvon rahasto, siirtymäsäännös alkaen 1.1.2015	19 519	11 354
Muut rahastot	662 099	542 548
Ydinpääoma (CET1) ennen vähennyksiä	826 865	692 341
Aineettomat hyödykkeet	-6 881	-5 965
Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset	-43 985	-432
Ydinpääoma (CET1)	776 000	685 945
Muihin ensisijaisiin omiin varoihin luettavat instrumentit	347 426	346 935
Ensisijainen lisäpääoma (AT1)	347 426	346 935
Ensisijainen pääoma (T1)	1 123 426	1 032 879
Debentuurilainat	-	35 000
Toissijainen pääoma (T2)	-	35 000
Omat varat yhteensä	1 123 426	1 067 879

EU:n vakavaraisuusasetuksen ja Finanssivalvonnan määräykset ja ohjeet 25/2013 perusteella käypään arvoon arvostettujen varojen realisoitumattomat voitot (käyvän arvon rahasto) on sisällytetty ydinpääomaan (ajalla 1.1.2015–31.12.2017). Ydinpääomaan on sisällytetty tilikauden voitto, joka on ollut tilintarkastuksen kohteena, ja näin ollen tilikauden voitto voidaan lukea ydinpääomaan Euroopan keskuspankin myöntämän vakavaraisuusasetuksen mukaisen luvan perusteella. Omiin varoihin sovellettavista suodattimista johtuvat ydinpääoman mukautukset koostuvat Kuntarahoituksen omasta luottoriskikorjauksesta (DVA) sekä muista arvonnoikaisuista (AVA).

Ensisijaisessa lisäpääomassa on 1.10.2015 liikkeeseen laskettu 350 miljoonan euron AT1-pääomalaina.

Toissijaisessa omassa pääomassa oli vuoden 2015 lopussa 35 miljoonan euron debentuurilaina, jonka takaisinmaksuun Kuntarahoitus on hakenut lupaa Euroopan keskuspankilta. EKP myönsi luvan 18.7.2016 ja debentuurilaina maksettiin takaisin koronmaksun yhteydessä 9.8.2016.

Tarkemmat kuvaukset omiin varoihin luetuista pääoma- ja debentuurilainoista ovat liitteessä 17.

Liite 47. Vakavaraisuuden tunnusluvut

Vakavaraisuuden tunnusluvut	31.12.2016	31.12.2015
Ydinpääoma (CET1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	46,35	41,56
Ensisijainen pääoma (T1) suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	67,11	62,58
Omat varat yhteensä suhteessa riskipainotettuihin eriin, %	67,11	64,70

Liite 48. Omien varojen vähimmäisvaatimus

Luottoriskin vakavaraisuusvaateen laskentaan on käytetty luottoriskin standardimenetelmää. Markkinariskin vakavaraisuuslaskennassa huomioidaan vain valuuttariskit, koska konsernilla ei ole kaupankäyntivarastoa eikä osake- ja hyödykepositioita. Koska valuuttariskiltä suojaudutaan vaihtamalla johdannaissojimuksilla kaikki valuuttamääräinen varainhankinta ja sijoitukset euromääräiseksi, on yhtiön valuuttapositio hyvin pieni. Operatiivisten riskien vakavaraisuusvaade lasketaan käyttämällä perusmenetelmää.

(1 000 €)	31.12.2016		31.12.2015	
	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset	Pääomavaade	Riskipainotetut saamiset
Luotto- ja vastapuoliriski, standardimenetelmä	107 749	1 346 863	107 416	1 342 696
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	778	9 725	-	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	379	4 735	368	4 598
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	965	12 068	1 367	17 089
Saamiset laitoksilta	79 933	999 157	69 637	870 462
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	4 275	53 435	3 320	41 501
Katetut joukkolainat	20 303	253 793	16 283	203 542
Arvopaperistetut erät	423	5 284	15 743	196 792
Sijoitusrahastosijoitukset	107	1 331	108	1 354
Muut erät	587	7 334	589	7 356
Markkinariski	794	9 930	47	594
Vastuun arvonokaisuriski (CVA VaR), standardimenetelmä	1 304	16 299	1 009	12 613
Operatiivinen riski, perusmenetelmä	24 083	301 035	23 569	294 618
Yhteensä	133 930	1 674 128	132 042	1 650 520

Vastapuoliriskin omien varojen vaade on 4 826 tuhatta euroa (2015: 3 001 tuhatta euroa).

Liite 49. Vastuiden määrä vastuuryhmittäin

Vastuuryhmä 31.12.2016 (1 000 €)	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Vastuiden kokonaisu-määrä	Riskipainotetut saamiset
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	1 564 884	-	-	1 564 884	9 725
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 126 880	716 850	223 150	11 066 880	4 735
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	133 691	-	-	133 691	0
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	256 452	-	-	256 452	12 068
Saamiset laitoksilta	3 670 300	-	741 487	4 411 787	999 157
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	267 177	-	-	267 177	53 435
Saamiset yrityksiltä	4 832 744	337 577	-	5 170 321	0
Kiinteistövakuudelliset saamiset	7 208 747	828 892	-	8 037 639	0
Katetut joukkolainat	2 055 196	-	-	2 055 196	253 793
Arvopaperistettut erät	26 419	-	-	26 419	5 284
Sijoitusrahastosijoitukset	9 668	-	-	9 668	1 331
Muut erät	92 046	-	-	92 046	7 334
Yhteensä	30 244 204	1 883 319	964 637	33 092 159	1 346 863

Vastuuryhmä 31.12.2015 (1 000 €)	Tase-erät	Taseen ulkopuoliset erät	Johdannaiset	Vastuiden kokonaisu-määrä	Riskipainotetut saamiset
Saamiset valtioilta ja keskuspankeilta	2 268 410	-	-	2 268 410	-
Saamiset aluehallinnolta ja paikallisviranomaisilta	10 198 342	156 156	141 441	10 495 939	4 598
Saamiset kansainvälisiltä organisaatioilta	195 593	-	-	195 593	-
Saamiset kansainvälisiltä kehityspankeilta	310 064	-	-	310 064	17 089
Saamiset laitoksilta	3 465 746	-	937 401	4 403 147	870 462
Saamiset julkisyhteisöiltä ja julkisoikeudellisilta laitoksilta	207 504	-	-	207 504	41 501
Saamiset yrityksiltä	4 465 042	331 705	-	4 796 747	-
Kiinteistövakuudelliset saamiset	6 727 614	849 019	-	7 576 633	-
Katetut joukkolainat	1 806 712	-	-	1 806 712	203 542
Arvopaperistettut erät	61 458	-	-	61 458	196 792
Sijoitusrahastosijoitukset	9 592	-	-	9 592	1 354
Muut erät	98 404	-	-	98 404	7 356
Yhteensä	29 814 482	1 336 880	1 078 843	32 230 205	1 342 696

Toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen allekirjoitukset

Helsingissä 10. helmikuuta 2017

KUNTARAOITUS OYJ

Helena Walldén
hallituksen puheenjohtaja

Tapani Hellstén
hallituksen varapuheenjohtaja

Fredrik Forssell
hallituksen jäsen

Teppo Koivisto
hallituksen jäsen

Sirpa Louhevirta
hallituksen jäsen

Vivi Marttila
hallituksen jäsen

Tuula Saxholm
hallituksen jäsen

Juha Yli-Rajala
hallituksen jäsen

Pekka Averio
toimitusjohtaja

Tilintarkastusmerkintä

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu kertomus.

Helsingissä 10. helmikuuta 2017
KPMG Oy Ab

Marcus Tötterman
KHT

Tilintarkastuskertomus

Kuntarahoitus Oyj:n yhtiökokoukselle

Tilinpäätöksen tilintarkastus

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Kuntarahoitus Oyj:n (y-tunnus 1701683-4) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2016. Tilinpäätös sisältää konsernin taseen, tuloslaskelman, laajan tuloslaskelman, laskelman oman pääoman muutoksista, rahavirtalaskelman ja liitetiedot, mukaan lukien yhteenveto merkittävimmistä tilinpäätöksen laatimisperiaatteista, sekä emoyhtiön taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että

- konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin taloudellisesta asemasta sekä sen toiminnan tuloksesta ja rahavirroista EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti,
- tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan emoyhtiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa.

Olemme riippumattomia emoyhtiöstä ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme.

Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Olennaisuus

Tarkastuksemme laajuuteen on vaikuttanut soveltamamme olennaisuus. Olennaisuus on määritetty perustuen ammatilliseen harkintaamme ja se ohjaa tarkastustoimenpiteiden luonteen, ajoituksen ja laajuuden määrittämisessä, sekä todettujen virheellisyyksien vaikutusten arvioimisessa suhteessa tilinpäätökseen kokonaisuutena. Olennaisuuden taso perustuu arvioomme sellaisten virheellisyyksien suuruudesta, joilla yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa olevan vaikutusta tilinpäätöksen käyttäjien tekemiin taloudellisiin päätöksiin. Olemme ottaneet huomioon myös sellaiset virheellisyydet, jotka laadullisten seikkojen vuoksi ovat mielestämme olennaisia tilinpäätöksen käyttäjille.

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat

Tilintarkastuksen kannalta keskeiset seikat ovat seikkoja, jotka ammatillisen harkintamme mukaan ovat olleet merkittävimpiä tarkastuksen kohteena olevan tilikauden tilintarkastuksessa. Nämä seikat on otettu huomioon tilinpäätökseen kokonaisuutena kohdistuneessa tilintarkastuksessa sekä laatiessamme siitä annettavaa lausuntoa, emmekä anna näistä seikoista erillistä lausuntoa.

Olemme ottaneet tilintarkastuksessa huomioon riskin siitä, että johto sivuuttaa kontrolleja. Tähän on sisältynyt arviointi siitä, onko viitteitä sellaisesta johdon tarkoitushakuisesta suhtautumisesta, josta aiheutuu väärinkäytöksestä johtuvan olennaisen virheellisyyden riski.

TILINTARKASTUKSEN KANNALTA KESKEISET SEIKAT

KUINKA KYSEISIÄ SEIKKOJA KÄSITELTIIN TILINTARKASTUKSESSA

Käypään arvoon arvostettujen rahoitusvarojen ja -velkojen arvostus

(Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja konsernitilinpäätöksen liitteet 4, 5, 12 ja 34 sekä emoyhtiön tilinpäätöksen liitteet 4, 7, 21 ja 22)

- Käypään arvoon arvostettujen rahoitusinstrumenttien (jäljempänä "sijoitukset") arvostamisen oikeellisuuden arviointi on ollut tarkastuksemme painopistealue, koska sijoitusten arvostamiseen liittyy osittain johdon harkintaan perustuvia ratkaisuja. Lisäksi Kuntarahoitus soveltaa sijoitusten arvostamiseen arvostusmalleja silloin, kun noteerauksia tai hintatietoja ei suoraan ole ollut saatavilla toimivilta markkinoilta.
- Sijoitusten osuus konsernitaseen varoista ja veloista on merkittävä, minkä johdosta niiden arvostus on määriteltävä tilintarkastuksen kannalta keskeiseksi seikaksi.

Olemme suorittaneet muun muassa seuraavat tarkastustoimenpiteet:

- Olemme testanneet sijoitusten arvostusprosessin oikeellisuuteen liittyviä keskeisiä sisäisiä kontrolleja. Olemme myös arvioineet Kuntarahoituksen käyttämiä arvostuskäytäntöjä ja -prosesseja sekä käypien arvojen määrittämisessä sovellettuja menetelmiä, syöttötietoja, oletuksia ja toimintatapoja.
- Olemme testanneet sijoitusten arvostusten oikeellisuutta pistokokein sekä arvioineet arvostusmalleissa käytettyjä syöttötietoja otannalla vertaamalla niitä tilinpäätöspäivän markkinainformaatioon.
- Olemme lisäksi arvioineet sijoituksia koskevien liitetietojen asianmukaisuutta.

Suojauslaskenta

(Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet ja konsernitilinpäätöksen liitteet 4, 5, 12 ja 36 sekä emoyhtiön tilinpäätöksen liitteet 7 ja 32)

- Kuntarahoitus soveltaa suojauslaskentaa pienentääkseen kirjanpidollista epäsymmetriaa rahoitusvarojen ja -velkojen sekä antolainauksen ja varainhankinnan markkinariskeiltä suojaavien johdannaissopimusten välillä.
- Suojauslaskennan soveltamisen seurauksena konsernitaseen suojauslaskennan piirissä olevien rahoitusvarojen ja -velkojen tasearvoihin sisältyy suojattuihin riskeihin liittyvää realisoitumatonta käyvän arvon muutosta.
- Suojauslaskentaprosessiin sisältyy monimuotoisia laskentavaiheita. Suojauslaskennan vaikutukset konsernitilinpäätökseen ovat merkittäviä, mistä johtuen suojauslaskenta on tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Olemme suorittaneet muun muassa seuraavat tarkastustoimenpiteet:

- Olemme arvioineet sovellettujen suojauslaskentakäytäntöjen yhdenmukaisuutta suhteessa kyseisiin tilinpäätösstandardeihin sekä suojauslaskentaa koskevien liitetietojen riittävyttä tilinpäätöksessä.
- Olemme myös arvioineet Kuntarahoituksen laskentatietojen käsittelyn toimivuutta.
- Lisäksi olemme arvioineet Kuntarahoituksen soveltaman suojauslaskennan tehokkuuden testaustoimenpiteitä.

Tietojärjestelmäympäristö ja talousraportoinnin kontrollit

- Kuntarahoituksen käytössä olevilla taloudellisen raportoinnin prosessiin liittyvillä tietojärjestelmissä ja niitä koskevilla sisäisillä kontrolleilla on suuri merkitys tietojen hallinnassa ja käsittelyssä.
- Tietojen käsittelyyn liittyy operatiivisia riskejä, jotka koskevat tietojen eheyttä, tietoturvaa, järjestelmien automatisoituja laskentasääntöjä sekä manuaalisten kontrollien toimivuutta.
- Tilikauden 2016 aikana Kuntarahoitus on toteuttanut uudistuksia sijoitusinstrumenttien hallintaan liittyvässä tietojärjestelmäympäristössä.
- Sijoitusinstrumenttien hallinta ja käsittely tietojärjestelmäympäristössä on ollut tilintarkastuksen kannalta keskeinen seikka.

Olemme suorittaneet muun muassa seuraavat tarkastustoimenpiteet:

- Olemme arvioineet tietovirtojen eheyttä ja tiedonsiirtojen toimivuutta.
- Olemme myös arvioineet ja testanneet taloudellisen raportoinnin kannalta tärkeimpien tietojärjestelmien keskeisimpiä sisäisiä kontrolleja.
- Olemme arvioineet automatisoitujen laskentasääntöjen toimivuutta ja testanneet niitä koskevien sisäisten kontrollien tehokkuutta.
- Lisäksi olemme arvioineet yleiseen tietojärjestelmäkontrolliympäristöön liittyviä seikkoja, kuten käyttöoikeuksia, järjestelmäkehitystä sekä jatkuvuuteen liittyviä toimenpiteitä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että konsernitilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan EU:ssa käyttöön hyväksytyjen kansainvälisten tilinpäätösstandardien (IFRS) mukaisesti ja siten, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emoyhtiön ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuviissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emoyhtiö tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä, sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntonne. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyksiä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voitaisiin kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- Tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä ja hankimme lausuntonne perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- Muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emoyhtiön tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.
- Arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
- Teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emoyhtiön tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin tai, jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntonne. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emoyhtiö tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
- Arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistä, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
- Hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuva tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.

Kommunikoimme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnitellusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

Lisäksi annamme hallintoelimille vahvistuksen siitä, että olemme noudattaneet riippumattomuutta koskevia relevantteja eettisiä vaatimuksia, ja kommunikoimme niiden kanssa kaikista suhteista ja muista seikoista, joiden voi kohtuudella ajatella vaikuttavan riippumattomuuteemme, ja soveltuviissa tapauksissa niihin liittyvistä varoitoimista.

Päättämme, mitkä hallintoelinten kanssa kommunikoiduista seikoista olivat merkittävimpiä tarkasteltavana olevan tilikauden tilintarkastuksessa ja näin ollen ovat tilintarkastuksen kannalta keskeisiä. Kuvaamme kyseiset seikat tilintarkastuskertomuksessa, paitsi jos säädös tai määräys estää kyseisen seikan julkistamisen tai kun äärimmäisen harvinaisissa tapauksissa toteamme, ettei kyseisestä seikasta viestitä tilintarkastuskertomuksessa, koska siitä aiheutuvien epäedullisten vaikutusten voitaisiin kohtuudella odottaa olevan suuremmat kuin tällaisesta viestinnästä koitua yleinen etu.

Muut raportointivelvoitteet

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen ja vuosikertomukseen sisältyvän muun informaation kuin tilinpäätöksen ja sitä koskevan tilintarkastuskertomuksen. Olemme saaneet toimintakertomuksen käyttöömmme tämän tilintarkastuskertomuksen antamispäivänä, ja odotamme saavamme vuosikertomuksen käyttöömmme kyseisen päivän jälkeen.

Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea edellä yksilöity muu informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko muu informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastuksessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Toimintakertomuksen osalta velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme toimintakertomukseen sisältyvään informaatioon kohdistamamme työn perusteella johtopäätöksen, että kyseisessä muussa informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys jakokelpoisten varojen käsittelystä on osakeyhtiölain mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emoyhtiön hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle ja toimitusjohtajan sijaiselle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Helsingissä 10. helmikuuta 2017
KPMG OY AB

Marcus Tötterman
KHT

Jaakonkatu 3 A, PL 744
00101 Helsinki
puh. (09) 6803 5666
www.kuntarahoitus.fi
etunimi.sukunimi@kuntarahoitus.fi